

Джоан Харис

КЪПИНОВО ВИНО

На дядо ми Едуин Шорт:
градинар, винар и поет по душа.

1

Виното говори. Всички го знаят. Огледайте се наоколо. Попитайте оракула на ъгъла на улицата; неканения гост на сватбеното тържество; блажения безумец. То говори. Говори като вентрилок. Има милион гласове. Развързва езика, изважда на бял свят тайни, които никога не сте искали да споделите, тайни, за които дори не сте знаели. То крещи, декламира, шепне. Разказва за велики дела, блестящи планове, трагични любовни истории и ужасяващи предателства. Пищи от смях. Тихо се подсмивва под мустак. Плаче пред собственото си отражение. Връща ни към отдавна отминалите лета и най-грижливо забравените спомени. Всяка бутилка носи полъха на други времена, други места; всяко едно – от най-простото „Либфраумилх“ до високомерното „Във Клико“ от 1945 година – е малко чудо. Всекидневна магия, както го наричаше Джо. Трансформиране на основна материя в свят от мечти. Лаическа алхимия.

Вземете мен например. „Фльори“, реколта 1962. Последното оцеляло от кашон с дванайсет бутилки, бутилирано и прибрано в избата в годината, когато се роди Джей. Надписът на етикета гласеше: „Игриво, бърливо вино, ободряващо и леко резливо, с наситен вкус на къпини“. Не особено подходящо за продължително съхраняване, но той го запази. От носталгия. Запази го за специален повод. Рожден ден, може би сватба. Рождените му дни обаче минаха без празненства, с аржентинско червено вино и стари каубойски филми. Преди пет години ме сложи на масата редом със сребърни свещници, но нищо не се получи. Въпреки това той и момичето заживяха заедно. С нея пристигна армия от бутилки: „Дом Периньон“, водка „Столичная“, „Парфе Амур“ и „Мутон Каде“, белгийски бири в бутилки с високи гърла, вермут „Нойи Пра“ и „Фрез де Боа“. Те също говорят, предимно безсмислици – звънливо метално бърборене, като на непознати помежду си гости на парти. Ние отказахме да общуваме с тях. Избутаха ни в дъното на избата, нас, последните три оцелели, зад лъскавите редове на новодошлите, и там останахме пет години, забравени. „Шато Шалон'58“, „Сансер'71“ и аз. „Шато Шалон“, обидено от това заточение, се преструва на глухо и често мълчи. „Пивко вино с високи достойнства и вкусови качества“, цитира то в редките си мигове на разговорливост. Обича да ни напомня за превъзходството си, за дълголетиего на жълтите юрски вина. Винаги изтъква това, както и

медения си букет и уникален произход. „Сансер“ отдавна е станало кисело и говори още по-малко, само от време на време въздиша тихичко по отминалата си младост.

И неочаквано, точно шест седмици преди началото на тази история, дойдоха другите. Чужденците. „Специалитетите“. Натрапниците, с които започна всичко, макар че те също бяха прибрани зад лъскавите нови бутилки. Шест на брой, всяко с малък етикет, написан на ръка, и запечатано с восък. На гърлото на всяка бутилка имаше вързан конец с различен цвят: малиненочервен, зеленикав като цвят на бъз, тъмносин като къпина, жълт като неузряла шипка, черен като пестил. Последната бутилка, вързана с кафяв конец, съдържаше вино, нечувано досега. „Специалитети, 1975“ – пишеше на етикета с букви, избелели като стар чай. Но вътре се рояха тайни. Нямаше покой от тях; от шушукането, бърборенето, смеха им. Ние се преструвахме на безразлични към клоунското им кривене. Тези аматьори! В тях нямаше нито зрънце грозде. Те бяха от долно потекло и ние неохотно делеяхме мястото си в избата с тях. И въпреки това в тези шестима натрапници имаше нещо затрогващо дръзко, поразителен сблъсък на аромати и образи, които омайваха по-сериозните вина. Разбира се, ние смятахме, че е под достойнството ни да разговаряме с тях. Но, ах, как копнеех за това! Може би тъкмо плебейската къпинова жилка ни свързваше.

От избата можете да чуete всичко, което става в къщата. Ние отбелязвахме събитията с пристигането и заминаването на по-предпочитаните ни колеги: дванайсет бири в петък вечер и смях в коридора; предната вечер – една бутилка калифорнийско червено, толкова младо, че почти се долавяше мирисът на танин; предишната седмица – на рождения му ден, както се оказа – половин бутилка „Мое“, госпожица от най-самотния, най-дръзкият размер, и далечен носталгичен шум от изстрели и конски тропот, долитащ от горния етаж. Джей Макинтош навърши трийсет и седем. Незабележимо, освен в очите му, тъмносини до черно – оня неловък, малко объркан поглед на човек, изгубил пътя. Преди пет години Кери бе намерила това за привлекателно. Но сега вече беше изгубила вкус. В тази пасивност и сърцевина от упорство под нея имаше нещо крайно отегчително. Точно четиринайсет години по-рано Джей бе написал роман, озаглавен „Три лета с Джо Пръстената ябълка“. Сигурно сте го чували. Той спечели наградата „Гонкур“ във Франция и беше преведен на двайсет езика. Три щайги превъзходно „Във Клико“ означаваша публикуването му – реколта'76, изпито твърде младо, за да бъде оценено по достойнство, но Джей открай време си беше такъв,

пришпорваше живота, сякаш беше безкраен; сякаш бутилираното вътре в тялото му ще трае вечно, успехи ще следват успехите в нескончаем низ от празници.

В онези дни нямаше винена изба. Ние стояхме на полицата над камината, точно над пишещата машина, за късмет, както той казваше. Когато завърши книгата, Джей отвори последния от моите другари от реколта'62 и го изпи много бавно, като въртя чашата в ръце, докато свърши. После се приближи до полицата. Поспря се там за миг. След това се усмихна и тръгна с неуверена крачка към стола си.

– Следващия път, драги – обеща той. – Ще го отложим за друг път.

Разбирате ли, Джей ми говори, както един ден и аз ще му заговоря. Аз съм най-старият му приятел. Ние се разбираме. Съдбите ни са преплетени.

Естествено, друг път не последва. Мълчаливо се заредиха телевизионни интервюта, статии във вестници и списания. Холивуд направи филмова адаптация с Кори Фелдман, действието беше преместено в американския Среден запад. Изминаха девет години. Джей написа част от ръкопис, озаглавен „Храбрият Кортес“, и продаде осем разказа на списание „Плейбой“, които по-късно излязоха като колекция от „Пенгуйн Букс“. Литературният свят очакваше новия роман на Джей Макинтош, отначало нетърпеливо, после неспокойно, с любопитство, и накрая – фатално – с безразличие.

Разбира се, той продължаваше да пише. Седем романа досега, със заглавия като „Генът G-сус“ или „Псирените от Марс“, или „Среща със смъртта“, всички написани под псевдонима „Джонатан Уайнсап“, добър начин за печелене на пари, които му помагаша да живее в относително удобство през тези четиринайсет години. Купи си компютър – лаптоп „Тошиба“, – който крепеше на коленете си, точно както вечерите пред телевизора, които си приготвяше сам, особено напоследък, когато Кери работеше до късно. Пишеше обзорни статии, разкази и вестникарски репортажи. Четеше лекции в групи за творческо писане, водеше семинари в университета. Обичаше да казва, че има толкова неща, с които да се занимава, че не му остава време да работи за себе си – и се смееше неуверително. Писател, който не пише. Когато говореше така, Кери го гледаше с присвити устни.

Запознайте се с Кери О'Нийл – рождено име Катрин Марсдън, – двайсет и осем годишна, с късо подстригана руса коса и поразителни зелени очи, за които Джей не подозира, че са резултат от цветни контактни лещи. Журналистка, придобила популярност в телевизията с

„Форум!“ – късно токшоу, в което популярни писатели и второразредни знаменитости обсъждат съвременни социални проблеми на фона на авангарден джаз. Пет години по-рано тя би се усмихнала на тези му думи. Но тогава, преди пет години, нямаше „Форум!“, Кери пишеше пътеписни репортажи за „Индипендънт“ и работеше върху книга, озаглавена „Шоколад – феминистка перспектива“. Светът предлагаше какви ли не възможности. Книгата излезе две години по-късно и предизвика интерес в медиите. Кери беше фотогенична, продаваема и на гребена на вълната. В резултат на това се появи в множество повърхностни шоупрограми. Снима се за „Мари Клер“, „Татлър“ и „Ми!“, като си казваше, че не се е главозамаляла. Имаше къща в Челси, апартамент в Ню Йорк и обмисляше възможността да си направи липосукция на бедрата. Беше пораснала. Напреднала.

Но за Джей нищо не напредна. Пет години по-рано той бе възплъщение на представата за темпераментен човек на изкуството, пиеше половин бутилка „Смирнов“ на ден, обречена, мрачна личност с романтичен ореол. Събуди у нея майчин инстинкт. Тя пожела да го спаси, да го вдъхнови и в замяна на това той да напише прекрасна книга, която да внесе светлина в живота на хората и която да се дължи изцяло на нея.

Но нищо такова не се случи. Плащаха наема благодарение на посредствените научнофантастични романи: евтини книжлета с грозни меки корици. Зрелостта и дяволитата мъдрост на оня пръв роман останаха неповторени, дори ненаподобени. А Джей не притежаваше темперамента да говори за мрачните си периоди на мълчание. Той никога не се подаваше на импулси. Не демонстрираше гняв, не губеше контрол. Думите му не бяха нито блестящо интелигентни, нито интригуващо хапливи. Дори пиенето му – последната проява на невъздържаност – сега изглеждаше смешно, като упорството на човек да носи старомодните дрехи от своята младост. Прекарваше времето си в компютърни игри, слушане на стари шлагери и гледане на стари филми на видео, заседнал в юношеските си години като втръснал до болка запис на джазова импровизация. Може би съм сгрешила, мислеше си Кери. Той не иска да порасне. Не иска да бъде спасен.

Празните бутилки разказваха друга история. Аз пия, казваше си Джей, по същата причина, поради която пиша второразредни фантастични романи. Не да забравя, а да си спомня, да разтворя миналото и да се намеря отново там, като костилка в горчив плод. Той отваряше всяка бутилка, започваше всяка история с тайното убеждение, че там е магията, която ще го съживи. Но магията като виното се нуждае от

подходящи условия, за да подейства. Джо сигурно му го е казал. Иначе химията не се случва. Букетът се разваля.

Мисля, че очаквах да започне с мен. В това щеше да има някаква поезия. В края на краищата ние сме свързани, той и аз. Но тази история започна с друго вино. Не се сърдя чак толкова. По-добре да бъде последното, отколкото първото. Аз дори не съм звездата в тази история, но все пак бях тук, преди да дойдат „Специалитетите“, и ще бъда тук, след като всички те бъдат изпити. Мога да си позволя да почакам. Освен това отлежалото „Фльори“ е за по-изтънчен вкус, с него не бива да се бърза, а аз не съм убеден, че небцето на Джей е вече готово да ме опита.

2

Лондон, пролетта на 1999 година

Беше март – меко и топло дори в избата. Джей работеше горе – по своя начин, с бутилка до лакътя си и включен телевизор с намален звук. Кери беше на парти за връчване на нова награда за жени писатели под двадесет и пет годишна възраст. В къщата беше тихо. Джей използваше пишещата машина за онова, което наричаше „истинска“ работа, а лаптопа – за фантастичните си романи, така че винаги можеше да се разбере какво пише по шума – или по липсата му. Когато слезе долу, минаваше десет. Включи радиото на станция за стари шлагери. Чуваше се как ходи из кухнята, стъпките му ясно отекваха по теракотените плочки. До хладилника имаше бар. Той го отвори, поколеба се, отново го затвори. Чу се звук от отваряне на хладилника. И тук, както навсякъде, господстваше вкусът на Кери. Сок от житни кълнове, салатата с кускус, млади листа спанак, кисели млека. Джей си каза, че това, което наистина много му се яде, е огромен сандвич с бекон и омлет, с кетчуп и лук, и голяма чаша силен чай. Знаеше, че този копнеж е свързан по някакъв начин с Джо и Поуг Хил Лейн. Асоциация, нищо повече, но тя често изникваше в съзнанието му, когато се опитваше да пише. Само че всичко това бе минало. Призрачно минало. Джей знаеше, че всъщност дори не е гладен. Затова запали цигара – забранен лукс, който си запазваше за времето, когато Кери отсъстваше от къщи – и жадно всмука дима. От радиото примесен с прасцене долиташе гласът на Стив Харли, който пееше „Накарай ме да се усмихна“ – песен от онова далечно, незабравимо лято на 1975 година. Джей запя заедно с него – „Ела да ме видиш, накарай ме да се усми-и-ихна“ – и гласът му отекна в кухнята.

В тъмната изба новодошлите се суетяха зад нас. Може би от музиката, а може би от въздуха на тази мека пролетна вечер, който сякаш бе изпълнен с обещания, те въодушевено шушукаха, кипяха и съскаха вътре в бутилките, подрънкваха ги една в друга, подскачаха в тъмното, копнееха да разкажат, да отворят, да пуснат аромата си на свобода. Може би това накара Джей да слезе с тежки стъпки по грубо издяланото нелакирано стълбище. Той обича избата; тя е прохладна и тайнствена. Често слиза тук, само за да докосне бутилките; да прокара пръсти по прашните стени. Винаги ми е приятно, когато Джей идва в избата. Щом ме

докосне, аз улавям температурата на чувствата му подобно на барометър. Донякъде дори успявам да прочета мислите му. Както казах, между нас има химична реакция.

В избата беше мрачно, единствената светлина идваше от слабата гола крушка, която висеше на тавана. По рафтовете на стената – редици бутилки, повечето невзрачни, избрани от Кери; други стояха в щайги на каменните плочи. Джей тръгна покрай рафтовете, като небрежно докосваше бутилките, доближаваше лице, сякаш за да вдъхне аромата на уловените в тях лета. От време на време изваждаше някоя бутилка, въртеше я в ръце и след това отново я поставяше на рафта. Движеше се безцелно, без да търси нещо определено, като се наслаждаваше на влажния въздух и тишината в избата. Тук не се чуваше дори шумът на лондонското улично движение. За миг като че ли му се прииска да легне на гладките прохладни плочи и да заспи, може би завинаги. Никой не би се сетил да го търси тук. Но противно на това се чувстваше съвсем бодър, буден, с изострени сетива, сякаш тишината прочистваше съзнанието му. Тук атмосферата беше наелектризирана въпреки покоя, като в предчувствие за съдбоносно събитие.

Новите бутилки стояха наредени в кашон в дъното на избата. Отгоре му беше оставена една счупена стълба. Джей я отмести и с усилие издърпа кашона към средата на избата. Извади първата попаднала бутилка и я обърна към светлината, за да прочете етикета. Съдържанието ѝ изглеждаше синьо червеникаво на цвят, с дебел слой утайка на дъното. За миг му се стори, че вижда още нещо вътре, някакви очертания, но това беше от утайката. Някъде високо над главата му, в кухнята, от радиото се носеше носталгична музика – сега 1975, Коледа, „Бохемска рапсодия“, слабо, но ясно различимо. Той потръпна.

Когато се върна в кухнята, Джей разгледа бутилката с любопитство – почти не беше погледнал съдържанието на кашона, след като го бе донесъл преди шест седмици: восьмичния печат на гърлото, кафявия конец, написания на ръка етикет – „Специалитети, 1975“, – стъклото, покрито с прах от избата на Джо. Зачуди се защо му е трябвало да го измъква от купчината отломки и да го носи у дома. Може би от носталгия, макар че чувствата му към Джо все още бяха твърде силни и объркани. Гняв, смущение, копнеж го връхлитаха на горещи и студени вълни. Старче! Да можеше да си тук сега.

Вътре в бутилката нещо избълбука и се размърда. Бутилките в избата задрънчаха и заподскачаха в отговор.

Понякога става съвсем случайно. След години очакване – на

благоприятно разположение на планетите, случайна среща, внезапен изблик на вдъхновение – от време на време подходящите обстоятелства възникват спонтанно и съгласувано, небрежно, без много шум, без предупреждение. Джей смята, че това е съдба. Джо го наричаше магия. Понякога е обикновена химична реакция, нещо във въздуха, неволно действие, което внася неочаквана, неизбежна промяна в дълго съществувалия ред.

Лаическа алхимия, така го наричаше Джо. Магията на ежедневните неща. Джей Макинтош посегна да вземе нож, за да среже печата.

3

Беше издържал на времето. Ножът пререза вощка и Джей видя, че коркът отдолу е непокътнат. В първия миг го лъхна такава остра миризма, че той стисна зъби. Мирисът го завладяваше, подчиняваше го на волята си. Беше някак кисел, примесен с ухание на пръст, като канала през лятото. Приликата бе така поразителна, че Джей живо си спомни резачката за зеленчуци и жизнерадостния аромат на прясно изкопани картофи. За секунда илюзията го завладя и му се стори, че е там, на онова вече несъществуващо място, с Джо, приведен над лопатата си, и радиото, окачено на един клон над главите им, а от него се разнася „Поканете клоуните“ или „Не съм влюбен“. Внезапно го обзе силно въодушевление и той си сипа малко от виното в чаша, като внимаваше да не разлее течността в своята припряност. Беше мътнорозово като сок от папая и в трескаво очакване се плискаше между стените на чашата, сякаш бе живо същество, което искаше на всяка цена да го завладее с магията си. Джей погледна виното със смесица от недоверие и копнеж. Отчасти му се искаше да го изпие – толкова години бяха минали, преди този момент да настъпи, – но в същото време се колебаеше. Течността в чашата беше мътна, в нея плуваха кафеникави частици, подобни на ръжда. Изведнъж си представи как я изпива, задавя се, гърчи се в пристъп на агония. Чашата, изминала половината път до устата му, застина неподвижно.

Отново се вгледа в течността. Движението, което му се струваше, че вижда вътре, бе секнало. Мирисът бе леко сладникав, като на лекарство, на сироп против кашлица. Отново се запита защо е донесъл бутилката със себе си. Магия не съществуваше. Беше илюзия, в която Джо го бе накарал да повярва; поредният номер на стария шарлатанин. Но съзнанието му упорстваше: в чашата имаше нещо. Нещо особено.

Беше така вгълбен в размислите си, че не чу стъпките на Кери зад гърба си.

– Аха, значи не работиш – гласът ѝ беше звънлив, с достатъчно ясен ирландски акцент, за да я предпазва от обвиненията, че е израсла в привилегирована среда. – Виж, ако си имал намерение да скучаеш, можеше поне да дойдеш на парти с мен. Би било чудесна възможност за теб да се срещнеш с хора.

Тя особено подчерта думата „чудесна“, като удължи поне тройно втората сричка. Джей я изгледа, без да оставя чашата с вино. Гласът му

прозвуча подигравателно:

– О, знаеш ли, винаги се срещам с чудесни хора. Всички литератори са такива. Най-обичам някоя от твоите млади надежди да дойде при мен на едно такова чудно парти и да ми каже: „Хей, вие не бяхте ли Джей някой си, който беше написал онази страхотна книга?“

Кери прекоси стаята. Ударите на токетата ѝ по плочките отекнаха хладно. Тя си сипа чаша „Столичная“.

– Освен че си антисоциален, се държиш като дете. Ако си правеше труда да пишеш по нещо сериозно от време на време, вместо да пилееш таланта си за глупости...

– Чудно.

Джей се усмихна и вдигна чашата си за наздравица. Останалите бутлки в избата въодушевено задрънчаха, сякаш в очакване. Кери се сепна и се заслуша.

– Чу ли нещо?

Джей поклати глава, все още усмихнат. Тя се приближи, погледна чашата в ръката му и бутилката, оставена на масата.

– Между другото, какво е това? – гласът ѝ бе рязък и ясен като леденото почукване на токетата ѝ. – Някакъв коктейл ли е? Мирише отвратително.

– Това е виното на Джо. Едно от шестте – Джей обърна бутилката, за да прочете етикета. – „Пръстена ябълка, 1975. Превъзходна реколта“.

Край нас и навсякъде наоколо бутилките весело засъскаха. Чувахме ги как шепнат, пеят, викат, дрънчат. Смехът им беше заразителен, дързък, предизвикателен. „Шато Шалон“ замърмори възмутено и неодобрително, но в тази карнавална шумотевица гласът му прозвуча злобно и завистливо. Неусетно и аз се присъединих към веселбата, задрънчах в щайгата си като нищо и никакво шише мляко в трепетно очакване, с ясното предчувствие, че нещо ще се случи.

– Уф! Боже! Не го пий. Сигурно е изветряло – и Кери се изсмя пресилено. – Впрочем това е отвратително. Прилича ми на некрофилия или нещо такова. Изобщо не мога да проумея защо ти хрумна да го донесеш вкъщи, предвид обстоятелствата.

– Имах намерение да го изпия, скъпа, не да преспя с него – промърмори Джей.

– Какво?

– Нищо.

– Моля те, скъпи. Изхвърли го. Сигурно гъмжи от всякакви отвратителни бактерии. Или още по-лошо. Може да съдържа антифриз или

нещо подобно. Знаеш го стареца – гласът ѝ беше подкупващ. – По-добре да ти наляе „Столичная“, искаш ли?

– Кери, престани да говориш като майка ми.

– Тогава ти престани да се държиш като дете. Защо просто не пораснеш, за Бога?

Никога не пропускаше да го каже. Джей се заинати:

– Това е виното на Джо. Не очаквам, че ще ме разбереш.

Тя въздъхна отчаяно и се обърна.

– О, както желаш. Типично за теб. Толкова години минаха, а ти си се вкопчил в този старец, човек ще си помисли, че ти е баща или нещо такова. Истината е, че той е нищо и никакъв превъртял старец, който обича малки момченца. Хайде, давай, постъпи като зрял възрастен мъж и се отрови. Ако умреш, може да издадат посмъртно „Джо Пръстената ябълка“, а аз ще продам историята си на Ти Ел Ес...

Но Джей не я слушаше. Той вдигна чашата към устата си. Ароматът отново го удари, сладникавият ябълков аромат на къщата на Джо, където гореше тамян и на прозореца на кухнята растяха домати. За миг му се стори, че чува нещо, изтракване и звън от счупено стъкло, сякаш полилей се бе стоварил върху маса, сложена за вечеря. Джей отпи голяма глътка.

– Наздраве.

Имаше същия непоносим вкус, както в детските му години. В тази течност нямаше грозде, само сладникави ферментирали аромати като от изгнили отпадъци. Миришеше на канала през лятото и на насипа край железопътната линия. Вкусът беше остър и парлив, като на пушек и изгоряла гума, но същевременно предизвикателен, заседна в гърлото и паметта му и събуди образи, които Джей смяташе за изгубени завинаги. Те изпълниха съзнанието му и го накараха да стисне юмруци. Изведнъж се почувства замаян.

– Добре ли си?

Това беше гласът на Кери, далечен, като в някакъв сън. Звучеше гневно, но се долавяше и нотка на загриженост.

– Джей, казах ти да не пиеш това, добре ли си?

Той преглътна с усилие.

– Добре съм. Всъщност дори е приятно. Стипчиво. Дръзко. Приятно плътно. Малко като теб, Кес.

И избухна в смях, закашля се, но продължи да се смее. Кери го погледна без следа от веселие.

– Бих предпочела да не ме наричаш така. Това не е името ми.

– Не е и Кери – дяволито отбеляза Джей.

– О, щом ще се правиш на грубиян, аз си лягам. Наслаждавай се на питието си. Каквото и да се случи с теб.

Това беше предизвикателство, но той не отговори и застана с гръб към вратата, докато тя излезе от кухнята. Знаеше, че проявява егоизъм. Но виното бе пробудило нещо в него, нещо непознато, което му се искаше да проучи. Джей си наля втора чаша и откри, че небцето му започва да привиква към странните аромати на виното. Сега долавяше вкуса на презрели плодове, изпечени до твърда черна захар, надушваше уханието на соковете от резачката за зеленчуци и чуваше как Джо пее заедно със старото радио в дъното на градината. Джей нетърпеливо пресуши чашата и с наслада позна тръпчивата сърцевина на виното, почувства как сърцето му заби с нови сили, силно, сякаш току-що беше пробягал крос. Отдолу под стълбището петте останали бутилки подрънкваха и се кладушкаха в бясно въодушевление. Сега главата му се бе избистрила, стомахът се беше успокоил. За миг се опита да определи чувството, което изпитваше, и накрая установи, че това е радост.

Поуг Хил, лятото на 1975 година

Джо Пръстената ябълка. Име като всяко друго. Той се представи като Джо Кокс, с небрежна полуусмивка, сякаш очакваше да предизвика недоверие, а може би нещо друго, променливо и непостоянно като сезоните и адреса.

– Ти и аз можем да бъдем братовчеди – каза в онзи ден, когато се видяха за пръв път, докато Джей го наблюдаваше с предпазливо любопитство от върха на тухлената ограда. Резачката за зеленчуци бръмчеше и се тресеше, като току изплюваше парчета сладко кисел плод или зеленчук в кофата до краката на Джо. – Кокс и Макинтош. И двамата носим имена на ябълки, нали? Май че това ни прави почти роднини.

Произношението му беше екзотично, странно и Джей го гледаше с недоумение. Джо поклати глава и се усмихна.

– Не си знаел, че носиш име на ябълка, а? Хубава ябълка, американска червена. Мно-о-ого вкусна. При мен има едно младо дръвче, ей там – той махна с глава към задната част на къщата. – Само че не се развива добре. Май ще му трябва повече време, за да свикне.

Джей продължаваше да го гледа втрънено с дръзкия цинизъм на всички дванайсетгодишни деца, като подозрително търсеше да долови в думите му насмешка.

– Говориш така, сякаш дърветата имат чувства.

Джо го погледна.

– Имат, как да нямат! Като всичко друго, което расте.

Момчето се вираше като омагьосано във въртящите се остриета на резачката. Машината с форма на фуния подскачаше и бръмчеше в ръцете на Джо и от нея изскачаха бели, розови, синкави и жълти парчета месеста плодова тъкан.

– Какво правиш?

– На какво ти прилича?

Старецът кимна към един кашон, оставен до зида, който ги разделяше.

– Донеси ми онези ябълки, ако обичаш.

– Кои ябълки?

Джо махна нетърпеливо с ръка към кашона.

– Пръстените ябълки.

Джей погледна надолу. Не беше трудно да слезе, зидът бе висок най-много пет фута, но дворът беше ограден от всички страни, а отгатак оградата бяха само хресталаците и пустошта около железопътната линия. Той беше израсъл в града, където го бяха учили да внимава с непознати. Джо се усмихна.

– Няма да те ухапя, хлапе – каза кротко.

Ядосан от това, че го вземат за страхливец, Джей скочи в градината.

„Пръстените ябълки“ бяха продълговати, червеникави и причудливо заострени в единия край. Някои бяха срязани при изкопаването и отвътре изглеждаха розови на слънцето. Момчето леко залитна под тежестта на кашона.

– Гледай къде стъпваш – извика му Джо. – Да не ги изтървеш. Ще се натъртят.

– Но това са само картофи.

– Ъ-хъ – отвърна старецът, без да вдига поглед от резачката за зеленчуци.

– Нали каза, че били ябълки, нещо такова.

– Ябълки. Пръстени ябълки. Пом дьо тер¹.

– На мен не ми приличат на ябълки – отбеляза Джей.

Джо поклати глава и започна да пуска картофите в резачката. Уханието им беше сладниково като на папая.

– Тези ги донесох от Южна Америка след войната – започна той. – Отгледах ги от малки семенца ей там, в градината отзад. Трябваша ми пет години, докато намеря подходящата почва. Ако искаш пържени картофи, ще си посадиш „Кинг Едуард“. Ако искаш картофи за салата, трябват ти „Шарлот“ или „Джърси“. Ако обичаш чипс, тогава трябва да отглеждаш „Мейрис Пайпър“. А пък тези – Джо посегна да вземе един и нежно потърка с почернял палец розовеещата кора – са по-стари от Ню Йорк, толкова са стари, че даже си нямат име на английски. Семената им са по-скъпи от златен пясък. Това не са ти обикновени картофи, момче. Те са малки кюлчета отдавна отминало време, когато хората са вярвали в чудеса и когато половината свят не го е имало на картите. От тези не се прави чипс – той отново поклати глава, очите му светеха присмехулно под гъстите сиви вежди. – Те са моят специалитет.

1. Pommes de terre (фр) – картофи, но изразът означава буквално „земни ябълки“, „ябълки от земята“. – Бел.прев.

Джей го гледаше предпазливо – не можеше да реши дали старецът е луд или просто му се присмива.

– И какво правиш от тях? – попита накрая.

Джо пусна последния картоф в резачката и се усмихна.

– Вино, хлапе. Вино.

Това се случи през лятото на 1975. Джей беше почти на тринайсет. С присвити очи, стиснати устни, свито в юмрук лице, а в юмука – нещо твърде скришно, за да може да се види. Отскоро учеше в „Мурландс Скул“ в Лийдс, а сега имаше осем седмици ваканция, поредица от странни и празни дни, които се точеха безкрайно до далечното начало на следващия срок. Не му харесваше тук. Вече мразеше това място с блед и мъглив хоризонт, със синьо черни хълмове, бедняшки къщи и рудници, и хората, със сухи лица и завален северняшки акцент. Всичко ще бъде наред, беше казала майка му. В Кърби Монктън ще му хареса. Промяната ще му се отрази добре. Всичко ще се нареди. Но Джей знаеше, че няма да стане така. Под него зееше бездна, празнота, причинена от развода на родителите му, и той ги мразеше, мразеше мястото, където го бяха изпратили, мразеше лъскавия нов велосипед с пет скорости, който бе получил тази сутрин по пощата за рождения си ден – подкуп, също толкова достоен за презрение, колкото и бележката към него: „С обич от мама и татко“, толкова фалшиво нормална, сякаш светът наоколо не се рушеше до основи. Гневът му беше хладен, стъклено леден и го ограждаше от останалия свят така, че всеки външен шум долиташе до него приглушен, а хората изглеждаха безжизнени като дървета. Гневът кипеше вътре в него, спотаен, в отчаяно очакване нещо да се случи.

Семейството им не беше от сплотените. Преди това лято той бе виждал дядо си и баба си пет-шест пъти, на Коледа или рождени дни, и те се отнасяха към него с дежурна далечна привързаност. Баба му беше крехка и елегантна жена, като китайския порцелан, който толкова обичаше и който красеше всяка налична повърхност в къщата. Дядо му беше безцеремонен, по войнишки дисциплиниран и ловеше яребици без разрешително в околните полета. И двамата осъждаха профсъюзите, издигането на работническата класа, рок музиката, мъжете с дълги коси и приемането на жени в Оксфорд. Джей скоро разбра, че ако си мие редовно ръцете преди ядене и се прави, че слуша всичко, което му кажат, ще се наслаждава на неограничена свобода. Ето как се запозна с Джо.

Кърби Монктън е малко северно градче, което прилича на много други. Основано на въгледобива, то още тогава започнало да запада. Два от общо четирите рудника бяха затворени, а останалите два се бореха с

всички сили за оцеляването си. След затварянето на двата рудника селищата наоколо, които ги снабдяваха с работна ръка, също западнаха. Сега там имаше редици къщи, които постепенно се рушаха. Половината бяха необитаеми, със заковани прозорци, с дворове, пълни с отпадъци и обрасли в бурени. Центърът на градчето изглеждаше малко по-добре – няколко реда магазинчета, две-три кръчми, минимаркет, полицейски участък с решетка на прозореца. От едната страна – реката, железопътната линия, старият канал. От другата – верига от хълмове, която се простираше до подножието на Пенинските планини. Тази част се наричаше Горен Кърби; там живееха дядото и бабата на Джей.

Като погледнеш към хълмовете, полята и гората, за миг можеш да си представиш, че тук няма рудници. Това е приемливата част на Кърби Монктън, смята се, че по терасите са разположени хубавите къщи в града. От най-високата точка може да се види същинският град няколко мили по-нататък, потънал в жълтеникав дим на фона на неравния хоризонт, полето с ред стърчащи стълбове, който води към открития рудник, зейнал като рана. Заслонена от хребета, котловината отдолу е очарователна. Тук къщите са по-големи, с по-изискана архитектура. Виждат се дълбоки викториански тераси от мек йоркширски камък, прозорци с малки ромбовидни стъкла и порти в псевдоготически стил, огромни градини с наредени в шпалир овощни дървета и равни, добре поддържани морави.

Джей беше неподатлив на тези красоти. За очите му, привикнали с лондонския пейзаж, Горен Кърби беше невзрачно място, построено сред камънаци и пустош. Пространството, разстоянието между сградите го замайваше. Гъсто населените Долен Монктън и Недър Едж² изглеждаха обезлюдени и плувнали в дим като по време на война. Липсваха му лондонските кина и театри, музикални магазини, галерии, музеи. Липсваше му оживлението. Липсваше му познатият лондонски акцент, шумът и миризмите на уличното движение. Той караше колелото си по непознатите пусти улици и мразеше всичко, което се изпречваше пред погледа му.

Дядо му и баба му не се намесваха. Те одобряваха играта и разходките на открито и не забелязваха, че Джей всеки следобед се прибира разтреперан и съсипан от гняв. Момчето беше винаги любезно, винаги спретнато. Слушаше умно и с интерес, когато му говореха. Държеше се приветливо. Беше като примерен ученик от комиксите и се опиваше от

2. Nether Edge (англ.) – долен край. – Бел. прев.

горчивото си отчаяние.

Джо живееше на Поуг Хил Лейн, една от редицата неравни тераси, които граничеха с железопътната линия на половин миля разстояние от гарата. Джей вече беше ходил два пъти там. Оставяше колелото си в храстите и се катереше по насипа до моста над железницата. От другия край на линията бяха полята, които се спускаха до реката, а по-нататък беше откритият рудник и вятърът донасяше далечното боботене на машините. В продължение на две-три мили старият канал вървеше успоредно на железопътната линия. Там застоялият въздух зеленееше от мухи, беше горещ, миришеше на пепел и растителност. Между канала и железопътната линия минаваше пътека, почти скрита от надвисналите клони на дърветата. Това беше Недър Едж, долният край на града, почти винаги безлюден. Затова мястото привлече Джей. Той си купуваше пакет цигари и брой на „Ийгъл“ от будката за вестници на гарата и подкарваше колелото към канала. После го скриваше на сигурно място в храстите и тръгваше по пътеката, като си проправяше път през избуялата върбовка и въздухът се изпълваше с облаци бели семенца. Щом стигнеше до стария шлюз, Джей сядаше на камъните и запалваше цигара. Гледаше железницата, броеше вагоните на преминаващите влакове, натоварени с въглища, или се мъчеше да различи лицата на хората в пътническите влакове, които с тракане се губеха в завидната далечина. Хвърляше камъни в мътния канал. Понякога ходеше чак до реката. Там правеше бентове от трева и отпадъци, които събираше и донасяше със себе си: автомобилни гуми, клони, железопътни траверси, а веднъж дори цял изтърбушен матрак с щръкнали навън пружини. Така започна всичко; по някакъв начин мястото го завладя. Може би защото беше тайно, забравено от хората. Джей започна да го изследва. Там имаше загадъчни цилиндри от бетон и метал, които стърчаха от земята. По-късно Джо му обясни, че това са запечатани шахти. Когато момчето се приближаваше към тях, от тях долитаха странни ехтящи звуци, подобни на дишане. Имаше и наводнен тунел, изоставена вагонетка за въглища, останки от шлеп. Това беше грозно, може би дори опасно място, но също така изпълнено с голяма тъга; привличаше го по начин, който не можеше нито да преодолее, нито да обясни. Родителите му биха се ужасили, ако знаеха, че синът им ходи там и този факт го правеше още по-привлекателно. Затова той продължи да го изследва; тук – сгурийна яма, запълнена със стари парчета фаянс; там – купчина захвърлени екзотични съкровища: връзка комикси и списания, по чудо запазени и ненамокрени от дъжд и влага; метални отпадъци; автомобилно купе от „Форд Галакси“;

малък бъз, израснал от корена си като причудлива антена; развален телевизор. Джо му беше казал веднъж, че да живееш край железопътна линия е като да живееш край море; всеки ден приливът донася нови отломки. Отначало дори мразеше това място. Не можеше да си обясни защо изобщо ходи там. Излизаше от къщи с намерението да поеме в съвсем различна посока и накрая се озоваваше в Недър Едж, между железопътната линия и канала, и в ушите му отекваше далечно боботене на машини, а нажеженото до бяло лятно слънце жулеше главата му като нагорещено желязо. Самотно, изоставено място. Но все пак негово собствено. Само негово, през цялото това дълго, странно лято. Или поне така си мислеше в началото.

5

Лондон, пролетта на 1999 година

На другия ден се събуди късно и откри, че Кери вече е излязла. Беше оставила кратка бележка, пропита с неодобрение като с воден знак. Джей я прочете мързеливо, незаинтересовано и се помъчи да си спомни какво се бе случило предишната вечер.

„Дж., не забравяй за приема в «Спай» довечера – много е важно да присъстваш! Сложи си костюма от Армани. К.“

Болеше го глава, направи си силно кафе и го изпи заслушан в радиото. Не можа да си припомни кой знае какво – напоследък голяма част от живота му се сливаше в една мъглява върволица от дни, които с нищо не се отличаваха помежду си, подобно на епизоди от скучен сапунен сериал, гледан по навик. Денят се простираше пред него като безлюден път в пустиня. Вечерта имаше час за консултации, но отсега се чудеше как да го пропусне. Не беше трудно; и друг път беше пропускал консултации. Това донякъде дори се очакваше от него. Артистичен темперамент. Той леко се усмихна. Каква ирония.

Бутилката с виното на Джо стоеше на масата точно както я беше оставил. Изненада се, когато видя, че все още е наполовина пълна. Такова малко количество вино трудно би могло да предизвика толкова силен махмурлук и странните сънища, от които успя да се отърве едва на разсъвяване, когато най-после заспа дълбоко. Миризмата от празната чаша бе слаба, но ясно доловима, сладникав аромат на лекарства, който успокояваше. Джей напълни догоре чашата.

– Да пропъди махмурлука – промърмори.

Тази сутрин неприятното усещане беше съвсем слабо, виното бе почти безвкусно. Някъде дълбоко в съзнанието му се размърда стар спомен, твърде далечен, за да може да го определи.

Изведнъж се чу шум на вратата и Джей се обърна рязко със смътно чувство на вина, сякаш заловен на местопрестъплението. Но беше пощальонът. Той пхна пощата в кутията и част от съдържанието ѝ се разпиля по изтривалката. През стъклената врата се процеждаше светлина, която падаше върху най-горния плик, сякаш настояваше Джей да му обърне особено внимание. Сигурно е поредната рекламна брошура, каза си той. Напоследък рядко получаваше нещо друго. И въпреки това под

лъчите на светлината пликът сякаш сияеше и придаваше ново, съдбоносно значение на единствената дума, изписана на него: „ИЗБЯГАЙ“. Сякаш можеше да отвори вратата и от лондонското утро да попадне в друг свят, изпълнен с възможности, които го очакваха, за да се възползва от тях. Той се приближи към светещия правоъгълник, вдигна го и го отвори.

Първата му мисъл беше, че това наистина е поредната ненужна рекламна брошура. На евтина хартия бе отпечатано лого „ИЗБЯГАЙТЕ ОТ НАПРЕГНАТОТО ЕЖЕДНЕВИЕ: ВАКАНЦИИ, ПОЧИВКИ, ПЪТЕШЕСТВИЯ“. Отдолу имаше размазани снимки на ферми и селски къщи, а между тях колонки с текст. „Тази очарователна къщичка само на пет мили от Авиньон...“ „Тази голяма къща, преустроена от стопанска сграда и заобиколена от обширна земя...“ „Тази бивша конюшня от XVI век в сърцето на Дордон...“ Снимките си приличаха: живописни селски къщи под яркосини небеса като във филм на Дисни, жени със забрадки и бели шапчици, мъже с барети, които пасяха стада на нереално зелени планински склонове. Джей хвърли брошурата на масата, необяснимо разочарован. Чувстваше се измамен, сякаш се беше разминал с нещо хубаво, макар и неизвестно. Тогава забеляза снимката. При падането брошурата се бе разтворила по средата. На две страници беше поместена снимка на къща, която му се стори странно позната. Голяма квадратна сграда с избелели бледорозови стени и покрив с червени керемиди. Отдолу пишеше: „Шато Фудуен, Лот е Гарон“. Отгоре надпис с яркочервени букви, който гласеше: „ПРОДАВА СЕ“.

Изненадата от това тъй неочаквано откритие накара сърцето му да се разтупти. Това е знак, каза си. В такъв момент не може да бъде друго. Трябва да е знак.

Той се вгледа в снимката. След като я изучи обстойно, реши, че това не е точно замъкът на Джо. Архитектурата на тази къща бе малко различна, покривът беше по-полегат, прозорците – по-малки и по-навътре в стените. Освен това не се намираше в Бордо, а в друга област, на няколко мили от Ажен, край малък приток на река Гарона, който се наричаше Тан. И все пак не беше чак толкова далеч. Всъщност съвсем близо. Не можеше да бъде случайно съвпадение.

Долу под стълбището новодошлите бяха потънали в тайнствено мълчание, като в очакване. От тях не се чуваше нито шепот, нито подрънкване или съскане.

Джей се загледа в снимката. Яркочервеният надпис отгоре блестеше неумолимо, съблазнително.

„ПРОДАВА СЕ“.

Той посегна към бутилката и отново напълни чашата си.

Поуг Хил, юли 1975 година

През това лято по-голямата част от живота на Джей премина в нелегалност, сякаш водеше тайна война. В дъждовни дни той седеше в стаята си и четеше „Денди“ или „Ийгъл“, слушаше радио съвсем тихо, преструваше се, че се занимава с домашни задължения, пишеше разкази със страховити сюжети и заглавия като „Воините канибали от забранения град“ или „Човекът, който прогони светкавицата“.

Никога не му липсваха пари. В неделя Джей припечелваше двайсет пенса, като измиваше зеления остин на дядо си. Също толкова получаваше за окосяване на ливадата. Редките немногословни писма от родителите му винаги биваха придружени с пощенски запис и той харчеше това необичайно богатство със злорадо и победоносно ожесточение. Купуваше си комикси, дъвки, а когато можеше – и цигари. Всичко, което би предизвикало неодобрението на родителите му, го привличаше. Държеше съкровищата си в метална кутия от бисквити край канала, като казваше на баба си и дядо си, че внася парите в банка. Технически погледнато, това не беше лъжа. Един камък край останките от стария шлюз, който лесно се изваждаше, оставяше пространство от около петнайсет инча дълго и широко, където можеше да се пхне металната кутия. Квадратно парче трева, изрязано от брега с джобно ножче, прикриваше скривалището. През първите две седмици от ваканцията той ходеше там почти всеки ден, печеше се на плоските камъни на шлюза и пушеше, четеше, пишеше разкази в една от множеството си гъсто изписани тетрадки или слушаше радио, като усиливаше звука до дупка и музиката изпълваше летния вмирян на сажди въздух. Спомените му от това лято бяха винаги озвучени: Пийт Уингфийлдс, „Осемнайсетгодишен, пронизан от куршум“, или Тами Уинет с „Р. А. З. В. О. Д.“. През повечето време Джей пееше заедно с радиото или свиреше на китара и правеше гримаси пред невидима публика. Едва по-късно си даде сметка колко неразумен е бил. Бунитцето беше съвсем наблизо и през тези две седмици Зет и бандата му можеха да се натъкнат на него по всяко време. Можеха да го заварят унесен в дрямка на брега или седнал край отвора на шахта, или – още по-лошо – с отворената кутия за съкровища и ръце. Никога не му беше хрумвало, че наоколо могат да се навъртат и други момчета.

Никога не си бе представял, че това поначало не е негова територия, че тя принадлежи на някой друг, по-голям, по-силен и по-буен от него. Джей никога не беше участвал в уличен бой. В „Мурландс Скул“ липсата на обноски не се поощряваше. Малкото му приятели от Лондон бяха далечни и резервирани, момчетата връзваха косите си на конски опашки и ходеха на балет, а момчетата бяха стройни като кадети и имаха превъзходно бели зъби. Джей не се вписваше докрай в тази среда. Майка му беше актриса, чиято кариера бе започнала и безвъзвратно приключила с телевизионен сериал, озаглавен „Ох, мамо!“ и разказващ за историята на един вдовец, който се грижи сам за три деца в пубертетна възраст. Майката на Джей играеше ролята на грижовната ханджийка госпожа Дайкс и през по-голямата част от детството му се случваше непознати хора да ги спират на улицата и да крещят с цяло гърло най-известната ѝ екранна реплика: „О! Прекъснах ли нещо?“

Бащата на Джей, преуспяващ собственик на компания за хлебни изделия, бе натрупал богатството си от „Тримбъл“, популярен хляб за отслабване, но така и не беше успял с парите си да компенсира липсата на добро възпитание. Той криеше своята несигурност зад фасадата на грубоват веселяк, обгърнат в облак цигарен дим, и караше Джей да изпитва неудобство заради особения начин, по който произнасяше гласните, типичен за Ийст Енд, и крещящите костюми. Самият Джей винаги бе смятал за себе си, че принадлежи към друга порода, по-жилава, по-сурова. Това беше голяма грешка.

Те бяха трима. По-високи от него, по-големи – може би на четиринайсет или петнайсет, – връвяха по пътеката край канала, като някак странно се поклащаха: наперена походка, която показваше, че се чувстват господари на тази територия. Джей инстинктивно изключи радиото и приклепна в сенките, дълбоко възмутен от собственическото им поведение. Единият се наведе и бръкна с пръчка във водата, другият драсна клечка кибрит от дънките си и запали цигара. Джей предпазливо ги наблюдаваше, сгушен в сянката на едно дърво, и чувстваше как настръхва. Момчетата изглеждаха опасни, приличаха на бандити със своите дънки, ботуши с ципове и тениски с отрязани ръкави. Те бяха членове на племе, към което Джей никога не би могъл да принадлежи. Единият от тях – висок и дългурест – носеше въздушна пушка, сгушена небрежно в сгъвката на лакътя. Лицето му беше широко и гневно, с пъпки по брадичката. Очите му бяха изцъклени като топчета. Вторият стоеше полуобърнат с гръб и Джей виждаше голия му кръст, който се подаваше изпод тениската, както и широкия ластик на долните гащи над увисналите

му дънки. По гащите му имаше малки самолетчета и това накара Джей да избухне в смях, отначало тихо, в шепи, а после неудържимо, с цяло гърло.

Момчето със самолетчетата рязко се обърна и на лицето му се изписа изненада. В първия миг двамата само се гледаха. След това непознатият протегна ръка и сграбчи Джей за ризата.

– К'во прайш тука, по дя'олите?

Другите двама гледаха с враждебно любопитство. Третото момче – кльошаво, с дълги ръце и крака и екстравагантни бакенбарди – направи крачка напред и силно смушка Джей в гърдите.

– Май ей се'а та питах нещо.

Езикът им звучеше като чужд, почти неразбираем, смехотворна върволица от завалени гласни и съгласни, и Джей неволно се усмихна. Отново го напуши смях, не можеше да се сдържи.

– Да н'си глух или ням? – попита момчето с бакенбардите.

– Съжалявам – отговори Джей, като правеше опити да се измъкне. – Просто се появихте изневиделица. Не исках да ви уплаша.

Тримата започнаха да го гледат още по-втрещено. Очите им бяха безцветни като небето, някак променливо сивкави. Най-високото момче красноречиво поглади приклада на пушката си. Лицето му изразяваше любопитство, примесено с учудване. Джей забеляза, че на опакото на ръката му, точно върху кокалчетата, има татуирани букви, които образуваша име или прякор: „ЗЕТ“. Личеше си, че татуировката не е направена от професионалист. Момчето беше изписало буквите само с помощта на компас и шише мастило. Изведнъж Джей си представи процеса с паразителна яснота, съсредоточената и доволна гримаса на Зет в един летен следобед в час по математика или английски, а отпред стои учител, който се прави, че не вижда, макар че момчето не си прави труда да се крие. Така е по-лесно, казва си учителят. По-безопасно.

– Дъ нъ уплашиш ли? – изцъклените очи се завъртяха с презрителна насмешка.

Момчето с бакенбардите се изкиска.

– Май нещо дъската ти 'лопа, пич – гласът на Зет все още звучеше непринудено, но момчето със самолетчетата продължаваше да стиска в юмрук ризата на Джей.

– Цигара?

Джей започна да рови в джоба си несръчно и припряно, нетърпелив да се измъкне. Извади пакет „Плейърс“.

– Ето. Вземете си.

Зет взе две цигари и подаде пакета на приятеля си с бакенбардите, а след това и на онзи с гащите на самолетчета.

– Задръжете пакета – предложи Джей и почувства, че му се завива свят.

– Кибрит? – извади кутията кибрит от джоба на дънките си и им я подаде. – Задръжете и нея.

Момчето със самолетчетата примижа, докато палеше – мазен, преценяващ поглед. Другите пристъпиха напред.

– И'аш ли бонбони, таки'а ра'оти? – попита Зет ухилен. Момчето с гащи на самолетчета започна сръчно да тършува из джобовете на Джей.

Вече беше късно да се съпротивлява. Минута по-рано би могъл да ги изненада, би могъл да се шмугне между тях и да хукне по брега към железопътната линия. Но сега вече бе твърде късно. Те бяха доловили страха му. Ловко и алчно запретърсваха джобовете му. Дъвка, два-три бонбона в хартийки, дребни монети – цялото им съдържание бързо се озова в ръцете на момчетата.

– Хей, махайте се оттук! Тези неща са мои.

Но гласът на Джей трепереше. Той си повтаряше, че няма значение, че може да им остави всичко, повечето неща и без това бяха дреболии, но това не му помогна да прикрие омерзителното чувство на безпомощност, на унижение.

Тогава Зет взе радиото.

– Би'а си го – отбеляза.

Джей съвсем беше забравил за него; то се въргалаше в избуялата трева под сянката на дърветата, почти незабележимо. Игра на светлината, може би отражение на слънчев лъч в хромираното покритие или просто лош късмет бяха помогнали на Зет да го види. Той се наведе и го взе.

– То е мое – каза Джей едва чуто, сякаш държеше в устата си карфица. Зет го погледна и се усмихна.

– Мое е – прошепна Джей.

– Че как иначе, пич? – дружелюбно отвърна Зет и му го подаде.

Очите им се срещнаха над радиото. Джей протегна ръка почти с молба. Зет отдръпна радиото съвсем леко, после със светкавична бързина го подхвърли и го ритна. То описа широка дъга във въздуха. Проблесна ослепително като миниатюрен космически кораб и после се удари в камъните на брега. Разби се на стотици пластмасови и хромирани частици.

– И го-о-ол! – извика момчето с бакенбардите и заподскача с

танцова стъпка край отломките. Приятелят му с гащи на самолетчета се изхили звучно. Но Зет само изгледа Джей със същото любопитно изражение, сложил ръка на приклада на въздушната пушка, а в очите му се четеше спокойствие и странно съчувствие, сякаш искаше да каже: „Е? Сега какво? Какво?“

Джей почувства как очите му парят все повече и повече, сякаш сълзите в тях бяха от разтопено олово. Той отчаяно се мъчеше да ги задържи там, за да не потекат по бузите му. Погледна към останките от радиото, които блестяха на слънцето, и опита да си внуши, че нищо страшно не се е случило. Нищо и никакво старо радио, не си струваше да яде бой заради това, но гневът, който се надигаше вътре в него, му казваше друго. Направи крачка към шлюза, после се обърна и без дори да се замисли, се хвърли с всичка сила право срещу спокойната, развеселена физиономия на Зет. Тутакси момчето с бакенбардите и другото с гащите на самолети налетяха върху Джей, започнаха да удрят и да ритат, но той вече беше успял здраво да ритне Зет в корема. Последният не можа да му отвърне, само извика и се сви на кълбо. Момчето със самолетите се опита отново да сграбчи Джей, но той беше станал хлъзгав от пот и успя да се промуши под ръката на другото момче. Подхлъзна се на останките от радиото си, хукна към пътеката, измъкна се от злосторника с бакенбардите, спусна се по крайбрежния насип, прекоси пътеката и се насочи към моста над железницата. Зад гърба си чуваше кръсъци, но поради голямото разстояние и заваления местен диалект не можеше да различи думите, със сигурност обаче тонът беше заплашителен. Когато наближи моста, Джей целуна средния си пръст и го размаха на трите силуета в далечината, извади колелото си от храсталака, където го беше скрил, и след минута се носеше стремглаво към Монктън. От носа му течеше кръв, а ръцете му бяха ожулени от храстите, но вътрешно беше изпълнен с победоносен възторг. Дори тежката загуба на радиото бързо бе забравена. Може би тъкмо това необуздано, почти вълшебно чувство го отведе при Джо. По-късно си казваше, че е станало случайно, че единственото му намерение е било да кара колелото и да усеща полъха на вятъра, но понякога мислеше, че по съдбоносно стечение на обстоятелствата е отишъл там преднамерено, като по нечий зов. Чуваше го – глас, изключително ясен и звучен, който го викаше без думи. За миг пред очите му се мярна табелата с надпис „ПОУГ ХИЛ ЛЕЙН“ и почервенялото слънце я освети за кратко, сякаш искаше да привлече вниманието му, и вместо да подмине с колелото тясната уличка, той спря, както бе правил вече много пъти, и бавно подкара велосипеда по нея, за да

надникне над тухления зид, където един старец режеше картофи, за да прави вино.

7

Лондон, март 1999 година

Вероятно агентът беше доловил неговата припряност. Каза, че има и други желаещи да купят къщата. Малко под исканата от собственика цена. Дори вече има изготвени договори. Но ако Джей се интересува, има и други имоти в същия район. Информацията, вярна или измислена, предизвика у него настървение. Трябва да бъде тази къща, каза. Само тази. Веднага. Може и в брой, ако предпочитат така.

Дискретно телефонно обаждане. После още едно. Няколко бързи реплики на френски. Докато чакаха, на бюрото се появи кафе и италиански сладки. Джей предложи нова цена, малко по-висока от исканата. Нов разговор, в другия край на линията повишиха тон. Вдигнаха тост с кафе. Толкова лесно беше да се купи къща! Няколко часа чакане, малко документи и готово. Той препрочете краткия абзац под снимката, като се помъчи да си представи описаното с думи. Шато Фудуен. Сградата изглеждаше нереална, като стара картичка. Опита се да си представи как стои пред вратата, как докосва розовия камък, как гледа през лозето към езерото. Мечтата на Джо, каза си тихо, общата им мечта, най-после изпълнена. Това беше съдба. Нямахме друг начин.

Сякаш отново бе станал на четиринайсет. Любуваше се на снимката, докосваше я, сгъваше и разгъваше тънката хартия. Искаше да я покаже на други хора. Искаше веднага да се озове там, да встъпи във владение, макар че документите бяха придвижени само наполовина. Банката, счетоводителят, агентите щяха да се погрижат за формалностите. Подписването на документите беше от второстепенно значение. Основното вече бе направено.

Няколко телефонни обаждания – и всичко можеше да се уреди. Полет до Париж. Пътуване с влак до Марсилия. Още утре можеше да бъде там.

Поуг Хил, юли 1975 година

Къщата на Джо се издигаше върху мрачна крива тераса, подобно на много други къщи край железопътната линия. Фасадата представляваше ниска стена с прозорец и пътна врата и гледаше към улицата. В малките задни дворове на тези къщи висеше пране и имаше наблъскани домашно сковани клетки за зайци, кокошарници и гълъбарници. Те гледаха към железопътната линия. В стръмния склон беше изкопана бразда, по която вървяха релсите. До къщата на Джо минаваше мостът и от задния му двор се виждаше червената светлина на семафора, който трепкаше като звезда в далечината. Можеше да се види и Недър Едж, и мрачните сиви склонове на купчината шлага отатък полето. Разположени в неравна редица по малката стръмна уличка, от няколкото къщи на Поуг Хил Лейн се виждаше цялото царство на Джей. В близката градина някой пеше – стара жена, ако се съдеше по гласа, напевен и колеблив. Отнякъде се разнасяха удари с чук по дърво, примитивен, успокояващ звук.

– Искаш ли да пийнеш нещо? – неопределено кимна Джо в посока към къщата. – Като те гледам, май няма да откажеш.

Джей погледна натам. Изведнъж забеляза съдраните си дънки и усети засъхналата кръв по носа и горната си устна. Устата му беше пресъхнала.

– Добре.

Вътре беше прохладно. Джей последва стареца към кухнята, голямо голо помещение с чисти дървени дъски на пода и голяма маса от борово дърво, осеяна с множество резки от нож. На прозореца нямаше пердета, но по целия перваз бяха наредени крехки зелени растения, които образуваха плетеница и спираха пряката слънчева светлина. Те мирисеха приятно на пръст и това ухание изпълваше стаята.

– Това са моите домати – поясни Джо и отвори бюфета.

Джей забеляза, че сред огрените от слънцето листа наистина растат домати – ситни и жълти, по-големи и безформени, червени на цвят или на оранжеви и зелени ивици като стъквени топчета за игра. По пода имаше още растения в саксии, наредени край стената и плъзнали нагоре по касата на вратата. В единия край на стаята имаше дървени щайги с набрани плодове и зеленчуци, подредени старателно, един по един, за

да не се натъртят.

– Хубави растения – каза Джей по-скоро от любезност. Джо го изгледа присмехулно.

– Трябва да говориш с тях, ако искаш да растат. И да ги гъделичкаш – каза и посочи една дълга пръчка, подпряна на стената. На върха ѝ беше вързана заешка опашка. – Това е моят прът за гъделичкане, виждаш ли? Такива са си доматиците, обичат да ги гъделичкат.

Джей го изгледа безизразно.

– Като гледам, си имал неприятности, а? – попита Джо и отвори една врата в дъното на стаята. Показа се голям килер. – Нещо май си се сбил с някого.

Джей предпазливо му разказа. Когато стигна дотам как Зет е счупил радиото, гласът му рязко подскочи нагоре, зазвуча детински, сякаш всеки момент щеше да се разплаче. Спря и неудържимо се изчерви.

Джо като че ли не забеляза. Бръкна в килера и извади бутилка тъмночервена течност с две чаши.

– Трябва да пийнеш от това – каза и му сипа малко.

Миришеше на плодове, но някак необичайно, смесица от мирис на бира и сладост. Джей изгледа чашата с подозрение.

– Това вино ли е? – попита недоверчиво.

Джо кимна.

– От къпини – каза и отпи с видима наслада.

– Не мисля, че трябва... – започна Джей, но старецът нетърпеливо побутна чашата към него.

– Опитай, момче – подкани го. – Ще те посъживи.

Джей опита и се закашля. Джо го потупа по гърба и внимателно взе чашата от ръцете му, преди да е разлял течността.

– Отвратително е! – едва успя да произнесе момчето, задавяно от кашлица.

Със сигурност по нищо не приличаше на вината, които бе опитвал досега. Той познаваше вкуса на виното – в дома на родителите си често пиеше по малко на обяд или вечеря, а някои от сладките немски бели вина дори много му допадаха, – но това беше съвсем ново преживяване за него. Имаше вкус на пръст и блатна вода, а плодът бе станал кисел от времето. От танина чувстваше езика си като обложен. Гърлото му гореше. Очите му се напълниха със сълзи.

Джо като че ли се засегна. После избухна в смях.

– Малко е силничко за теб, а?

Джей кимна и се разкашля.

– Да бе, трябваше да се сетя – весело каза Джо и отново се обърна към килера. – Май ще ти трябва малко време, за да свикнеш. Само че си има живинка – нежно добави и грижливо постави бутилката обратно на рафта. – А това е най-важното.

Когато се обърна към Джей, в ръката си държеше шише жълта лимонада „Бен Шоу“.

– Това май ще ти хареса повече – каза и напълни чашата му. – А пък другото ще го пиеш много скоро, като пораснеш още малко.

Тръгна пак към килера, спря и се обърна.

– Струва ми се, че мога да ти дам нещичко за другия ти проблем, стига да искаш – отбеляза старецът. – Ела с мен.

Джей не знаеше какво има предвид Джо. Може би урок по кунг-фу или базука, останала от някоя война, гранати, зулуско копие, донесено от далечно пътешествие, специален непобедим ритник, усвоен от тибетски учител по бойни изкуства – нещо, което те предпазва от поражение. Вместо това те излязоха и заобиколиха къщата. Там под един камък на страничната стена стърчеше гвоздей, на който висеше червена торбичка от мек вълнен плат. Джо я откачи, бързо подуши съдържанието ѝ и му я подаде.

– Вземи я – подкани го. – Ще ти върши работа на първо време. После ще направя нова.

Джей го изгледа втренчено.

– Какво е това? – попита накрая.

– Просто я носи със себе си – каза Джо. – Може в джоба, ако искаш, а може да я вържеш на конец. Ще помогне, ще видиш.

– Какво има вътре? – попита Джей и го изгледа така, сякаш старецът беше луд. Отново го обзеха подозрения.

– Ами, това-онова. Сандалово дърво. Лавандула. Научих го от една дама от Хаити преди много години. Винаги върши работа.

Няма съмнение, каза си Джей. Дядката не е с всичкия си. Безобиден – поне така се надяваше, – но определено луд.

Той тревожно огледа градината и се зачуди дали ще успее да прескочи зида, ако старецът изведнъж побеснее. Джо само се усмихна.

– Опитай – каза. – Просто го носи в джоба си. Може дори да забравиш, че е там.

Джей реши да се пошегува с него.

– Добре. Какво ще стане, ако го нося?

– Може и нищо да не стане – отвърна Джо.

– Е, как тогава ще разбере, че върши работа? – упорстваше

момчето.

– Ще разбереш – безгрижно каза Джо. – Още следващия път, когато отидеш до Недър Едж.

– За нищо на света няма да отида повече там – отсече Джей. – Не и докато тези момчета...

– Значи ще ги оставиш да намерят скривалището и кутията ти със съкровища?

Имаше право. Джей почти беше забравил за кутията си със съкровища, скрита на тайното място под камъка. От сливането не обърна внимание на факта, че със сигурност изобщо не бе споменавал на Джо за своята кутия.

– И аз ходех там, когато бях момче – невъзмутимо продължи старецът. – В ъгъла на шлюза имаше един камък, който лесно се изваждаше. Още си стои там, а?

Джей го изгледа смяян.

– Откъде знаеш? – прошепна той.

– Какво да знам? – попита Джо с престорена невинност. – За какво говориш? Аз съм само син на прост миньор. Нищичко не знам.

Същия ден Джей не се върна при канала. Беше прекалено объркан от случилото се, мислите му скачаха от боя и счупеното радио към хаитянския талисман и блестящите присмехулни очи на Джо. Той се качи на колелото си и бавно го подкара покрай моста на железницата, мина оттам три-четири пъти с разтуптяно сърце, като се мъчеше да събере смелост, за да се изкачи по насипа. Накрая потегли към къщи потиснат и неудовлетворен. От целия му триумф не бе останала и следа. Представяше си как Зет и приятелите му тършуват из неговите съкровища, как се заливат от злобен смях, как разпиляват комиксите и книгите, тъпчат се с бонбони и шоколади, прибират парите. Най-лошото беше, че там бяха тетрадките му, разказите и стиховете, които бе писал. Накрая се прибра у дома, гледа „Съботна кино вечер“ и си легна късно. Спа лошо и цяла нощ сънува как бяга от невидим враг, а смехът на Джо отекваше в ушите му.

На следващия ден реши да си остане у дома. Червената платнена торбичка стоеше на масичката до леглото му като безмълвно предизвикателство. Джей не ѝ обърщаше внимание и се мъчеше да чете, но най-хубавите му комикси бяха останали в кутията със съкровища. Липсата на радиото изпълваше въздуха с враждебна тишина. Навън грееше слънце и духаше лек бриз, достатъчен, за да пропъди маранята. Денят обещавахе да бъде хубав, най-хубавият ден от лятото.

Като в някакъв унес стигна моста на железницата. Нямаше намерение да ходи там; докато караше колелото към града, беше твърдо решен да завие рязко и да поеме в друга посока, а канала да остави на Зет и бандата му. Сега това беше тяхна територия. Можеше да отиде у Джо – той не го беше канил, но не му бе казал и да не идва; присъствието на Джей сякаш му беше безразлично, – а можеше да мине през будката за вестници и да си купи цигари. При всички случаи не възнамеряваше да ходи отново на канала. Повтаряше си го непрестанно, докато прибираще колелото на обичайното място в храстите, докато се катереше по насипа. Само пълен идиот би се изложил повторно на такъв риск. Платнената торбичка на Джо беше в джоба на дънките му. Усещаше я – мека топчица, не по-голяма от смачкана носна кърпичка. Чудеше се с какво би могла да му помогне торбичка, пълна с билки. Предишната вечер я беше отворил и бе изсипал съдържанието ѝ на масичката до леглото си. Имаше няколко клечки, кафеникав прах и няколко парченца сушено ароматно сивозелено растение. Беше очаквал друго, може би смалени човешки черепи и кости. Това е някаква шега, каза си злъчно. Старецът се е пошегувал. И все пак нещо в него упорито, отчаяно искаше да вярва и отказваше да се примири. А ако в торбичката наистина имаше магия? Джей си представи как я държи в ръка и напевно произнася магическо заклинание, а Зет и приятелите му треперят от страх... Торбичката докосваше хълбока му като ръка, която предлага успокоение и подкрепа. С разтуптяно сърце той започна да се спуска по насипа от другата страна към канала. В края на краищата можеше и да не срещне никого.

Грешка. Джей предпазливо тръгна по пътеката, като се гушеше в сянката на дърветата, а краката му, обути в гуменки, стъпваха безшумно по изпечената от слънцето жълтеникава земя. Целият трепереше от прилив на адреналин, беше готов да побегне при най-малкия звук. Една птица шумно излетя от гнездото си и Джей застина неподвижно, твърдо убеден, че шумът се е разнесъл на мили наоколо. Нищо не се случи. Той почти наближи шлюза; вече виждаше мястото, където бе скрил кутията си със съкровища. По камъните още се въргалиха парчета строшена пластмаса. Джей се наведе, махна парчето трева, което закриваше подвижния камък, и понечи да го извади.

Толкова дълго си бе въобразявал, че чува звуци, че и сега си помисли, че те са само в главата му. Но ето че иззад храстите откъм запълнената с боклуци шахта се показаха силуети. Нямаше време да бяга. След най-много половин минута щяха да го забележат. От мястото, където се намираха, се виждаше цялата пътека, а мостът над железопътната линия

бе твърде далеч. След секунди Джей щеше да се превърне в открита мишена.

Разбра, че има едно единствено място, където може да се скрие. Самият канал. Той беше почти пресъхнал; само тук-таме имаше вода, обрасла с тръстика, пълна с боклуци и затлачена с почти стогодишна тиня. Малкият крайбрежен насип се издигаше на около четири стъпки над водата и Джей можеше да остане скрит поне за кратко. Разбира се, след като стигнеха насипа или тръгнеха по пътеката, или се наведяха над мръсната вода, за да разгледат нещо на повърхността...

Но сега нямаше време да размишлява. Както беше приклепнал, Джей се спусна в канала и едновременно с това пхна кутията със съкровища обратно в скривалището ѝ. В първия миг почувства как краката му потъват в калта без съпротивление, после достигна дъното. Беше затънал почти до коленете в тиня. Тя се просмука в гуменките му и заседна между пръстите на краката му. Без да обръща внимание, той се приведе ниско, така че тръстиката загъделичка лицето му, твърдо решен да се скрие колкото може по-добре. Инстинктивно се огледа за нещо, което би могъл да използва като оръжие: камъни, консервени кутии, всичко, с което би могъл да се отбранява. Ако го забележеха, единственото му предимство щеше да бъде изненадата.

Съвсем беше забравил за торбичката на Джо в джоба си. Тя се беше измъкнала някак, сигурно докато Джей нагазваше в тинята, и той машинално я стисна в ръка, като същевременно се изсмя на себе си. Какво, за Бога, го караше да вярва, че една торбичка със сушени листа и клечки ще го предпази от неприятности? Как изобщо можеше да се надява на това?

Те вече бяха близо; на десетина крачки от него, както му се стори. Чуваше стъпките на ботушите им. Някой хвърли бутилка или буркан; стъкленият предмет се удари о камъните, счупи се и Джей се сви, когато парчета стъкло се посипаха по главата и раменете му. Сега решението да се скрие под тях му се струваше нелепо, самоубийствено. Трябваше само да се наведат, да погледнат надолу и той щеше да им падне в ръцете. Трябваше да избяга, мислеше си с горчивина, да побегне оттук, когато още имаше възможност. Стъпките наближиха. Девет крачки. Осем. Седем. Джей долепи буза до влажните камъни на стената на канала, опита се да се слее с нея. Торбичката на Джо беше подгизнала от пот в ръката му. Шест крачки. Пет. Четири.

Гласове – на момчето с бакенбардите и на приятеля му с гащи на самолетчета – отекнаха мъчително близо.

– Ня'а да стъпи тука по'ече, а?

– Ъ-хъ, ня'а да припари. Стъпи ли тука, шъ го смеля.

Това съм аз, като насън си каза Джей. Говорят за мен. Три крачки. Две крачки.

Чу се гласът на Зет, заплашителен и хладно безразличен:

– Шъ го причакам.

Две крачки. Една. Над главата му надвисна сянка и Джей се сниши още повече. Почувства как космите на тила му настръхват. Те гледаха надолу, към канала и той не смееше да вдигне глава, за да погледне, макар че потребността да види какво става го дразнеше като непоносим сърбеж, сякаш беше нажулен с коприва. Джей чувстваше погледите им върху тила си, чувстваше дишането на Зет. Не можеше да понася тази неизвестност нито миг повече. Трябваше да погледне нагоре, трябваше...

Едно камъче цопна в мръсната вода на около две стъпки от него. Той го видя с крайчеца на окоото си. После второ камъче. Плъок.

Сигурно го дразнеха, мислеше отчаяно. Бяха го разкрили и само удължаваха момента, потискаха злобното си кикотене и мълчаливо събираха камъчета, за да ги хвърлят по него. Или може би Зет беше вдигнал въздушната си пушка, замислено се прицелваше и...

Но нищо не се случи. Тъкмо когато се нагани да погледне, Джей чу стъпки на ботуши, които се отдалечаваха. Още едно камъче се удари в тинята, плъзна се към него и той трепна. После гласовете им лениво се отдалечиха в посока към шахтата; някой предложи да потърсят бутилки, по които да се целят.

Продължи да чака, странно вцепенен. Не смееше да помръдне. Това е уловка, казваше си, хитър номер, с който го примамват да излезе от прикритието си. Не може да не са го видели. Но гласовете продължиха да заглъхват, ставаха все по-слаби, докато момчетата вървяха по пътеката към изоставената шахта. Далечен изстрел с пушка. Смях зад дърветата. Невъзможно. Не можеше да не са го забелязали. И въпреки това...

Джей предпазливо извади кутията си със съкровища. Торбичката в ръката му беше почерняла от пот. Наистина помогна, каза си стъписан. Невъзможно е, но помогна.

Лондон, март 1999 година

– Дори най-нелепият и безчувствен герой – говореше той на студентите си от вечерния курс – може да стане по-човечен, ако има кого да обича. Дете, любима, дори в краен случай куче.

Освен ако не пишеш научна фантастика, помисли си и внезапно се усмихна. Там всички са с еднакво изцъклени жълти очи.

Седна върху бюрото точно до претъпкания си брезентов сак, като едва устоя на изкушението да го докосне, да го отвори. Студентите го гледаха с възторжени лица. Някои си водеха записки. „Дори... – пишеха усърдно те – в краен случай... куче.“

Преподаваше им по настояване на Кери, донякъде се дразнеше от амбициите им, от робското им подчинение на правилата. Бяха петнайсет, облечени в почти униформено черно; усърдни млади мъже и напрегнати млади жени, късо подстригани, с обеци на веждите и превзето ученическо произношение. Едно от момичетата – толкова приличаше на Кери преди около пет години, че можеха да минат за сестри – четеше на глас разказ, който беше написало, упражнение по характеристика. В него се разказваше за самотна чернокожа майка, която живееше в жилищен блок в Шефилд. Джей току докосваше брошурата в джоба си и се мъчеше да слуша, но гласът на момичето беше монотонен и някак дразнеш, като досадно жужене на пчела. Той кимаше от време на време, за да демонстрира интерес. Чувстваше се и малко пиян.

От миналата нощ светът като че ли се беше променил, бе станал по-ясно видим. Сякаш след като години наред се беше взирал в нещо, без да го вижда, изведнъж всичко се бе изяснило.

Младата жена не млъкваше. Докато четеше, правеше гримаси и нервно сритваше крака на масата. Джей преглътна прозявката си. Толкова е вгълбена, каза си. Вгълбена и някак отблъскваща в тази своя съсредоточеност, като пубертет, който оглежда кожата си за черни точки. Във всяко изречение се повтаряше думата „дявол“ или „дяволите“, вероятно в търсене на автентичност. Прииска му се да избухне в смях. Момичето я произнасяше натъртено: „дяволите“.

Знаеше, че не може да е пиян. Беше изпил бутилката преди няколко часа и дори тогава бе почувствал само леко замайване. След случилото

се през деня беше решил да не ходи на курса, но все пак отиде, неочаквано ужасен от перспективата да се прибере обратно вкъщи и да се сблъска с безмълвното неодобрение на вещите на Кери. Ще убия времето, каза си. Само ще убия времето. Може би виното на Джо наистина беше изветряло, но Джей изпитваше странно въодушевление. Сякаш обичайният ход на събитията бе спрял за ден и му беше дал извънредна почивка. Може би състоянието му се дължеше на това, че напоследък мислеше твърде много за Джо. Спомените бяха нахлули накуп в главата му, твърде много, за да бъдат подредени, сякаш в изпитата бутилка имаше не вино, а време, изпарило се от киселата утайка като дим, като дух, който го беше променил, беше го направил... какъв? По-луд? По-разумен? Не можеше да се съсредоточи. Радиостанцията за стари шлагери, нагласена постоянно на отминалите лета, безцелно свиреше в главата му. Чувстваше се отново на тринайсет, попаднал в плен на видения и фантазии. Тринайсетгодишен, отново в училище, и уханието на лятото влиза през прозореца, Поуг Хил Лейн е наблизо, само трябва да свие зад ъгъла, и тежкото тиктакане на часовника отброява секундите до края на учебния срок.

Внезапно осъзна, че сега той е учителят. Учител, полудял от нетърпение в очакване на ваканцията. Учениците му отчаяно копнееха да бъдат тук, жадно попиваха всяка най-безсмислена дума. В края на краищата той беше Джей Макинтош, човекът, написал „Три лета с Джо Пръстената ябълка“. Писателят, който не пише. Учител, който няма на какво да ги научи.

Тази мисъл го накара да се разсмее с цяло гърло.

Стори му се, че нещо витае във въздуха. Тънка струйка смехотворен газ, непознат аромат, долетял отдалеч. Момичето с монотонния глас престана да чете – или може би беше свършило – и го погледна обидено, сякаш го обвиняваше. Толкова приличаше на Кери, че Джей не можа да се с държи и отново се разсмя.

– Днес си купих къща – обяви той неочаквано.

Те го гледаха, без да реагират. Един младеж в риза а ла Байрон си записа: „Днес... си купих... къща.“

Джей извади брошурата от джоба си и отново я погледна. Беше се поизмачкала и зацапала от многото разглеждане, но при вида на снимката сърцето му подскочи.

– Не точно къща – поправи се. – Замък. Чато³ – той отново се засмя.

3. Неправилно произнесен вариант на думата „шато“ – chateau (фр.) – замък. – Бел. прев.

– Така го наричаше Джо. Неговото чато в Бордо.

Отвори брошурата и прочете текста на висок глас. Студентите покорно го изслушаха. Момчето с байроновската риза си водеше записки.

– „Шато Фудуен, Лот е Гарон. Ланскене су Тан. Този автентичен замък от XVIII век в сърцето на най-популярната винарска област във Франция включва лозе, овощна градина, езеро и обширна прилежаща земя плюс място за гараж, работеща дестилационна инсталация, пет спални, приемна и всекидневна, покрив с оригинални дъбови подпори. Подходящ за обновяване.“ Разбира се, струваше ми над пет хиляди лири. От 1975 година насам цените са скочили доста.

Изведнъж Джей се запита колко от присъстващите тук студенти са били родени през 1975. Те го гледаха мълчаливо, мъчеха се да проумеят.

– Извинете, господин Макинтош – това беше момичето, което продължаваше да стои изправено с войнствен вид. – Можете ли да обясните какво общо има това с моя разказ?

Джей отново се размая. Сега всичко му се струваше забавно, нерално. Беше способен да извърши всичко, да каже всичко. Границите на нормалността бяха премахнати. Каза си, че това състояние е близко до опиянението. През всичките тези години беше пил, без да стига до него.

– Разбира се – усмихна ѝ се той. – Това – и размаха брошурата, за да могат всички да я видят – е най-оригиналният и възхитителен продукт на творческо писане, който съм чел от началото на семестъра насам.

Мълчание. Дори момчето с байроновската риза забрави да записва и го изгледа със зяпнала уста. Джей се усмихна широко и огледа студентите в търсене на реакция. Всички лица бяха преднамерено безизразни.

– Защо сте дошли тук? – попита изведнъж. – Какво очаквате да получите от този курс?

Положи усилие да не се засмее при вида на ужасените им лица, на любезните им стъписани погледи. Чувстваше се по-млад от всички тях, дързък ученик, който се обръща към цяла аудитория тесногръди, педантични учители.

– Вие сте млади. Имате въображение. Защо, за Бога, сте седнали да пишете за самотни чернокожи майки и шотландци наркомани, защо в такава изобилие използвате думата „дияволите“?

– Ами, господине, вие поставихте задачата.

Не беше победил войнствената млада жена. Тя го гледаше злобно и стискаше с тънки пръсти презрения си разказ.

– Разрежете задачата! – весело извика той. – Не можете да пишете

само защото някой ви е поставил задача! Трябва да пишете, защото изпитвате потребност да го правите или защото се надявате, че някой ще ви изслуша, или защото писането ще излекува някаква рана във вас, ще съживи нещо мъртво...

За да подчертае думите си, Джей потупа тежкия брезентов сак на бюрото си и от него се разнесе характерният звън на бутилки, които се удряха една в друга. Той отново се обърна към студентите. Беше като в унес.

– Къде е магията, това искам да знам! – възкликна. – Къде са вълшебните килимчета, хаитянските вуду заклинания, самотните герои с револвери и голите дами, вързани за железопътните релси? Къде са индианските ловци, четириръкните богини, пиратите и гигантските горили? Къде, по дяволите, са космическите пришълци?

Възцари се дълго мълчание. Студентите го гледаха втрещено. Младата жена така силно стискаше в ръце разказа си, че листата се бяха смачкали. Лицето ѝ беше пребледняло.

– Ядосан сте, нали? – гласът ѝ трепереше от гняв и отвращение. – Затова постъпвате така с мен. Сигурно сте ядосан за нещо.

Джей отново се разсмя.

– Ще си послужи с нечии думи – мисля, че бяха на Чърчил: „Може да съм ядосан, но ти пак ще бъдеш грозна на сутринта.“

– Вървете по дяволите! – сопна му се младата жена, като този път произнесе думата „дяволите“ както трябва и припряно се запъти към вратата. – По дяволите и вие, и вашият курс! Ще се оплача на декана за това!

След като излезе, за секунда в стаята се възцари мълчание. После се разнесе шушукане. Стаята се изпълни с шепот. В първия миг Джей не можа да определи дали това е истински шум, или го чува само в главата си. Брезентовият сак дрънчеше и потропваше, тракаше и шаваше. Шумът, въображаем или не, беше непоносим.

Тогава младежът с байроновската риза стана и заръкопляска.

Двама-трима други студенти го изгледаха предпазливо, после се присъединиха към него. Още неколцина заръкопляскаха заедно с тях. Скоро половината група стана на крака, като повечето ръкопляскаха. Продължаваха да ръкопляскаат и когато Джей взе брезентовия си сак и тръгна към вратата. Отвори я и излезе, като много тихо я затвори след себе си. Ръкоплясканията започнаха да заглъхват, разнесе се смутено мърморене. От брезентовия сак се чу подрънкване на бутилки. След като бяха свършили работата си, „Специалитетите“ около мен зашепнаха

своите тайни.

10

Поуг Хил, юли 1975 година

След това той ходи при Джо още много пъти, но така и не свикна с виното му. Джо не се изненадваше, когато го виждаше да идва, просто изваждаше шише лимонада, сякаш го бе очаквал. Не питаше и за магическата торбичка. Няколко пъти Джей отваряше дума за това със скептицизма на човек, който тайно копнее да бъде убеден, но старецът отбягваше темата.

– Магия – казваше и хитро му намигаше, сякаш на шега. – Научих я от една дама в Пуерто Крус.

– Мислех, че е било на Хаити – възразяваше Джей.

Джо свиваше рамене.

– Няма значение – не губеше самообладание той. – Свърши работа, нали?

Джей трябваше да признае, че наистина е така. Но това бяха нищо и никакви билки. Билки и някакви клечки, събрани в торбичка. И все пак го бяха направили...

Джо се усмихна.

– Тц. Не, момче. Не невидим.

Той килна каскета си назад, за да не пречи на очите му.

– Тогава какво стана?

Старецът го погледна.

– Някои растения си имат свойства, нали?

Джей кимна.

– Аспиринът. Напръстникът. Хининът. Едно време на това са му викали магия.

– Лечебни растения.

– Може и така. Само че преди няколкостотин години не правели разлика между магията и медицината. Хората просто знаели това-онова. Вярвали в някои неща. Като например, че ако дъвчеш детелина, няма да те боли зъб, или че полският джоджен лекува болно гърло, или че листата от самодивско дърво пазят от зли духове – той погледна към събеседника си, сякаш за да провери дали момчето приема думите му на сериозно. – Свойства – каза. – Ако пътуваш достатъчно и си отворен за нови неща, можеш да научиш много.

Джей никога не можеше да разбере дали Джо наистина вярва в това или непринудените му приказки за магии и чудеса са просто част от сложен план, с който цели да го баламосва. Със сигурност старецът обичаше да се шегува. Забавляваше се от пълното невежество на Джей по отношение на всичко, свързано с градинарството, и седмици наред караше момчето да вярва, че най-обикновен стрък маточина е филиз на спаетено дърво, като му показваше тънките меки израстъци на „спагетите“ между твърдите като хартия листа, или че големите бурени могат да изваждат корените си от земята и да се движат като трифиди, или че мишки се ловят с валериан. Джей беше лековерен и Джо изпитваше истинско удоволствие от това да изнамира нови начини за баламосване. Но за някои неща беше напълно искрен. Може би в края на краищата и сам бе започнал да вярва на измислиците си, след като години наред беше карал други да вярват в тях. Животът му зависеше от дребни ритуали и суеверия, голяма част заимствани от опърпаната книга „Наръчник на билкаря“, която държеше на шкафчето до леглото си. Гъделичкаше доматиите, за да растат. Никога не изключваше радиото, като твърдеше, че растенията се развиват по-добре на музика. Те предпочиташа „Рейдио Уан“ – според Джо празът израстваше с два инча по-дълъг под влияние на „Джуниър Чойс“ на Ед Стюарт, затова когато работеше, пееше заедно с радиото „Диско кралица“ или „Не изоставяй мъжа си“ и старческият му глас се извисяваше важно над храстите с червен касис, докато ги подкастряше или береше плодовете. Винаги садеше на новолуние и береше на пълнолуние. В оранжерията си имаше лунен календар и всички дни в него бяха отбелязани с десетина различни цвята: кафяв за картофите, жълт за пашърнака, оранжев за морковите. Поливането също се извършваше по астрологичен график, както и подкастрянето и пресаждането на дърветата. И най-интересното беше, че градината му беше в отлично състояние под влияние на тези ексцентрични грижи, с избуяли лехи от превъзходно зеле и ряпа, моркови – сладки, сочни и по чудо незасегнати от голи охлюви, дървета, чиито клони почти докосваха земята, отрупани с ябълки, круши, сливи, череши. Пъстроцветни знаци с ориенталски вид, залепени с тиксо за клоните, отпъждаха птиците и те не кълвяха плодовете. Астрологични знаци, прилежно забодени в едрия пясък на пътеките и изработени от парчета счупени грънци и цветно стъкло, ограждаха лехите. При Джо китайската медицина вървеше ръка за ръка с английския фолклор, химията – със суеверията. Доколкото Джей можеше да съди, старецът вероятно вярваше във всичко това. Момчето обаче със сигурност вярваше на думите му. На тринайсет години всичко е

възможно. Всекидневна магия, така я наричаше Джо. Лаическа алхимия. Без съскане, без пушек и фойерверки. Чисто и просто смесица от билки и корени, набрани при благоприятна подредба на планетите. Заклинание, промърморено под носа, набързо надраскан въздушен символ, научен от пътуващи цигани. Може би самият Джей не би я възприел, ако беше по-помпозна и тържествена. Но въпреки ексцентричните си вярвания – или може би тъкмо заради тях – Джо винаги беше спокоен и уверен, притежаваше вътрешен покой, който цареше и навсякъде край него и който будеше любопитство, може би дори завист у момчето. Старецът бе в мир със себе си, живееше сам в малката си къщурка, заобиколен от растения и едновременно с това притежаваше забележителен нюх за чудеса и възприемаше света с радостно любопитство. Беше почти необразован, на дванайсет години бе напуснал училище, за да започне работа в мините, но въпреки това беше неизчерпаем извор на информация, анекдоти и народни предания. Колкото повече напредваше лятото, толкова по-често ходеше момчето при Джо. Той никога не задаваше въпроси, просто оставяше Джей да говори, докато самият се трудеше в градината си или на малкото парче безстопанствена земя край железопътния насип, която обработваше за свои нужди. От време на време кимаше, за да покаже, че е чул, че слуша. Заедно хапваха парчета плодов сладкиш или големи сандвичи с бекон и яйца – Джо не признаваше нискокалоричен хляб „Тримбъл“ – и пиеха силен сладък чай. От време на време Джей донасяше цигари, бонбони или списания и старецът приемаше тези подаръци без израз на особена благодарност и без учудване, точно както реагираше и на присъствието му. След като преодоля първоначалната си стеснителност, момчето дори започна да чете на Джо някои от разказите си. Старецът слушаше с тържествено и, както му се струваше, почтително мълчание. Когато на Джей не му се говореше, Джо разказваше за себе си, за работата в мините, за това как през войната ходил във Франция, прекарал в Диеп шест месеца, а после една граната откъснала два от пръстите на ръката му – тук старецът сръчно размърдваше осакатената си ръка и тя заприличваше на морска звезда – и тъй като станал негоден за военна служба, отново се върнал на работа в мините, а шест години по-късно заминал за Америка като моряк на товарен кораб.

– Понеже под земята човек не вижда много свят, момче, а пък аз все исках да видя какво друго има по света. Ти пътувал ли си?

Джей му каза, че два пъти е ходил до Флорида с родителите си, освен това в Южна Франция, на Тенерифе и Алгарве на почивка. Джо пренебрежително подсмъркна.

– Аз ти говоря за истинско пътуване, момче. Не за ония глупости от туристическите брошури, а за истинско пътешествие. Да видиш Пон Ньоф рано сутрин, когато улиците са пусти, само скитниците се измъкват изпод мостовете и от метрото и слънцето блести във водата. Ню Йорк. Сентрал Парк през пролетта. Рим. Остров Възнесение. Да преминеш италианските Алпи на магаре. Да плаваш с лодка, натоварена със зеленчуци от остров Крит. Да прекосиш Хималаите пеша. Да ядеш ориз от листо в Храма на Ганеша. Да те връхлети буря край бреговете на Нова Гвинея. Да посрещнеш пролетта в Москва, когато снегът се топи и всичко затъва в кал – очите на стареца блестяха. – Аз съм видял тези неща, момче – добави тихо. – А също и много други. Бях си обещал, че ще видя всичко.

Джей му вярваше. В къщата на Джо висяха карти, грижливо изписани с разкривения му почерк, а с карфици с разноцветни главички бяха отбелязани местата, които беше посетил. Той разказваше истории за бордеите в Токио и гробниците в Тайланд, за райски птици, бананови дървета и стърчащи камъни на края на света. В големия шкаф за подправки, който стоеше до леглото му, имаше милиони семена, грижливо увити в парчета хартия от вестници и написани със ситен старателен почерк: *tuberosa rubra maritima*, *tuberosa panax odorata*, хиляди сортове картофи, подредени в малките отделения, а редом с тях моркови, тиква, домати, артишоки, праз, около триста сорта лук, градински чай, машерка, сладък бергамот и поразителна съкровищница от лечебни растения и зеленчуци, събрани по време на пътешествията му, всяко едно опаковано, надписано и готово за засаждане. Джо казваше, че някои от тези растения вече не съществуват в природата и свойствата им са забравени от всички, освен от шепа специалисти. От множеството видове плодове и зеленчуци, расли някога, сега се използваха само няколко десетки.

– И всичко това заради интензивното земеделие – отбелязваше той, подпрян на лопатата си, докато отпиваше глътка чай от голямата си чаша. – Прекаленото специализиране убива разнообразието. Впрочем хората не познават разнообразието. Те искат всичко да изглежда едно и също. Кръгли червени домати; изобщо не ги интересува, че продълговатите жълти са много по-вкусни, не си правят труда да ги опитат. Червените изглеждат по-добре в чайгите.

И махваше неопределено с ръка към стройните редове, насадени по железопътния насип, към саморъчно направените стъклени сандъчета за разсад в изоставения блокпост, овощните дървета край стената на къщата.

– Тук растат неща, каквито не могат да се намерят никъде другаде в цяла Англия – тихо казваше старецът, – а в моя шкаф има такива семена, каквито няма никъде другаде по света.

Джей го слушаше слисан. Никога досега не се беше интересувал от растения. Трудно можеше да различи „Грани Смит“ от „Ред Делишъс“. Знаеше какво представляват картофите, разбира се, но Джо говореше за сини пръстени ябълки и розови елхови ябълки, за каквито момчето никога досега не беше чувало. Мисълта, че тук се крият тайни, че съвсем наблизо, на железопътния насип, виреят никому неизвестни, отдавна забравени растения, за които знае само един старец, изпълваше Джей с трепетно, неизпитано досега вълнение. Разбира се, отчасти това се дължеше на самия Джо. На историите му. На енергичния му нрав. Джей започваше да забелязва у стареца нещо, което не бе откривал у никого досега. Призвание. Чувство за предназначение.

– Защо си се върнал, Джо? – попита го той един ден. – След толкова много пътешествия защо реши да се върнеш тук?

Джо го изгледа важно изпод козирката на миньорския си каскет.

– Това е част от моя план, момче – отвърна. – Няма да остана тук вечно. Някой ден пак ще тръгна на път. Скоро.

– Накъде?

– Ще ти покажа.

Той бръкна в работната си риза и извади опърпан кожен портфейл. Отвори го и разгъна цветна снимка, изрязана от списание, като много внимаваше да не я разкъса по побелелите гънки. На снимката имаше къща.

– Какво е това? – попита Джей и присви очи.

Изглеждаше съвсем обикновена къща – голяма, построена от избелял розов камък, с дълъг парцел земя отпред, върху която зеленееха равни редове някакви насаждения. Джо внимателно разглади хартията.

– Това е моето чато, момче – каза. – В Бордо, ще рече във Франция. Моето чато с лозе и стогодишна овощна градина с праскови, бадеми, ябълки и круши – очите му блестяха. – Като събера пари, ще го купя – пет хилядарки ще стигнат – и ще започна да правя най-хубавото вино на юг. Чато Кокс, реколта 1975. Как ти се струва?

Джей го изгледа недоверчиво.

– В Бордо има слънце през цялата година – весело продължи Джо. – Портокали през януари. Праскови колкото топки за крикет. Маслини. Киви. Бадеми. Пъпеша. И простор. Хиляди мили овощни градини и лозя, евина земя. Почвата е като плодов сладкиш. Хубави момичета с

боси крака продават грозде. Рай.

– Пет хиляди лири са много пари – недоверчиво отбеляза Джей.

Джо чукна носа си с показалец.

– Ще отида там – каза загадъчно. – Ако искаш нещо достатъчно силно, накрая винаги го получаваш.

– Но ти дори не говориш френски.

В отговор на това Джо произнесе дълга тирада от неразбираемо бърборене. Джей не беше чувал нищо подобно досега.

– Джо, аз уча френски в училище – каза момчето. – Това изобщо не прилича на...

Старецът го изгледа снизходително.

– Това е на диалект, момче – обясни той. – Научих го от един цигански катун в Марсилия. Повярай ми, там ми е мястото.

Старецът грижливо сгъна снимката и я прибра в портфейла си. Джей го гледаше с възхищение. Вече изобщо не се съмняваше в думите му.

– Един ден ще видиш и ще разбереш, момче – каза Джо. – Само почакай.

– Може ли да дойда с теб? – попита Джей. – Ще ме вземеш ли със себе си?

Старецът склони глава на една страна и се замисли сериозно.

– Може, момче, щом искаш да дойдеш. Може, как да не може!

– Обещавах ли?

– Добре – той се усмихна. – Обещавам. Кокс и Макинтош, най-добрите винари в Бордо. Как ти се струва?

Те вдигнаха тост за мечтите си с топло къпиново вино, реколта 1973.

Лондон, пролетта на 1999 година

Когато Джей пристигна в „Спай“, беше десет часа и партито беше в разгара си. Поредното литературно мероприятие на Кери, каза си мрачно. Отегчени журналисти, евтино шампанско и пърхащи млади създания, които се навъртат около преситени застаряващи величия като самия него. Кери никога не се уморяваше от подобни изяви, където подхвърляше имена като конфети – Жермен и Уил, и Юън, – обикаляше от един гост на друг с достолепието на високопоставена жрица. Едва сега Джей осъзна колко мразеше всичко това.

Той мина през къщи само колкото да си вземе някои неща и видя червената лампичка на телефонния секретар да мига ожесточено, но въпреки това не прослуша съобщението. Бутилките в брезентовия му сак кротуваха. Сега той беше в процес на ферментация, мяташе се от една в друга крайност, ту възторжен, ту тъжен до сълзи, ровеше из нещата си като крадец, обзет от страх, че ако спре дори за секунда, ще изгуби инерция и ще се върне завинаги обратно в стария си живот. Включи радиото и отново попадна на станцията за стари шлагери. Звучеше „Отплаване“ на Род Стюарт, една от любимите на Джо – „все ми напомня за моите пътешествия, момче“, – и Джей се заслуша, докато тъпчеше дрехи в сака върху смълчаните бутилки. Поразително беше колко малко неща не би искал да остави. Пищещата машина. Незавършения ръкопис на „Храбрият Кортес“. Няколко любими книги. Радиото. И, разбира се, „Специалитетите“ на Джо. Още един импулс, каза си. Виното нямаше стойност, почти не ставаше за пиене. И въпреки това Джей не можеше да се отърси от чувството, че в тези бутилки се съдържа нещо, от което има нужда. Нещо, без което не може.

„Спай“ приличаше на много други лондонски клубове. Имената са различни, обстановката е различна, но местата са едни и същи: лъскави, шумни и бездушни. Към полунощ повечето гости изоставяха всички претенции за интелектуалност, каквито дотогава демонстрираха, и се залавяха със сериозната задача да се напият, като флиртуват помежду си или обиждат съперниците си. Докато слизаше от таксито с брезентовия сак на рамо и единствения си куфар в ръка, Джей осъзна, че е забравил поканата си. Въпреки това след кратка препирня с портиера успя да

предаде бележка на Кери и няколко минути по-късно тя се появи в роклята си от „Гост“ с най-студената си усмивка.

– Всичко е наред – махна Кери на портиера. – Той просто е разсеян.

Зелените ѝ очи блеснаха и тя се обърна към Джей, като огледа дънките, дъждобрана, брезентовия сак.

– Както виждам, не си облякъл костюма от Армани – каза.

Еуфорията най-после си беше отишла и бе оставила след себе си само лек махмурлук, но Джей с изненада откри, че решимостта не го е напуснала. Докосването до брезентовия сак като че ли помагаше по някакъв начин и той го опипа, сякаш за да се увери, че наистина съществува. Втре бутилките тихичко издрънчаха.

– Купих къща – каза и извади поизмачканата брошура. – Виж. Това е замъкът на Джо, Кери. Купих го тази сутрин. Веднага го познах.

Под безизразния поглед на студените и зелени очи Джей се почувства абсолютно нелепо, като хлапак. Нима наистина бе очаквал, че тя ще го разбере? Самият той трудно разбираше импулсивното си поведение.

– Казва се Шато Фудуен – добави.

Кери го погледна изпитателно.

– Купил си къща?

Джей кимна.

– Просто ей така си отишъл и си я купил? – попита тя смаяна. – Днес?

Той отново кимна. Толкова много неща искаше да ѝ каже! Че това е съдба, магията, която двамадесет години бе търсил да преоткрие. Искаше да ѝ обясни за брошурата, за снопа светлина върху плика, за това как страниците се бяха разтворили сами и снимката бе привлякла погледа му. Искаше да ѝ обясни за неочакваната решителност, за увереността, за чувството, че къщата е избрала него, а не той нея.

– Не може да си купил къща – Кери все още отказваше да се примири с факта. – Боже мой, Джей, та ти се колебаеш с часове, преди да си купиш риза!

– Този път беше различно. Беше като... – той търсеше подходящите думи, за да обясни обзелото го чувство. Странно преживяване, непреодолимо желание да притежаваш нещо на всяка цена. Не беше се чувствал така от детските си години. Ясното съзнание, че животът няма да бъде пълноценен без този безкрайно желан, вълшебен, тотемен предмет – чифт слънчеви очила, комплект ваденки с Адските ангели, билет за кино, последният сингъл на най-популярната група – и убеждението, че притежанието му ще промени всичко, а присъствието му в джоба трябва

непрекъснато да се проверява и препроверява. Това не беше потребност на възрастен човек. Беше нещо далеч по-примитивно, по-дълбоко и интуитивно. Изведнъж Джей с учудване осъзна, че от двайсет години на сам не беше желал нищо истински.

– Сякаш... отново се върнах на Поуг Хил Лейн – каза той, като знаеше, че тя няма да разбере. – Сякаш през последните двайсет години не съм живял.

Кери го гледаше абсолютно безизразно.

– Не мога да повярвам, че ей така изведнъж си купил къща – отвърна. – Кола – да. Мотоциклет – добре. Това е нещо, което – сега като си помисля – би могъл да направиш. Да си купиш някоя играчка за големи. Но къща... – тя поклати глава озадачена. – За какво ти е?

– За да живея в нея – просто каза Джей. – За да работя в нея.

– Но това е някъде във Франция – гласът ѝ стана рязък от гняв. – Джей, аз не мога да си позволя да прекарвам цели седмици във Франция. Следващия месец трябва да започна нова поредица. Имам прекалено много ангажменти. Има ли поне летище наблизо?

Тя се сепна, отново погледна брезентовия сак и сякаш едва сега забеляза куфара, спортните дрехи, с които беше облечен – като за път. Между вдигнатите ѝ вежди се появи бръчка.

– Виж, Кери...

Кери повелително махна с ръка.

– Прибери се у дома – каза. – Не можем да обсъждаме това тук. Прибери се, Джей, почини си и когато се върна, ще поговорим за всичко. Съгласен ли си?

Сега говореше предпазливо, като на лесно избухлив маниак.

Джей поклати глава.

– Няма да се върна повече там – отвърна той. – Имам нужда да се махна за известно време. Исках да ти кажа довиждане.

Дори в този момент Кери не показа и следа от учудване. Гняв – да. Почти ярост. Но продължаваше да изглежда невъзмутима, убедена в това, което говори.

– Пак ти е докривяло, Джей – заговори тя. – Изобщо не си обмислил нещата. Идваш при мен с това налудничаво хрумване за втора къща и понеже аз не го приемам тутакси с въодушевление...

– Това няма да бъде втора къща.

Тонът му изненада и двамата. Прозвуча почти грубо.

– И какво, по дяволите, означава това? – попита Кери тихо и заплашително.

– Означава, че ти изобщо не ме слушаш. Не мисля, че изобщо някога си ме слушала – той помълча малко и продължи: – Винаги си ми казвала да порасна, да разсъждавам сам, да действам. Но всъщност ти е приятно да ме държиш като постоянен наемател в дома си, да бъда изцяло зависим от теб. Аз нямам нищо свое. Познанства, приятели – всичките са твои, не мои. Дори избираш дрехите ми. Аз имам свои пари, имам свои книги, не бих казал, че изнемогвам и мизерствам.

Кери заговори развеселено, почти снизходително:

– Значи за това било всичко? Малка декларация на независимост? – тя бързо го целуна по бузата. – Добре. Разбирам, че не си искал да ходиш на парти и съжалявам, че не го забелязах още тази сутрин – сложи ръка на рамото му и го удостои с ослепителната си усмивка, патент на Кери ОНийл.

– Моля те. Изслушай ме. Поне този път.

Той се запита дали и Джо се бе чувствал по същия начин. Толкова по-лесно е да си тръгнеш без нито една дума, за да избягаш от обвиненията, сълзите, неразбирането. За да избягаш от чувството за вина. Но по някаква причина Джей не можеше да постъпи така с Кери. Знаеше, че тя не го обича вече. Ако изобщо някога го беше обичала. И въпреки това не можеше да постъпи така. Може би защото знаеше какво е.

– Опитай се да ме разбереш. Това място – той махна с ръка към клуба, към окъпаната в неонов светлини улица, схлупеното небе, целия Лондон, тягостен, мрачен и заплашителен – вече не е за мен. Не мога да мисля свободно, когато съм тук. Прекарвам всичките си дни в очакване на нещо, на някакъв знак...

– О, за Бога, кога ще пораснеш! – тя внезапно избухна и гласът ѝ стана писклив като на разярена птица. – Това ли е извинението ти? Някакво идиотско очакване? Ако прекарваш по-малко време в хленчене за онзи стар глупак Джо Кокс и се огледаш наоколо, ако се опиташ да промениш нещо и да поемеш отговорност, вместо да ми говориш за знаци и знамения...

– Но аз това и правя – прекъсна я Джей. – Поемам отговорност. Правя това, което винаги си искала от мен.

– Не като бягаш във Франция! – сега в гласа ѝ се долавяше нотка на паника. – Не ей така изведнъж! Ти си ми задължен. Без мен не можеш да преживееш и две минути. Аз те запознах с хора, използвах контактите си за теб. Ти беше чудо за три дни, автор на една-единствена книга, забравено величие, проклет фалшив...

За миг Джей я видя като страничен наблюдател. Странно, каза си

равнодушно, колко бързо невъзмутимостта може да се смени с чиста злоба. Червените ѝ устни бяха тънки, злостни. Очите ѝ – присвити. Гняв, добре познат и освобождаващ, го обгърна като наметало и той се разсмя.

– Стига глупости – каза. – Изгодата винаги е била взаимна. Харесваше ти да споменаваш името ми по партита, нали? Аз бях аксесоар. За теб беше добре да те виждат с мен. Ти си точно като онези, които четат поезия в метрото. Хората те виждаха с мен и си мислеха, че си истински интелектуалец, а не амбициозна медийна едnodневка без нито една оригинална мисъл в главата.

Кери го гледаше стъписана и бясна с широко отворени очи.

– Какво?

– Довиждане.

Той се обърна и тръгна.

– Джей!

Тя посегна към него и блъсна с ръка брезентовия сак. Вътре бутилките зашушукаха и се закискаха.

– Как си позволяваш да ми обръщаш гръб? – изсъска Кери. – Нямаше нищо против да използваш познанствата ми, когато ти отгърваше. Как смееш да идваш тук и да ми заявяваш, че си тръгваш, без дори да ми дадеш нормално обяснение? Ако имаш нужда от лично пространство, кажи. Върви във френския си замък, щом толкова искаш, повърти се там, почувствай атмосферата, ако това ще помогне.

Изведнъж го погледна изпитателно.

– Това ли е? Нова книга ли пишеш? – сега гласът ѝ беше изпълнен с копнеж, гневът бързо се бе сменил с въодушевление. – Ако това е причината, трябва да ми кажеш, Джей. Дължиш ми го. След толкова време...

Джей я погледна. Толкова лесно беше да каже „да“. Да ѝ подхвърли нещо, което би могла да разбере, може би дори да прости.

– Не знам – каза накрая. – Не съм убеден.

В този момент по улицата мина такси и Джей му махна да спре. Хвърли багажа си на задната седалка и скочи вътре. Кери извика и удари с длан по прозореца на колата, сякаш беше лицето му.

– Върви тогава! Бягай! Крий се! Знаеш ли, ти си същият като него: беглец! Само това можеш да правиш! Джей! Джей!

Таксито плавно се отдели от бордюра, Джей се усмихна и се облегна на брезентовия си сак. През целия път до летището отвътре се чуваше доволно приглушено подрънкване.

Поуг Хил, лятото на 1975 година

Лятото беше в разгара си и Джей все по-често ходеше на Поуг Хил Лейн. Когато идваше, Джо като че ли се радваше да го види, но никога не питаше за дните, когато Джей пропускаше да дойде. Момчето често се промъкваше до канала или до железопътната линия, предпазливо надзираваше някогашната си територия, като винаги беше нащрек за Зет и двамата му приятели. Скривалището му до шлюза вече не беше сигурно, затова Джей прибра от там кутията си със съкровища и започна да търси друго, по-безопасно място. Накрая намери такова в захвърлената кола на бунището и залепи кутията под ръждясалия резервоар за гориво. Той харесваше старата кола. Прекарваше часове в нея, като се изтягаше на единствената останала седалка и вдъхваше плесенясалия мирис на старата кожена тапицерия, невидим зад избуялата растителност. Един-два пъти дочу гласовете на Чет и приятелите му съвсем наблизо, но легнал на пода на колата и здраво стиснал в ръка торбичката на Джо, се чувстваше в безопасност. Можеха да го видят само ако бяха в непосредствена близост до колата. Гледаше и слушаше, завладян от удоволствието, което му доставяше шпионирането на враговете. В такива моменти той безрезервно вярваше в силата на магическата торбичка.

Когато лятото неизбежно наближи края си, Джей осъзна, че се е привързал към Кърби Монктън. Напук на себе си, той бе намерил тук нещо, каквото нямаше никъде другаде. Юли и август се изнизаха безмилостно, отплаваха надалеч като красиви бели шхуни. Джей ходеше на Поуг Хил Лейн почти всеки ден. Понякога двамата с Джо бяха сами, но много често го посещаваха и други хора, въпреки че старецът като че ли нямаше роднини. Идваха съседи, приятели. Джей понякога ревнуваше от тях, негодуваше заради времето, което прекарваха там, но Джо посрещаше всички радушно и им даваше цели кашони плодове от градината си, дебели връзки моркови, чували картофи, бутилка къпиново вино на един, рецепта за прах за зъби на друг. Той предлагаше любовни еликсири, чайове, торбички с ароматни билки. Хората идваха уж за плодове и зеленчуци, но се затваряха с него насаме и говореха приглушено, а понякога си тръгваха с малки вързопчета в салфетка или парче плат, които стискаха в ръка или криеха в джоба. Джо никога не им искаше пари.

Понякога му даваха най-различни неща в замяна: един-два хляба, домашен пай, цигари. Джей се чудеше по какъв начин старецът печели парите, с които живее, и откъде ще намери 5000 лири, за да купи своя замък, за който така мечтае. Но когато го питаше за тези неща, Джо само се смееше.

С приближаването на септември всеки ден сякаш придобиваше особено, неповторимо значение, митичен смисъл. Джей се разхождаше край канала като замаян, като болен от носталгия. Записваше си нещата, които Джо му казваше по време на дългите им разговори край храстите с червен касис, и вечер, преди да заспи, ги възстановяваше в съзнанието си. Часове наред караше колелото си по пустите, вече добре познати улици и вдишваше топлия опушен въздух. Изкачваше хълма на Горен Кърби, гледаше отвисоко към пурпурно черните Пенински планини и искаше да остане тук завинаги.

Самият Джо изглеждаше невъзмутим. Държеше се както винаги, береше своите плодове и ги нареждаше в чайги, като от опадалите правеше сладко, набелязваше диворастващите билки и ги обираше на пълнолуние, береше боровинки край блатата и къпини по железопътния напип, правеше лютеници от домати, туршия от карфиол, приготвяше торбички сушена лавандула против безсъние, гаултерия⁴ за бързо оздравяване, люти чушки с розмарин в олио и Маринован лук за зимата. И, разбира се, правеше вино. Цяло лято Джей усещаше мириса на вино, което кипи, ферментира, старее. Всякакво вино: от червено цвекло, грахови шушулки, малини, цвят бъз, шипки, пръстени ябълки, сливи, пащърнак, джинджирил, къпини. Цялата къща се превръщаше в дестилатор: на печката се варяха плодове, на пода в кухнята стояха дамаджани с вино, което чакаше да бъде прелято в бутилки, на въжето за пране бяха проснати парчета муселин, използвани за изстискване на плодовете, цедки, кофе, бутилки, фунии бяха извадени и подредени в стройни редици, готови да влязат в употреба.

Казанът стоеше в избата. Беше голям меден казан, който приличаше на гигантски котел, стар, но лъснат и добре поддържан. Джо го използваше, за да прави своя „алкохол“, прозрачен чист спирт, който използваше за консервиране на летните плодове, подредени в лъскави редици по рафтовете на избата. Наричаше я картофена водка или сок от пръстени ябълки. Седемдесет градуса. В него сипваше равни количества плодове и вода и така правеше своите ликьори. От вишни, сливи, червен

4. Вид вечнозелено растение (Gaultheria) – Бел.прев.

касис, боровинки. Плодовете оцветяваха личността и на слабото осветление в избата тя изглеждаше пурпурна, яркочервена и черна. Всеки буркан беше грижливо надписан, с етикет, на който бе отбелязана и датата на отваряне. Бяха толкова много, че сам човек не би могъл да ги изяде и изпие. Това обаче не безпокоеше Джо; всъщност той раздаваше голяма част от запасите си. Освен виното и малко сладко от ягоди с препечените си филийки на закуска Джей никога не го беше виждал да отваря и един буркан от тези чудновати сладка и ликьори. Предполагаше, че може би старецът продава част от тях през зимата, макар че самият той никога не го беше виждал да прави подобно нещо. Най-често просто раздаваше това-онова.

През септември Джей се върна в училище. В „Мурландс Скул“ всичко беше такова, каквото го помнеше: вездесъщата миризма на прах, дезинфектант и лак и натрапчивият мирис на кухня. Разводът на родителите му мина относително гладко, придружен с много сърцераздирателни телефонни обаждания от майка му и пощенски записи от Хлебния барон. За свое учудване Джей не изпитваше нищо. През лятото гневът му постепенно се беше сменил с безразличие. Сега гневът му се струваше някак детински. Той пишеше на Джо горе-долу веднъж месечно, макар че старецът невинаги отговаряше на писмата му. Казваше, че не го бива много в писането на писма и се задоволяваше с картички за празниците и два-три реда по случай завършването на срока. Мълчанието му не смущаваше Джей. Достатъчно му беше да знае, че Джо е там, че го има.

През лятото момчето се върна в Кърби Монктън. Отчасти по свое настояване, макар че несъмнено родителите му изпитаха тайно облекчение. По същото време майка му трябваше да замине на снимки в Ирландия, а Хлебният барон смяташе да прекара лятото на яхтата си в компанията – както се говореше – на моден млад фотомодел на име Кандид.

Джей се втурна презглава към Поуг Хил Лейн.

Париж, март 1999 година

Джей прекара нощта на летището. Дори поспа малко в един от оранжевите столове на „Шарл дьо Гол“, макар че все още беше твърде въодушевен, за да може да се отпусне. Енергията му бе неизтощима, сякаш електричен заряд го блъскаше в ребрата. Сетивата му бяха странно изострени. Миризмите – на почистващ препарат, пот, цигарен дим, парфюм, ранно сутрешно кафе – го облъхваха на вълни. В пет часа изостави мисълта за сън и отиде в кафенето, където си купи еспресо, два кроасана и блокче шоколад „Пулен“. Първия „Корай“ за Марсилия потегляше в шест и десет. От там с по-бавен влак щеше да стигне до Ажен, откъдето щеше да вземе такси до... къде беше? Картата към брошурата представляваше само бегла диаграма, но той се надяваше да получи точна информация, когато пристигне в Ажен. Впрочем пътешествието му беше приятно, допаднаше му това стремително прекосяване на разстояния до място, което до този момент не беше нищо повече от кръстче върху картата. Сякаш като пиеше от виното на Джо, можеше изведнъж да се превърне в Джо, да измени пътя, очертан на картата на стареца, да промени самоличността си, когато пожелае. В същото време се чувстваше по-лек, освободен от обидата и гнева, които бе носил в себе си толкова дълго, толкова много години като безполезен баласт.

Когато отпътуваш достатъчно надалеч, казваше Джо, правилата вече не важат.

Сега Джей започваше да разбира какво е имал предвид старецът. Истина, вярност, самоличност. Нещата, които ни привързват към местата и лицата от дома, вече нямат значение. Той може да бъде всеки. Да отиде навсякъде. На летищата, гарите, автогарите всичко е възможно. Никой не задава въпроси. Хората стават почти невидими. Той е само поредният пътник, един от хилядите. Никой не го познава. Никой не е чувал за него.

Джей успя да поспи няколко часа във влака, дори да сънува. Сънят беше поразително достоверен: как тича по насипа край канала в Недър Едж и напразно се опитва да скочи на движещия се товарен влак. С изключителна яснота виждаше метала на колелата, който изглеждаше някак праисторически. Усещаше миризмата на въглищен прах и стара

смазка по осите на вагоните. А в последния вагон видя Джо, седнал върху купчината въглища в оранжевия си миньорски гащеризон и каскет с емблемата на Британските железници. Той му махаше за довиждане с бутилка домашно вино в едната ръка и карта на света в другата и викаше с глас, който ехтеше от далечното разстояние и Джей не можеше да различи думите.

Събуди се на двайсет мили от Марсилия с усещането, че има нужда от питие. През прозореца се виждаше бързо преминаващ селски пейзаж, окъпан в светлина. Джей отиде до мини бара, поръча водка с тоник и я изпи бавно, след което запали цигара. Пушенето все още му се струваше забранено удоволствие – изпитваше вина, примесена с трепет, като ученик, избягал от училище.

Отново извади брошурата от джоба си. Сега тя беше вече много смачкана, евтината хартия бе започнала да се прокъсва по гънките. За миг Джей се уплаши, че може да се почувства различно, да открие, че желанието да притежава къщата на всяка цена си е отишло. Но не беше така. В брезентовия сак до него „Специалитетите“ се търкаляха и бълбукаха в ритъма на движението на влака и утайката в тях, наслоявана през отминалите лета, се надигаше като червена каша.

Струваше му се, че никога няма да стигне Марсилия.

Поуг Хил, лятото на 1976 година

Той чакаше отвън в градината. Радиото свиреше, привързано с връв за клона на едно дърво, и Джей го чуваше как приглася – Тин Лизи и „Момчетата се върнаха в града“ – с екстравагантния си глас като на актьор от мюзикхол. Стоеше с гръб към него, приведен над един малинов храст с ножици в ръка, и го поздрави, без да се обръща, небрежно, сякаш Джей никога не беше заминавал. Първото впечатление на момчето беше, че Джо е остарял; косата под зацапания каскет беше изтъняла и през старата му тениска отчетливо се виждаше крехката извивка на гръбнака му, но когато старецът се обърна, Джей видя, че това е същият Джо, присмехулните сини очи и усмивката подхождаха повече на четиринайсетгодишен хлапак, отколкото на шестдесет и пет годишен мъж. На врата му висеше една от червените му платнени торбички. Когато разгледа по-внимателно градината, Джей забеляза, че същите торбички висяха от всяко дърво, всеки храст, дори в ъглите на парника и саморъчно направения разсадник. По малките филизи, похлупени с буркани и разполовени шишета от лимонада, бяха окачени червени връвчици или знаци, изрисувани със същия цвят молив. Може би това беше един от многото хитроумни номера на Джо, като капаните за щипалки или бонбоненото растение, или когато го караше да стои дълго точно в средата на градината, за да уравни тежестта. Но този път в присмехулния поглед на стареца се долавяше упорство и мрачна решителност, характерни за човек под обсада. Джей го попита за торбичките, като очакваше Джо пак да се пошегува или да му намигне, но той го погледна сериозно.

– За защита, момче – каза тихо. – За защита.

Едва след време Джей успя да проумее колко сериозен беше старецът.

Лятото се виеше като пращен път. Джей ходеше на Поуг Хил Лейн почти всеки ден, а когато имаше нужда да се усамоти, отиваше до Недър Едж и канала. Там почти нищо не се бе променило. Бунището се беше обогатило с нови ценни придобивки: захвърлени хладилници, торби с парцали, часовник със строшено стъкло, картонен кашон, пълен с книги с опърпани меки корици. Железницата също отрупваше насипа с

богатства: вестници, списания, счупени касети, фаянсови съдове, тенекени кутии, стъклени бутилки, които ставаха за връщане. Всяка сутрин Джей се разхождаше край железницата и внимателно оглеждаше всичко, като събираше онова, което му се струваше интересно или ценно, а после отиваше при Джо и поделеше с него придобивките си. При Джо нищо не се губеше. Старите вестници отиваха за тор. Парчетата черга или килим покриваха зеленчуковите лехи и не позволяваха на плевелите да растат. Найлоновите пликове покриваха клоните на овощните дървета и ги пазеха от птици. Джо му показваше как се правят похлупаци за младите растения от заоблените дъна на пластмасови лимонадени шишета и как се засаждат картофи в спукани автомобилни гуми. Веднъж цял следобед влачиха един стар захвърлен фризер по железопътния напип, за да направят в него разсадник. Събираха метални отпадъци и стари дрехи в кашони и ги продаваха на човека, който изкупуваше отпадъци. Празни кутии от боя и пластмасови кофи се използваша за саксии. В замяна на това старецът учеше Джей на градинарство. Постепенно момчето се научи да различава лавандула от розмарин и исоп⁵ от градински чай. Научи се да опитва почвата – вземаше щипка пръст с палец и показалец и я слагаше под езика, като човек, който опитва хубав тютюн, – за да определи киселинността ѝ. Научи се да лекува главоболие със смачкани стръкове лавандула или стомашни болки с мента. Да прави чай от прева⁶ и лайка за по-добър сън. Да седи невен в лехата с картофи, за да пропъжда паразитите, и да бере връхчетата на стръковете коприва, за да прави бира от тях, а също да продупчва знака, сложен да предпазва против уроки, ако край него прелети сврака. Разбира се, случваше се старецът да не устои на изкушението да се пошегува. Например веднъж му беше дал да изпържи луковици жълт нарцис вместо обикновен лук или го бе накарал да посади узрели ягоди в края на градината, за да види дали ще се хванат. Но през повечето време беше сериозен, или поне на Джей така му се струваше, и истински се наслаждаваше на новата си роля на учител. Може би още тогава знаеше, че краят приближава, макар и момчето да не подозираше нищо, но през това лято Джей беше най-щастлив, седеше в градината и слушаше радио или сортиреше събраните отпадъци, или държеше резачката, докато Джо подбираше плодове за поредната партида вино. Двамата обсъждаха предимствата на „Добри вибрации“ (изборът на Джей) срещу „Чисто нов комбайн“ (изборът на

5. *Hyssopus officinalis*. – Бел. прев.

6. *Scutellaria*. – Бел. прев.

Джо). Джей се чувстваше сигурен, защитен, сякаш всичко това беше малко вързопче вечност, което никога няма да се изгуби, никога няма да престане да действа. Но нещо се променяше. Може би се дължеше на Джо: В погледа му се бе появило безпокойство, тревога, посетителите бяха намалели – понякога един-двама за цяла седмица, – а на Поуг Хил Лейн беше някак загадъчно тихо. Не се чуваха удари с чук, никой не пееше, по-малко пране висеше по въжетата в дворовете, клетките за зайци и гълъби пустееха изоставени и занемарени.

Джо често отиваше до края на градината си и мълчаливо съзерцаваше железопътната линия. Влаковете също минаваха по-рядко – един-два пътнически на ден, а стрелочниците и товарните вагони бавно се прибираха в депото за почивка. Железопътните релси, толкова лъскави и блестящи миналата година, започнаха да се покриват с ръжда.

– Май че се канят да закриват линията – отбеляза Джо един ден. – Идния месец ще събарят централен Кърби – централен Кърби беше главният блокпост, който се намираще малко по-нататък в посока към гарата. – И Поуг Хил, и всичко останало, ако нещо не съм се объркал.

– Но това е твоята оранжерия! – запротестира Джей. Още откакто се познаваха, Джо неофициално използваше за свои нужди изоставения блокпост, отдалечен на петдесет ярда от задния му двор. Там беше пълно с крехки растения: домати, две прасковени дръвчета, една-две лози, чиито клони бяха плъзнали по стряхата и белия покрив, разперили широки лъскави листа.

Старецът сви рамене.

– Обикновено първо събарят блокпостовете – отбеляза. – Досега имах късмет.

Той хвърли поглед към червените торбички, окачени с гвоздеи на задната стена, протегна ръка и откачи една.

– Работата е там, че ние се пазим – продължи. – Не привличаме вниманието към себе си. Само че ако закриват тази линия, ще дойдат хора да свалят релсите край Поуг Хил и Недър Едж. Може да останат няколко месеца. А пък това е частна собственост. На Британските железници. Ние с теб, момче, сме нарушителите.

Джей проследи погледа му и сякаш за пръв път забеляза ширината на парцела, стройните редове зеленчуци, разсадниците, стотиците пластмасови садилки, десетките овощни дървета, гъстите малинови, къпинови и ревенени насаждения. Странно, никога досега не му беше хрумвало, че Джо е нарушител.

– А-ха. Мислиш, че ще поискат да си я вземат обратно?

Джо не го погледна. Разбира се, че щяха да поискат. Джей четеше това в профила на стареца, в пресметливото изражение на лицето му – колко време има на разположение, за да пресади всичко? За да построи всичко наново? И не защото си искаха земята, а защото тя им принадлежеше, беше тяхна територия, пустееща или не, но тяхна. Изведнъж Джей ясно си спомни лицата на Зет и приятелите му, когато Зет хвърли радиото му във въздуха. По същия начин щяха да гледат онези, които свалят релсите, разрушават оранжерията, изкореняват насаждения и храсти, прекопават с булдозери сладката ароматна лавандула и полуузрелите круши, изравят картофите, морковите, пашърнака и всички чудновати растения, събирани цял един живот. Изведнъж Джей се почувства изпълнен с гняв, стисна юмрук и болезнено го удари в стената.

– Не могат да направят това! – възкликна разярен.

Джо сви рамене. Разбира се, че можеха. В този миг Джей проумя смисъла на торбичките с билки, окачени на всеки гвоздей, на всяко дърво, на всичко, което старецът искаше да запази. Не можеха да ги направят невидими, но биха могли... какво? Да пропъдят булдозерите? Невъзможно.

Джо не каза нищо. Очите му блестяха тържествено. За секунда заприлича на стария каубой, герой на стотици уестърни, който закопчава пистолетите в кобурите за последната битка. В тази секунда Джей си каза, че всичко – всичко – е възможно. Вече вярваше, че каквото и да стане по-нататък, магията на Джо ще подейства.

15

Марсилия, март 1999 година

Влакът пристигна в Марсилия по обед. Беше топло, но облачно и Джей носеше дъждобрана си в ръка, докато вървеше през безцелно сновящите тълпи. Купи си два сандвича от будката на платформата, но все още беше твърде нервен, твърде превъзбуден, за да може да се храни. Влакът за Ажен закъсняваше с около час, а и беше бавен; чакаше го още почти толкова път, колкото от Париж до Марсилия. Постепенно енергията се смени с умора. Джей заспа в неудобна поза, докато влакът пълпеше от една малка гара до друга, беше му горещо, чувстваше жажда и лек махмурлук. Постоянно изпитваше нуждата да извади брошурата от джоба, сякаш за да се увери, че всичко това не е плод на въображението му. Опитва се да включи радиото, но се чуваше само пращане.

Когато най-после пристигна в Ажен, беше късен следобед. Отново изпита предишната нервност, сетивата му се изостриха за околната обстановка. През прозореца на влака виждаше полета и ферми, овощни градини и разорана земя с цвят на шоколад. Всичко тънеше в зеленина. Много от дърветата вече цъфтяха – стори му се необичайно рано за март, макар че единственият му опит в градинарството беше в двора на Джо, на хиляди мили северно от тук. Джей взе такси до агенцията за недвижими имоти – адресът беше на брошурата – с надеждата да получи разрешение да огледа къщата, но там вече беше затворено. По дяволите!

Въодушевен от внезапното си бягство, Джей изобщо не беше мислил какво ще прави, ако се случи подобно нещо. Ще търси хотел в Ажен? Без да види къщата си? Своята къща? Тази мисъл го накара да настръхне. Утре беше неделя. По всяка вероятност агенцията пак нямаше да работи. Трябваше да чака до понеделник сутринта. Той стоеше колебливо пред заключената врата, а през това време таксиметровият шофьор зад гърба му започваше да губи търпение. На колко километра от тук беше Ланскене су Тан? Със сигурност там щеше да се намери нещо, дори може би хотел от типа на „Кампанил“ или „Ибис“, или в краен случай стая под наем, където би могъл да отседне. Беше пет и половина. Щеше да има време да огледа къщата, макар и само отвън, преди да се стъмни.

Импулсът беше твърде силен. С необичайна за себе си решителност Джей се обърна към отегчения таксиметров шофьор и му показа картата.

– Vous pouvez m'y conduire tout de suite?⁷

Шофьорът помисли малко с изражение на човек, който схваща бавно – типично за тази част на страната. Джей извади от джоба на дънките си пачка банкноти и му ги показа. Шофьорът равнодушно сви рамене и му махна с глава да се качва. Джей забеляза, че не му предлага помощ за багажа.

Пътуването трая половин час. Той отново задрямва на задната седалка, където миришеше на кожа и тютюн. Шофьорът пушеше „Голоаз“, доволно подсмъркваше и натискаше клаксона без нужда на оживения път. След малко подкара колата с бясна скорост по тесни пътища, като победоносно надуваше клаксона и плашеше селските кокошки, които се разбягваха с кудкудякане. Джей започваше да изпитва глад, имаше и нужда да пийне. Разчиташе, че ще намери къде да хапне, когато пристигнат в Ланскене, но сега, като гледаше прашния път, по който колата подкачаше и се тресеше, започваше сериозно да се съмнява.

Той потупа шофьора по рамото.

– C'est encore loin?⁸

Шофьорът сви рамене, посочи напред, намали скорост и спря.

– La.⁹

Да, наистина беше там, точно зад малка горичка. Червената полегата светлина на срамежлив залез осветяваше керемидения покрив и варосаните стени почти свръхестествено ярко. Джей виждаше някъде встрани да проблясва вода, а овощната градина, потънала в зеленина на снимката, сега светлееше, отрупана в цвят. Беше красиво. Той плати на шофьора голяма част от останалите си франкове – повече, отколкото бе необходимо – и извади куфара си от таксито.

– Attendez-moi ici. Je reviens tout de suite.¹⁰

Шофьорът махна неопределено с ръка, което вероятно означаваше съгласие. Като го остави да чака на безлюдния път, Джей бързо тръгна към дърветата. Когато ги наближи, установи, че оттам се вижда по-добре къщата и част от лозето. Снимката в брошурата заблуждаваше – на нея се виждаше само малка част от земята. Тъй като беше израсъл в

7. Може ли да ме откарате там веднага? (фр.) – Бел.прев.

8. Далеч ли е още? (фр.) – Бел.прев.

9. Ей там (фр.) – Бел.прев.

10. Изчакайте ме тук. Веднага се връщам (фр.) – Бел.прев.

града, Джей нямаше представа от акри, но имотът изглеждаше огромен; от едната страна граничеше с пътя и реката, от другата – с дълга ограда, която минаваше зад къщата и продължаваше по-нататък, където се простираше още земя. В далечния край, до реката, се виждаше друга къща, малка и схлупена, а зад нея – селото, църковна камбанария, път, който тръгваше от реката и криволичеше нагоре, още къщи. Пътеката към неговата къща минаваше покрай лозето – вече пораззеленено и избуяло сред гъсти плевели – и изоставена зеленчукова градина, където над глухарчетата подаваха рунтави глави миналогодишни аспержи, артишоки и зеле.

Пътят до къщата му отне близо десет минути. Когато се приближи, Джей забеляза, че подобно на лозето и зеленчуковата градина, и сградата изисква малко ремонтна работа. Розовата боя се лющеше на места и отдолу се показваше напукан сив гипс. Имаше паднали керемиди от покрива, стросени на парчета и разпилени по обраслата с растителност пътека. Прозорците на приземния етаж бяха покрити с капаци или заковани, а някои от стъклата на горния етаж бяха счупени и чернееха като развалени зъби на фона на избледнялата фасада. Вратата отпред беше закована с гвоздеи. Цялостното впечатление от сградата говореше, че тя е необитаема от години. И въпреки това на места в зеленчуковата градина личаха следи от скорошно, или относително скорошно, поддържане. Джей обиколи веднъж около къщата, за да прецени степента на разрушението, и стигна до извода, че повечето щети са повърхностни, причинени от занемаряването и атмосферните условия. Вътре сигурно беше различно. Той намери счупен капак на прозорец, който беше излязъл от гипса и бе оставил пролука, достатъчно голяма, за да може да се надзърне. Джей долепи лице до процепа. Вътре беше тъмно и се чуваше далечен шум от капеща вода.

Изведнъж нещо в къщата се раздвижи. Отначало му се стори, че са плъхове. После движението се възобнови, предпазливо, плахо, придружено с почукване по каменния под, като стъпки на обувки с метални пластини на подметките. Определено не бяха плъхове.

Джей се провикна – абсурдно, на английски:

– Хей!

Шумът секна.

Като примижа, за да види по-добре през пролуката, той като че ли забеляза ново движение, неясен силует точно в полезрението му, който заприлича на фигура, загърната в голямо палто и с шапка, нахлупена на очите.

– Джо? Джо!

Беше налудничаво. Разбира се, че не беше Джо. Просто през последните няколко дни Джей мислеше толкова често за него, че старецът беше започнал да му се привижда. Предположи, че това е естествено. Когато погледна отново, фигурата – ако изобщо бе видял такава – беше изчезнала. В къщата беше тихо. Джей изпита мимолетно разочарование, почти тъга, която не се осмели да анализира по-подробно, за да не открие у себе си нещо още по-налудничаво, може би убеждението, че Джо наистина е бил тук и го е чакал. Старият Джо със своя каскет и миньорски ботуши, с огромната си ватенка, която го пази от студа, живее в тази пуста къща и се прехранва от земята. Мислите на Джей подозрително се насочиха към наскоро обработваната зеленчукова градина – все трябваше да има някой, който е посадил тия зеленчуци – по силата на някаква ненормална логика. Имаше някой тук.

Той погледна часовника си и се стъписа, когато видя, че са минали почти двацет минути. Беше помолил таксиметровия шофьор да го изчака край пътя, а и не смяташе да прекара нощта в Ланскене. От това, което беше видял тук, бе стигнал до извода, че е малко вероятно да намери прилично място за нощувка, а беше и много гладен. Затича се покрай зеленчуковата градина и докато тичаше, по връзките на обувките му се полепиха еньовчета. Когато излезе от имота и сви към пътя, беше плувнал в пот.

Нямаше и следа от таксито.

Джей изруга. Куфарът и брезентовият му сак стояха нелепо край пътя. Шофьорът, на когото сигурно бе омръзнало да чака ненормалния англичанин, си беше тръгнал.

Независимо дали искаше или не, Джей трябваше да остане.

Поуг Хил, лятото на 1976 година

Централен Кърби беше разрушен в края на август. Джей беше там, когато го затвориша, беше се скрил в едни високи бурени; а когато си тръгнаха и взеха със себе си лостовете, светлинните сигнали и всичко, което можеше да бъде откраднато, той се промъкна до стълбището и надникна през прозореца. Вътре бяха останали разписания на влаковете и пътни диаграми, но изглеждаше някак необичайно пусто и необитаемо, сякаш кантонерът беше излязъл за малко и всеки момент щеше да се върне. Джей реши, че вътре може би има много полезна стъклария и двамата с Джо биха могли да дойдат, за да я вземат.

– Не си прави труда, момче – отвърна старецът, когато Джей му докладва видяното. – Вече съм събрал много, ще ми стигне за цялата есен.

Момчето не се нуждаеше от допълнителни обяснения. От началото на август насам Джо ставаше все по-загрижен за съдбата на градината си. Рядко говореше открито за това, но се случваше да спре наред работата и да се загледа в дърветата, сякаш се опитваше да пресметне колко време им остава. Понякога протягаше ръка и докосваше гладката кора на някое ябълково или сливово дърво, говореше – на Джей, на себе си – с тих глас. Винаги наричаше дърветата с имена, сякаш бяха хора.

– Мирабел. Добре изглежда, нали? Френска е, жълта джанка, става за сладко, за вино или ей така, за ядене. Харесва й тук, на високото, на сухо и на припек – той помълча малко. – Обаче е късно да местим старото момиче – каза със съжаление. – Няма да издържи. Пускаш корени надълбоко, мислиш си, че ще останеш тука завинаги, а пък виж какво става. Мръсници.

Това беше първият път от седмици, когато говореше открито за проблема със земята.

– Сега искат да съборят и Поуг Хил Лейн, такива ми ти работи – гласът на Джо стана по-силен и Джей осъзна, че за пръв път вижда стареца почти ядосан. – Поуг Хил Лейн съществува от сто години и повече, тук е било застроено още когато в Недър Едж е имало рудник и земекопачите са работили точно до канала.

Джей го гледаше с широко отворени очи.

– Да съборят Поуг Хил Лейн? – попита. – Искаш да кажеш, че ще събарят къщите?

Джо кимна.

– Оня ден получих писмо по пощата – отсече. – Разправят, че не бива да оставаме повече тука. Ще ги съборят всичките. Целия ред – лицето му беше мрачно и учудено. – Ще ги съборят. След толкова време. Трийсет и девет години живея тука, още откакто затвориха Недър Едж и Горен Кърби. Купих си своя къща от съвета и тъй нататък. Не им вярвах още тогава... – той млъкна и вдигна осакатената си лява ръка като за поздрав. – Какво още искат, а? Оставих си пръстите в онази шахта. Едва оживях. Мислех, че има за какво. Мислех, че ще запомнят такова нещо!

Джей го гледаше със зяпнала уста. Това беше Джо, който не познаваше, каквото не бе виждал досега. Беше занемял от възторг и страх. После старецът млъкна също така неочаквано, както бе започнал, и грижливо се надвеси над едно пречупено клонче, за да види дали е зараснало.

– Мислех, че е станало през войната – каза Джей накрая.

– Кое?

На мястото на счупването клончето беше омотано с памучно червено парцалче. Джо го беше намазал отгоре с нещо като смола, от която се разнасяше наситен и сочен аромат. Той кимна, доволен от резултата.

– Нали каза, че си загубил двата си пръста в Диеп – упорстваше Джей. – През войната.

– А, да. Ами... – Джо не се смути ни най-малко. – Там и без това беше като на война. Загубих ги, когато бях на шестнайсет, през 1931, затиснах ги между две вагонетки. После не поискаха да ме вземат в армията, затова продължих да работя в мината. Същата година имахме три срутвания. Един тунел се срути и седем души останаха под земята. Не бяха още пораснали мъже, някои бяха момчета колкото мен, че и помлади; под земята можеш да работиш и на четиринайсет на пълна заплата. Цяла седмица работихме на две смени, мъчихме се да ги извадим от там. Чувахме ги как крещат и плачат, само че колкото пъти се опитвахме да ги изкопаем, друга част от тунела се срутваше върху нас. Работехме на тъмно заради газа, газехме до колене във вода. Бяхме мокри и полузадушени, знаехме, че таванът може пак да се срути, обаче не престанахме да работим. Накрая шефовете дойдоха и затвориха цялата шахта – той погледна Джей с необичайно вълнение, погледът му беше помътнял от дълго стаяван гняв. – Тъй че не ми казвай, че не съм ходил на война, момче – отсече той. – Знаем много за войната – знам какво е, –

точно колкото всички войници във Франция.

Джей го гледаше втренчено и не знаеше какво да каже. Джо се загледа в далечината, сякаш чуваше виковете и молбите на отдавна загиналите младежи от изоставената шахта в Недър Едж. Момчето потръпна.

– И какво ще правиш сега?

Старецът го изгледа изпитателно, сякаш търсеше признаци на укор. После се успокои и на лицето му цъфна старата тъжна усмивка. Той порови в джоба си и извади поомачкан пакет желирани бонбони. Избра един за себе си, после подаде пликчето на Джей.

– Ще правя каквото съм правил досега, момче – обяви Джо. – Ще се бия за това, което ми принадлежи. Няма да ги оставя да ми го вземат. Поуг Хил е мой и аз няма да се преместя на някакво въшливо място нито заради тях, нито заради който и да било.

Той с наслада отхапа главичката на желирания бонбон във формата на бебе, изяде го и после си избра друг от пакета.

– Но какво можеш да направиш? – възрази Джей. – Ще ви връчат заповеди за изселване. Ще спрат газта и електричеството. Не можеш да...

Джо го погледна.

– Винаги може да се направи нещо, момче – каза тихо. – Струва ми се, че е дошло време да разберем коя магия наистина действа. Време е да копаем окопи и да строим укрепления. Време е да угояваме черния петел, както правят на Хаити.

И той намигна на Джей, сякаш за да сподели някаква тайна шега.

Момчето огледа градината. Погледна торбичките, окачени на гвоздеи по стената и вързани за клоните на дърветата, знаците, оформени от късчета счупено стъкло на земята и нарисувани с тебешир по саксиите с цветя, и изведнъж го обзе отчайваща безнадеждност. Всичко изглеждаше толкова крехко, толкова трогателно обречено. Тогава видя къщите, почернелите, полуразрушени малки балкончета с разкривени летви, външните тоалетни и прозорците с опънати парчета найлон вместо стъкла. Пет-шест къщи по-надолу висеше пране, единственото наоколо. Край канавката отпред играеха деца. И Джо – милият стар откачен Джо, с неговите мечти, пътешествия, чато и милиони семена, и изба, пълна с бутилки – се готвеше за война, която не можеше дори да се надява да спечели, въоръжен единствено с всекидневна магия и няколко литра домашно вино.

– Не му мисли, момче – обади се той. – Ще се оправим, ще видиш. Аз имам доста хитрини в торбата и ония мръсници от съвета скоро ще

разберат.

Но думите му не бяха обнадеждаващи. Всичките му приказки бяха само за повдигане на духа. Нищо не можеше да направи. Разбира се, Джей се преструваше – заради него, – че му вярва. Събираше билки на железопътния насип. Сушеше листа и ги слагаше в червени торбички. Повтаряше чудновати думи и правеше ритуални жестове, като имитираше Джо. Трябваше да запечатват границите, както казваше старецът, два пъти дневно. Това изискваше да обикалят имота – нагоре по железопътния насип, край изоставения блокпост, който Джо считаше за свой, после по Поуг Хил Лейн и край плета, който отделяше къщата му от тази на съседите, покрай пътната врата до оградата в другия край, – като носят червена свещ и запалени дафинови листа, натопени в ароматно масло, и тържествено произнасят поредица от неразбираеми словосъчетания, за които Джо твърдеше, че са на латински. Той казваше, че този ритуал трябва да предпази къщата и земята му от недоброжелатели, да защити и утвърди правото му на собственост върху територията; и колкото повече приближаваше краят на ваканцията, толкова ритуалът ставаше по-дълъг и сложен, като от триминутна бърза обиколка около градината постепенно се превръщаше в тържествена процесия, която траеше петнайсет минути, а понякога и повече. При други обстоятелства Джей сигурно би изпитвал удоволствие от тези ежедневни церемонии, но докато миналата година всичко казано от Джо звучеше шеговито, сега старецът намираще все по-малко време за шегите. Джей предполагаше, че зад маската на спокойствието тревогата му нараства. Джо говореше все повече за пътешествията си, разказваше за минали приключения и кроеше планове за бъдещи експедиции, като обявяваше решението си тутакси да напусне Поуг Хил Лейн и да се пресели в своето чато във Франция, а веднага след това се кълнеше, че никога няма да напусне старата си къща и ще трябва да го изнесат с краката напред. Неуморно работеше в градината. Тази година есента настъпи бързо и имаше плодове, които трябва да се берат; трябва да се прави сладко, вино, зимнина, туршия; да се копят и прибират картофите и ряпата, както и да се извършва магическият ритуал на Джо, който сега траеше цели трийсет минути и включваше множество жестикулации, посипване с всевъзможни прахчета, приготвяне на ароматни масла и билкови отвари. Сега Джо изглеждаше уморен, чертите му се бяха изопнали, очите блестяха ярко от недоспиване – или може би от прекаляване с пиенето. Сега той пиеше повече от когато и да било, и не само вино или копривена бира, а по-силен алкохол, картофена водка от казана в избата, миналогодишен

ликъор от запасите си. Джей се питаше дали при тези условия Джо изобщо ще изкара зимата.

– Ще се оправя – казваше му той, когато момчето изказваше на глас опасенията си. – Просто работата е малко повече, това е всичко. Като дойде зимата, пак всичко ще се нареди, обещавам ти.

Джо стана, подпря ръце на гърба и се разкърши.

– Така е по-добре – усмихна се и за миг стана пак предишният Джо, с присмехулен поглед изпод козирката на зацапания каскет. – Аз се грижа за себе си още отпреди да дойдеш, момче. Ще трябва малко повече от две-три маймунки в съвета, за да ме съборят.

И тутакси се впусна в дълга абсурдна история за някакъв човек, който срещнал по време на пътешествията си и който се опитвал да продава евтини дрънкулки на индианско племе край Амазонка.

– И вождът на племето, Мунгауомба се казваше, му върна нещата и рече – аз го учех на английски в свободното си време: „Вземи си мънитата, приятел, само че ще ти бъде много благодарен, ако ми намериш тостер.“

Двамата избухнаха в смях и за кратко забравиха, или поне пренебрегнаха, тревогите. На Джей му се искаше да вярва, че Поуг Хил е защитен. Имаше дни, когато оглеждаше пъстрата украса на градината и задния двор и почти вярваше. Джо изглеждаше толкова сигурен, толкова непоколебим. Несъмнено щеше да остане тук завинаги.

Ланскене, март 1999 година

Той постоя малко край пътя, стъписан и объркан. Вече почти се беше стъмнило; небето бе придобило онзи сияен нюанс на наситено си-ньо, който непосредствено предхожда пълния мрак, а хоризонтът зад къщата бе прорязан от ивици лимоненожълто, зелено и розово. Красота-та на гледката – на собствената му къща, напомни си той със затаен дъх, с чувство за нереалност дълбоко в себе си – го разтърсваше. Въпреки предварителните си планове за вечерта Джей не можеше да се отърси от възторженото чувство, че това също е било предопределено да се случи.

Никой – никой, повтори си той – не знаеше къде е.

Вдигна брезентовия си сак от земята и бутилките вино издрънчаха. От влажната земя внезапно се разнесе ухание на лято, на див спанак, глинест прах и застояла вода. Нещо се раздвижи на клона на един цъф-нал глог и привлече погледа му. Той се приближи към храста.

Беше парче червен плат.

Бутилките в сака му задрънчаха и закипяха. Разнесе се шепот, бъл-букане, въздишки, кикотене, тайнствен низ от гласни и съгласни звуци. Джей почувства внезапен полъх, някакво трептене, туптене в топлия въздух, като сърце. „Домът е там, където е сърцето.“ Една от любимите сентенции на Джо. „Където е сърцето.“

Джей се обърна и огледа пътя. Всъщност не беше чак толкова къс-но. Във всеки случай не беше късно да потърси място, където да прено-щува и да хапне нещо. До селото – няколко скупчени светлинки, които блещукаха над реката, далечна музика от другия край на полето – веро-ятно имаше най-много половин час път пеша. Можеше да остави куфара си тук, като го скрие на сигурно място в храстите край пътя, и да вземе само сака си. По някаква причина – бутилките вътре подрънкваха и се кикотеха – не му се искаше да остави брезентовия сак. Но къщата го привличаше. Ама че нелепо, каза си. Вече беше видял, че къщата е нео-битаема, поне засега. Изглежда необитаема, поправи се той, като си спомни Поуг Хил Лейн, запустелите градини, закованите прозорци и тайния весел живот вътре. Може би и тук зад вратата го очакваше...

Странно беше, че непрекъснато се връщаше към тази мисъл. В това нямаше никаква логика и въпреки това му се струваше убедително.

Изоставената наскоро зеленчукова градина, парчето червен плат, чувството, увереността, че в къщата наистина има някой.

В брезентовия сак карнавалът беше в разгара си. Шушукане, смях, далечни фанфари. Сякаш се прибирахме у дома. Дори аз го чувствах – аз, израсло в лозята далеч от тук, в Бургундия, където въздухът е прозрачен, а земята по-богата, по-гостоприемна. Това беше пукот на домашно огнище, хлопане на отварящи се врати, аромат на прясно изпечен хляб, чисти чаршафи и топли, дружелюбни немити тела. Джей също го чувстваше, но смяташе, че то идва от къщата. Почти без да се замисля, той направи крачка към потъналата в мрак сграда. Каза си, че нищо няма да изгуби, ако хвърли още един поглед. Просто за да се увери.

Поуг Хил, лятото на 1977 година

Дойде септември. Джей се върна в училище с чувство на обреченост, със съзнанието, че Поуг Хил ще се промени завинаги. Дори да беше така, кратките редки писма на Джо с нищо не го показваха. Получи картичка за Коледа – два реда, грижливо изписани със закръглени печатни букви, с каквито пишат полуграмотните хора, – после още една за Великден. Сроковете се изнизиха както обикновено. Рожденият ден на Джей дойде и си отиде – бухалка за крикет от баща му и Кандид, билети за театър от майка му. След това дойде ред на изпитите, на купоните в спалните помещения, на споделените тайни и нарушените обещания, на няколко разгорещени битки, на училищната постановка на „Сън в лятна нощ“, където всички роли се играеха от момчета както във времената на Шекспир. Джей играеше Пък, за голямо съжаление на Хлебния барон. Но през цялото това време не преставаше да мисли за Джо и Поуг Хил и когато наближи краят на втория срок, той стана нервен, раздразнителен и нетърпелив. Тази година майка му реши да дойде с него в Кърби Монктън и да остане няколко седмици под претекст, че иска да прекара повече време със сина си, но в действителност за да избяга от вниманието на медиите, които отразяваха последното ѝ любовно разочарование. Джей не се радваше на перспективата да стане обект на внезапния майчин интерес и го показва достатъчно недвусмислено, с което предизвика изблик на гневна истерия. Така изпадна в немилост, преди още ваканцията да е започнала.

Пристигнаха в края на юни с такси. Валеше дъжд. Майката на Джей играеше ролята на Матер Долороза, а той се мъчеше да слуша радио между дългите ѝ сърцераздирателни паузи и детински възторжени възкливания при вида на забравените родни места.

– Джей, скъпи, виж! Онази малка църквичка... не е ли ужасно сладка!

Джей си обясняваше поведението ѝ с прекалено многото участия в телевизионни сериали, но може би тя винаги се бе държала така. Той мръдна съвсем леко копчето на радиото. „Ийгълс“ пееха „Хотел «Калифорния»“. Майка му му хвърли един от страдалческите си погледи и присви устни. Джей не ѝ обърна внимание.

Дъждът валеше непрестанно през цялата първа седмица. Джей стоеше вкъщи, гледаше през прозореца и слушаше радио, като си повтаряше, че все някога дъждът ще спре. Небето му се струваше безцветно и неприветливо. Когато се взираше нагоре в облаците, капките дъжд приличаха на димна завеса. Баба му и дядо му се суетяха около двамата си гости, държаха се с майка му като с малко момиченце, готвеха любимите ѝ ястия. В продължение на пет дни всички ядяха само ябълков пай, сладолед, пържена риба и миди. На шестия ден Джей взе колелото си и го подкара към Поуг Хил въпреки лошото време. Вратата на Джо беше заключена и когато почука, никой не се обади отвътре. Джей остави колелото си до задната ограда, покатери се и скочи в градината с надеждата да надникне през прозорците.

Прозорците бяха заковани.

Обзе го паника. Той заудря с юмрук по една от дъските на прозореца.

– Хей, Джо! Джо!

Отговор не последва. Джей отново заблъска по прозореца, като викаше Джо по име. На рамката висеше парче червен плат, избеляло от слънцето. Изглеждаше старо, забравено, част от миналогодишната магия. Градината зад къщата беше изоставена, обрасла с гъсти плевели – бучиниш, пелин и върбовка.

Джей седна на каменната ограда, без да обръща внимание на дъжда, от който тениската лепнеше за тялото му и мокри кичури коса влизаха в очите му. Как така си е отишъл, питаше се глупаво. Можеше поне да му каже. Да му остави бележка. Как така беше заминал без него?

– Не тъгувай, момче – обади се глас зад гърба му. – Не е толкова лошо, колкото изглежда.

Джей се обърна така рязко, че за малко да падне от оградата. Джо стоеше на около двацет крачки зад него, почти скрит от поглед във високите плевели. Върху миньорския си каскет беше нахлупил непромокаема шапка. В едната си ръка държеше права лопата.

– Джо!

Старецът се усмихна.

– Ъ-хъ. Ти какво си помисли?

Джей изгуби ума и дума.

– Това е моето последно решение – обясни Джо, видимо доволен. – Отрязаха ми електричеството, обаче аз се закачих по-нагоре и още го използвам. Копая кладенец отзад, за да мога да напоявам. Ела и ми кажи какво мислиш.

Както винаги, Джо се държеше така, сякаш не бяха минали дълги месеци, сякаш Джей изобщо не беше заминавал. Той разтвори плевелите, които ги делеяха, и направи знак на момчето да го последва. Оттатък градината изглеждаше както преди – шишетата от лимонада покриваха младите растения, стари прозорци бяха подредени така, че да образуват разсадник, а пробити автомобилни гуми служеха за разсадници на картофи. Отдалеч всичко това изглеждаше като бунище, купчина отпадъци, трупани с години, но отблизо всичко беше постарому, както преди. На железопътния насип растяха овощни дървета – някои покрити с парчета найлон, по които се стичаше дъждът. Това беше най-добрият камуфлаж, който Джей беше виждал някога.

– Поразително – каза накрая. – Наистина помислих, че си си отишъл.

Джо изглеждаше много доволен.

– Ти не си единственият, който мисли така, момче – отвърна той загадъчно. – Виж там.

Джей надникна през растителността. Блокпостът, който някога служеше на Джо за оранжерия, продължаваше да стои на старото си място, макар че изглеждаше много занемарен; през пробития покрив растяха лози, които пълзяха по олющените стени. Релсите бяха свалени, а траверсите – изкопани; навсякъде, освен на петдесетярдовата отсечка между блокпоста и къщата на Джо, сякаш по недоглеждане. Между почервенелите от ръжда релси стърчаха плевели.

– Когато дойдеш следващата година, никой няма да си спомня, че през Поуг Хил е минавала железница. Може би тогава ще ни оставят на мира.

Джей кимна бавно, все още онемял от учудване и облекчение.

– Може би.

Ланскене, март 1999 година

Въздухът ухаеше на вечер, на горчив дим, подобно на екзотичен чай. Беше достатъчно топло за спане на открито. В лозето отляво кипеше шумно оживление: обаждаха се птици, жаби, насекоми. Джей все още виждаше пътеката под краката си, леко посребрена от последните лъчи на залязващото слънце, но то беше вече слязло от фасадата на къщата и там бе тъмно, почти зловещо. Той започна да се пита дали да не отложи посещението си в къщата за сутринта.

Мисълта за дългото ходене до селото го обезкуражи. Беше обут в туристически обувки, които изглеждаха подходящи, когато тръгна от Лондон, но сега, след толкова продължително пътуване, му се струваха тесни и неудобни. Ако само успееше да влезе в къщата – а от това, което видя, мислеше, че няма да бъде трудно, – можеше да прекара нощта там и на сутринта по светло да тръгне към селото.

Всъщност това не беше точно проникване с взлом. В края на краищата къщата вече бе почти негова. Той стигна зеленчуковата градина. Някъде отстрани се чуваше ритмично потропване – може би капак на прозорец се удряше в стената и издаваше натрапчиви скръбни звуци. В далечния край на къщата, под дърветата, се движеха сенки и създаваха впечатлението, че там стои човек, леко приведен, с шапка и палто. Нещо в краката му изпука – стърчащо стъбло артишок, с изсъхнал миналогодишен цвят на върха. По-нататък избуялата растителност се полюшваше рязко на хладния вятър. Нещо трепна наред градината, като парче плат, окачено на високо стъбло. От мястото, където Джей бе застанал, не се виждаше почти нищо, но той веднага разбра какво е това. Парче вълнен плат. Червен. Захвърли сака на пътеката и бързо нагази в обраслата с плевели зеленчукова градина, като разтваряше високата растителност по пътя си. Това беше знак. Не можеше да бъде друго.

Пристъпи напред, за да хване парчето плат и изведнъж нещо изпука под левия му крак, като издаде стържещ метален звук, проби меката кожа на обувката и се вряза в глезена му. Джей се подхлъзна и падна назад в плевелите, а болката, остра в началото, се разпространи и стана нетърпима. Той изруга, грабна предмета и на оскъдната светлина пръстите му напипаха нещо метално и остро, здраво захванато за крака му.

Капан, помисли си озадачен. Някакъв вид капан.

Болеше го и не можеше да разсъждава трезво, и в първите скъпоценни секунди Джей дърпаше предмета като обезумял, а той се забиваше все по-дълбоко в обувката му. Пръстите му започнаха да лепнат по метала и му се стори, че кърви. Започна да го обзема паника.

С голямо усилие Джей си наложи да се успокои. Ако това беше капан, значи трябваше да го отвори. Абсурдно беше да мисли, че някой го е поставил там нарочно. По-скоро беше сложен за лов на зайци или може би на лисици, или на нещо друго.

За миг гневът притъпи болката. Безотговорност, престъпна небрежност беше да се поставят капани за животни в такава близост до нечия къща – до неговата къща. Джей се засуети над капана. Стори му се стар, примитивен. Имаше формата на мида и се затваряше с пружина, а металната му верига беше заровена в земята. Отстрани имаше езиче. Джей ругаше и се бореше с механизма, чувстваше как зъбците на капана се забиват все по-дълбоко в глезена му с всяко негово движение. Накрая успя да освободи езичето, но му трябваша няколко опита, за да разтвори металните челюсти, и когато накрая се измъкна, той се изтегли тронаво назад и се помъчи да огледа щетите. Кракът вече се беше подул и кожата на обувката го стягаше толкова силно, че вероятно не би могъл да я сваля по обичайния начин.

Като се мъчеше да не мисли за всички възможни бактерии, които може би дори в момента проникваха в крака му, Джей се изправи и успя с тронави подскоци да се върне на пътеката. Там седна на камъните и се опита да сваля обувката си.

Отне му близо десет минути. Когато най-после свърши, целият бе плувнал в пот. Беше прекалено тъмно, за да види добре, но въпреки това не се съмняваше, че ще мине известно време, преди да може да ходи свободно.

Поуг Хил, лятото на 1977 година

Новата маскировка на Джо не беше единствената промяна на Поуг Хил тази година. В Недър Едж се бяха появили нови обитатели. Джей продължаваше да ходи там през ден, привлечен от обещанието за кратка забрава от нещата, оставени да гният на спокойствие. Дори в най-хубавите дни на лятото той не пропускаше да отиде на любимите си експедиции; продължаваше да се разхожда край канала, до шахтата и бунището, отчасти защото искаше да събере някои полезни неща за Джо, а отчасти защото мястото все още го привличаше. Сигурно беше привлякло и циганите, защото един ден те се появиха – върволица опърпани каравани, подредени във формата на квадрат подобно на първите заселници, готови да се отбраняват срещу неприятеля. Караваните бяха сиви и ръждясали, осите се огъваха под тежестта на натрупания багаж, вратите висяха на една страна, прозорците бяха побелели от старост. Хората в тях бяха също толкова опърпани. Шестима възрастни и още толкова деца, обути в дънки или гащеризони, или с евтини ярки дрехи, каквито се продават по пазарите. Отдалеч изглеждаха мъряви: може би се дължеше на представата, която извикваха миризмите, долитащи от караваните им, натрапчивият мирис на пържена мазнина, мръсно пране, бензин и отпадъци.

Джей никога досега не бе виждал цигани. Тази опърпана прозаична група нямаше нищо общо с онова, което беше чел в книгите и очакваше да види. Беше си представял каруци с причудливи рисунки по страните, теглени от коне, с опасни тъмнокоси момичета, които носят кинжали на кръста, слепи старици с ясновидска дарба. Със сигурност познанствата на Джо с цигани бяха потвърдили тази негова представа и сега, когато наблюдаваше караваните, приклепнал над шлюза, момчето изпитваше досада от присъствието им тук. Тези хора изглеждаха обикновени и преди Джо да му каже за екзотичното им потекло, Джей бе склонен да мисли, че това са чисто и просто туристи, летовници от юг, които пътуват през пустоща.

– Не, момче – каза му веднъж Джо и махна с ръка към далечния лагер, откъдето се вдигаше тънка струйка дим и потъваше в небето над Недър Едж. – Не са туристи. Те са цигани, наистина. Може да не са

чисти роми, но са си цигани. Пътешественици. Каквото бях и аз някога – той любопитно присви очи над дима от цигарата си и погледна към лагера. – Май че ще останат тук за зимата – каза. – И напролет ще тръгнат пак. В Недър Едж никой няма да ги закача. Никой вече не ходи там.

Това не беше съвсем вярно, разбира се. Джей смяташе Недър Едж за своя територия и няколко дни наблюдаваше циганите със същото презрение, което беше изпитвал към Зет и бандата му през онова първо лято. Рядко виждаше движение при караваните, макар че понякога виждаше прането им да виси на въже, опънато между близките дървета. Едно куче, привързано към най-близкия автомобил, лаеше дрезгаво и непрестанно. Веднъж или два пъти видя жена да носи вода в големи бидони до колата си. Водата идваше от нещо като кран, който стърчеше от бетонирана площадка край калната пътека. Същото приспособление се виждаше и в другия край на лагера.

– Има ги от много години – обясни Джо. – Някога тук имаше цигански катун, бяха им прокарали вода и електричество. Там има водомер и септична яма. Даже им събират боклука веднъж седмично. Могат да остават тук и по-дълго, обаче те идват рядко. Чудни хора са циганите.

Старецът му каза, че предишния път, когато е видял цигани на това място, е било преди десетина години.

– Бяха роми. В днешно време рядко се срещат чисти роми. Купуваха от мен плодове и зеленчуци. По онова време малко хора им продаваха. Разправяха, че били крадци и мошеници – той се усмихна. – Е, не казвам, че всичко, което вършеха, беше съвсем честно, но когато си на път, трябва да се оправяш някак. Намериха начин да излъжат водомера. Разбираш ли, тогава трябваше да пуснеш петдесет пенса, за да си налееш вода. Те използваша вода и ток цяло лято, само че като си тръгнаха, дойдоха от съвета да изпразнят касичката на водомера, а в нея имаше само вода. Изобщо не разбраха как са го направили. Катинарът си стоеше непокътнат. Не личеше да са пипали нищо.

Джей го погледна с интерес.

– И как са го направили? – попита с любопитство.

Джо отново се усмихна и почука с пръст по носа си.

– Алхимия – прошепна за голяма досада на Джей и повече не обели и дума по въпроса.

Разказите на Джо възобновиха интереса му към циганите. След този разговор Джей наблюдаваше лагера няколко дни, но не видя нищо тайно и загадъчно. Накрая изостави наблюдателния си пункт при шлюза

и се захвана с по-интересно занимание: да претърсва бунището за комикси и списания и да обикаля край железопътната линия. Намери добър начин да набавя безплатни въглища за кухненската печка на Джо. През деня по линията от Главен Кърби бавно минаваха два влака с въглища. Всеки се състоеше от двайсет и четири вагона, като в последния имаше човек, който следеше никой да не се качва на влака. Джо каза, че някога имало инциденти, хлапета се качвали на влаковете в движение.

– Може да изглеждат бавни – обясни той мрачно, – само че всеки вагон е четирийсет тона. Никога не се опитвай да скачаш в тях, момче.

Джей го послуша. Вместо това намери по-добър начин за набавяне на въглища и кухненската печка на Джо работеше цяло лято, чак до началото на есента, когато закриха железопътната линия.

Всеки ден по два пъти, точно преди влакът да мине, Джей нареждаше стари консервени кутии край линията. Подреждаше ги в пирамиди, като кокосови орехи на сергия, за максимална стабилност. Скучаещият работник в последния вагон никога не можеше да устои на предизвикателството, което му отправяха тези пирамидки. Винаги когато влакът минаваше, той мятеше въглища по кутиите, като се мъчеше да ги събори, и Джей всеки път събираше по пет-шест големи буци. Събираше ги в празна тригалонова¹¹ кутия от боя, скрита в храстите, и щом се напълнеше, отнасяше кутията в къщата на Джо. В един от тези дни, докато вървеше край линията, чу изстрели откъм Недър Едж и замръзна на място, като изпусна кутията с въглища.

Зет се беше върнал.

11. Почти 14 литра. – Бел.прев.

21

Ланскене, март 1999 година

Джей извади носна кърпа от брезентовия си сак и я използва, за да спре кръвта. Започваше да му става студено и съжали, че не си е взел палто. Извади един от сандвичите, които бе купил на гарата, и се насили да го изяде. Вкусът беше отвратителен, но болката като че ли намаля и сякаш му стана малко по-топло. Беше почти нощ. Изгряваше сребриста луна и от нея запълзяха сенки. Въпреки болката в крака Джей любопитно се огледа наоколо. Погледна часовника, като очакваше да види фосфоресциращия циферблат на оня „Сейко“, който бе получил за Коледа, когато беше на четиринайсет и който Зет счупи през последната, най-ужасна седмица от август. Но ролексът нямаше фосфоресциращ циферблат. Прекалено е безвкусно, мон шер. Кери винаги държеше да показва класа.

Нещо в сенките край къщата се раздвижи. Той извика:

– Хей!

Изправи се на здравия си крак и заподскача към сградата.

– Хей! Моля те! Почакай!... Има ли някой там?

Нещо се удари в стената и издаде същия хлопаш звук, който беше чул и преди. Капак на прозорец може би. Стори му се дори, че видя очертанието му на фона на виолетово черното небе. Капакът се полюшваше от вятъра. Джей потръпна. Все пак там нямаше никого. Да можеше само да влезе в къщата на топло.

Прозорецът беше на около три фута височина от земята. Имаше голям перваз, полузатрупан с боклуци, но Джей установи, че може да разчисти достатъчно място, за да се подпре здраво на ръце. Миришеше на боя. Той започна да опипва предпазливо, като внимаваше да не се пореже на някое парче стъкло, праметна крак през перваза и стъпи в стаята, като придърпа брезентовия си сак. Очите му привикнаха към тъмнината и Джей видя, че стаята беше почти празна. Имаше само маса и стол по средата, а в единия ъгъл – нещо като купчина, може би торби или чували. Като се подпря на стола, се приближи с подскоци до ъгъла и видя до стената грижливо сгънат спален чувал и възглавница, а до тях – кашон с кутии боя и восъчни свещи.

Свещи? Кой, за Бога...

Джей бръкна в джоба на дънките си и извади запалка. Беше евтина – „Бик“, – почти празна, но успя да изтръгне от нея малко пламъче. Свещите бяха сухи. С известно усилие запали фитила. Стаята се изпълни с мека светлина.

– И това е нещо.

Можеше да спи тук. Помещението беше уютно. Джей имаше одеяла, спално бельо и останки от сандвичи. За миг забрави болката в крака и се усмихна при мисълта, че вече е у дома. Заслужаваше си да го отпразнува.

Като се порови в брезентовия сак, той извади една от бутилките на Джо и с върха на джобното си ножче разряза печата и зелената връвчица. Чистият аромат на бъз изпълни въздуха. Джей отпи малко и усети познатия наситен вкус на плод, оставен да изгние на тъмно. Определено добра реколта, каза си и се разсмя неудържимо. Отпи още малко. Въпреки вкуса виното го сгръвяваше приятно. Той седна върху сгънатия чувал, отпи голяма глътка и се почувства малко по-добре.

Отново бръкна в сака си и извади радиото. Включи го, като очакваше да чуе шум, какъвто чуваше във влака от Марсилия, но за свое учудване установи, че сигналът е чист. Разбира се, тук не можеше да слуша станцията за стари шлагери, а някакво местно френско радио, тиха, непозната весела музика. Джей отново се разсмя и изведнъж се почувства леко замаян.

В брезентовия сак четирите останали бутилки от „Специалитетите“ отново подхванаха своя хор, кипяща смесица от писъци, съскане и бойни викове, които ставаха все по-силни, докато прераснаха в див неудържим вой, вулгарен изблик на звуци, картини, гласове и спомени, примесени в трескав победоносен коктейл. Те ме увличаха и примамваха толкова силно, че за миг престанах да бъда себе си – „Фльори“, уважавана реколта с лек аромат на къпини – и се превърнах в кипящ котел от ухаения, който се пенеше, надигаше се и се качваше в главата на неудържими горещи вълни. Нещо предстоеше да се случи. Знаех го. И тогава изведнъж се възцари мълчание.

Джей се огледа с любопитство. За миг потрепери, сякаш го бе лъхнал хладен бриз, дошъл от други, далечни места. Забеляза, че боята на стените е прясна; до кашона с кутиите имаше поднос с четки, измити и грижливо подредени. Още не бяха изсъхнали. Бризът се усили, замириса на дим и циркови фургони, разтопена захар, ябълки и лятна вечер. Радиото тихо изпука.

– Е, момче – обади се глас от сенките. – Не си си губил времето.

Джей се обърна така рязко, че за малко да падне.

– Внимавай – весело каза Джо.

– Джо?

Не беше се променил. Носеше стария си каскет, фланелка с надпис „Тин Лизи“, работни панталони и миньорските си ботуши. В едната си ръка държеше две винени чаши. Пред него на масата стоеше бутилката бързово вино от 1976 година.

– Нали ти разправях, че един ден ще свикнеш – отбеляза със задоволство. – Шампанско от бърз. Малко е силничко, а?

– Джо!

Радостта го обля като вълна, толкова мощна, че бутилките се раздрънчаха. Сега всичко се изяснява, мислеше той трескаво, всичко се връзва. Знаците, спомените – всичко беше свързано, всичко имаше смисъл.

Изведнъж трезвият разум го върна в действителността, сякаш се събуждаше от сън, в който всичко беше свързано и логично, но на дневна светлина се разпадаше на части.

Разбира се, това бе невъзможно. Сега Джо трябваше да бъде на около осемдесет години. Ако изобщо беше жив. Джо си отиде, мислеше Джей с настървение, като крадец в нощта, без да остави нищо след себе си освен въпроси.

Той огледа стареца на светлината от свещта, светлите му очи и веселите бръчици под тях, и за пръв път забеляза, че всичко в него е някак разкрасено – чак до върховете на миньорските му ботуши, – озарено от призрачно сияние, като носталгично видение.

– Ти не си истински, нали? – попита.

Джо сви рамене.

– Кое е истинско? – безгрижно възкликна той. – Няма такова нещо, момче.

– Истинско в смисъл, че съществува наистина.

Джо го изгледа търпеливо, както учител гледа трудно възприемаш ученик. Гласът на Джей прозвуча почти гневно:

– Истинско в смисъл на физическо присъствие. Не част от моето заблудено, подгизнато от вино въображение или симптом за начален етап на отравяне, или призрачно видение, докато тялото ми седи в някоя тиха бяла стая, облечено в една от онези ризи с вързани ръкави.

Джо го погледна кротко.

– Значи си станал писател – отбеляза той. – Винаги съм казвал, че си умно момче. Пишеш ли хубави книги, а? Добри пари ли изкарваш?

– Парите са доста, но хубавата книга е само една. Написах я много отдавна. По дяволите, не мога да повярвам, че наистина седя тук и говоря сам със себе си.

– Само една, а?

Джей отново потръпна. Прохладният ношен вятър се процеждаше през притворения капак на прозореца и довяваше чудния аромат на далечни места.

– Сигурно наистина съм се разболял – тихо каза той на себе си. – Токсичен шок или нещо такова, вероятно от онзи мръсен капан. Сигурно бълнувам.

Джо поклати глава.

– Няма да опънеш петалата, момче – старецът винаги минаваше на диалект, когато ставаше ироничен. – Някакъв си капан за лисици, малко те е гризнал и к'во? Старецът, дето живееше тука, гледаше кокошки. Лисиците най-обичат да крадат кокошки по нощите. Даже си отбелязваше къде е сложил капани, връзваше някое парцалче.

Джей погледна парчето плат в ръката си.

– Мислех, че...

– Знам какво си си мислил – очите на Джо блестяха весело. – Все си същият, бързаш да се косиш, преди да си разбрал какво става. Все питаш. Все трябва да разбереш всичко веднага.

Той му подаде една от чашите за вино, пълна с жълтеникавата бьзова течност.

– Изпий го – благо предложи старецът. – Ще ти стане по-добре. Да ти кажа, най-добре излез пак отвън и си набери малко попов лист, само че сега планетите не са подредени както трябва.

Джей го погледна. Изглеждаше прекалено реален за халюцинация. Под ноктите и в гънките на дланите му имаше градинска пръст.

– Аз съм болен – прошепна тихо. – Ти си отиде тогава, през лятото. Дори не си взе довиждане. Сега не си тук. Знам го.

Джо поклати глава.

– Добре – каза спокойно. – Ще говорим за това друг път, когато си по-добре.

– Когато стана по-добре, ти вече няма да си тук.

Старецът се засмя и запали цигара. Миризмата на тютюн се разнесе бързо из хладния въздух. Джей без учудване забеляза, че цигарата беше „Плейърс номер 6“.

– Искаш ли? – попита Джо и му подаде пакета.

За миг Джей почти почувства цигарата в ръцете си. Запали я и

дръпна, но димът миришеше на канал и огън на открито. Той смачка угарката в каменния под и видя как се разлетяха искри. Почувства се замаян.

– Защо не си полегнеш малко? – предложи Джо. – Тук има спален чувал и одеяла – съвсем чисти са. Струваш ми се много уморен.

Джей погледна недоверчиво купчината одеяла. Чувстваше се изтощен. Болеше го главата и кракът, а мислите му бяха много объркани. Знаеше, че трябва да се тревожи. Но в момента сякаш беше изгубил способността си да разсъждава. Легна с мъка и се загърна в спалния чувал. Беше топъл, чист, уютен. През главата му премина мисълта, че може да халюцинира от високата температура като момиченцето в приказката „Малката кибритопродавачка“ и се засмя на себе си. Джо Пръстената ябълка. Смешно, нали? На сутринта сигурно щяха да го намерят с червено парцалче в едната ръка и празна бутилка вино в другата, премръзнал от студ и с усмивка на уста.

– От това не се умира – шеговито отбеляза Джо.

– Забравените писатели не умират – промърмори Джей. – Само остават без паметници – и отново избухна в неударим смях. Свещта трепна и угасна, макар че в ума на Джей старецът я беше духнал. След това стаята потъна в мрак. Един-единствен сноп лунна светлина докосваше каменния под. До прозореца отвън самотна птица изпя кратка и затрогваща песен. Нещо в далечината – котка или сова – изпищя. Той лежеше в тъмното и слушаше. Нощта беше пълна със звуци. Изведнъж под прозореца се чу шум, подобен на стъпки. Джей застина.

– Джо?

Но старецът си беше отишъл – ако изобщо някога бе идвал. Шумът се чу отново, тих, предпазлив. Джей си каза, че сигурно е животно. Може би куче или лисица. Той стана и се приближи към прозореца.

Зад капака стоеше силует.

– Господи!

Джей отстъпи назад и нараненият му крак не издържа на тежестта. Той се олюля и за малко да падне на пода. Фигурата беше висока и масивна, с дебело палто и шапка. Джей успя бегло да различи черти под козирката на шапката, коса, разпиляна по яката на палтото, гневни очи на бледо лице. В първия миг всичко това му се стори някак познато. После мигът си отиде и жената, която го гледаше зад прозореца, се превърна в напълно непозната за него.

– Какво, по дяволите, правите тук? – той автоматично заговори на английски, без да очаква тя да го разбере. След всичко случило се тази

нощ вече не беше убеден, че жената отвън е реалност. – И изобщо, коя сте вие?

Тя го погледна. Старата ловна пушка, която държеше в ръце, не бе насочена точно към него, но достатъчно беше едно съвсем леко движение, за да стане така.

– Вие сте нарушител – отвърна на правилен английски, макар и със силен акцент. – Тази къща не е изоставена. Това е частна собственост.

– Знам. Аз...

Джей си каза, че тази жена вероятно е нещо като пазач. Може би ѝ плащаха, за да наглежда къщата. Присъствието ѝ обясняваше тайнствените шумове, свещите, спалния чувал, миризмата на прясна боя. Останалото – например неочакваната поява на Джо – беше плод на въображението му. Той се усмихна на жената с облекчение.

– Съжалявам, че ви се развиках. Отначало не разбрах. Аз съм Джей Макинтош. От агенцията може да са ви казали за мен.

Тя го гледаше с недоумение. За миг погледът ѝ се стрелна към вътрешността на стаята, спря се на пишещата машина, на бутилките, на багажа.

– От агенцията ли?

– Да. Аз съм човекът, който купи тази къща. По телефона. Завчера – той се изсмя откъслечно и нервно. – Съвсем импулсивно. За пръв път ми се случва. Не можах да изчакам, докато оформим документите. Прииска ми се да я видя веднага.

Джей отново се засмя, но на лицето ѝ не се появи усмивка.

– Казвате, че сте купили къщата?

Той кимна.

– Искях да дойда и да я огледам. Но не можах да взема ключовете. Все пак успях да вляза. Нараних си глезена...

– Това е невъзможно – каза жената с равен глас. – Щяха да ми кажат, че има друг купувач.

– Не мисля, че са очаквали да пристигна така бързо. Виджте, всичко е съвсем просто, наистина. Съжалявам, ако съм ви стреснал. Много се радвам, че наглеждате къщата.

Тя го изгледа странно, но не каза нищо.

– Виждам, че са се опитали да пооправят малко тук. Забелязах кутии с боя. Вие ли се занимавате с боядисването?

Жената кимна с мрачен поглед. Небето зад нея изглеждаше намръщено, смутено. Мълчанието ѝ обезпокои Джей. Явно беше, че думите му ѝ се струват неубедителни.

– Вие... Искам да разбера дали има много работа по къщата. За ремонтване, имам предвид. За обновяване на сградата.

Жената сви рамене. Този жест не означаваше нищо. Джей нямаше представа какво иска да изрази с него.

– Казвам се Джей Макинтош – той отново се усмихна. – Писател съм.

Отново същият поглед. Очите ѝ изразяваха нещо средно между презрение и любопитство.

– Мари д'Апи. Аз обработвам лозето отсреща, през полето.

– Приятно ми е.

Или ръкостискането не беше сред местните обичаи, или отказът ѝ да стисне ръката му преднамерено целеше да го засегне.

Значи не е пазач на имота, каза си Джей. Трябваше веднага да се досети. Изражението на превъзходство, изписано на лицето ѝ, резките маниери го потвърждаваха. Тази жена имаше своя собствена ферма, свое лозе. Беше твърда и камениста като земята, която ѝ принадлежеше.

– Значи ще бъдем съседи.

Отново не последва отговор. Лицето ѝ беше безизразно. Джей не можеше да определи дали зад тази маска се крие приветливост, гняв или просто безразличие. Жената се обърна. За секунда лицето ѝ се обърна към светлината и луната го окъпа в сребро. Джей видя, че тя е млада, на не повече от двайсет и осем и девет години, чертите на лицето ѝ под голямата шапка бяха остри и елфически. Отиде си със странно грациозна походка въпреки дебелиите дрехи и изпод ботушите ѝ хвърчаха стръкчета влажна трева.

– Хей! Почакайте!

Джей твърде късно осъзна, че тази жена би могла да му помогне. Може би имаше храна, топла вода или дори антисептичен препарат за наранения му глезен.

– Само минута! Мадам д'Апи! Можете ли да ми помогнете?

Дори да го беше чула, жената не отвърна. За миг му се стори, че видя силуета ѝ на фона на небето. Шумът в хрусталака може би идваше от стъпките ѝ, а може би и от нещо друго.

Когато разбра, че тя няма да се върне, Джей се върна в импровизираното си легло в ъгъла на стаята и запали свещ. Почти празната бутилка от виното на Джо стоеше до спалния чувал, макар и Джей да беше сигурен, че я е оставил на масата. Сигурно сам я бе преместил, каза си, по време на странното си видение. Беше разбираемо. Той бе изпаднал в шок. На светлината от свещта Джей свали чорапа си, за да огледа раната

на глезена. Тя представляваше грозна резка; мястото около нея беше зачервено и подуто. Попов лист, беше казал старецът. Джей се усмихна напук на себе си. Поповият лист – йоркширското наименование на ранилист¹² – беше неизменна съставка във вълшебните торбички на Джо.

Но сега единственото антисептично средство тук беше виното. Джей наклони бутилката и изля тънка струйка жълтеникава течност върху раната. В първата минута усети парене; наоколо се разнесе аромат на лято и билки и макар да знаеше, че е абсурдно, уханието бе толкова силно, че само като го вдъхна, Джей се почувства малко по-добре.

Радиото неочаквано изпука и млъкна.

Вятър довя от далечни места аромат на ябълки, приспивен шум на преминаващи влакове, далечно боботене на машини и музика от радио. Чудно как мислите му постоянно се връщаха към една и съща песен – зимна песен: „Бохемска рапсодия“.

Джей заспа, стиснал здраво в ръка червеното парче плат.

Но виното – малиненочервено, къпиновосиньо, шипково-жълто, катраненочерно – остана будно. Да говори.

12. Растение от рода Lamiaceae. – Бел.прев.

Недър Едж, лятото на 1977 година

Зет не се беше променил. Джей би го познал веднага, дори ако не носеше пушка в сгъвката на лакътя си, макар че за последната година се беше източил, а дългата му коса бе вързана отзад на тънка свинска опашчица. Беше с дънково яке с надпис на гърба, изрисуван с химикалка: „ГРЕЙТФУЛ ДЕД“. На краката си носеше туристически обувки. От наблюдателния си пункт над канала Джей не можеше да види дали е сам или с приятелите си. Докато наблюдаваше, Зет вдигна пушката си и се прицели в нещо точно до пътеката край канала. Няколко патици, които плуваха във водата, се вдигнаха във въздуха и шумно размахаха криле. Зет извика и отново стреля. Патиците направо полудяха. Джей не мръдна от мястото си. Ако Зет иска да стреля по патици, каза си, това си е негова лична работа. Нямахше защо Джей да се намесва. Но след малко започна да се съмнява. Зет като че ли не стреляше по канала, а някъде по-нагоре. Край дърветата към реката, но там не кацаха много птици. Може би стреля по зайци, каза си Джей, макар че Зет вдигаше такъв шум, че всяко животно би избягало. Той присви очи срещу светлината на ниското слънце, за да види по-ясно по какво се цели Зет. Отново се чу изстрел, после втори, щракане на презареждащо се оръжие. Джей осъзна, че Зет стои почти на същото място, където самият той често се бе крил, за да наблюдава...

Циганите.

Вероятно Зет стреляше по въжето с пране, опънато между двете най-близки каравани, защото единият му край вече се въргалияше в тревата като прекършено крило на птица и сърцераздирателно се ветреше. Кучето, привързано на обичайното си място, лаеше неудържимо. Стори му се, че видя как нещо се размърда на един от прозорците на караваната, дръпна се перде и се показа нечие бледо лице с неясни черти и очи, разширени от гняв или учудване, след което пердето се върна на предишното си място. Никъде другаде по караваните не се забелязваше движение. Зет се изсмя и започна да зарежда пушката си. Сега Джей можеше да различи думите, които по-голямото момче крещеше.

– Мангали! Манга-а-али!

Е, каза си Джей, нищо не може да се направи. Пък и Зет не беше

толкова луд, че наистина да нарани някого. Стрелбата по въжето за простиране беше типично в негов стил. Искаше да сплаши хората. Да ги стресне. Споменът за случилото се през първото лято на Джей тук накара лицето му да пламне.

По дяволите, нищо не можеше да направи.

Циганите бяха в безопасност в караваните си. Щяха да изчакат, докато на Зет му омръзне или му свършат патроните. Все някога щеше да си отиде вкъщи. Пък и това беше само въздушна пушка. С такава пушка не можеше да нанесе кой знае какви поражения. Не беше нещо сериозно. Дори ако уцелеше човек.

Пък и какво можеше да направи Джей?

Той се обърна да си ходи и извика от изненада. На не повече от пет крачки зад него, в храстите, се беше скрило момиче. Така се бе увлякъл да наблюдава Зет, че не беше я чул да се приближава. Беше на около дванайсет. Под буйните червени къдрици лицето ѝ изглеждаше малко и безцветно, обсипано с лунички, които сякаш се бяха постарали да заемат колко може по-голяма територия върху лицето ѝ. Беше облечена в дънки и бяла тениска, толкова голяма, че ръкавите се ветрееха около тъничките ѝ ръце. В едната си ръка държеше изцапана червена кърпа, която, както му се стори, беше пълна с камъни.

Момичето скочи на крака бързо и безшумно като индианец. Джей не успя дори да реагира на присъствието ѝ и преди да се усети, непознатата запрати един камък във въздуха с невероятна ловкост и точност и го удари в капачката на коляното. Чу се тих болезнен пукот. Той отново извика и падна, като стискаше коляното си. Момичето го погледна и взе втори камък в ръка.

– Хей! – запротестира Джей.

– Извинявай – каза то, но не пусна камъка.

Джей дръпна нагоре крачола на дънките си, за да огледа нараненото коляно. Мястото вече се подуваше. Той изгледа момичето, което отвърна на погледа му равнодушно и без следа от разкаяние.

– Не биваше да се обръщаш така – каза то. – Стресна ме.

– Стрес-с-с... – Джей напразно се мъчеше да довърши изречението.

Момичето сви рамене.

– Помислих, че си с него – обясни то и гневно кимна към шлюза, където стоеше Зет. – Да използва караваната ни и горкия стар Тофи за упражнения по стрелба!

Джей пусна крачола на дънките си.

– С него? Той не ми е приятел – отвърна възмутен. – Не виждаш ли,

че е луд!

– О! Добре де.

Момичето прибра камъка в кърпата. Последваха нови два изстрела, придружени с оглушителен боен вик:

– Мангали!

Момичето надзърна предпазливо през храстите, после повдигна един клон и понечи да се пхне отдолу, за да се спусне по насипа.

– Хей, почакай малко.

– Какво?

Бързо се обърна да го погледне. В сянката под хроста очите ѝ изглеждаха златни, като на сова.

– Какво правиш?

– А ти как мислиш?

– Но нали ти казах! – гневът от внезапното ѝ нападение се смени с тревога. – Той е луд. По-добре да нямаш работа с него. Скоро ще му омръзне. И като му омръзне, ще ви остави на мира.

Момичето го изгледа с нескрито презрение.

– Ти така ли ще направиш? – попита.

– Ами... да.

То издаде възглас, който можеше да изразява както изненада, така и надменност, после с лекота се пхна под клона и се спусна по насипа, като се подпираше с една ръка и забиваше токове, за да не се подхлъзне надолу. Джей разбра накъде се е запътила непознатата. Петдесет ярда по-надолу по склона имаше площадка и пътека, която свършваше точно над шлюза. Брегът беше покрит с червена глина и камъни. Редките храсти можеха да послужат за прикритие. Дотам се стигаше трудно; ако човек се спуснеше прекалено бързо и не внимаваше, щеше да се плъзне по склона и да падне на камъните отдолу. Но мястото бе подходящо за атака, ако момичето възнамеряваше да нападне. Не беше много за вярване. Джей отново надникна и я видя. Сега беше много по-надолу и едва се виждаше в храстите, само косата ѝ червенееше. Да прави каквото иска, каза си той. Все пак я беше предупредил.

Всъщност това по никакъв начин не го засягаше.

Не беше негова работа.

Джей въздъхна, взе кутията, натоварена догоре с въглища, събирайки три дни, и започна да се спуска по каменистия склон след момичето.

Тръгна по друга пътека, към шахтата, като през по-голямата част от пътя се възползваше от прикритието на храстите. Хрумна му, че Зет така или иначе не гледа. Беше твърде зает с това да стреля и да крещи.

Следователно нямаше да бъде трудно да прекоси откритото пространство около шахтата и да се скрие зад ръба. Мястото не бе удобно за скривалище, не по-добро от това, където се намираще момичето, но щеше да свърши работа, а и те бяха двама срещу един, дори Зет би се отказал да воюва с тях. Ако наистина бяха двама срещу един. Джей не искаше да мисли за възможността наоколо да се навъртат приятели на Зет, може би дори съвсем наблизо.

Той остави кутията с въглища и се скри близо до ръба на шахтата. Сега крясъците на Зет звучаха оглушително; Джей чуваше дишането му и щракането на пушката, когато презареждаше. Той надникна бързо над ръба и го видя – част от главата и профила му, врата, зачервен от акне, опашчицата мазна коса. Никъде над шлюза не се виждаше момичето и неочаквано Джей се разтревожи, че може да си е отишло. Тогава в храстите се мярна нещо червено и от там изхвърча камък, който удари Зет по ръката. В първия миг Джей остана поразен от точността на момичето, после Зет се завъртя и извика от болка и изненада. Друг камък го удари в слънчевия сплит и докато той стоеше обърнат към храстите, Джей хвърли две буци въглища в гърба му. С едната го улучи, с другата не уцели, но изпита горещ прилив на въодушевление и отново се скри зад ръба на шахтата.

– Гадина! Шъ тъ убия! – извика Зет и гласът му прозвуча съвсем наблизо. Беше страховит и плътен, сякаш принадлежеше на трол, дегириран като тийнейджър.

В този миг момичето отново хвърли камък и го удари в крака, като очевидно се целеше другаде; после обаче го улучи право в главата. При удара се чу звук като от удар на кий в билиардна топка.

– Остави ни на мира! – извика момичето от скривалището си над шлюза. – Веднага ни остави на мира, мръсник такъв!

Този път Зет я забеляза. Джей го видя да прави малка крачка в посока към пътеката, като държеше пушката в ръце. От неговото място се виждаше добре какво прави Зет. Сигурно искаше да се скрие точно под надвисналите храсти, където момичето не можеше да го види, да презареди пушката, после да се покаже и да стреля. Щеше да стреля напосоки, но това нямаше значение. Джей надникна над ръба на шахтата и се прицели. Улучи Зет между лопатките.

– Махай се отгук! – извика Джей като обезумял и хвърли поредната буца въглища. – Върви да тормозиш някой друг!

Но това беше грешка. Не биваше да се показва така открито. Видя как очите на Зет се разшириха. Беше го познал.

– Гле'ай ти, гле'ай ти.

Все пак Зет се беше променил. Бе станал по-набит, ширината на раменете отговаряше на високия му ръст. Сега изглеждаше съвсем възрастен, силен и страшен. Той се усмихна и започна да се приближава към шахтата с насочена пушка. Стараеше се да не се показва изпод козирката, за да не може момичето да го улучи. Беше ухилен до уши. Джей хвърли още две буци въглища, но и двата пъти не улучи и Зет продължи да се приближава.

– Разкарай се!

– Или к'во?

Зет вече беше достатъчно близо до шахтата, за да надникне над ръба ѝ, като внимаваше да не излиза изпод козирката. Усмивката му приличаше на полумесец. Той насочи пушката с въпросителна, почти доброжелателна усмивка.

– Или к'во, а? К'во?

Джей отчаяно го замеряше с останалите въглища, но не можеше да улучи. Те отскачаха от раменете на Зет като куршуми от танк. Джей вдигна очи и погледна право в дулото на пушката му. Повтаряше си, че това е само въздушна пушка, нищо и никаква въздушна пушка със ситни сачми. Не е като „Колт“ или „Лугер“, пък той и без това не би се осмелил да стреля.

Пръстът му легна на спусъка. Последва изщракване. На такова разстояние пушката изобщо не изглеждаше безобидна. Изглеждаше смъртоносна.

Изведнъж зад гърба на Зет се вдигна шум и от храстите се посипа дъжд от малки камъчета, които се разпиляха по главата и раменете му. Джей осъзна, че Зет бе излязъл от прикритието на козирката и отново бе попаднал в полезрението на Момичето. Странно, но вече му се струваше, че това е името ѝ. Джей запристъпя към края на шахтата, без да сваля очи от Зет. Вероятно не Момичето хвърляше камъни от вързопа си: това не бяха отделни малки камъчета, а десетки – може би дори стотици – камъни, отломки, буци пръст, едни по-големи, други – по-малки, които падаха на брега и вдигаха облак жълтеникав прах. Нещо беше предизвикало срутване на насипа и камъните падаха от ръба на козирката. Малко по-нагоре Джей забеляза някакво движение – прекомерно голяма тениска, изгубила вече белия си цвят, а над нея яркочервена коса. Момичето стоеше на четири крака на насипа, риташе като заек с всички сили и изпод краката ѝ се сипеха камъни, буци пръст и прахоляк, които се разтрошаваха и образуваха дъжда от малки камъчета отдолу, който

засипваше Зет и го обгръщаше в оранжев облак прах. Сред шума от падащи камъни Джей чуваше пискливия ѝ гневен глас, който крещеше победоносно:

– Да ядеш лайна, мръсен кучи сине!

Зет беше напълно изваден от равновесие от неочакваното нападение. Той изгърва пушката и инстинктивно се скри под козирката, макар че тя го предпазваше от нападението на момичето, но не и от срутването. Зет се запрепва в напалите камъни и се разкашля. Започна да ругае, обгърнал главата си с ръце, за да се предпази, но изведнъж върху него се изсипаха големи камъни. Един с размера на тухла го удари точно по кокалчето на лакътя и в този момент Зет изгуби всякакъв интерес към битката. Като кашляше, плюеше и притискаше наранената си ръка към корема, той подаде глава изпод козирката. Тогава отгоре се чу победоносен боен вик, последван от нова лавина малки камъчета, но битката беше вече спечелена. Зет хвърли последен смъртоносен поглед през рамо и побягна. Затича се нагоре по страничната пътека, стигна върха и едва там спря, за да извика заплашително:

– Шъ тъ убия, чу ли? – от ехото се посипаха още камъни. – Само да ми паднеш, шъ тъ убия!

Момичето изкрещя весело иззад храстите. Зет избяга.

Ланскене, март 1999 година

Джей се събуди от лъч ослепителна слънчева светлина, която грейше в лицето му. Тя беше необичайно жълта, някак неестествена и винена, не като бледата светлина на изгрева. Погледна часовника си и с изненада установи, че е спал повече от четиринайсет часа. Спомни си, че миналата нощ имаше треска, дори видения и тревожно огледа наранения си крак за признаци на инфекция. Нямаше нищо такова. Подутината беше спаднала, докато бе спал, и макар че глезенът бе охлузен и зачервен, а раната изглеждаше зловещо, общо взето, нараняването не беше толкова сериозно, колкото му се бе сторило миналата нощ. Вероятно дългият сън му се беше отразил добре.

Джей успя да obuе обувката си. В нея кракът го болеше, но не толкова, колкото бе очаквал. След като изяде останалия от вчера сандвич – вече съвсем спарен и безвкусен, но Джей беше гладен като вълк, – взе нещата си и бавно се придвижи до пътя. Остави сака и куфара си в храстите и тръгна на дълго пътешествие до селото. Отне му почти цял час, с много почивки, но накрая излезе на главната улица. Имаше достатъчно време на разположение, за да разгледа наоколо. Ланскене е малко селце; една главна улица и няколко странични улички, площад с няколко магазинчета – хлебарница, аптека, месарница, цветарски магазин, – църква между два реда липи, после дълъг път надолу към реката, кафене и няколко полуразрушени къщи, които стърчаха тук-там по неравните брегове. Джей се спусна по реката, намери по-плитко място с големи камъни, където да пресече, затова попадна първо в кафенето. Ярък навес в червено и бяло почти скриваше малък прозорец, отвън на паважа бяха сложени две метални маси. На табелата отпред пишеше: „Кафе де Маро¹³“.

Джей влезе и си поръча светла бира. Съдържателката го изгледа с любопитство и той си представи как изглежда в нейните очи: немит и небръснат, със смачкана фланелка, вмирян на евтино вино. Усмихна й се, но тя го погледна недоверчиво.

– Аз съм Джей Макинтош – обясни й той. – Англичанин съм.

13. Cafe des Maraude (фр.) – „Кафене на нехранимайковците“ – Бел. прев.

– А, англичанин – жената се усмихна и кимна, сякаш това обясняваше всичко. Лицето ѝ беше кръгло, розово и гладко като на кукла. Джей отпи голяма глътка от бирата си.

– Казвам се Жозефин – представи се тя. – Вие... турист ли сте?

Стори му се, че това предположение я забавлява.

Джей поклати глава.

– Не съвсем. Снощи не можах да стигна до тук. Изгубих се. Наложих ми се да спя в спален чувал – обясни набързо.

Жозефин го погледна с предпазливо съчувствие. Явно не можеше да си представи, че някой е способен да се изгуби в такова малко познато село като Ланскене.

– Давате ли стаи? За нощувка?

Тя поклати глава.

– А има ли хотел? Или стаи под наем?

Съдържателката отново го изгледа присмехулно. Джей започна да разбира, че тук туристите не са често явление. Е, какво да се прави. Щеше да се наложи да отседне в Ажен.

– В такъв случай може ли да използвам телефона ви? За да повикам такси.

– Такси? – тя се разсмя с цяло гърло. – Такси в неделя вечер?

Джей изтъкна, че е едва шест часа, но Жозефин поклати глава и отново се засмя. Всички такситата се прибират, обясни тя. Никой не би се съгласил да дойде чак дотук, за да вземе клиент. Селските момчета често правят фалшиви повиквания, каза Жозефин с усмивка. Обаждат се за такси, поръчват пица... Струва им се забавно.

– А-ха.

Разбира се, можеше да спи в къщата. В своята къща. Вече беше прекарал там една нощ и със спалния чувал и свещите можеше да изкара още една. Щеше да си купи нещо за ядене от кафенето. Би могъл да събере дърва и да запали огън в камината. В куфара му имаше дрехи. На сутринта щеше да се преоблече и да отиде в Ажен, за да подпише документите и да вземе ключовете.

– Там, където спях, имаше една жена. Мадам д'Апи. Тя като че ли ме взе за престъпник.

Жозефин го стрелна с поглед.

– Сигурно е така. Но след като къщата вече е ваша...

– Помислих, че наглежда имота. Заприлича ми на пазач – Джей се усмихна. – Да ви кажа честно, не беше много дружелюбна.

Жозефин поклати глава.

– Сигурно е било така. Не ме учудва.

– Познавате ли я?

– Не много добре.

Споменаването на Мари д'Апи като че ли стресна съдържателката. На лицето ѝ отново се появи предишният предпазлив поглед и тя се зае усърдно да търка някакво петно на барплота.

– Поне вече знам, че съществува наистина – весело отбеляза Джей. – Миналата нощ си помислих, че съм видял призрак. Предполагам, че излиза и през деня?

Жозефин кимна мълчливо, като продължи да търка петното на барплота. Джей остана озадачен от нейната сдържаност, но беше прекалено гладен, за да продължи да разнишва темата.

Менюто не бе особено разнообразно, но специалитетът на деня – голям омлет със салата и пържени картофи – беше вкусен. Той си купи пакет „Голоаз“ и резервна запалка, а след това Жозефин му даде за вкъщи франзела със сирене, увита във восьчна хартия, заедно с три бутилки бира и торба ябълки. Джей тръгна още по светло, като сложи покупките си в найлонов плик, и бавно пое по обратния път.

Извади скрития си багаж от храстите край пътя и го занесе в къщата. Вече се чувстваше уморен и нараненият му крак започна да се обажда, но успя да довлече куфара до стаята и едва тогава си позволи почивка. Слънцето вече се беше скрило, небето бе още светло, но започваше да тъмнее. Джей донесе малко дърва иззад къщата и ги сложи в празната камина. Дървата изглеждаха прясно насечени и бяха покрити с дебела хартия, импрегнирана със смола, за да ги пази от дъжда. Поредната загадка. Той предположи, че Мари ги е насякла, но не можеше да проумее защо го е направила. Със сигурност не приличаше на човек, който поддържа добросъседски отношения. Намери празната бутилка от вино в кош за смет зад къщата. Не помнеше да я е оставял там, но в състоянието, в което се намираще миналата нощ, можеше да го е направил и да е забравил. Тогава не разсъждаваше трезво. Халюцинацията с Джо, толкова истинска, че почти повярва в нея, бе достатъчно доказателство за състоянието на ума му. Единствената угарка от цигара в стаята, където беше прекарал нощта, изглеждаше доста стара. Можеше да се въргала тук и от десет години. Джей я разкъса на парченца и я хвърли през прозореца, след което затвори капациите отвътре.

Запали няколко свещи, после накладе огън в камината, като използва стари вестници, намерени в кашон на горния етаж, и дървата, които беше донесъл отвън. Няколко пъти хартията пламна и угасна, но накрая

дървата се разгоряха. Джей внимателно сложи още дърва в огъня, като се изненада от удоволствието, което изпитва от това. В тези прости действия имаше нещо примитивно, което му напомняше любимите уестърни от времето, когато беше още момче.

Отвори куфара си, после сложи пишещата машина на масата редом с бутилките вино, доволен от гледката. Чувстваше се способен да напише нещо тази вечер, нещо ново. Не научна фантастика. Джонатан Уайнсап беше в отпуск. Тази вечер щеше да види какво може Джей Макинтош.

Той седна зад пишещата машина. Беше тромава, с пружини, пръстите се движеха по нея с усилие. Бяха изминали години от времето, когато Джей я използваше редовно, но допирът до клавишите му беше приятен и той тракна няколко думи пробно.

Звукът също бе приятен, но без хартия...

Незавършеният ръкопис на „Храбрият Кортес“ беше прибран в плик в дъното на куфара. Джей го извади, обърна първата страница и я пхна в процепа. Машината пред него приличаше на кола, на танк, на ракета. Стаята около него се завъртя и забълбука като тъмно шампанско. Клавишите под пръстите му заподскачаха и затракаха. Той изгуби представа за времето. За всичко.

Поуг Хил, лятото на 1977 година

Името на момичето беше Джили. След това Джей започна да я вижда често в Недър Едж и понякога двамата играеха заедно край канала, събираха отпадъци и съкровища, беряха див спанак или глухарчета за семейния обяд или вечеря. Те не бяха цигани, както му обясни Джили намусена, а пътешественици, хора, които не се задържат дълго на едно място и които презират пазара на капиталистическата собственост. Майка ѝ Маги беше живяла в колиба в Уелс, преди да се роди Джили, а след това бе решила, че е време да потърси по-подходяща среда за детето си. Оттук и караваната, стар рибарски микробус, ремонтиран и преправен така, че да побере двама души и куче.

Джили нямаше баща. Тя обясни, че Маги не обича мъжете, защото те са създателите на юдео-християнското патриархално общество, което потиска жените. Подобни изказвания винаги караха Джей да се изнервя и той винаги се стараше да бъде особено любезен с Маги, за да не го нарочи за враг, но макар и понякога да въздишаше по повод представителите на неговия пол по начина, по който хората въздишат при вида на сакаето дете, в същото време нямаше нищо против него.

Джили веднага се сближи с Джо. Джей ги запозна седмица след битката с камъни и изпита известна ревност от взаимоотношенията им. Джо познаваше много от скитниците в областта, а освен това вече беше започнал да търгува с Маги, като разменяше плодове и зеленчуци за одеялата, които тя плетеше от дрехи втора ръка. Джо завиваше с тях крехките си многогодишни растения в студените нощи – казваше го с насмешка и при тези думи Маги избухваше в писклив смях. Тя знаеше много за растенията и двете с Джили приемаха защитните талисмани и ритуали за запечатване на Джо с невъзмутимо спокойствие, сякаш това им се струваше съвсем естествено. Докато старецът работеше в градината, Джей и Джили му помагаша. Той разговаряше с тях или пееше заедно с радиото, докато децата събираха семена в буркани или зашиваха вълшебни билки в червени торбички, или влачеха стари платформи от железопътния насип, на които Джо нареждаше узрелите плодове. Присъствието на Джили сякаш бе размекнало стареца. Имаше нещо различно в начина, по който ѝ говореше, и то сякаш изключваше Джей, не грубо,

но все пак доловимо. Може би защото и тя беше пътешественик. Може би просто защото бе момиче.

Джили по никакъв начин не отговаряше на очакванията на Джей за момичетата. Тя беше независима до ожесточение, винаги искаше да ръководи, въпреки че той бе по-възрастният, не се спираше на едно място, беше весела и устата до такава степен, че консервативното му възпитание го караше тайно да се смушава. Главата ѝ бе пълна с причудливи вярвания и идеологии, повлияни от странния начин на мислене на майка ѝ. Извънземни същества, феминизъм, алтернативни религии, силата на махалото, нумерология, проблеми на околната среда – всичко това намираше място във философията на Маги, а Джили на свой ред го приемаше безрезервно. От нея Джей научи за озоновия слой и загадъчните хлебчета във формата на Исус, за онова, което тя наричаше Новата смъртоносна заплаха, за шаманството и спасяването на китовете. На свой ред Джили беше идеалната аудитория за разказите му. Те прекарваха заедно дни наред, понякога помагаша на Джо, но най-често просто се шляеха край канала, разговаряха или изследваха околността.

Случи се да видят Зет още веднъж след битката, от разстояние. Той ходеше край бунището и те предпазливо го заобиколиха. За голямо учудване на Джей Джили изобщо не се страхуваше от него. Но Джей се страхуваше. Не беше забравил думите на Зет в деня, когато се биха с него при шлюза, и искрено се надяваше никога повече да не се срещнат. По всичко личеше, че не може да разчита на такъв късмет.

Ланскене, март 1999 година

На следващата сутрин Джей отиде рано в Ажен. Научи от Жозефин, че дотам има само два автобуса дневно и след като пийна набързо кафе с два кроасана в „Кафе де Маро“, той тръгна, нетърпелив да получи документите си от агенцията. Отне му повече време, отколкото бе очаквал. Нотариалната заверка беше направена в края на седмицата, но още не беше възстановено електричеството и газта, а и от агенцията не искаха да му дадат ключовете, преди да са пристигнали всички документи от Англия. Освен това, както му каза жената в агенцията, съществуваша допълнителни усложнения. Неговото предложение за покупка на къщата е дошло в момент, когато агенцията е обмисляла друго предложение – всъщност дори го е приела, но съвсем неофициално. Предложението на Джей – надвишило предишното с около 5000 лири – веднага ги е накарало да предпочетат него като купувач, но човекът, на когото къщата е била вече обещана, се е обадил по-рано същата сутрин и ги е заплахил, че ще им създаде проблеми.

– Разбирате ли, мосю Макинтош – каза жената със съжаление, – в тези малки общности обещанието за земя е равностойно на юридическо обвързване. Те не разбират, че една дума не е достатъчна – Джей кимна с разбиране. – Впрочем – продължи тя, – собственикът, който живее в Тулуза, е млад човек, издържа семейство. Наследил е къщата от своя праядо. Известно време не е поддържал контакти с него и не носи отговорност за обещание, което праядо му може да е дал преди смъртта си.

Джей разбираше. Сбогува се с жената и отиде на покупки. После изчака в кафенето отсреща, докато документите пристигнат по факса от Лондон. Непрекъснато звъняха телефони. Банката. Адвокатът. Агентът. Банката.

– А сигурни ли сте, че човекът – лицето, направило предишното предложение – не притежава законно право върху къщата? – попита Джей, когато накрая жената му подаде ключовете.

Тя поклати глава.

– Не, мосю. Уговорката с мадам д'Апи може да е от много отдавна, но тя няма абсолютно никакви права. Всъщност ние разполагаме само с нейните думи, че старецът е приел предложението й.

– Д'Апи?

– Да, мадам Мари д'Апи. Ваша съседка всъщност, нейният имот е точно до вашия. Делова дама, доколкото съм чувала.

Това обясняваше много неща: враждебността ѝ, учудването, когато Джей ѝ съобщи, че е купил къщата, дори прясната боя на стените. Тя беше очаквала, че къщата ще стане нейна. Бе постъпила точно като него – беше се пренесла малко преждевременно, преди оформянето на документите. Нищо чудно, че бе така ядосана! Джей реши на всяка цена да се срещне с нея колкото може по-бързо, за да ѝ обясни. Да ѝ възстанови похарчените средства, ако е необходимо, за работата, която беше свършила по къщата. Все пак щяха да бъдат съседни...

Когато всичко приключи, вече бе късен следобед. Джей се чувстваше уморен. Благодарение на няколко бързи уговорки газта в къщата беше възстановена, но за електричеството трябваше да почака още пет дни. Жената от агенцията му предложи да отиде на хотел, докато къщата стане обитаема, но той отказа. Романтиката на това изоставено самотно място бе неустойима. Освен това не биваше да забравя новия ръкопис, двайсетте страници, които беше написал миналата нощ на гърба на „Храбрият Кортес“. Да го изостави заради стерилния комфорт на някакъв хотел означаваше да убие идеята, преди още да се е родила. Дори сега, докато се връщаше с такси в Ланскене, натоварен с покупки и уморен, Джей чувстваше привличането на тези изписани страници, нетърпението да продължи, да почувства клавишите на старата пишеща машина под пръстите си и да последва историята, накъдето го отведе.

Когато се прибра, спалният чувал беше изчезнал, свещите също, както и кутиите с боя. Всичко друго беше непокътнато. Джей предположи, че Мари е минала от тук в негово отсъствие, за да премахне всички следи от непозволеното си присъствие. Вече беше твърде късно, за да ходи до къщата ѝ, но той си обеща, че на другия ден непременно ще отиде. Не беше разумно да поддържа лоши отношения с единствения си близък съсед. Джей запали огъня в камината и газената лампа, която бе купил днес. Сложи лампата на масата. Беше си купил собствен спален чувал и няколко възглавници, както и походно легло. С тях той успя да си направи достатъчно удобна спалня в къта край камината. Тъй като беше още светло, Джей се разходи до кухнята. Там имаше газова печка, стара, но изправна, и друга камина. Над огнището висеше черно котле от ковано желязо, цялото в паяжини. Голяма стара емайлирана печка заемаше почти половината пространство между двете срещуположни стени, но печката беше задръстена с отпадъци – въглища, полуизгорели

дърва и много поколения мъртви насекоми. Джей реши да изчака, докато бъде в състояние да я почисти както трябва. Камината беше друго нещо. Запали се сравнително лесно и Джей успя да стопли достатъчно вода, за да се измие и да си направи чаша кафе, която взе със себе си на обиколката из къщата. Установи, че тя е доста по-голяма, отколкото си бе представял в началото. Имаше всекидневни, трапезария, складове, шкафове, големи колкото килери, килери колкото пещери. Имаше и три изби. Тук мрактът вече се бе съгъстил, но Джей реши да рискува и да изкачи полуразрушеното стълбище, което водеше нагоре към спалните, таванските помещения, хамбарите. Имаше доста мебели, голяма част от тях развалени от влагата и времето, но някои още бяха в добро състояние. Дълга маса от потъмняло старо дърво, надраскана и деформирана от продължителна употреба; гардероб от същото грубо масивно дърво; столове; табуретка за крака. След полиране и поправка, каза си Джей, ще бъдат красиви точно като мебелите, над които въздишаше Кери в елегантните антикварни магазини на „Кенсингтън Авеню“. Други неща бяха събрани в кашони, които заемаха почти всички ъгли: прибори за хранене, инструменти и градинско оборудване, цял сандък с чаршафи, запазени като по чудо под кутия със счупени грънци. Той започна да разгъва втвърдените колосани чаршафи, пожълтели на гънките, всеки украсен със сложна бродерия, в която инициалите „Д. Ф.“ бяха вплетени в гирлянда от рози – вероятно нечий чейз, събран преди сто или двеста години. Имаше и други ценни неща: кутии от сандалово дърво с носни кърпи вътре; медни тенджерки, покрити със зелена патина, старо радио още отпреди войната, както му се стори, със спукана кутия, в която се виждаха лампи колкото кръгли дръжки на врата. Но най-хубавото беше огромният шкаф за подправки от грубо черно дъбово дърво. На някои от чекмеджетата още личаха надписи с избеляло кафяво мастило: *Cannelle*, *Poivre Rouge*, *Lavande*, *Menthe Verte*¹⁴. Макар и отдавна празни, чекмеджетата все още пазеха аромата на подправки; тук-там все още имаше останки по дъното и пръстите му се изцапаха с канела, джинджирил, сладък червен пипер и куркума. Шкафът беше красив, поразителен. Заслужаваше по-добро място от тази пуста, занемарена къща. Джей си обеща, че веднага щом може, ще го свали долу и ще го почисти.

Джо би го харесал.

Стана съвсем тъмно и Джей неохотно изостави ровенето из къщата. Преди да легне в походното си легло, той отново огледа глезена, учуден

14. Канела, червен пипер, лавандула, зелена мента (фр.). – Бел.прев.

и доволен от бързото му възстановяване. Почти нямаше нужда от арниковия мехлем, който беше купил от аптеката. В стаята бе топло, огънят хвърляше жарки отблясъци по варосаните стени. Още беше рано – не по-късно от осем часа, – но умората му надделя и Джей си легна, загледан в огъня и потънал в размисъл за утрешния ден. Иззад затворените капаци на прозорците се чуваше шумът на вятъра в градината, ромолена на вода в далечината, викове и писъци на нощни птици, а отвъд тях – часовникът на църквата, който звучно отброяваше времето. Внезапно го обзе носталгия – по Джили, Джо, Недър Едж и онзи последен ден на железницата край Поуг Хил Лейн, по всички неща, за които не беше писал в „Джо Пръстената ябълка“, защото бяха мъчително обагрени в разочарование и не можеха да бъдат изказани с думи.

Той избухна в сънлив, горчив смях. „Джо Пръстената ябълка“ дори не се доближаваше до действителността, до реалните събития. Там всичко беше изфабрикувано – мечти за това какво би трябвало да се случи, наивно преиграване на онези вълшебни, болезнени лета. Там безсмислените неща придобиваха смисъл. В книгата Джо беше добродушен грубоват старец, който помагаше на момчето да стане възрастен човек. Джей бе весело розовобузесто момче, неестествено първично и непринудено. Детството му беше безгрижно и прекрасно, юношеството – очарователно. Всички онези мигове, когато старецът го дразнеше, смущаваше, изпълваше с гняв, бяха забравени. Забравени бяха дните, когато Джей го мислеше за луд. Изчезването му, предателството му, лъжите му – нямаше и помен от тях; те се удавиха в носталгията. Нищо чудно, че всички харесаха книгата. Тя беше триумф на заблудението, на измислиците над реалността; разказваше за детство, каквото всички тайно вярваха, че са имали, но всъщност никой никога не е изживявал. „Джо Пръстената ябълка“ беше книга, която самият Джо би написал. Най-лошият вид лъжа – полуистината, невярна в най-важните неща. В сърцевината.

– Трябваше да се върнеш тогава, знаеш ли? – делово отбеляза Джо.

Той седеше на масата до пишещата машина с чаша чай в ръка. Беше сменил „Тин Лизи“ с фланелка от турнето „Енимълс“ на „Пинк Флойд“.

– Тя те чакаше, пък ти не се върна. Момчето заслужаваше повече, момче. Трябваше да се сетиш, нищо че беше на петнайсет.

Джей го гледаше втренчено. Изглеждаше съвсем истински. Допря ръка до челото си, но не беше топло.

– Джо!

Разбира се, знаеше какво е това. Постоянното мислене за него, подсъзнателното му желание да го намери тук, осъществяването на най-голямата му мечта.

– Така и не разбра къде са отишли, нали?

– Не, не разбрах.

Беше нелепо да разговаря с плод на собственото си въображение, но в това имаше нещо странно успокояващо. Джо като че ли го слушаше, леко склонил глава на една страна, с чаша в ръката.

– Ти си този, който ме изостави. След всичко, което ми обеща! Ти ме изостави. Дори не се сбогува – макар всичко да беше измислица, Джей почувства как гневът се прокрадва в гласа му. – И сега ми казваш, че е трябвало да се върна!

Джо невъзмутимо сви рамене.

– Хората се местят – каза спокойно. – Хората пътуват, търсят себе си или губят себе си, както дойде. Както по ти харесва. Посоката няма значение, нали и ти правиш същото? Бягаш!

– Не знам какво правя в момента – отвърна Джей.

– Виж, онази твоя Кери – продължи старецът, сякаш не го бе чул. – Тя беше друго нещо. Човек не знае къде ще му излезе късметът – той се усмихна. – Знаеш ли, че носи контактни лещи?

– Какво?

– Контактни лещи. Зелени. Иначе очите й са сини. Толкова време – и да не разбереш!

– Това е нелепо – промърмори Джей. – Та ти дори не си тук.

– Тук? Тук! – Джо се обърна към него, килна каскета си назад с типичния жест, който Джей така добре помнеше. Усмихваше се както винаги, когато се готвеше да каже нещо ексцентрично. – Кой казва къде е тук, а къде – там? Кой казва, че ти си тук?

Джей затвори очи. Образът на стареца подскачаше по ретината му като муха по прозорец.

– Винаги съм се дразнил, когато говориш така – каза.

– Как?

– С цялата тази доморасла мистика.

Джо се изкиска.

– Философия на Ориент, момче. Научих я от монаси в Тибет, някога, когато бях на път.

– Ти никога не си бил на път – отвърна Джей. – Не си стъпвал подалеч от магистрала М1.

Той заспа под звучния смях на Джо.

Поуг Хил, лятото на 1977 година

През първата половина от лятото Джо беше в превъзходна форма. Изглеждаше по-млад от всякога – Джей никога не го бе виждал такъв. В главата му се въртяха куп идеи и планове. През повечето дни работеше в градината, макар и по-предпазливо, отколкото преди. По време на почивките пиеха чай в кухнята, заобиколени от доматиените насаждения. Джили идваше през ден и двамата с Джей отиваха до железопътния напип да търсят съкровища, а после както обикновено ги отнасяха в къщата на Джо.

Джали разказа, че през май са се преместили от Монкътън Таун, където банда местни хлапета започнали да им създават главоболия.

– Мръсници – небрежно отбеляза тя и дръпна от цигарата, която пушеха заедно, след което я подаде на Джей. – Първо само ни крещяха обидни думи. Голяма работа! После започнаха да блъскат по вратите нощно време, после да хвърлят камъни по прозорците и да слагат пиратки под караваната. Накрая отровиха старото ни куче и Маги каза, че така не може да продължава.

Същата година Джили беше тръгнала в местното общообразователно училище. Твърдеше, че се разбира с повечето деца там, но с тези хлапета е различно. Тя говореше доста безгрижно за този проблем, но Джей предположи, че за Маги е било доста трудно да се премести толкова надалеч.

– Най-лошо от цялата банда е едно момиче на име Гленда. Тя е нещо като главатар – обясни Джили. – Учи в горния клас. Аз я набих два пъти. Никой друг не смее да я пипне с пръст заради брат й.

Джей я погледна.

– Познаваш го – каза тя и отново дръпна от цигарата. – Онзи дългуч с татуировките.

– Зет!

– Ъ-хъ. Той поне вече завърши училище. Не го виждам често напоследък, само понякога в Недър Едж. Стреля по птици – Джили сви рамене. – Аз и без това не ходя често там – добави тя, сякаш се оправдаваше. – Не много често. Не ми е приятно.

Джей разбра, че сега Недър Едж е техен. На бандата от шест-седем

хляпета между дванайсет и петнайсетгодишна възраст, водена от сестрата на Зет. През почивните дни цялата банда ходеше в града и храбро крадеше дреболии от будките за вестници – най-често цигари и бонбони – или скиташе из Недър Едж и хвърляше пиратки. Случайните минуващи ги избягваха, като се страхуваха да не ги нападнат или закачат. Дори хората, които преди водеха там кучетата си на разходка, вече не ходеха в Недър Едж.

Новината накара Джей да се почувства странно съкрушен. След битката с камъни той продължаваше да се разхожда предпазливо из Недър Едж, като винаги носеше талисмана на Джо в джоба си и постоянно се оглеждаше за опасности. Не ходеше към канала, стоеше далеч от шахтата и шлюза. Сега му се струваше твърде рисковано да се показва там. Стараеше се да избягва всяка възможност за среща със Зет. Но Джили не се страхуваше. Нито от Зет, нито от Гленда. Тя бе предпазлива заради Джей, не заради себе си.

Джей усети как го облива вълна от възмущение.

– Е, аз няма да страня от тях – възкликна разгорещено. – Не ме е страх от шепа малки момиченца. А теб?

– Разбира се, че не!

Отговорът ѝ затвърди подозренията му. Изведнъж му се прииска да ѝ докаже, че може да се защитава не по-зле от нея. По време на схватката край канала бе разбрал, че по отношение на природната агресия тя го превъзхожда многократно.

– Можем да отидем там утре – предложи той. – Ще отидем до шахтата да изровим малко празни бутилки.

Джили се усмихна. На слънцето косата ѝ блестеше ярко като огънчето на цигарата. На носа ѝ червенееше ивица изгоряла кожа. Джей изпита непознато досега вълнение, което го изпълни – толкова силно, че му прилоша. Сякаш нещо в него се беше разместило и минало на честота, напълно неизвестна и неочаквана. Изведнъж му се прииска да докосне косата ѝ. Джили го изгледа присмехулно.

– Сигурен ли си, че наистина ти се ходи? – попита тя. – Не си пзълбо, нали, Джей? – и размаха ръце, като закрепя: – Гра-гра! Никак, ама никак ли не те е страх?

Чувството, загадъчният миг на трепетно съзерцание беше отминал. Джили хвърли угарката от цигарата в храстите. Продължаваше да се усмихва. Джей посегна към нея и разроши косата ѝ, за да прикрие смущението си, тя изписка и го ритна в лицето. Нормалните отношения – или поне онези, които се считаха за нормални между тях – бяха

възстановени.

Същата нощ той спа лошо. Дълго лежа в тъмното, потънал в мисли за косата на Джили – оня чуден ярък нюанс между цвят на морков и кленово листо, – за червената глинеста пръст на склона над шахтата, за гласа на Зет, който шепнеше в ушите му: „Шъ го смеля“ и „Шъ тъ убия“. Накрая стана от леглото и извади червения талисман на Джо от обичайното му място в джоба на дънките. Стисна го в ръка – беше изтъркан и лъщеше от трите години непрекъснато носене – и веднага се почувства по-добре.

Страх ли? Разбира се, че не го беше страх.

Магията беше на негова страна.

Ланскене, март 1999 година

Привързах се към Джей. Ние сме узрели заедно, той и аз, и в много отношения си приличаме. Еднакво сложни сме, макар че това не се забелязва веднага от страни. Непривикналото небце открива у нас резлива жилка и словоохотливост, които създават впечатление за липса на дълбочина. Простете ми, ако с годините претенциите ми са нараснали, но така се отразява самотата на виното, а пътуването и грубото обръщение не помагат. Някои неща не бива да стоят твърде дълго в бутилка.

При Джей, разбира се, беше друго. При Джей всичко се дължеше на гняв.

Той не можеше да си спомни и ден, в който да не е бил ядосан на някого. На родителите си. На училището. На себе си. Но най-вече на Джо. На Джо, който изчезна без предупреждение или обяснение и остави след себе си само пакет семена – като във вълшебна приказка. Този гняв беше лоша реколта. Разваляше вкуса – моя и неговия. „Специалитетите“ също разбираха това. Четирите бутилки на масата чакаха в покорно и злокобно мълчание и в търбусите им тлееше тъмен огън.

Когато се събуди на другата сутрин, Джо беше още там. Седеше на масата със своята чаша чай в ръка, подпрял лакти на дървото, килнал каскета си назад, а на носа му се мъдреха малките очила за четене със стъкла като полумесеци. През процепа в единия от капациите на прозорците се процеждаше прашна слънчева светлина и падаше върху рамото на Джо, като го правеше почти невидимо. Той бе изтъкан от същата прозрачна материя, която изпълваше бутилките му; когато светлината го огряваше, можеш да виждаш през него. Но на Джей, който скачаше от един сън в друг, старецът се струваше съвсем истински.

– Добро утро – поздрави Джо.

– Сега разбирам – каза Джей. – Започвам да полудявам.

Старецът се усмихна.

– Винаги си бил малко смахнат – отбеляза. – Да разпилееш семената по релсите! Трябваше да ги запазиш. Да ги използваш. Ако беше направил каквото трябва, нищо нямаше да се случи.

– Какво имаш предвид?

Джо не обърна внимание на въпроса му.

– Знаеш ли, под оня мост още расте от моята *tuberosa rosifera*. Сигурно никъде по света няма да намериш по-хубава. Трябва да отидеш някой ден и да я видиш. Да си направиш вино.

– Какво имаше предвид, като каза, че трябвало да ги използвам? Това бяха само семена.

– Само семена? – Джо поклати глава отчаян. – Само семена – след като те научих на толкова неща? Пръстените ябълки са специални, нали ти казах. Даже ти го написах на пакетчето.

– Нищо специално не видях в тях – отвърна Джей, докато обуваше дънките си.

– Нищо, казваш? Нали ти разправях, момче: откакто се помня, във всяка бутилка вино слагам някоя и друга *rosifera*. Във всяка бутилка. Още откакто ги донесох от Южна Америка. Трябваша ми пет години да намеря добра почва. Нали ти казах...

– Не си прави труда – рязко отсече Джей. – Никога не си ходил в Южна Америка. Ще се учудя, ако изобщо си ходил по-далеч от Южен Йоркшир.

Джо се разсмя и извади пакет „Плейърс“ от джоба на куртката си.

– Може и да не съм, момче – призна той и запали цигара. – Само че всичко съм видял. Видял съм всичките места, за които ти разправях.

– И още как!

Джо тъжно поклати глава.

– Астрално пътуване, момче. Проклето астрално пътуване. Как иначе си мислиш, че е станало, като през половината си скапан живот съм бил под земята?

Изглеждаше почти ядосан. Джей завистливо погледна цигарата в ръката му. Миришеше на горяща хартия и нощен огън на открито.

– Не вярвам в астралните пътувания.

– Че как тогава според тебе съм дошъл тук?

Огън на открито, близалка от корен на женско биле¹⁵, мирис на пържена мазнина, пушек и песента на „Абба“ „Името на играта“, номер едно в класациите цял месец. Самият Джей, седнал сам в празното спално помещение с цигара в уста – не защото толкова му се пуши, а просто защото е против правилата. Нито едно писмо. Нито една картичка. Нито дори известие за смяна на адреса.

– Ти не си тук. Не искам да водя този разговор.

15. *Gfucyrhiza glabra*; растението се е използвало в сладкарската промишленост. – Бел.прев.

Джо сви рамене.

– Винаги си бил инат. Все искаш обяснения. Не ти стига да приемеш нещата каквито са. Все искаш да знаеш кое как става.

Мълчание. Джей започна да връзва обувките си.

– Помниш ли циганите, дето излъгаха водомера оня път?

Той вдигна поглед.

– Да, помня ги.

– Разбра ли как е станало?

Джей бавно поклати глава.

– Ти каза, че било алхимия.

Джо се усмихна.

– Лаическа алхимия.

Той запали цигара „Плейърс“ и погледна самодоволно.

– Направили калъпи с формата на петдесет пенса, схващаш ли? От лед. Оня от съвета си помислил, че монетите са се изпарили.

Старецът избухна в смях.

– Ама познал, нали?

Недър Едж, лятото на 1977 година

Джей отиде в Недър Едж с талисмана на Джо в джоба. Слънцето беше забулено от облаци както през повечето дни това лято, но небето бе нагорещено и бледо, изсмукало кислорода от въздуха и цветовете от пейзажа. Полето, дърветата, цветята – всички бяха обагрени в нюансите на пепелно-сивото, точно като екрана на портативния черно-бял телевизор в караваната на Маги и Джили. В небето над Недър Едж висеше малко светло облаче. Като маяк. Предупреждение може би.

Джали носеше дънки с отрязани крачоли и тениска на райета. Косата ѝ беше вързана отзад с червена панделка. Смучеше захарно фонтанче¹⁶ и езикът ѝ бе черен от сладката сламка.

– Не бях сигурна, че ще дойдеш – каза.

Джей помисли за талисмана в джоба си и сви рамене. Каза си, че са в безопасност. Защитени. Недосегаеми. Невидими. Беше се случвало много пъти досега.

– Защо да не дойда?

Джали сви рамене.

– Там имат нещо като бърлога – каза и кимна към канала. – Къща на дървото, струва ми се. Вътре държат нещата си. Виждала съм ги дватри пъти да ходят там. Бас държа, че не ти стиска да влезеш.

– Аз не се ловя на бас – отвърна Джей.

Джали го изгледа присмехулно.

– Няма да са там – изкушаваше го тя. – По това време още се мотаят из града или ходят по пазара да крадат. Нищо и никаква бърлога, Джей. Хайде да те видя.

Очите ѝ блестяха дяволито, отразяваха светлината на безцветното небе и изглеждаха котешки зелени. Тя изсмука захарното фонтанче и подритна кутийката в канала, като продължи да стиска сладката сламка между зъбите си като цигарена угарка.

– Освен ако не си ревльо – процеди през зъби, добра имитация на

16. Традиционно английско лакомство, което представлява много гъст глюкозен или захарен сироп приблизително с вкус на лимонада на прах в картонена кутийка, от която стърчи сладка ядлива сламка от корен на женско биле, характерна с това, че оцветява езика и устните в черно. – Бел.прев.

Лий Марвин.

– Добре.

Откриха, че къщичката е близо до шлюза. Не беше на дървото и представляваше малка колиба, изградена от всевъзможни отпадъци от бунището: дебел смачкан картон, парчета насмолена хартия и стъклопласт. Имаше прозорци от парчета найлон и врата, отгмъкната от нечий стар навес. Къщата изглеждаше необитаема.

– Върви тогава – подкани го Джили. – Аз ще се оглеждам.

Джей се поколеба за миг. Джили се усмихна дръзко и лицето ѝ заприлича на една-единствена гигантска луничка. Изведнъж той се почувства замаян от близостта ѝ.

– Е, хайде да свършваме – пришпори го тя.

Джей напипа талисмана в джоба си и решително тръгна към колибата. Беше по-голяма, отколкото изглеждаше откъм пътеката, и въпреки причудливата си конструкция бе доста здрава. На вратата имаше катинар, тежък промишлен катинар, вероятно откраднат от нечий склад за въглища.

– Опитай през прозореца – обади се Джили иззад гърба му. Джей се обърна като попарен.

– Мислех, че гледаш!

Джали сви рамене.

– А, и без това няма никой – каза. – Хайде, опитай през прозореца.

Прозорецът беше малък, точно колкото да се провере човек. Джили дръпна найлона и Джей се пхна вътре. Беше тъмно и миришеше на кисело – на пръст и цигарен дим. На земята върху две щайги беше струпа на купчина одеяла. Имаше кутия с изрезки от списания. На една от стените беше окачен плакат със смачкани краища, изрязан от някакво списание за момичета. Джили пхна глава през прозореца.

– Намери ли нещо интересно? – попита тя закачливо.

Джей поклати глава. Започваше да се чувства неудобно, представяше си как стои в колибата, а Зет и приятелите му завиват по пътеката.

– Виж в щайгите – предложи Джили. – Там крият всичко ценно. Списания, цигари и други такива откраднати неща.

Джей издърпа една от щайгите. По земята се разпиляха всякакви предмети: гримове, празни шишета от лимонада, комикси. Развален транзистор, бонбони в стъклен буркан. Книжна фуния, пълна с фейерверки, бомбички и пиратки в кутии. Двайсетина запалки „Бик“. Четири неотворени пакета „Плейърс“.

– Вземи нещо – каза Джили. – Взимай. И без това е откраднато.

Джей взе кутия за обувки, пълна с изрезки. Неохотно ги разпила по земята. После направи същото и със списанията.

– Вземи цигарите – подкани го тя. – И запалките. Ще ги дадем на Джо.

Джей я погледна смутено, но мисълта за презрението ѝ му беше непоносима. Той прибра в джобовете си цигарите и запалките, а после, по настояване на Джили, и бонбоните и фойерверките. Заразен от ентузиазма ѝ, скъса плаката от стената, стъпка касетите, разпила съдържанието на бурканите. После си спомни как Зет беше счупил радиото му и взе транзистора, като си каза, че той му се полага по право. Разхвърля козметиката, размаза червилата с крак, хвърли кутия с пудра по стената. Джили го гледаше и се смееше като обезумяла.

– Да можехме само да видим лицата им – възкликна тя задъхана. – Само да можехме!

– Е, не можем – напомни ѝ Джей и бързо се измъкна от колибата. – Хайде да тръгваме, преди да са се върнали.

Той я хвана за ръка и я задържа по пътеката към шахтата. При мисълта за това какво бяха направили Джей се чувстваше така, сякаш в стомаха му пърхаха пеперуди. Усещането не беше съвсем неприятно. И изведнъж двамата избухнаха в смях като пияници. Започнаха да се препъват по пътеката и да се блъскат един друг.

– Да можех само да видя лицето на Гленда – произнесе Джили с усилие. – Следващия път ще вземем фотоапарат или камера, за да можем да я снимаме и да я гледаме.

– Следващия път? – смехът на Джей секна.

– Да, разбира се – тя говореше така, сякаш това беше най-естественото нещо на света. – Спечелихме първата битка. Не можем просто да се откажем.

Може би трябваше да ѝ каже: „Това е краят, Джили. Стига толкова. Твърде опасно е.“ Но тъкмо опасността я привличаше, а той беше така очарован от възторга в очите ѝ.

– Какво си ме зяпнал? – попита тя войнствено.

– Не съм те зяпнал.

– Зяпнал си ме и още как.

Джей се усмихна.

– Гледам голямата... огромната щипалка, която току-що падна на главата ти от оня клон – каза ѝ той.

– Гадняр! – изписка Джили и разтърси глава.

– Чакай малко! Тук е – каза Джей и потърка главата ѝ.

Джили го ритна силно в глезена. Нормалните отношения отново бяха възстановени. За известно време.

Ланскене, март 1999 година

Следващата работа на Джей в Ланскене беше да потърси строителна работилница. Къщата имаше нужда от сериозен ремонт и макар че би могъл да свърши някои неща сам, по-голямата част беше работа за професионалисти. За късмет Джей намери такива в селото. Много по-скъпо би му струвало да ги извика от Ажен. Работилницата беше голяма и просторна. В дъното бяха подредени купчини дърва. Рамки за прозорци и врати стояха подпрени на стените. Това беше някогашна ферма с нисък покрив. Над вратата висеше табела, на която пишеше на френски: „Клермон – дърводелство-стъкларство-строителство“.

Недовършени мебели, огради, блокове бетон, керемиди и плочи бяха струпани на купчини около вратата. Името на майстора бе Жорж Клермон. Той беше нисък и набит човек, с унило провиснали мустаци и бяла риза, посивяла от пот. Говореше с плътния гърлен акцент, характерен за областта, но бавно и дълбокомислено, което даваше възможност на Джей да разбира думите му. По някакъв начин всички вече знаеха за него. Той предположи, че Жозефин е пунала слуха за пристигането му.

Работниците на Клермон – четирима мъже в комбинезони, изцапани с боя, и нахлупени каскети, за да предпазват очите им от слънцето – го изгледаха с подозрително любопитство, когато мина покрай тях. В приглушеното им мърморене на местно наречие Джей долови думата „англиш¹⁷“. В селото нямаше много работа – а следователно и пари. Всеки искаше да се включи в работата по обновяването на Шато Фудуен. Клермон плесна сърдито с ръце, когато видя как четири чифта очи ги проследиха на влизане в дърводелския цех.

– На работа, хей, на работа!

Джей срещна погледа на един от работниците – млад мъж с червена коса, привързана с кърпа – и се усмихна. Човекът се усмихна в отговор, скри лице зад едната си ръка, за да не го види Клермон. Джей последва управителя в дърводелския цех.

Влязоха в просторно и хладно помещение, подобно на хангар. Край вратата стоеше малка маса, която служеше за бюро и бе отрупана с

17. Диалектна френска дума за „англичанин“. – Бел.прев.

хартии и папки. Имаше и телефонен апарат с факс. До него стоеше бутилка вино и две малки чашки. Клермон ги напълни и подаде едната чашка на Джей.

– Благодаря.

Виното бе тъмночервено до черно и ароматно. Беше хубаво и Джей го похвали.

– Не може да не е хубаво – отвърна Клермон. – Направено е от вашето лозе. Старият собственик Фудуен някога се славеше с него. Беше добър винар. Хубаво грозде. Хубава земя – и той отпи от виното с удоволствие.

– Сигурно ще искате да изпратите някого да огледа къщата – предложи Джей.

Клермон сви рамене.

– Познавам добре къщата. Миналия месец ходих да я видя. Дори направих някои изчисления.

Той забеляза учудването на Джей и се усмихна.

– Тя работи по нея още от декември насам – каза. – Боядисва, шпаклова тук-таме. Беше съвсем сигурна за уговорката си със стареца.

– Мари д'Апи?

– Че кой друг, хе-хе? Той обаче вече се беше спазарил с племенника си. Твърда сума – сто хиляди франка годишно – като рента в замяна на къщата и земята. Беше вече стар и не можеше да работи. А пък се инатеше, не му се щеше да остави къщата. Никой друг не я искаше освен нея. В днешно време не се изкарват пари от земеделие, а колкото до къщата... Е, много е стара – Клермон красноречиво сви рамене. – Само че тя е друго нещо. Много е упорита. Отдавна е хвърлила око на земята. Все чака. Премества оградата по малко. Не си поплюва, хе-хе! – той се изсмя рязко и откъслечно. – Каза, че няма да ми даде никаква работа. По-добре било да наеме строител от града, отколкото да дължи пари на някого в селото. Или пък да направи ремонта сама – Клермон потри пръсти в красноречив жест. – Парите й се свидят – обясни лаконично и допи останалото вино. – Всичко й се свиди.

– Предполагам, че ще трябва да й предложи някаква компенсация – каза Джей.

– Че защо? – попита Клермон и го погледна с недоумение.

– Е, след като е похарчила пари за...

Клермон се изсмя дрезгаво.

– Пари! По-скоро би обрала къщата. Огледайте оградите, плетове-те. Ще видите с колко ги е преместила. Тук десет метра, там пет метра.

Гризе от земята като гладен плъх. От години краде от нея, още отпреди, когато старецът беше жив. А после, като умря... – той енергично сви рамене. – Ех! Тя е отрова, мосю Макинтош, пепелянка. Познавах горкия й съпруг и макар че никога не се е оплаквал, подочувах това-онова.

Отново сви рамене, този път по-философски и делово.

– Нищо не й давайте, мосю Макинтош. Елате тази вечер у дома, ще се запознаете с жена ми. Ще вечеряме. Можем да обсъдим плановете ви за къщата Фудуен. Ще ви направим чудна вила, мосю. С добри инвестиции всичко е възможно. Зеленчуковата градина може да се изкорени и да се пресади. Може да се възстанови овощната градина. Ако искате, ще ви направим плувен басейн. Паваж, както на вилите в „Жуан ле Пен“. Фонтани.

При тази мисъл очите му блеснаха.

Джей отговори предпазливо:

– Е, засега не съм мислил за друго освен за най-належащ ремонт.

– Не, не, но всяко нещо с времето си, а? – и Клермон дружески го потупа по рамото. – Моята къща е точно зад главния площад. „Рю де Франк Буржоа“. Номер четири. Жена ми няма търпение да се запознае с новата ни знаменитост. Ще бъде много щастлива да ви види – усмивката му, смесица между скромност и честолюбие, бе странно заразителна. – Елате на вечеря у нас. Ще опитате от *gesiers farcis*¹⁸ на жена ми. Каро знае всичко, което би могло да се знае в селото. Ще опознаете Ланскене.

Джей очакваше непретенциозна вечеря. Хапване на скромни домашни ястия в компанията на строителя и съпругата му – дребничка невзрачна женица с престилка и кърпа на главата или миловидна румена селянка като Жозефин от кафенето, с блестящи птичи очи. Вероятно отначало щяха да се смушават, да говорят малко, докато жена му сипва супа в глинени купички и доволно се изчервява от хвалбите на госта. Може би щеше да има домашни пастети, червено вино, маслини и чушки в ароматен зехтин с подправки. По-късно щяха да кажат на съседите, че новодошлият англичанин е *un mec sympathique, pas da tout pretentieux*¹⁹, и бързо щяха да го приемат като член на общността.

Действителността се оказа доста по-различна.

Отвори му закръглена, елегантно облечена дама, с костюм и обувки с високи токове в светлосиньо, която ахна, щом го видя. Съпругът и, облечен в погребален тъмен костюм и с вратовръзка, му махна иззад

18. Пълнени воденички (фр.) – Бел.прев.

19. Симпатичен тип, напълно непретенциозен (фр.) – Бел.прев.

рамото на жена си. Джей чу музика и гласове отвътре. От коридора се откриваше изглед към крещящо пъстър интериор, който го накара да примигне. В черните си дънки, тениска и семпло черно сако Джей се почувства неудобно и не на място.

Освен него имаше още трима гости. Каролин Клермон ги представи, докато сипваше питиетата – „нашите приятели Тоанет и Люсиен Мерл и Жесика Морне, която държи моден бутик в Ажен“, – и едновременно с това допря буза до неговата и пхна в свободната му ръка чаша коктейл с шампанско.

– Толкова искахме да се запознаем с вас, мосю Макинтош – или Джей, ако може да ви наричам така.

Той понечи да кимне, но в същия миг го настанах в едно кресло.

– А вие, разбира се, можете да ме наричате Каро. Толкова е приятно да идват нови хора в селото, особено хора с култура – според мен културата е нещо важно, не мислите ли?

– О, да! – възкликна Жесика Морне и впи червени нокти в ръката му, несъмнено изкуствени. – Искам да кажа, че Ланскене е очарователно примитивно място, но понякога един образован човек просто копнее за нещо повече. Трябва да ни разкажете за себе си. Жорж казва, че сте писател.

Джей освободи ръката си и се остави на неизбежното. Наложил му се да отговаря на безброй въпроси. Дали е женен? Не? Но сигурно си има някого, нали? Жесика показва лъскавите си зъби и седна по-близо до него. За да я разсее, той се престори на заинтересован от банални дреболии. Семейство Мерл, дребнички и спретнати, облечени в еднакви кашмирени пуловери, бяха дошли от север. Мъжът беше представител на германска фирма, която изнасяше френски вина. Тоанет се занимаваше с нещо като местна журналистика. Жесика беше стълбът на селската театрална трупа – „нейната Антигона беше изключителна“, а Джей пише ли за театъра?

Той спомена „Джо Пръстената ябълка“, за която всички бяха чували, но никой не беше чел, и предизвика възторжените писъци на Каро, когато разкри, че е започнал нова книга. Гозбите й, точно както и къщата й, бяха претенциозни; Джей похвали суфлето с шампанско и *vol-au-vent*²⁰, *gesiers farcis* и *boeuf en croute*²¹, като тайно съжали за домашния пастет и маслините, които беше видял във въображението си. Той

20. Баница със ситно наклъцано месо, риба, гъби и пр. (фр.) – Бел.прев.

21. Говеждо, печено в тесто (фр.) – Бел.прев.

любезно отклони още по-настъпателните опити за сближаване от страна на Жесика. Беше умерено остроумен и духовит. Прие множеството незаслужени комплименти за своя *francais superbe*²². След вечеря получи главоболие, което неуспешно се опита да притъпи с алкохол. Беше му значително по-трудно да се съсредоточи върху все по-бързия им френски. Цели части от разговора преминаваха край него като облаци. За щастие домакинята беше достатъчно словоохотлива и егоцентрична, за да приеме мълчанието му за проява на невнимание.

Когато вечерята свърши, беше почти полунощ. Докато пиеха кафе с петифури, главоболието му намаля и той отново успя да улови нишката на разговора.

С разхлабена вратовръзка, зачервено и потно лице Клермон говореше:

– Е, мога да кажа само, че сега му е времето да се случи нещо в Ланскене, та да намери място на картата, а? Тук имаме същите условия като в Льо Пино, малко по-нататък по пътя, и можем да направим много, ако се организираме.

Каро кимна в знак на съгласие. Джей разбираше нейния френски по-добре от този на съпруга ѝ, чието произношение бе станало по-завалено от изпитото вино. Тя седеше срещу него с ръка на страничната облегалка, кръстосала крака и запалила цигара.

– Сигурна съм, че сега, след като Джей се присъедини към нашата малка общност – Каро оголи зъби и изпусна облак дим, – нещата ще потръгнат. Атмосферата тук се променя. Хората започват да се развиват. Бог ми е свидетел, самата аз работя много за това – за църквата, за театралната трупа, за литературния кръг. Убедена съм, че Джей ще се съгласи да се обърне към нашата малка група писатели, нали?

Джей се усмихна неопределено.

– Разбира се, ще го направите! – тя се усмихна подкупващо, сякаш беше получила съгласието му. – Точно от такива хора се нуждае село като Ланскене. Вие сте глътка свеж въздух. Нали не искате другите да си мислят, че ви пазим само за себе си?

Каро се засмя, а Жесика възкликна ентузиазирано. Съпрузите Мерл се спогледаха весело. Джей имаше странното чувство, че пищната вечеря и коктейлите с шампанско, и чашите леденостуден „Сотерн“²³, и пасетът от гъши дроб са само допълнение, че той е основното блюдо.

22. Превъзходен френски (фр.) – Бел. прев.

23. Вид бяло вино. – Бел. прев.

– Но защо Ланскене? – това беше Жесика, приведена напред и присвила сини очи от плътния цигарен дим. – Със сигурност бихте се чувствали по-добре на по-оживено място. В Ажен например или по на юг, към Тулуза.

Джей поклати глава.

– Уморен съм от градовете – каза. – Купих къщата съвсем спонтанно.

– А! – възторжено възкликна Каро. – Артистичен темперамент!

– Защото търсех спокойно място, далеч от града.

Клермон поклати глава.

– Е, тук е доста спокойно – отбеляза той. – Дори прекалено спокойно за нас. Цените на недвижимите имоти се понижават главоломно, докато в Льо Пино, само на четирийсет километра от тук...

Жена му набързо обясни, че Льо Пино е село, разположено на Гарона и предпочитано от много чуждестранни туристи.

– Жорж често работи там, нали, Жорж? Той направи плувния басейн на онази симпатична английска двойка и участва в обновяването на старата къща точно до църквата. Да можемме и ние да предизвикаме същия интерес към нашето село!

Туристи. Плувни басейни. Магазинчета за сувенири. Заведения за бързо хранене. Вероятно липсата на ентузиазъм се бе изписала на лице-то на Джей, защото Каро закачливо го смушка с лакът.

– Както виждам, нашият мосю Макинтош е романтик, Жесика! Той обича прашните селски пътища, лозята и самотните ферми. Това е толкова английско!

Джей се усмихна, кимна и се съгласи, че тази негова ексцентричност е *tout a fait anglais*²⁴.

– Но общност като нашата, хе-хе, трябва да расте – Клермон беше пиан и настоятелен. – Трябват ни инвестиции. Пари. В земеделието вече няма пари. Нашите фермери едва успяват да се задържат на сегашното ниво. Работата е в градовете. Младите си отиват. Тук остават само старците и неудачниците. Нехранимайковците. Несретниците. Хората не искат да го разберат. Трябва да се развиваме или да умрем. Да се развиваме или да умрем.

Каро кимна.

– Но тук има много хора, които не виждат нещата в перспектива – тя се намръщи. – Отказват да продадат земята си, за да може селото да

24. Типично английска (фр.). – Бел. прев.

се развива, дори когато е ясно, че не могат да печелят от нея. Когато се обсъждаха плановете за построяване на нов хипермаркет нагоре по пътя, те протестираха толкова дълго, че накрая хипермаркетът беше построен в Льо Пино. Само преди двайсет години Льо Пино беше точно като Ланскене. А вижте го сега.

Льо Пино беше местната история на успеха. Това село с население триста души беше намерило място на картата благодарение на предприемчива двойка парижани, купили и обновили няколко местни имота, за да ги продадат по-късно като вили. С помощта на щедри инвестиции и няколко добри познанства в Лондон вилите бяха продадени или дадени под наем на заможни английски туристи и постепенно това се превърнало в традиция. Не след дълго селяните бяха разбрали, че в туризма има потенциал. Земеделието бе започнало да се разраства, за да може да снабдява търговията с туристите. Бяха открити няколко нови кафенета, последвани от един-два пансиона, които предлагаха нощувка със закуска. По-късно бе дошъл ред и на специализираните магазини за луксозни стоки, които разчитаха предимно на лятната търговия, на ресторанта и малкия, но луксозен хотел с фитнес зала и плувен басейн. Бяха обновени множество места, свързани с местната история, и напълно незабележимата местна църква се превърна в исторически паметник. Там бе заснета телевизионна адаптация на „Клошмерл“^{25с} и оттогава насам в селото се правеха непрестанни обновления. Хипермаркет на няколко километра извън селото. Жокейклуб. Цяла редица почивни бунгала край реката. А сега, сякаш това не стигаше, се правеха плановете за построяване на курортен комплекс с минерални бани само на пет километра оттам, което щеше да пренесе търговията от Ажен, а и от по-далеч, в селото.

Каро като че ли приемаше успеха на Льо Пино за лична обида.

– Това спокойно можеше да бъде и Ланскене – каза с тон на съжаление и си взе петифура. – Нашето село не е по-лошо от тяхното. Църквата ни е истински исторически паметник, строена е през XIV век. Край Ле Маро, недалеч от тук, има и останки от римски акведукт. Можем и ние да го направим. А сега единствените посетители тук са сезонните работници и циганите, които се настаняват край реката.

Тя обидено отхапа от петифурата си. Жесика кимна.

– Тукашните хора са виновни – каза. – Нямаат никакви амбиции. Мислят си, че могат да живеят, както са живели прядядовците им.

Джей научи, че Льо Пино е толкова преуспяло, че там вече не се произвежда традиционното местно вино, от което селото е получило наименованието си.

– Вашата съседка е от тези хора – отбеляза Каро и присви устни, намазани с розово червило. – Обработва половината земя от тук до Ле Маро, а от производството на вино печели едва колкото да преживява. Цяла година не си показва носа в селото, живее в старата си къща и не разменя дума с никого. А горкото дете, което живее затворено там...

Тоанет и Жесика кимнаха, а Клермон си наля още кафе.

– Дете?

Нищо във външния вид на Мари д'Апи, доколкото Джей бе успял да види при първата им кратка среща, не му бе подсказало, че тя е майка.

– Да, момиче. Изобщо не го виждаме. Не ходи на училище. Никога не сме ги срещали в църквата. Веднъж се опитахме да поговорим с майка ѝ, да ѝ кажем, че би било добре да ходят на църква, но тя ни обсипа с ругатни – Каро направи гримаса. – Направо отвратително.

Другите жени замърмориха в знак на съгласие. Жесика се приближи още повече и Джей долови мирис на парфюм – „Поазон“, както му се стори – от късо подстриганата ѝ руса коса.

– Детето би се чувствало по-добре при баба си – категорично отсече Тоанет. – Поне щеше да получава грижите, от които се нуждае. Мирей беше напълно всеотдайна към Тони.

Тони, както обясни Каро, беше съпругът на Мари.

– Но тя никога не би ѝ дала детето – каза Жесика. – Мисля, че го държи при себе си, само защото знае, че Мирей се измъчва. Разбира се, ние сме далеч от това да вярваме на всичко, което говори старата жена.

– Твърдеше се, че е нещастен случай – продължи Каро загадъчно. – Всъщност не биха могли да кажат друго, нали? Дори Мирей се съгласи с тях заради погребението. Казаха, че пушката му гръмнала, защото един куршум заседнал в патронника. Но всички знаят, че онази жена го е докарала дотам. Направила е всичко, освен да дръпне спусъка. Бих повярвала на всичко, което се говори за нея. Тя е способна на всичко.

От този разговор Джей започваше да се чувства неудобно. Главоболито му се завърна. Не беше очаквал да намери в Ланскене точно това – префинена злоба, самодоволно ожесточение, скрито зад привлекателна фасада. Не беше дошъл в Ланскене, за да слуша подобни неща. Книгата му – ако от това изобщо можеше да излезе книга – не се нуждаеше от тях. Лекотата, с която бе написал първите двайсет страници на гърба

на „Храбрият Кортес“, го доказваше. Той имаше нужда от жени с румени кръгли лица, които беряха билки в градините си. Трябваше му френска идилия, ябълково вино, розетки, безгрижен анекдот на Джо.

И въпреки това в тази история, в лицата на трите жени, доближени до неговото с еднакво изражение на лисиче злорадство, със сведени погледи и усти, щедро очертани с червило около белите, добре поддържани зъби, имаше нещо неустоймо. Това бе стара история – дори не особено оригинална, – но все пак го привлече. Чувството – усещането как сякаш го тласкаше невидима ръка – не беше съвсем неприятно.

– Слушам ви – каза той.

– Тя непрекъснато го тормозеше – продължи разказа Жесика. – Още откакто се ожениха. Той беше толкова безгрижен, симпатичен човек. Едър мъж, но, кълна се, страхуваше се от нея. Оставяше я да прави каквото си иска. А когато се роди детето, тя стана още по-лоша. Никога не се усмихваше. Не се сприятеляваше с никого. А разправиите с Мирей! Сигурна съм, че са се чували в другия край на селото.

– Тъкмо това го съсипа: скандалите.

– Горкият Тони.

– Намерила го в обора – това, което било останало от него. Половината му глава била отнесена от изстрела. Оставила бебето в креватчето и отишла в селото с мотопеда, без окоото ѝ да мига, да търси помощ. На погребението всички плакаха – Каро поклати глава, – а тя – ледено спокойствие. Дума не обели, не проля нито сълза. Поръча най-простото, най-евтиното погребение. А когато Мирей предложи да плати за нещо по-добро – Боже, какъв скандал вдигна!

Джей разбра, че Мирей е свекървата на Мари. В продължение на близо шест години Мирей, която беше на седемдесет и една и страдаше от хроничен артрит, не беше говорила с внучката си, дори не бе я виждала, освен от разстояние.

След смъртта на мъжа си Мари бе възвърнала моминското си име. Очевидно толкова мразеше всички в селото, че наемаше само пътуващи сезонни работници, и то при условие, че докато работят за нея, ще се хранят и ще нощуват във фермата. Неизбежно плъзваха слухове.

– Всъщност не вярвам, че ще се виждате често – заключи Тоанет. – Тя не говори с никого. Дори пътува до Ла Першри веднъж седмично, за да пазарува. Предполагам, че с такава съседка ще се радвате на пълно спокойствие.

Джей се прибра у дома пеша въпреки предложенията на Жесика и Каро да го откарат. Беше почти два часа, нощта бе прохладна и тиха.

Чувстваше се странно замаян. Макар че не светеше луна, небето беше осяено със звезди. Джей заобиколи централния площад и докато се спускаше към Ле Маро, с учудване установи колко е тъмно. Последната улична лампа стоеше пред „Кафе де Маро“, а в подножието на хълма реката, тресавищата, малките полуразрушени къщи, разкривени и надвесени над водата, тънеха в почти непрогледен мрак. Но когато наближи реката, очите му бяха вече привикнали с тъмното. Той я прекоси в плитката ѝ част, като се вслушваше в шумоленето на водата край бреговете. Намери пътеката през полето и тръгна по нея, докато излезе на пътя. Дългият ред дървета чернееше на фона на виолетовото небе. Джей чуваше звуци навсякъде около себе си: нощни животни и насекоми, далечна сова, но най-вече шума на вятър и листа, който не чуваме, когато образите ни разсейват.

Хладният въздух бе прочистил главата му от цигарения дим и алкохола и той се чувстваше бодър и трезвен, способен да върви цяла нощ. Докато вървеше, Джей осъзна, че мислите му все по-упорито се връщат към последната част от разговора. В тази история, колкото и грозна да беше, имаше нещо привлекателно. Примитивно. Дълбоко. Жена, която живее сама с тайните си; мъртъв съпруг в обора; загадъчен триъгълник между майка, баба и дъщеря... И всичко това на топлата, сладка, суха земя край реката, сред тези лозя, овощни градини, варосани къщи, вдовици в черни забрадки, мъже в комбинезони с провиснали, пожълтели от никотин мустаци.

Във въздуха се носеше силно ухание на мащерка. Тя растеше на воля край пътя. Мащерката подобрява паметта, казваше Джо. Той правеше от нея сироп, който държеше в шкафа. По две супени лъжици всяка сутрин на гладно. Бистрата зеленикава течност миришеше точно като нощния въздух над Ланскене, на свежест, пръст и носталгия, като плевенето на билки лятно време с включено радио.

Изведнъж му се прииска да си бъде у дома. Ръцете го сърбяха. Искаше му се да почувства допира на старата пишеща машина до пръстите си, да чуе тракането ѝ в озарената от звезди тишина. Повече от всичко му се искаше да улови тази история.

Завари Джо да го чака, изтегнат на походното легло, пъхнал ръце под главата. Беше оставил ботушите си отстрани до леглото, но не бе свалил от главата си старата миньорска каска, която стоеше странно килната назад. Отпред имаше жълт надпис, който гласеше: „Хората винаги ще се нуждаят от въглища.“

Джей не се изненада, когато го видя. Гневът му го беше напуснал и

вместо него сега чувстваше някакъв душевен уют, сякаш бе очаквал да види стареца – призрачното видение започваше да му става близко, той предчувстваше появата му и то започваше да се превръща във...

Всекидневна магия.

Джей седна зад пишещата машина. Историята го бе завладяла и той пишеше бързо, пръстите му блъскаха по клавишите. Писа без прекъсване повече от два часа, като пяха лист след лист от „Храбрият Кортес“ в машината, превеждаше историята, превръщаше я в своя собствена латинска алхимия. Думите подскачаха по страницата твърде бързо и Джей едва смогваше да се движи в крачка с тях. От време на време спираше, като смътно усещаше присъствието на стареца в леглото, макар че той мълчеше, докато Джей работеше. За миг долови мирис на цигарен дим. Джо беше запалил цигара. Към пет сутринта Джей отиде да направи кафе в кухнята и когато се върна на пишещата машина, със странно чувство на разочарование забеляза, че старецът си е отишъл.

Недър Едж, лятото на 1977 година

След това те започнаха да ходят по-често в Недър Едж. През повечето време страняха от там и ходеха само когато бяха напълно сигурни, че няма да срещнат никого. Имаха две-три схватки с Гленда и приятелите ѝ – една на бунището заради притежанието на стар фризер за дълбоко замразяване (спечелена от Гленда) и една при брода на реката (в нея победиха Джили и Джей). Нямаше сериозни последствия. Няколко разменени обиди, камъни, заплахи и подигравки. Джили и Джей познаваха Недър Едж по-добре от останалите въпреки статута си на чужденци. Те познаваха всички сигурни скривалища и преки пътеки. Освен това имаха въображение. Групата на Гленда и приятелите ѝ се крепеше предимно на злоба и перчене. Джили обичаше да залага капани. Огънатата млада пръчка с праметната през основата жица, предназначена да цапне по лицето всеки, който я настъпи. Кутия от боя, пълна с мръсна вода от канала, закрепена над вратата на колибата им. Колкото до самата колиба, двамата я нападаха отново и отново, докато накрая бандата я изостави, а после Джей намери новата им колиба – на бунището между голяма купчина ръждясало желязо и стара врата от хладилник – и пак я нападнаха. Навсякъде оставяха подпис. По вратите на захвърлени печки на бунището. По дърветата. По стените и вратите на колибите. Джили направи дървена прашка и започна да се упражнява в стрелба по празни консервени кутии и буркани от сладко. Имаше дарба. Никога не пропускаше. Можеше от първия път да чуши буркан от петдесет крачки разстояние. Разбира се, няколко пъти се случваше да се измъкват на косъм. Веднъж за малко да притиснат Джей близо до мястото край железопътния мост, където криеше колелото си. Стъмваше се и Джили вече се беше прибрала, но Джей намери миналогодишно скривалище с въглища – не повече от един-два чувала – сред избуялите плевели и реши да ги премести от там, преди някой да се е натъкнал случайно на тях. Беше така съсредоточен в пресипването на въглищата в по-малка торба, че не забеляза как четири момичета се появиха в отсрещния край на насипа и преди той да се усети, Гленда застана пред него.

Тя беше на неговата възраст, но доста едра за момиче. Имаше острите черти на Зет, но нейното лице бе някак по-месесто, в резултат на

което очите ѝ приличаха на цепки, а устните – на панделка. Бузите ѝ вече бяха изпъстрени с акне. Джей за пръв път я виждаше толкова отблизо и приликата ѝ с брат ѝ почти го парализира. Приятелките ѝ го гледаха нахално иззад гърба на Гленда, застанали така, че да пресекат пътя му за бягство. Колелото му беше скрито във високата трева на десет крачки от него. Джей започна да отстъпва нататък.

– Днеска май си сам – отбеляза едното от момичетата, кльощаво и русококо, стиснало цигара между зъбите. – Къде я твоята приятелка?

Джей пристъпи към колелото си. Гленда го последва, като застана малко по-надолу по насипа, по-близо до пътя. Изпод подметките на гуменките ѝ се разлетяха камъчета чакъл. Тя беше облечена в тениска без ръкави и ръцете ѝ бяха зачервени от слънцето. С тези големи ръце като на продавачка на риба Гленда изглеждаше смущаващо възрастна. Джей не можеше да си я представи като по-малка; сякаш се беше родила такава. Той се престори на безразличен. Искаше му се да каже нещо остроумно, нещо хапливо, но думите, които обикновено излизаха с лекота от устата му, сега отказваха да му се подчиняват. Вместо това Джей се спусна по насипа до мястото, където беше скрил колелото си, и го измъкна от гъстата трева на пътя.

Гленда нададе яростен вик и започна да се спуска след него, като се подпираше на камъните с големите си като лопати ръце. Вдигна се прах.

– Шъ ми паднеш, проклет гадняр! – изкрещя тя и думите ѝ прозвучаха зловещо като тези на брат ѝ, но тъй като не откъсваше поглед от Джей, ѝ беше трудно да гледа в краката си и изведнъж се плъзна надолу по склона като в комичен филм, като падна в пресъхналата канавка, обрасла с наскоро цъфнала коприва. Гленда запищя от яд и отчаяние. Джей се усмихна и яхна колелото си. В дъното на канавката Гленда риташе и се мяташе. Цялото ѝ лице беше нажулено от коприва.

Той се отдалечи, докато трите ѝ приятелки се мъчеха да я издърпат от канавката, но на ъгъла на улицата спря и се обърна. Виждаше Гленда, която почти се беше измъкнала. Лицето ѝ бе помътняло от гняв. Джей дръзко махна с ръка.

– Шъ ми паднеш! – гласът ѝ увисна пронизително в пространството, което ги разделяше. – Брат ми шъ ти види сметката!

Джей отново махна и изправи велосипеда си на задно колело, после сви в пресечката и се изгуби от поглед. Напушваше го смях до прималяване, долната челюст го болеше, ребрата го стягаха от спазми. Талисманът, привързан за една гайка на колана на дънките, се ветрееше на хълбока му като знаме. Той криволичеше по целия път надолу по хълма до

градчето и възторжените викове профучаваха край лицето му, откраднати от вятъра. Преливаше от въодушевление. Чувстваше се неуязвим.

Но август приближаваше края си. Септември дебнеше като възмездие. Оставаше само една седмица до пълния разгром.

Ланскене, март 1999 година

През следващата седмица Джей пишеше всяка нощ. В петък най-после електричеството в къщата бе възстановено, но дотогава той вече беше свикнал да работи на светлината от газената лампа. Тя бе някак по-дружелюбна, по-задушевна. Страниците от изоставения ръкопис оформяха дебела купчина на масата. Вече бяха около сто. В понеделник пристигна Клермон с четирима работници и се захвана с ремонта на къщата. Започна от покрива, където липсваха много керемиди. Канализацията също трябваше да се поправи. В Ажен Джей успя да намери фирма за даване на коли под наем и нае петгодишен зелен ситроен, с който да ходи на пазар и да се придвижва по-бързо до центъра на Ланскене. Освен това купи три топа хартия и няколко ленти за пишеща машина. Работеше след залез слънце, когато Клермон и хората му се разотиваха и купчината изписани страници бързо нарастваше.

Джей не препрочиташе новите страници. Може би от страх, че пак може да блокира както през последните няколко години. Но по някаква причина вярваше, че това няма да се случи. Отчасти заради мястото. Заради атмосферата, чувството за близост и принадлежност въпреки факта, че беше чужденец тук. Заради живите спомени от миналото. Сякаш Поуг Хил Лейн се бе преместил тук, сред овощните градини и лозята.

В слънчевите утрини той отиваше пеша до Ланскене, за да си купи хляб. Глезенът му бе заздравял бързо и напълно, беше останал само малък белег. Джей започваше да изпитва удоволствие от разходките и да разпознава някои от лицата, които виждаше по пътя си. Жозефин му казваше имената на хората, а понякога и нещо повече за тях. Като съдържателка на единственото кафене в селото тя имаше отличната възможност да научава всичко, което става тук. Старият човек със съсухрено лице и синя барета беше Нарсис, градинар, който снабдяваше местната бакалница и цветарския магазин. Въпреки че беше съдържан, в погледа му се долавяше иронична, скрита насмешка. Джей научи от Жозефин, че той е приятел с циганите, които се установяват край реката всяко лято, че търгува с тях и им предлага сезонна работа в градината си. Години наред му се налагаше да спори с различните местни свещеници по повод толерантността си към циганите, но беше упорит и циганите

останаха в селото. Червенокосият мъж от работилницата на Клермон беше Мишел Ру от Марсилия, който пътувал по реката, един ден преди пет години пристигнал в селото и повече не си тръгнал. Жената с червената кърпа беше Дьониз Поату, съпругата на пекаря. Възпълната жена с изпито лице, облечена в черно, която предпазваше очите си от слънцето с широкопола шапка, беше Мирей Фезанд, свекървата на Мари. Джей се опитваше да улови погледа ѝ, когато старицата минаваше край откритата тераса на кафенето, но тя като че ли не го забелязваше.

Зад всички тези лица се криеха истории. Жозефин, надвесена над барплота с чаша кафе в ръка, гореше от нетърпение да му ги разкаже. Първоначалната ѝ стеснителност беше изчезнала и тя посрещаше Джей с радост. Понякога, когато нямаше много посетители в кафенето, двамата разговаряха. Джей познаваше съвсем малка част от хората, за които му разказваше Жозефин. Но това като че ли не я обезкуражаваше.

– Нима никога не съм ви разказвала за стария Обер? А за дъщеря му? – Жозефин изглеждаше смаяна от невежеството му. – Те живееха точно до хлебарницата. Е, тогава беше хлебарница, а после стана сладкарница. Точно срещу цветарите.

Отначало Джей просто я оставяше да говори. Не я слушаше и пропускаше край ушите си имена, случки, описания. През това време пиеше кафето си и гледаше минувачите.

– Не съм ли ви разказвала за Арно и прасето за трюфели? Или как веднъж Арманд се облече като Непорочната Дева и седна да чака Арно в двора на църквата? Слушайте...

Тя разказваше много истории за най-добрата си приятелка Виан, напуснала селото преди няколко години, и за отдавна починали хора, чиито имена не му говореха нищо. Но Жозефин не се отказваше. Може би и тя се чувстваше самотна. Сутрешните редовни клиенти на кафенето мълчаха през повечето време; това бяха предимно старци. Може би тя се радваше да общува с по-млади хора. Полека-лека нескончаемата сапунена опера за живота в Ланскене су Тан го увлече.

Джей осъзнаваше, че все още хората тук го считат за странен. Някои го гледаха с открито любопитство. Имаше и такива, които се усмихваха. Повечето бяха сдържани, хладно любезни и само кимаха за поздрав или го проследяваха с поглед, когато минаваше покрай тях. В повечето дни Джей минаваше през „Кафе де Маро“ да пийне бира или *cafécassis*²⁶ на връщане от хлебарницата на Поату. Терасата беше

26. Кафе с ликьор от касис (фр.) – Бел.прев.

заобиколена с ограда, малка, не повече от разширена павирана площадка край тесния път, но бе приятно място, където човек можеше да седне и да наблюдава как селото оживява. Намираще се точно встрани от централния площад и беше прекрасен наблюдателен пункт, от който се виждаше всичко: дългият склон, който се спускаше надолу към тресавищата; малката горичка над „Рю де Франк Буржоа“; камбанарията на църквата, чийто звън се разнасяше над полето в седем часа всяка сутрин; площадът, розовата сграда на училището, която се издигаше там, където пътят се раздвояваше. В подножието на хълма Тан течеше мътна и мъждиво блещукаше, а полята от другата страна едва се виждаха в далечината. Ранното слънце грееше много ярко, почти ослепително, като рязко очертаваше белите фасади на къщите и кафеникавите им сенки. На реката, близо до няколко изоставени къщи, които сякаш висяха над водата на крехките си дървени подпори, стоеше закотвен кораб. От комина му се вдигаше струйка дим и миришеше на пържена риба.

Между седем и осем часа минаваха няколко души, предимно жени, които носеха хляб или хартиени пликове с кроасани от пекарната на Потау. В осем камбаните на църквата звъняха за служба. Джей винаги разпознаваше богомолците. В празничните им пролетни шлифери, лъснатите им обувки, шапките и баретите им имаше някаква тържествена съдържаност, която ги отличаваше от останалите. Сред тях винаги бяха Каро Клермон и съпругът ѝ, той стъпваше тромаво в стегнатите си обувки, тя изглеждаше много изискана, всеки път с различно копринено шалче. Каро винаги поздравяваше Джей, като махваше екстравагантно с ръка и се провикваше:

– Как върви книгата?

Съпругът ѝ кимваше едва забележимо и припряно отминаваше, смирено навел глава. Докато траеше службата, на терасата на „Кафе де Маро“ се настаняваха неколцина старци с лица, изразяващи уморено пренебрежение. Те пиеха кафе със сметана и играеха шах или разговаряха помежду си. Джей разпознаваше между тях Нарсис, градинаря, който винаги седеше на едно и също място до вратата. В джоба на якето си носеше опърпан каталог за семена, който четеше мълчаливо, докато отпиваше от кафето пред себе си. В неделя Жозефин купуваше кифли с шоколад и старецът винаги изяждаше две, като ги поднасяше към устата си с груби загорели ръце, някак странно деликатни. Рядко говореше, задоволяваше се с леко кимане за поздрав към останалите посетители, след което се настаняваше на любимото си място. В осем и половина минаваха учениците, които изглеждаха неуместно в своите анораци и

ярки дрехи с училищни емблеми, процесия от пурпурно, яркочервено, жълто, тюркоазно синьо, сигнално зелено. Те гледаха Джей втрещено, с неприкрито любопитство. Някои се смееха и крещяха с присмехулно добродушие:

– Ростбиф! Ростбиф!

След това тичешком отминаваха. В Ланскене имаше около двадесет деца в ранна училищна възраст, разделени в два класа; по-големите трябваше да пътуват до Ажен с автобус, в който се вдигаше глъч и стъклата бяха изпъстрени с рисунки, направени с пръсти.

През деня Клермон се занимаваше с ремонта в къщата. Приземният етаж вече изглеждаше значително по-добре и покривът беше почти завършен, макар че Джей виждаше, че Жорж бе разочарован от липсата му на амбиция. Клермон мечтаеше за оранжерии, закрити плувни басейни, джакузита, пиаци и ливади с подстригана зелена трева, но реагира философски, когато Джей му каза, че няма намерение да живее във вила като тези в Сен Тропе.

– Е, доколкото разбирам, вие предпочитате селската обстановка – отвърна Клермон, като сви рамене. В очите му вече се забелязваше пресметлив поглед. Джей разбра, че ако не бъде по-твърд с този човек, със сигурност не след дълго ще бъде затрупан с нежелани предмети – стари глинени съдове, столчета за доене, лоша имитация на антикварни мебели, бастуни, стари керемиди, дървени дъски за рязане и някогашни градински инструменти; всякакви нежелани и захвърлени предмети от тавани и мазета, които щяха да бъдат спасени от изгаряне само защото минаваха за *rustique*²⁷ и от него се очакваше да ги купи. Трябваше да пресече в корен намеренията на Клермон. Но в този човек имаше нещо трогателно, някакво смирение и надежда в мишите черни очички, които светеха над провисналите мустаци, което му попречи да го направи.

Джей въздъхна и се остави на неизбежното.

В четвъртък той видя Мари за пръв път след първоначалната им кратка среща. Джей се прибираше у дома след сутрешната си разходка, стиснал хляб под мишница. На мястото, където земята му граничеше с нейната, имаше жив плет, успоредно на който вървеше пътека. Плетът беше млад, най-много три-четиригодишен, и новите мартенски листа едва стигаха, за да покрият пролуките. По-нататък се виждаше мястото на някогашния стар плет – неравен ред дънери и туфи, лошо прикрити от нова бразда. Джей пресметна наум разстоянието. Клермон беше прав.

27. Селски, пасторални (фр.) – Бел.прев.

Тя беше преместила границата с около петдесет фута. Може би още когато старецът се бе разболял. Джей огледа по-отблизо плета, тласкан от любопитство. Контрастът между неговата и нейната земя беше поразителен. Откъм страната на Фудуен лозите се бяха разрасли във всички посоки и отдавна не бяха подрязвани, новите филизи едва се виждаха; имаше само няколко твърди кафяви пъпки по краищата им. Нейните бяха подкастрени до височина дванадесет инча от земята и готови за лятото. Откъм страната на Мари нямаше плевели; редовете бяха чисти и равни и между тях минаваха пътеки, достатъчно широки, за да позволят лесното преминаване на трактора. Откъм страната на Джей редовете се бяха събрали, неподрязаните лози се преплитаха над пътеките. През плетеницата се подаваха дръзки стръкове мента и арника. Той отново погледна към земята на Мари и видя, че съвсем в края на полето се вижда част от фронтона на къщата, скрита от поглед от няколко тополи. Имаше и овощни дървета – ябълковите цветчета белееха по оголените клонове, – и нещо подобно на зеленчукова градина. Купчина дърва, трактор, още нещо, което би могло да бъде само оборът.

Сигурно беше чула изстрела от къщата. Бе оставила бебето в креватчето му и бе излязла. Спокойно и хладнокръвно. Представата за това беше толкова жива в съзнанието на Джей, че той сякаш я виждаше: как обува ботушите си върху дебели чорапи, как облича дебелото палто – било е зима, – как замръзналата почва скърца под краката ѝ. Лицето ѝ е било безизразно, точно като онзи път, когато се срещнаха. Образът го преследваше. Мари вече беше се появявала неведнъж по страниците на новата му книга; Джей имаше чувството, че я познава, макар че бяха разменили само няколко думи. Но в нея имаше нещо, което го привличаше, неустойима тайнственост. Не знаеше защо Мари го навежда на мисли за Джо. Може би заради дебелото палто или мъжката шапка, силно нахлупена над очите ѝ, заради полупознатия силует, който беше видял в онази нощ зад ъгъла на къщата. Със сигурност нямаше прилика между Джо и нея. Джо никога не би могъл да гледа с този празен, безизразен поглед. Джей понечи да тръгне, но в този момент забеляза нещо с крайчеца на околото си – фигура, която вървеше бързо край плета от другата страна на няколкостотин ярда от мястото, където той бе застанал. Скрит зад тънката плетеница от храсти, Джей я видя, преди тя да го забележи. Беше топла сутрин и Мари бе сменила дебелата си горна дреха с раиран пуловер и дънки. Тези дрехи я правеха да изглежда стройна като момче. Червената ѝ коса беше несръчно подстригана до нивото на брадичката – Джей предположи, че вероятно го е направила сама. В

този момент на непредпазливост лицето ѝ бе оживено, енергично. В първия миг едва я позна.

После тя хвърли бегъл поглед към него и сякаш се затвори капак на прозорец. Това стана толкова бързо, че Джей се запита дали предишното му впечатление не беше въображаемо.

– Мадам...

Тя се спря за секунда и го изгледа с равнодушие, граничещо с нахалство. Очите ѝ бяха зелени в любопитния светъл нюанс на патина. В книгата си Джей ги бе направил черни. Той се усмихна и протегна ръка за поздрав през плета.

– Мадам д'Апи, съжалявам, че ви стреснах. Аз съм...

Но преди да продължи, Мари бе изчезнала. Беше завила рязко между редовете и вървеше с бърза крачка по пътеката към къщата, без да се обръща.

– Мадам д'Апи! – извика Джей след нея. – Мадам!

Сигурно го беше чула и въпреки това не се обърна. Той я проследи с поглед няколко минути, докато тя продължаваше да се отдалечава, след това сви рамене и тръгна към къщата си. Каза си, че разочарованието му е абсурдно. Нямаше причина Мари да желае да говори с него. Джей даваше прекалено голяма свобода на въображението си. На ярката дневна светлина тя по нищо не приличаше на героинята на неговата история. Той твърдо реши да не мисли повече за нея.

Когато се прибра в къщата, Клермон го чакаше отпред с цял камцион стари джунджурии. Като видя Джей да свива в алегята, той му намигна и килна назад синята си барета.

– Ола, мосю Джей – провикна се от кабината на камиона. – Намерих някои неща за новата ви къща!

Джей въздъхна. Предчувствията му се оправдаха. Сега всяка седмица Клермон щеше да стоварва в къщата му несметно количество „антиквариат“, представян за селски шик, на абсурдно високи цени. От това, което се виждаше в камиона – счупени столове, проскубани четки за бърсане на прах, олющени врати, чудовищна драконова глава от картон, останала от някакъв карнавал, – Джей разбра, че подозренията му не се покриват със страшната реалност.

– Ами, не знам... – подхвана той. Клермон се усмихна широко.

– Ще видите, ще ви харесат – каза и скочи от камиона. Джей забележа, че майсторът носи бутилка вино. – За повдигане на духа, а? После ще говорим за работа.

Нямаше спасение от настойчивостта на този човек. Джей копнееше

за топла баня и тишина. Вместо това трябваше да виси поне час в кухнята, да пие вино, което не му се пие, и да мисли как да се отърве от „произведенията на изкуството“, донесени от Клермон, без да го засегне. Той се примири.

– За сделката – обяви Клермон и напълни две чаши с вино. – Между вас и мен – той се усмихна. – Скоро ще стана и антиквар, а? В Льо Пино и Монтобан се правят добри пари от антиквариат. Купете ги евтино сега, ще ги продадете, като дойдат туристите.

Джей отпи от виното. Беше хубаво.

– На това ваше лозе можете да вдигнете двадесет бунгала – весело продължи Клермон. – Или хотел. Как ви се струва идеята да имате собствен хотел, а?

Джей поклати глава.

– Харесва ми каквото е сега – отвърна. Клермон въздъхна.

– Ех, вие и онази д'Апи, La Païenne²⁸ – възкликна той със съжаление. – Не виждате нещата в перспектива. Тази земя е цяло съкровище, стига само да попадне в подходящите ръце. Лудост е да оставите всичко така, когато само няколко бунгала могат да...

Джей се мъчеше да проумее странната дума.

– La Païenne? Безбожницата? – преведе си той колебливо.

Клермон кимна към съседната ферма.

– Мари тоест. Някога я наричахме La Parisienne²⁹. Само че другото повече ѝ подхожда, а? Никога не ходи на църква. Не е кръстила детето. Не говори с никого. Не се усмихва. Работи тази земя от чиста злоба и инат, докато останалите... – той сви рамене. – Е. Не е моя работа, нали? Но на ваше място бих си заключвал вратите, мосю Джей. Тя е луда. От години е хвърлила око на тукашната земя. Може да ви навреди, ако поиска.

Джей се намръщи. Спомни си лисичите капани край къщата.

– Веднъж за малко да счупи носа на Мирей – продължи Клермон. – Само защото беше доближила момичето. След това повече не стъпи в селото. Ходи в Ла Першри с мотопеда си. Виждал съм я да ходи и в Ажен.

– Кой се грижи за дъщеря ѝ? – попита Джей.

Майсторът сви рамене.

– Никой. Предполагам, че просто я оставя сама.

28. Езичницата, Безбожницата (фр.). – Бел. прев.

29. Парижанката; тази и предишната дума са близки по произношение (фр.). – Бел. прев.

– Учуден съм, че социалните служби не са...

– О! В Ланскене? Трябва да идват чак от Ажен или Монтобан, може би дори от Тулуза. Кой ще си направи труда? Мирей се опита. Няколко пъти. Само че онази е хитра. Отпрати ги. Мирей би осиновила детето, ако Мари ѝ беше позволила. Старицата има пари. Има семейство зад гърба си. Но на нейната възраст с глухо дете... сигурно от социалните са решили...

Джей се вторачи в него.

– Глухо дете?

Клермон го погледна изненадан.

– О, не знаехте ли? Оглуша още като бебе. Онази сигурно знае как да се грижи за него – той поклати глава. – Затова стои тук. Затова не се връща в Париж.

– Защо? – полюбопитства Джей.

– Няма пари – отсече Клермон и пресуши чашата си.

– Но фермата сигурно струва доста.

– О, разбира се – каза той. – Само че не е нейна. Защо, мислите, толкова искаше да получи имота на Фудуен? Тя е арендатор. Когато договорът изтече, ще я изхвърлят – освен ако не бъде подновен. А няма вероятност това да стане след всичко, което се случи.

– Защо? Кой е собственикът?

Клермон облиза виното от устните си.

– Пиер-Емил Фудуен. Човекът, който ви продаде къщата. Племенникът на Мирей.

След това излязоха навън, за да огледат донесеното от Жорж. Всичко беше боклук, точно както Джей се бе опасявал. Но умът му беше другаде. Той предложи на Клермон петстотин франка за целия камион; очите на строителя се разшириха за кратко, но бързо се съгласи. Той намигна дяволито:

– Бива ви в сделките, а?

Банкнотата изчезна в прашната му ръка като карта в дланта на фокусник.

– И не се тревожете. Мога да ви намеря още много!

Клермон отпътува и вдигна след себе си облак розов прах от алеята. Джей остана сам с купчината джунджурии.

И тук уроците на Джо се оказаха полезни: Джей установи, че не може с лека ръка да хвърли нещо, което все още би могло да му свърши работа. Макар че беше твърдо решен да използва всичко като дърва за огрев, започна да се заглежда по това-онова. Стъклена врата, пукната по

средата – можеше да послужи за добър разсадник. Бурканите биха осигурили добра защита за крехки семена, когато застуди. Малко по малко боклуците, които Клермон беше донесъл, започнаха да намират място в градината и на полето. Джей намери приложение дори на драконовата глава. Внимателно я отнесе до границата между неговото лозе и това на Мари и я окачи на един кол от плета с лице към нейната ферма. От отворената уста на дракона висеше дълъг яркочервен език от креп, а жълтите му очи светеха. Симпатична магия, би казал Джо. Като водоливниците по покривите на църквите. Джей се запита какво би казала Безбожницата за това.

Поуг Хил, лятото на 1977 година.

Спомените на Джей от това последно лято бяха смътни и неясни, за разлика от спомените от предишните лета. За това допринасяха няколко фактора – бледото и мрачно небе на първо място, което го караше да примижава, и му причиняваше главоболие. Джо изглеждаше някак отнесен, а присъствието на Джили пречеше на дългите разговори, които преди водеха помежду си. А самата Джили... сякаш откакто юли се смени с август, Джили присъстваше неотстъпно в мислите му. Джей се улавяше, че все по-често мисли за нея. Удоволствието от компанията ѝ се примесваше с несигурност, ревност и други чувства, които му беше трудно да определи. Намираше се в състояние на постоянен смут. Често избухваше, без да знае защо. Непрекъснато се караше с майка си, която през това лято повече от когато и да било му досаждаше – тази година всичко му досаждаше. Чувстваше се уязвим, сякаш всеки нерв в тялото му беше изложен на показ. Купи си „Съвсем свободен“ на „Секс Пистълс“ и го слушаше в стаята си, като усилваше звука до дупка за ужас на дядо си и баба си. Мечтаеше да си пробие ушите. Двата с Джили ходеха в Недър Едж, воюваха с бандата на Гленда и събираха полезни отпадъци, които после отнасяха при Джо. Понякога му помагаша в градината и се случваше той да говори с тях за пътешествията си, за живота си в Африка сред масаите или за пътуването си през Андите. Но за Джей всичко това изглеждаше повърхностно, сякаш умът на Джо вече беше другаде. Ритуалът за запечатване на територията също като че ли се съкрати, траеше най-много минута-две, през които те обикаляха с ароматна пръчка и торбичка с билки в ръка. Тогава не му хрумна да пита стареца, но след това разбра. Джо знаеше. Още тогава беше решил.

Един ден той заведе Джей в задната стая и отново му показа шкафа със семената. Беше минала година, откакто ги бяха разглеждали за последен път – хилядите семена, пакетирани, опаковани и надписани, готови за засаждане. В полумрака – прозорците вече бяха заковани – шкафът изглеждаше пращен, изоставен, пакетчетата хартия – пожълтели от времето, надписите избелели.

– Не изглежда кой знае какво, нали? – попита Джо и прокара пръст по пращната повърхност на шкафа.

Джей поклати глава. Стаята беше задушна и влажна, миришеше така, сякаш в нея растяха домати. Джо се усмихна някак тъжно.

– Не вярвай, момче. Всяко от тези семенца си го бива. Можеш ей сега да ги посадиш и те ще израснат шампиони. Като ракети. Всяко от тях – той сложи ръка на рамото на момчето. – Само помни, не е важно как изглеждат нещата. Важно е какво има вътре. В сърцето.

Но Джей не го слушаше. Цялото това лято изобщо не го слушаше – беше твърде зает със собствените си мисли, твърде сигурен, че всичко ще остане неизменно завинаги. Сега той стоеше малко встрани от Джо и покорно слушаше тази проповед, като възрастен кимаше неопределено и чувстваше, че му е горещо, досадно и задушно в спарената тъмна стая. Искаше да се махне.

По-късно му хрумна, че може би Джо му е казал „сбогом“.

Ланскене, март 1999 година

Когато влезе в къщата, Джо го чакаше, като гледаше през прозореца към изоставената зеленчукова градина.

– Ако искаш да направиш нещо с нея, момче – заговори той, когато Джей отвори вратата, – през лятото ще е късно. Ако искаш, прекопай я и я оплеви, докато още имаш време. И ябълковите дървета, и другите. Виж дали наблизно няма имел. Ще ги убие като едното нищо, ако не го изкорениш.

През изминалата седмица старецът често се появяваше внезапно и Джей беше свикнал с това. Дори бе започнал да го очаква, като си казваше, че тези посещения са безобидни, и търсеше изобретателни постюнгаански причини, с които да обясни тяхното упорито постоянство. Старият Джей – онзи Джей през 1975 година – би бил щастлив от това. Но някогашният Джей вярваше във всичко. Искаше да вярва. В астрални проекции, извънземни пришълци, заклинания, ритуали, магия. Тогавашният Джей се сблъскваше със странни явления всеки ден. Той вярваше – доверяваше се. Сегашният Джей не допускаше тази грешка.

И въпреки това продължаваше да вижда стареца, независимо че не вярваше. Донякъде се дължи на самота, казваше си той. Другата причина беше книгата – тази странна непозната, която се раждаше на гърба на „Храбрият Кортес“. Процесът на писане е подобие на лудост, вид недотам безобидно и доброкачествено обсебване. В далечните дни, когато писа „Джо Пръстената ябълка“, Джей непрекъснато си говореше сам, крачеше насам-натам из малката си гарсонiera в Сохо с чаша в ръка и говореше, ожесточено спореше със себе си, с Джо, с Джили, със Зет и Гленда. И сега почти очакваше да ги види тук, щом вдигне поглед от пишещата машина със зачервени от изтощение очи, главоболие и засилено докрай радио. Цяло лято той беше малко като луд. Но с тази книга щеше да бъде различно. По-лесно някак си. Всички герои бяха около него. Сновяха без усилие между страниците: строителят Клермон, съдържателката на кафенето Жозефин, Мишел от Марсилия с червената си коса и безгрижната усмивка. Каро с копринено шалче за глава от „Хермес“. Мари. Джо. Мари. Нямахте същински сюжет. Вместо това имаше множество анекдоти, слабо свързани помежду си – едни, запомнени от

Джо и пренесени в Ланскене, други, разказани от Жозефин зад бара на „Кафе де Маро“, трети, сглобени от отделни елементи. Приятно му беше да мисли, че е уловил нещо във въздуха, светлината тук. Може би известна част от живия, необработен талант на разказвач на Жозефин. Нейните клюки и слухове никога не бяха пропити със злоба. Анекдотите ѝ бяха винаги добронамерени, често поразително забавни. Джей гореше от нетърпение да посети отново кафенето и изпитваше леко разочарование в дните, когато Жозефин беше твърде заета, за да разговарят. Неусетно започна да ходи в кафенето всеки ден, дори когато нямаше причина да бие път до селото. Забелязваше и запомняше всичко, което виждаше по пътя си.

На третата седмица от идването си в селото Джей отиде до Ажен и изпрати първите сто и петдесет страници от неозаглавения си ръкопис на Ник Хорнели, агента си в Лондон. Ник се занимаваше с всички книги на Джонатан Уайнсап, както и с хонорарите за „Джо Пръстената ябълка“. Джей винаги го беше харесвал – човек с мрачно чувство за хумор, който имаше навика да събира и да му изпраща малки изрезки от вестници и списания с надеждата да събуди вдъхновението му. Не изпрати адрес за контакт, а написа обратен адрес „До поискване, пощата в Ажен“ и зачака отговор.

За свое разочарование Джей откри, че Жозефин говори неохотно за Мари. Също така имаше хора, които тя рядко споменаваше: съпрузите Клермон, Мирей Фезанд, семейство Мерл. Не говореше за самата себе си. Колкото и Джей да се опитваше да отвори дума за тези хора, тя винаги си намираще работа в кухнята. Джей все по-ясно разбираше, че има неща – загадъчни неща, – които съдържателката не желае да обсъжда.

– А моята съседка? Тя идва ли изобщо в кафенето?

Жозефин вземаше парцал и започваше да търка лъскавата повърхност на бара.

– Не я виждам често. Не я познавам много добре.

– Чувал съм, че тя не се погажда с хората от селото.

Жозефин сви рамене.

– Е...

– Каро Клермон като че ли знае доста за нея.

Същото свиване на рамене.

– Каро си мисли, че ѝ влиза в работата да знае всичко.

– Любопитен съм.

Жозефин отсече:

– Съжалявам. Трябва да вървя.

– Сигурен съм, че сте подочули това-онова...

Тя погледна за секунда и бузите ѝ пламнаха. Скръсти ръце на гърдите, като палците ѝ опряха в ребрата в отбранителен жест.

– Мосю Джей, някои хора обичат да си пъхат носа в чуждите работи. Бог ми е свидетел, че и за мен някога се говореше какво ли не. Някои хора си мислят, че могат да съдят другите.

Джей се стресна от неочакваното ѝ ожесточение. Изведнъж тя сякаш стана друга, чертите ѝ се стегнаха и изостриха. Хрумна му, че Жозефин може би се страхува.

По-късно същата вечер, след като вече се беше прибрал, Джей прехвърли в ума си техния разговор. Джо седеше на обичайното си място на леглото, пъхнал ръце зад главата си. От радиото се носеше тиха безгрижна музика. Клавишите на пишещата машина бяха студени и мъртви. Ярката нишка на разказа накрая се беше изгубила.

– Това не е добре – въздъхна Джей и доля кафе в полупразната си чаша. – Така доникъде няма да стигна.

Джо го гледаше мързеливо, нахлупил каскета над очите си.

– Не мога да напиша тази книга. Блокирах. Всичко ми изглежда безсмислено. Никъде не ме води.

Историята, толкова ясна и избистрена в съзнанието му само преди няколко вечери, се беше разпаднала на пух и прах. Виеше му се свят от безсъние.

– Трябва да я опознаеш – посъветва го Джо. – Забрави, не слушай какво приказват хората, трябва сам да решиш. Или го направи, или направо зарежи всичко.

Джей махна нетърпеливо с ръка.

– Как да го направя? Тя очевидно не иска да има нищо общо с мен. Или с когото и да било.

Джо сви рамене.

– Твоя работа. Никога не те е бивало да се сближаваш с хората, нали?

– Не е вярно! Аз се опитах...

– Можеш да живееш врата до врата с някого десет години и никой от двамата да не направи първата крачка.

– Това е друго.

– Щом казваш.

Джо стана и отиде до радиото. Поигра си малко с копчето, докато налучка ясен сигнал. Имаше дарбата да намира станцията за стари

шлагери, независимо къде се намираше. Род Стюарт пееше „Това е вечерта“.

– Можеш да опиташ.

– Може да не искам.

– Сигурно не искаш.

Гласът на Джо започна да отслабва и силуетът му да избледнява, така че Джей виждаше прясно варосаната стена зад гърба му. В същото време радиото започна да пращи и постепенно сигналът се изгуби. Музиката се смени с бръмчене.

– Джо?

Гласът на стареца едва се долавяше:

– Ще се видим пак.

Винаги го казваше, когато искаше да изрази неодобрение или да покаже, че разговорът е приключил.

– Джо!

Но старецът вече си бе отишъл.

Поуг Хил, лятото на 1977 година

Всъщност всичко започна с Елвис. Случи се в средата на август. Майката на Джей се предаде на скръбта със страст, която изглеждаше почти искрена. Може би защото той и тя бяха връстници. Джей също скърбеше, макар да не беше от най-преданите му почитатели. Навсякъде цареше непреодолимо чувство на обреченост, усещането, че всичко се разпада до основи, че се разплита като кълбо прежда. През онзи далечен август смъртта витаеше във въздуха, небето бе мрачно, обагрено в неопределен нюанс. Това лято имаше повече оси откогато и да било – дълги, извити, кафяви оси, които сякаш предусещаха края на лятото и се бяха настървили преждевременно. Джей бе ухапан дванадесет пъти – веднъж в устата, докато надигаше бутилка кока-кола; за късмет не отиде в болница – и двамата с Джили изгориха седем гнезда. През това лято двамата бяха предприели кръстоносен поход срещу осите. В горещите влажни следобеди, когато насекомите бяха сънени и по-кротки, двамата ходеха на лов за оси. Намираха гнездата, пробиваха дупка в тях с увити във вестник подпалки и ги палеха. След като огънят се разгаряше и димът се процеждаше в гнездото, осите започваха да излитат навън с бръмчене и целите в пламъци като германски самолети в старите черно-бели филми, въздухът потъмняваше и се разнасяше неестествен вледеняващ шум, подобен на въздишка. Те започваха да кръжат смутено и ядосано около арената на бойните действия. Джили и Джей се спотайваха кротко в някоя близка долчинка, достатъчно далеч от опасното място, но максимално близо, доколкото им стигаше смелост, и наблюдаваха. Излишно е да споменаваме, че тази тактика беше замислена от Джили. Тя приклякваше колкото може по-близо с разширени и блеснали очи. Нито една оса не я жилеше. Тя сякаш имаше имунитет срещу тях, както меденият язовец – срещу пчелите. Беше и отчаяно смела. Джей изпитваше таен ужас, клечеше с приведена глава и сърцето му биеше неудържимо от вълнение, но страхът беше като наркотик и те отново и отново търсеха същите преживявания. Приклекли един до друг, двамата се кикотеха от ужас и възторг. Веднъж по настояване на Джили Джей пхна две пиратки в гнездо на оси, разположено в подножието на един зид, и ги запали. Гнездото се разцепи, но не се разнесе дим, а зашеметените и ядосани

оси се разпияха навсякъде. Една успя да се пъхне под тениската на Джей и започна да го жили. Той се почувства така, сякаш го бяха простреляли, изпищя и се търкулна на земята. Но осата беше неунищожима, гърчеше се и го жилеше, дори след като я бе затиснал под изтръпналото си от болка тяло. Накрая я убиха, като разкъсаха тениската и я поляха с газ от запалката. По-късно Джей преброи девет ужилвания. Есента приближаваше неумолимо, като донасяше след себе си мирис на огън.

Ланскене, април 1999 година

Той я видя отново на следващия ден. Април вървеше към края си и лозите ставаха все по-високи. Джей я виждаше от време на време между редовете да пръска с препарат, да оглежда лозите и почвата. Тя не говореше с него. Сякаш бе затворена в изолационна капсула. Съсредоточеният ѝ профил се открояваше на фона на земята. Джей я виждаше най-често в гащеризони, големи пуловери, мъжки ризи, дънки, ботуши, лъскавата ѝ коса беше безмилостно опъната и прибрана под баретата. Трудно беше да се различи силуетът ѝ в тези дрехи. Дори ръцете ѝ в прекомерно големите ръкавици приличаха на ръцете на анимационен герой. Джей се опита да я заговори няколко пъти, но без успех. Веднъж отиде до къщата ѝ, но когато почука на вратата, никой не се обади, макар че ясно се чуваше шумолене зад вратата.

– На ваше място бих предпочела да нямам нищо общо с нея – каза Каро Клермон, когато той ѝ разказа за случката. – Тя не говори с никого от селото. Знае какво мислят всички за нея.

Те седяха на терасата на „Кафе де Маро“. Каро беше дошла да му прави компания след службата в църквата, докато мъжът ѝ пазаруваше в пекарната на Поату. Въпреки пресиленото ѝ дружелюбие в нея имаше нещо отблъскващо, което Джей не можеше да определи. Може би това, че злословеше за другите. Когато Каро беше в кафенето, Жозефин стоеше настрана, а Нарсис разглеждаше каталога си за семена с предпазливо безразличие. Но Каро Клермон продължаваше да бъде един от малкото жители на селото, които с готовност отговаряха на въпроси. А и знаеше всички клюки.

– Трябва да поговорите с Мирей – посъветва го тя и с екстравагантен жест сложи захар в кафето си. – Мирей е една от най-близките ми приятелки. От друго поколение е, разбира се. Но какво само е изтърпяла от тази жена! Не можете да си представите – Каро внимателно попи червилото си със салфетка, преди да отпие първата глътка. – Някой ден ще ви запозная с нея – каза.

Оказа се, че запознанство не е необходимо. Мирей Фезанд го потърси сама след няколко дни, като го завари напълно неподготвен. Беше топло. От няколко дни Джей работеше в зеленчуковата градина. Сега,

когато по-голямата част от ремонта бе завършена, той прекарваше няколко часа дневно в градината. Надяваше се по някакъв начин физическият труд да го вдъхнови, за да може да завърши книгата си. Радиото висеше на един гвоздей, който стърчеше от стената на къщата, и от него се разнасяха стари шлагери. Джей беше донесъл няколко бири от кухнята и ги сложи в една кофа да се изстудяват. Гол до кръста, със стара широкопола шапка, която беше намерил в къщата, за да предпазва очите му от слънцето, той не очакваше посетители.

Бореше се с един упорит корен, когато видя Мирей да стои на пътеката. Сигурно го беше чакала да вдигне поглед от земята.

– О, извинете! – каза Джей и се изправи стъписан. – Не ви видях.

Тя беше едра безформена жена, която би трябвало да изглежда майчински грижовна, но не изглеждаше така. Имаше огромни провиснали гърди, хълбоци като воденични камъни и изглеждаше странно солидна, сякаш уютните гънки тлъстина се бяха вкаменили и плътта бе станала твърда. Под периферията на широкополата ѝ шапка се виждаха устни с провиснали надолу краища, които сякаш изразяваха постоянна скръб.

– Отдавна не съм идвала тук – каза Мирей. – Вече не помня от колко време.

Тя говореше с подчертано местно произношение и отначало Джей почти не разбра какво казва. Зад гърба му радиото свиреше „Изгрява слънцето“ и той виждаше сянката на Джо точно зад старата жена. Плешивината на главата му излъчваше сияние.

– Мадам Фезанд...

– Няма нужда от официалности, моля ви. Наричайте ме Мирей. Нали не ви безпокоя?

– Не. Не, разбира се. И без това тъкмо мислех да направя почивка.

– О! – погледът ѝ се стрелна към полуоплебената зеленчукова градина. – Не знаех, че сте градинар.

Джей се разсмя.

– Не. Аз съм само ентузиизиран аматьор.

– Нямате намерение да обработвате лозето, а?

Гласът ѝ прозвуча рязко. Той поклати глава.

– Боя се, че това е непосилно за моите възможности.

– Ще го продадете ли?

– Не мисля.

Мирей кимна.

– Е, мислех, че вече сте се споразумели – каза. – С нея.

Думите ѝ бяха някак беззвучни. Поразените ѝ от артрит ръце

шаваха и трепереха върху черния плат на полата ѝ.

– Със снаха ви ли?

Тя кимна.

– Открай време е хвърлила око на тази земя – отбеляза. – Тук не е толкова мочурливо, колкото в нейната част. По-добре е отводнено. През зимата не се наводнява, през лятото не изсъхва. Земята е хубава.

Джей я погледна колебливо.

– Знам, че между вас е имало... неразбирателство – заговори предпазливо. – Знам, че Мари е очаквала... може би ако беше поговорила с мен, щяхме да се разберем...

– Аз ще ви дам повече от всяка цена, която тя предложи за земята – отсече Мирей. – Достатъчно неприятно е, че държи имота на сина ми. Не искам да вземе и земята на баща ми. Земята на баща ми – повтори, – която трябваше да бъде на сина ми и той да отгледа на нея децата си. Ако не беше тя.

Джей изключи радиото и облече ризата си.

– Съжалявам. Не знаех, че това е семейна собственост.

Очите на Мирей огледаха почти нежно фасадата на къщата.

– Не съжалявайте. Сега изглежда по-добре, отколкото преди години. Нова боя, нови прозорци, нови капаци. След като майка ми почина, баща ми я остави да рухне. Но не изостави земята. Виното. А когато горкият ми Тони... – тя млъкна внезапно и ръцете ѝ затрепериха. – Тя не поиска да живее в семейната къща, не. Мадам искаше своя къща надолу по реката. Тони пригоди един от оборите за къща. Мадам пожела градина с цветя, вътрешен двор, стая за шиене. Всеки път, когато изглеждаше, че къщата е завършена, мадам се сещаше за нещо друго. Сякаш печелеше време. И накрая той я доведе у дома – лицето на Мирей се изкриви. – При мен.

– Тя не е ли от Ланскене?

Това обясняваше физическите различия. Светлите очи, дребните черти на лицето, екзотичния цвят на косата и правилния английски, макар и с акцент.

– От Париж е – тонът на старата жена издаде цялото ѝ недоверие и презрение към столицата. – Тони се запозна с нея по време на екскурзия. Беше на деветнайсет.

Вероятно и тя е била с не повече от няколко години по-възрастна, каза си Джей. На двайсет и три, може би на двайсет и четири. Защо се беше омъжила за него? За това селско момче, син на винар? Мирей вероятно прочете въпроса в погледа му.

– Той изглеждаше по-възрастен, мосю Джей. А и беше хубавец, да. Излезе, че това не е на добро. Един син. Щеше да получи къщата, земята, всичко. Баща му никога не му е отказвал в нищо. Всяко момиче от селото би се омъжило с радост за него. Само че моят Тони искаше нещо повече. Заслужаваше повече.

Тя млькна и поклати глава.

– Е, стига толкова. Не съм дошла да говорим за Тони. Исках да разбера дали смятате да продавате земята.

– Не – отговори ѝ Джей. – Харесва ми да притежавам земя, дори да нямам сериозни планове за лозето. Засега се наслаждавам на уединението.

Мирей изглеждаше доволна.

– Ще ми кажете, ако промените решението си, нали?

– Разбира се. Вижте, сигурно ви е горещо.

Сега, когато старицата беше тук, той не искаше да я пусне, без да научи повече за Тони и Мари.

– Имам малко вино в избата. Може би ще искате да пийнете по чашка с мен?

Мирей го погледна и кимна.

– Да, може би една малка чашка – каза. – Дори само за да вляза отново в бащината си къща.

– Надявам се да одобрите промените – отвърна Джей и я поведе към вратата.

Нямаше нищо, което да не заслужава одобрение. Джей до голяма степен беше запазил къщата в предишния ѝ вид, като бе сменил старите тръби на канализацията с нови, но беше запазил порцелановите умивалници, печката с дърва, шкафовете от борово дърво, надрасканата стара кухненска маса. Харесваше му старостта на тези предмети, начинът, по който всяка дракотина и белег разказваха история. Харесваха му изтърканите до лъскавина каменни плочи на пода, които почисти, но не покори с килими и макар че лъсна и почисти дървените мебели, не се опита да отстрани щетите, нанесени от годините.

Мирей огледа всичко критично.

– Е? – попита Джей усмихнат.

– Ами – подхвана тя, – можеше да бъде и по-зле. Очаквах пластмасови шкафове и съдомиялна машина.

– Ще донеса виното.

В избата беше тъмно. Тук още не бяха сменени електрическите проводници и осветлението идваше само от мъждива крушка, която

висеше на орфан шнур. Джо посегна и взе една бутилка от късата полица до стълбището.

На полицата бяха останали само пет бутилки. В бързината да предложи гостоприемството си беше забравил, че бутилката „Сотерн“, изпита предишната нощ, докато бе работил почти до зазоряване, беше последната. Но умът му бе зает с друго. Мислеше за Мари и Тони, за това как да помоли Мирей да довърши разказа си. Той склочи пръсти около гърлото ми за момент, после се отказа и взе друга бутилка. Сигурно бе забравил за „Специалитетите“. Беше сигурен, че в избата има още една бутилка „Сотерн“. Край мен „Специалитетите“ незабележимо се размърдаха, разшаваха се, сгушиха се едни в други, отъркаха се като сънени котки и замъркаха. Бутилката до мен – на етикета ѝ пишеше: „Шипка'74“ – задрънча. Богат златист аромат на горена захар и сироп долетя до ноздрите на Джей. Чувах тихо кикотене вътре в бутилката. Разбира се, той не го чуваше. Ръката му се спря на гърлото на бутилката. Чувах как под пръстите му виното шепне, примамва го, размърдва се и леко завърта етикета, като изпуска загадъчния си аромат. „Сотерн“ – шепнеше изкусително то, – прекрасен жълтеникав «Сотерн» от отсрещния бряг на реката. Ще развърже езика на старата жена, ще охлади пресъхналото гърло и меко и пла-а-авно ще се спусне надолу.“ Джей грабна бутилката с тих възглас на задоволство.

– Знаех, че е останала една бутилка.

Етикетът беше зацапан и на слабата светлина той не се опита да го прочете. Изкачи стълбището, влезе в кухнята и отвори бутилката. Отвътре се разнесе тихичко кикотене и виното потече в чашите.

36

– Баща ми правеше най-хубавото вино в областта – заговори Мирей. – Когато почина, брат му Емил наследи земята. След това трябваше да премине в ръцете на Тони.

– Знам. Съжалявам.

Тя сви рамене.

– Поне след смъртта му земята премина нататък по мъжка линия – каза. – Не ми се иска да мисля, че можеше да стане нейна.

Джей се усмихна. Чувстваше се неудобно. У старицата имаше нещо, което надхвърляше обикновената скръб. Очите ѝ блестяха. Лицето ѝ беше каменно. Той се помъчи да си представи какво е да изгубиш единствения си син.

– Учуден съм, че е останала – каза. – След това.

Мирей се изсмя.

– Как няма да остане? – отсече. – Вие не я познавате. Остана от чиста злоба и инат. Знаеше, че е само въпрос на време чичо ми да умре и тя да грабне имота. Винаги го е искала. Само че той знаеше какво прави. Остави я да се надява, старото му куче. Накара я да мисли, че може да купи имота евтино.

Тя отново се изсмя.

– Но за какво ѝ е? Защо не е оставила фермата и не се е върнала в Париж?

Мирей сви рамене.

– Кой знае, а? Може би за да ме дразни.

Тя отпи от виното и в погледа ѝ се появи любопитство.

– Какво е това?

– „Сотерн“. О, по дяволите!

Джей не можеше да проумее как е допуснал такава грешка. Зацапан етикет, надписан на ръка. Жълта връвчица, омотана около гърлото. „Шипка'74“.

– О, по дяволите! Съжалявам. Сигурно съм взел друга бутилка.

Той отпи от своята чаша. Вкусът беше невероятно сладък, течността бе гъста като сироп и вътре плуваха частици утайка. Джей погледна Мирей смяя.

– Ще отворя нова. Извинете. Нямах намерение да ви предлагам това. Не разбирам как съм могъл да объркам бутилките...

– Няма нищо – Мирей взе чашата си в ръка. – Харесва ми. Напомня ми на нещо. Не мога да определя на какво точно. Може би на някакво лекарство от детските години на Тони.

Тя отпи отново и Джей долови медения аромат на виното от чашата ѝ.

– Моля ви, мадам. Наистина...

Мирей отсече твърдо:

– Харесва ми.

През прозореца зад гърба ѝ виждаше Джо да стои под ябълковите дървета и слънцето да огрява оранжевия му комбинезон. Старецът видя, че Джей го гледа, и вдигна палци. Джей запуши бутилката шипково вино с корковата тапа и отпи нова глътка от чашата си. Не му се искаше да го изхвърля. Все още беше отвратително на вкус, но ароматът бе превъзходен и натрапчив – лъскави, пълни със семенца черни боровинки, които се пукат и изливат сока си в тенджерата до кофата с плодове, и Джо, който се суети в кухнята, и радиото, усилено докрай – „Кунгфу битка“, номер едно в класациите през целия месец; старецът спира за кратко, за да демонстрира някой измислен ритник, научен по време на пътешествията му през Ориента, а октомврийското слънце наднича през пукнатото стъкло на прозореца...

Виното сякаш действа по същия начин и на Мирей, макар че нейното небце беше много по-възприемчиво към специфичния му букет. Тя отпиваше от питието на малки любознателни глътки, като всеки път задържахше виното в устата си, за да се наслади на вкуса му. Старата жена каза замечтано:

– О, има вкус на... розова вода. Не, на рози. Червени рози.

Значи Джей не беше единственият, който изпитваше върху себе си особения ефект на домашното вино на Джо. Той проследи внимателно изражението на старата жена, докато тя допи виното си, като тревожно се оглеждаше за признаци на отравяне или нещо подобно. Нямахше такива. Тъкмо обратното – лицето ѝ сякаш изгуби обичайното си мрачно и съсредоточено изражение. Старицата се усмихна.

– Е, харесва ми. Рози. Знаете ли, някога и аз имах розова градина. Ей там, до ябълките. Не знам какво стана с нея. Когато баща ми почина, всичко западна. Бяха червени рози, как миришеха само! Аз се преместих, след като се ожених за Юг³⁰, но продължавах да идвам тук и всяка неделя берях розите, докато цъфтяха. После Юг и баща ми починаха в

30. Френски вариант на името Хуго – Бел.прев.

една и съща година – но това беше годината, в която се роди моят Тони. Ужасна година. За всички, освен за скъпия ми Тони. Най-хубавото лято за розите, откакто ги помнех. Цялата къща беше отрупана с тях. Стигаха чак до стрехите. Ей, това вино е силничко. Чувствам се доста замаяна.

Джей я погледна разтревожен.

– Ще ви откарам у дома. Не бива да вървите пеша в това състояние. Слънцето е силно.

Мирей поклати глава.

– Искам да повървя. Не съм чак толкова стара, че няколко километра път да ме уплашат. Освен това – тя кимна към съседната ферма – искам да видя къщата на сина си край реката. Ако имам късмет, може да зърна дъщеря му. Отдалеч.

Разбира се. Джей почти бе забравил за съществуването на детето. Никога не го беше виждал, нито в полето, нито на път за училище.

– Моята малка Роза. На седем години е. Не съм се доближавала до нея, откакто синът ми почина. Нито веднъж – лицето ѝ започна да възвръща обичайното си кисело изражение. Големите ѝ безформени ръце шаваха неудържимо по черната ѝ пола. – Тя знае какво ми причинява. Знае. Бих направила всичко за детето на сина си. Бих откупила обратно фермата, бих могла да им дам пари – Бог ми е свидетел, няма на кого повече да ги дам.

Мирей се помъчи да стане, като се подпря с ръце на масата, за да повдигне масивното си тяло.

– Тя знае, че за това трябва да ми позволи да виждам детето – продължи. – Но ще разбере какво става с него. Само ако знаеха как се държи с моята Роза; ако можех да докажа какво прави...

– Моля ви – Джей ѝ помогна да се изправи, като я прихвана под лакътя. – Не се разстройвайте. Сигурен съм, че Мари се грижи за Роза както може.

Мирей го стрелна с презрителен поглед.

– Какво знаете вие, а? Тук ли сте били? Да не би да сте се крили зад вратата на обора, когато синът ми е сложил край на живота си?

Гласът ѝ прозвуча докачливо. На допир ръката ѝ беше като гореща тухла.

– Извинете. Исках само...

Тя неохотно поклати глава.

– Не, аз трябва да ви се извиня. Слънце и силно вино, а? Развързват ми езика. А и само като се сетя за нея, кръвта ми кипва – ех! – Мирей изведнъж се усмихна и Джей с учудване забеляза искрици чар и ум в

погледа ѝ, скрити зад суровата външност. – Забравете какво ви казах, мосю Джей. И ми позволете на свой ред да ви поканя у дома. Всеки ще ви покаже къде живея.

Тонът ѝ не търпеше възражение.

– С удоволствие. Не можете да си представите колко ми е приятно да говоря с някого, който разбира ужасния ми френски.

Мирей го погледна изпитателно за миг, след това отново се усмихна.

– Може да сте чужденец, но имате душа на французин. Къщата на баща ми е в добри ръце.

Джей я проследи с поглед. Тя тръгна трмаво по обраслата пътека към граничния плет, докато се изгуби от поглед зад дърветата в края на овощната градина. Той се запита дали розите ѝ още растат на същото място.

Джей преля остатъка от виното обратно в бутилката и отново я запуши с корковата тапа. Изми чашите и прибра инструментите в барака-та отвън. Едва тогава прозря. След дни бездействие и отчаяни опити да свърже беглите фрагменти от незавършения си роман той отново улови нишката, по-ярка и бляскава от всякога, като лъскава монета в прахоляка.

Джей се втурна към пишещата машина.

– Виждам, че ще можеш пак да ги отглеждаш, ако искаш – каза Джо, като хвърли поглед към заплетените розови храсти. – Отдавна са изсечени и някои са подивели, ама с малко работа ще стане.

Джо винаги бе проявявал равнодушие към цветята. Предпочиташе овощните дървета, билките и зеленчуците, неща, които могат да се берат и складират, да се сушат, мариноват, бутилират, изстискват, да се правят на вино. Но въпреки това в градината му винаги имаше цветя. Засадени сякаш между другото: далии, макове, ружи, лавандула. Рози, които растяха сред доматиите. Ароматен грах сред фасула. Това, разбира се, беше отчасти за камуфлаж. Отчасти бе примамка за пчелите. Но истината беше, че Джо обичаше цветята и дори с неохота изкореняваше плевели.

Джей не би могъл да открие розовата градина, ако не знаеше къде точно да я търси. Стената, по която някога бяха пълзели розите, беше полуразрушена и от нея бе останал само тухлен зид с дължина около петнайсет фута. Той бе обрасъл със зеленина почти догоре и върху него се беше образувала гъста мрежа, сред която розите едва се виждаха. С помощта на ножици Джей подряза няколко стръка бяло изправниче и

отдолу се показа голяма червена роза, която почти докосваше земята.

– Стара роза – отбеляза Джо, като се надвеси над нея. – Най-добрата за варене. Опитай да направиш малко розово сладко. Ще стане чудно.

Джей отново заработи с ножичите, за да освободи храста от заплетените се ластари. Сега се виждаха няколко розови пъпки, твърди и зелени, невиждали слънце. Ароматът от разлистената роза беше нежен и наситен.

През половината нощ Джей писа. Мирей бе извадила на бял свят част от историята, която стигна за десет страници. Те лесно се наместиха сред останалите, сякаш романът имаше нужда единствено от тях, за да продължи. Без тази централна история книгата не беше нищо повече от сборник анекдоти, но с историята на Мари, която ги свързваше, можеше да се превърне в добър и увлекателен роман. Само да можеше да разбере накъде ще го отведе!

В Лондон Джей имаше навика да ходи във фитнес залата, за да размишлява. Тук за това му служеше градината. Полската работа избистряше ума му. Той си спомняше по-ясно летата на Поуг Хил Лейн, където подрязваше и засаждаше растения под бдителния поглед на Джо, бъркаше смола за присадки, счукваше сушени билки за магическите торбички в големия стар хапан. Тук също му се струваше полезно да върши всичко това – да привързва червени парцалчета за клоните на овощните дървета, за да плаши птиците, да прави торбички от ароматни треви, за да отпъжда паразитите.

– Ще им трябва храна и всичко останало – отбеляза Джо, надвесен над розите. – Сипи малко от онова шипково вино на корените. Много ще помогне. После ще ти трябва нещо за листните въшки.

Виждаше се, че растенията бяха нападнати от всякакви насекоми; по стъблата гъмжеше от полепнали по тях гадини. Джей се усмихна, доволен от неизменното присъствие и напътствията на Джо.

– Може би тази година трябва да използвам химически препарат.

– Не, недей, за какво ти е? – възкликна старецът. – Всичко ще развалиш с тия химикали. Нали не си дошъл тука за това?

– А за какво съм дошъл?

Джо изсумтя недоволно.

– Не знаеш, тъй ли? – попита.

– Знам достатъчно, за да не се хвана повторно – отвърна Джей. – Ти с твоите магически торбички... С твоите талисмани и пътешествия из Ориента... Здравата ме праметна, нали? Сигурно през цялото време си се пръскал от смях.

Джо го изгледа напрегнато през очилата си.

– Не съм се смял – каза. – А пък ти ако можеше да виждаш по-далеч от носа си...

– Нима? – Джей започваше да се ядосва и да кастри къпините около розовата леха с ненужно ожесточение. – Тогава защо замина? Без дори да се сбогуваш! Защо трябваше да се връщам в Поуг Хил, за да намеря къщата празна?

– Уф, все едно и също, а?

Джо се облегна на близкото ябълково дърво и запали цигара „Плейърс“. Радиото, оставено сред високата трева, започна да свири „Чувствам любов“, номер едно в класациите за август.

– Изключи го – сърдито отсече Джей.

Джо сви рамене. Радиото заглъхна за кратко и млъкна.

– Да беше посадил ония розифеи, както ти казах.

– Имах нужда от нещо повече от някакви си семена – отвърна му Джей.

– Винаги си бил костелив орех – Джо хвърли угарката от цигарата си право през плета. – Не можех да ти кажа, че заминавам, понеже и аз не знаех. Трябваше пак да тръгна, да глътна малко морски въздух, да видя малко път. Пък и си мислех, че съм ти оставил най-важното. Казах ти, да беше ги посадил онези семена! Да беше повярявал поне мъничко!

Джей почувства, че му е дошло до гуша. Обърна се с лице към стареца. Джо беше прекалено истински за халюцинация, чак до мръсотията под ноктите. По някаква причина това го вбеси още повече.

– Не съм те молил да идваш! – закрещя Джей. Чувстваше се отново на петнайсет, сам в избата на Джо сред счупените бутилки и буркани. – Не съм те молил за помощ! Не съм те канил тук! Впрочем за какво си дошъл? Защо просто не ме оставиш на мира?

Джо го изчака търпеливо да свърши.

– Свърши ли? – попита той, след като Джей млъкна. – Свърши ли, питам?

Джей отново захвана да подрязва плевелите около розовите храсти, без да поглежда към него.

– Разкарай се, Джо – промърмори едва чуто.

– Мога и да се разкарам, що не? – отвърна Джо. – Да не мислиш, че нямам к'во да правя? Че няма по-хубави места по света? Да не мислиш, че съм видял всичко по скапания свят, а?

Старецът отново минаваше на диалект, както в редките случаи, когато Джей го виждаше ядосан. Той обърна гръб на Джо.

– Тъй да е – думите му прозвучаха тежко и категорично. На Джей му се прииска отново да се обърне към стареца, но не го направи. – Твоя воля. До друг път.

С известно усилие Джей продължи да работи по храстите още няколко минути. Зад гърба си не чуваше нищо освен пеенето на птиците и полъха на хладния ветрец над полето. Джо си беше отишъл. И този път Джей не знаеше дали ще го види отново.

На следващата сутрин, когато отиде в Ажен, Джей намери бележка от агента си. В тона на Ник се долавяше молба и въодушевление, думите бяха дебело подчертани, за да се изтъкне важността на съобщението. „Свържи се с мен. Важно е.“ Джей му се обади от кафенето на Жозефин. В къщата нямаше телефон, а той нямаше планове да прокарва такъв. Гласът на Ник звучеше много слабо, като далечна радиостанция. Джей чуваше около себе си звуците на кафенето, тракане на чаши, шумолене на салфетки, смях, шумни гласове.

– Джей! Джей, толкова се радвам да те чуя! Тук е лудница. Новата ти книга е страхотна. Вече я изпратих на няколко издатели. Направо е...

– Тя не е довършена – изтъкна той.

– Няма значение. Ще стане страхотна. Очевидно чуждият климат ти се отразява добре. Сега спешно ми трябва...

– Почакай – Джей почувства, че губи ориентация. – Не съм готов.

Вероятно Ник бе доловил нещо в гласа му, защото започна да го успокоява:

– Хей, я се успокой. Никой няма да те притиска. Никой дори не знае къде си.

– Това ме устройва – отвърна Джей. – Имам нужда от малко уединение. Тук ми е добре, човъркам из градината, мисля върху книгата.

Стори му се, че чува как умът на Ник щрака, докато обмисля възможностите.

– Добре. Щом така искаш, ще те държа настрана от хората. Ще забавя хода на нещата. Какво да кажа на Кери? Тя ми се обажда през ден, иска да разбере дали...

– В никакъв случай не казвай на Кери – побърза да отговори Джей.

– Тя е последният човек, когото искам да виждам.

– Охо! – възкликна Ник.

– Какво искаш да кажеш?

– Малко шерше ла фам, а? – той като че ли се изненада. – Проверяваш дали чарът ти още работи?

– Не.

– Сигурен ли си?

– Напълно.

Вярно е, каза си Джей. Не беше мислил за Мари от седмици.

Впрочем жената, която се появяваше на страниците на книгата му, имаше далечна прилика с отшелничката от съседната ферма. Историята ѝ беше това, което го интересуваше.

По настояване на Ник той му даде телефонния номер на Жозефин, в случай че му се наложи да предаде нещо спешно. Ник отново попита кога ще може да види останалата част от ръкописа. Джей не можа да му отговори. Не искаше дори да мисли за това. Вече се чувстваше достатъчно неудобно от факта, че Ник я бе показал незавършена без разрешението му, макар че той беше агент и само си вършеше работата. Джей затвори слушалката и забеляза, че Жозефин вече беше сложила на масата му кана прясно кафе. Ру и Поату седяха на същата маса с Попот, пощаджийката. В първия миг изгуби всякакво чувство за ориентация. Лондон никога не му се беше струвал по-далечен.

Той тръгна към къщи както обикновено през полето. През нощта бе валяло и пътеката беше хлъзгава. От плета капеше вода. Джей изостави пътя и тръгна по брега на реката, точно по границата на имота на Мари, като се наслаждаваше на тишината и гледката на натезалите от дъжд дървета. Мари не се виждаше никъде в лозето. Джей виждаше тънка струйка дим от комина на къщата, но наоколо не се забелязваше движение. Дори птиците мълчаха. Той реши да пресече реката в най-гясната и най-плитката ѝ част, където земята на Мари граничеше с неговата. От двете страни на реката растяха дървета; стройни овошки от нейната страна и рунтава плетеница от глог и бърз от неговата. По пътя Джей забеляза, че червените парцалчета, които беше вързал за клоните им, бяха изчезнали – вероятно вятърът ги беше отнесъл. Трябваше да ги завързва по-здраво. Той наближи мястото, където реката ставаше равна и плитка. От дъжда водата беше излязла от бреговете и образувала острови от тръстика, а червената почва на брега се беше размила и оформяше причудливи очертания, които слънцето беше изпекло като глина. На това място от водата стърчаха камъни, изгладени до лъскавина от течението и преминаването на множество крака, макар че сега само Джей минаваше от тук. Или поне така си мислеше. Но когато стигна брода, видя, че на брега има момиче. То беше приклекло предпазливо край реката и човъркаше с пръчка нещо във водата. До него стоеше малко кафяво козле и гледаше кротко. Джей трепна и детето се стресна, застина неподвижно. Ярките му любопитни очи се устремиха към него и го загледаха втренчено. Козлето направи същото.

Известно време те се гледаха изпитателно, момичето – вцепенено, с разширени очи; Джей – обладан от непреодолимото усещане за нещо

познато.

Това беше Джили.

Тя носеше оранжев пуловер и зелени панталони с крачоли, навити до коленете. Обувките ѝ се въргалиха наблизко в тревата. Отстрани на брега лежеше червена раница с отворен капак. Герданчето от вързани на възли червени парцалчета, което момичето носеше на врата си, разрешаваше загадката с изчезването на талисманите на Джей.

След като се вгледа по-внимателно, той забеляза, че това все пак не беше Джили. Къдравата коса на това момиче бе по-скоро кестенява, отколкото червена, а и самото дете беше по-малко – на не повече от осем или девет години. И въпреки това приликата бе повече от поразителна. Момичето имаше същото живо лице, обсипано с лунички, същата голяма уста и подозрителни зеленикави очи. Гледаше по същия начин и капачките на коленете ѝ стърчаха напред под ъгъл, точно като на Джили. Не, не беше тя, но толкова приличаше на нея, че сърцето на Джей подскочи. Хрумна му, че това може би е Роза.

Тя го изгледа продължително, без да се усмихва, после грабна обувките си и побягна. Козлето подскочи нервно и с танцова стъпка тръгна към Джей, като спря за кратко, за да подвъвче шнура на забравената раница. Момичето се заизкачва ловко по хлъзгавия склон към оградата, като се подпираше с ръце.

– Почакай! – извика Джей след него. То не му обърна внимание. Катереше се бързо като невестулка и едва когато се отдалечи на безопасно разстояние, се обърна, за да му се изплези предизвикателно.

– Почакай! – той вдигна ръце, за да ѝ покаже, че не иска да ѝ стори нищо лошо. – Всичко е наред. Не бягай.

Момичето го гледаше, дали с любопитство или с враждебност – Джей не можеше да определи. Беше наклонило леко глава на една страна, изглеждаше съсредоточено. Той не можеше да познае дали го е разбрала.

– Здравей, Роза – каза. Детето само го гледаше.

– Аз съм Джей. Живеей там – той посочи къщата, която едва се виждаше иззад дърветата.

Джей забеляза, че Роза не гледа точно към него, а някъде по-наляво и надолу от мястото, където бе застанал. Позата ѝ беше напрегната, сякаш бе готова да побегне. Джей потупа джоба си с надеждата да намери нещо, което да ѝ даде – бонбон или може би бисквита, – но напипа само запалката си и я извади. Беше „Бик“, от евтина ярка пластмаса, която блестеше на слънцето.

– Можеш да я вземеш, ако искаш – предложи той и й я подаде над водата. Тя не реагира. Може би не четеше по устните.

Козлето изблея откъм неговата страна на реката и леко се блъсна в краката му. Роза погледна Джей, после козлето – погледът ѝ представляваше смесица от презрение и тревога. Забеляза, че очите ѝ се стрелнаха към забравената раница, която лежеше на брега. Той се наведе и я вдигна. Интересът на козлето се прехвърли от краката на Джей към ръкава на ризата му. То го задържа припряно. Джей протегна напред ръката с раницата.

– Твоя ли е?

На отсрещния бряг момичето пристъпи напред.

– Не се тревожи – той заговори бавно, за всеки случай, ако Роза все пак четеше по устните, и се усмихна. – Виж. Ще ти я донеса.

Джей кимна.

– Преди ходеше в детската градина – спомни си тя. – Тогава сигурно беше на три годинки или по-малка. Още можеше да говори, но не мисля, че чуваше.

– Така ли? – любопитства Джей. – Мислех, че се е родила глухоняма.

Жозефин поклати глава.

– Не. Получи някакво възпаление. Беше в годината, когато Тони почина. Зимата беше люта. Пак имаше наводнение и половината земя на Мари остана под водата три месеца. Пък и онази история с полицията...

Джей я изгледа въпросително.

– О, да. Веднага след смъртта на Тони Мирей се опита да обвини Мари. Каза, че двамата са се карали. Че Тони никога не би се самоубил. Измисляше си, че имало друг мъж, че двамата с Мари замислили да убият Тони – тя поклати глава и се намръщи. – Мирей не беше на себе си – добави. – Можеше да каже всичко. Разбира се, нищо не намериха. Полицаяте обикаляха, разпитваха, после си отидоха. Мисля, че успяха да преценят състоянието на Мирей. Три или четири години след това тя продължи да пише писма, да вдига шум, да изпраща жалби. Дойдоха веднъж-два пъти да огледат и толкова. Нищо не откриха. Сега пуска слухове, че Мари държи детето заключено в една задна стая или нещо такова.

– Не ми се вярва.

Енергичното луничаво момиченце, което Джей бе срещнал край реката, не създаваше впечатление за дете, държано заключено в полутъмна стая.

Жозефин сви рамене.

– И на мен – отвърна. – Но слухът вече беше плъзнал. Цели тълпи се събираха пред вратата на фермата и откъм реката. Повечето бяха безобидни, само вдигаха шум, но Мари не можеше да го знае. Заклучи се в къщата, а отвън горяха факли, хората хвърляха пиратки и камъни по капациите на прозорците – тя поклати глава. – Когато нещата се уталожиха, беше вече късно. Тя беше решила, че всички са се обърнали срещу нея. А когато Роза изчезна...

Жозефин капна малко коняк в кафето си.

– Сигурно си е помислила, че всички имаме пръст в това. В селото човек не може да се скрие и скоро всички разбраха, че Мирей държи Роза при себе си. Тогава тя беше на три години и ние си помислихме, че Мирей и Мари са се разбрали някак помежду си и че Роза е там само на гости. Разбира се, Каро Клермон знаеше истината, знаеха я и още няколко души, Жолин Дру, която тогава беше най-добрата ѝ приятелка, и лекарят Кюсоне. Но останалите... Разбира се, никой не задаваше въпроси. Хората мислеха, че след всичко, което се случи, най-добре е да си гледат работата. И, разбира се, никой не познаваше добре Мари.

– Тя не помага много за това – отбеляза Джей.

– Роза беше изчезнала от три дни. Мирей я изведе навън само веднъж. В първия ден. За малко. Роза пищеше така, че се чуваше чак до Ле Маро. Каквото и да ѝ имаше, със сигурност дробовете ѝ бяха наред. С нищо не можеха да я укротят – нито с бонбони, нито с подаръци, нито с шъткане и викове. Всички се опитваха – Каро, Жолин, Тоанет, – но момчето не млъкваше. Накрая Мирей се разтревожи и повика лекаря. Мислиха, умуваха и я заведоха при специалист в Ажен. Не беше нормално дете на тази възраст да плаче през цялото време. Те решиха, че детето не е добре, че може би не е било гледано както трябва – Жозефин се намръщи. – Един ден Мари отиде да прибере Роза от детската градина и разбра, че Мирей и лекарят са я завели в Ажен. Не съм виждала толкова ядосан човек. Тя тръгна след тях с мотопеда, като знаеше само, че Мирей е завела Роза в някаква болница. За изследвания. Не знам какво са се опитвали да докажат.

Тя отново сви рамене.

– Ако беше друг човек, можеше да разчита на помощта на цялото село – каза. – Но Мари... тя говореше само когато ѝ се налагаше, никога не се усмихваше. Хората предпочитаха да си гледат работата. Нищо повече, наистина не беше от злоба. Тя искаше да я оставят на мира и хората това и направиха. Пък и никой не знаеше къде Мирей е завела Роза –

освен може би Каро Клермон. Е, чувахме какво ли не. Но това беше после. Как Мари влязла в кабинета на Кюсоне с пушка и го замъкнала до колата. Като чуете как хората разказват, ще си помислите, че половината село ги е видяло. Винаги така става. Аз ще ви кажа само, че не съм била там. И макар че Роза се прибра вкъщи преди края на седмицата, повече не я видяхме в селото – нито в училище, нито на фойерверките за 14 юли³¹, нито на шоколадовия фестивал около Великден – Жозефин допи кафето си на един дъх и избърса ръце в престилката. – Та ето как стана – заключи категорично. – Тогава за последно видяхме Мари и Роза. От време на време – веднъж-дваж в месеца – ги срещам на пътя за Ажен или в разсадника на Нарсис, или ги виждам на полето зад реката. Но само толкова. Тя не е простила на селото за онова, което стана след смъртта на Тони, за това, че хората се намесиха в спора ѝ с Мирей и че си затвориха очите, когато Роза изчезна. И да ѝ кажете, че нямате нищо общо, тя не вярва.

Джей кимна. Разбираемо беше.

– Сигурно водят много самотен живот – каза.

Спомни си за Маги и Джили, за това как успяваха да завържат приятелства навсякъде, където отиваха, как въртяха търговия и се занимаваха с какви ли не странни неща, за да свързват двата края, как винаги бяха на път и посрещаха обидите и предразсъдъците с неизменно жизнерадостно предизвикателство. Колко се различаваше тази сурова и подозрителна жена от приятелите на Джо! И колко приличаше детето ѝ на Джили!

На връщане към къщи той провери дали раницата още стои на същото място, но както очакваше, не я намери там. Само драконовата глава стърчеше и размахваше дългия си език от креп, но сега на гъстата ѝ зелена грива се мъдреше гирлянда от червени парцалчета. Когато се приближи, Джей забеляза, че между зъбите ѝ стърчи глинена лула, от която се подава главица на глухарче. И докато вървеше и се усмихваше скришом, ясно видя как нещо край плета се раздвижи и между младите зелени листа се мярна оранжев пуловер, а козлето изблея в далечината.

31. Националният празник на страната (фр). – Бел.прев.

По-късно, докато пиеше любимото си grand creme³² в „Кафе де Маро“, Джей слушаше с половин ухо как Жозефин разказва за първия селски фестивал на шоколада и за съпротивата, която е срещнал от страна на църквата. Кафето беше хубаво, поръсено с парченца тъмен шоколад, с канелена бисквитка отстрани на чашата. Нарсис седеше срещу Джей с любимия си каталог за семена в ръце и пиеше кафе с ликьор от касис. В следобедните часове кафенето беше по-оживено, но Джей забеляза, че клиентелата се състои предимно от старци, които играеха на шах или карти и говореха бързо и приглушено на местен диалект. Вечер тук щеше да гъмжи от работници, дошли след работа от полето и фермите. Той се запита къде ли ходят младите хора вечер.

– Тук няма много млади хора – обясни Жозефин. – Няма работа за тях, освен ако не им се занимава със земеделие. А повечето ферми са разделени на по-малки части между братя от едно семейство, така че не се изкарва много за прехрана.

– Винаги между синовете – отбеляза Джей. – Никога между дъщерите.

– В Ланскене няма много жени, които искат да управляват ферма – каза Жозефин и сви рамене. – Пък и на някои производители на семена и търговци не им харесва да работят с жени.

Джей се изсмя. Тя го погледна.

– Не вярвате ли?

Той поклати глава.

– Трудно ми е да го проумея – обясни той. – В Лондон...

– Тук не е Лондон – отвърна Жозефин малко учудена. – Тук хората се придържат към традициите. Църквата, семейството, земята. Затова толкова много млади хора си отиват. Търсят това, за което пише в списанията. Искат да живеят в градовете, искат коли, клубове, магазини. Но винаги някой остава. И някой се връща.

Тя му направи още едно кафе със сметана и се усмихна.

– Някога и аз бих дала всичко, за да се махна от Ланскене – каза. – Но после разбрах, че не мога да си отида. Първо, никога не съм го искала кой знае колко – Жозефин спря да разказва и отиде да събере няколко празни чаши от близката маса, после продължи: – Ако живеете тук

32. Кафе с много сметана (фр.) – Бел.прев.

дълго, ще разберете. Като мине време, хората трудно напускат място като Ланскене. То не е просто село. Къщите не са просто места за живеене. Тук всичко принадлежи на всеки. Всеки принадлежи на останалите. Отиде ли си дори един човек, всичко се променя.

Джей кимна. Това бе първото нещо, което го бе привлякло на Поуг Хил Лейн. Взаимоотношенията. Разговорите през оградите. Размяната на рецепти, кошници с плодове и бутилки вино. Постоянното присъствие на други хора. Докато Джо беше там, Поуг Хил Лейн живееше. Със заминаването му всичко умря. Изведнъж Джей завидя на Жозефин за живота ѝ, за приятелите ѝ, за изгледа към Ле Маро. За спомените ѝ.

– А аз? – попита той. – Ще променя ли нещо?

– Разбира се.

Джей не си беше дал сметка, че е произнесъл това на глас.

– Всички ви познават, Джей. Всички ме питат за вас. Тук не трябва много време, за да приемат някого. Хората искат да знаят дали ще останете. Не искат да се привържат към някого, който няма да остане. А някои се страхуват.

– От какво?

– От промяна. Може да ви се струва смешно, но повечето хора тук харесват селото такова, каквото е. Не ни се иска да станем като Монтобан или Льо Пино. Не искаме да дойдат туристи, да изкупят къщите на високи цени и да оставят селото празно през зимата. Туристите са като чумата, като осите. Навсякъде се пъхат. Всичко изяждат. За една година ще унищожат селото. Ще останат само вили и магазини. Ланскене – истинското Ланскене – ще изчезне.

Жозефин поклати глава.

– Хората ви наблюдават, Джей. Виждат, че сте близък с Каро и Жорж Клермон и си мислят, че може би вие и те... – тя се поколеба. – После виждат, че Мирей Фезанд ви ходи на гости и си мислят, че може би искате да купите и съседната ферма следващата година, когато договърът изтече.

– Фермата на Мари? За какво ми е да го правя? – попита Джей с любопитство.

– Който я притежава, държи цялата земя по реката. Най-прекият път за Тулуза е само на няколко километра от там. Лесно може да се разработи. Да се застрои. Случвало се е много пъти, на други места.

– Не и тук. Не и аз – Джей я погледна сериозно. – Дойдох тук да пиша, това е всичко. Да завърша книгата си. Само това ме интересува.

Жозефин кимна удовлетворена.

– Знам. Но вие все разпитвате за нея. Мислех, че може би...

– Не!

Нарсис го изгледа с любопитство иззад каталога си със семена.

Джей бързо понижи тон.

– Вижте, аз съм писател. Интересувам се от това какво става около мен. Обичам историите. Това е.

Жозефин му сипа още кафе и поръси сметановата пяна със захаросан лешник.

– Това е самата истина – упорстваше Джей. – Не съм дошъл тук да правя промени. Селото ми харесва такава, каквото е.

Жозефин го погледна изпитателно, после кимна видимо доволна.

– Добре, мосю Джей – каза усмихната. – Ще им кажа, че с вас всичко е наред.

Те отпразнуваха решението ѝ с кафе с лешников крем.

След онзи път при реката Джей виждаше Роза само от разстояние. Няколко пъти му се стори, че момичето наднична скришом през плета, а веднъж със сигурност чу тихи стъпки зад ъгъла на къщата. Разбира се, навсякъде откриваше следи от присъствието ѝ. Промените в драконовата глава например. Малките гирлянди от цветя, листа и пера, окачени по коловете и клоните вместо червените парцалчета, които беше отмъкнала. Понякога намираше рисунки – на къща, градина, фигурки като клечки, изобразяващи деца, които играеха под дървета, отрупани с невъзможно пурпурни цветове, – закачени за някое дърво, с подвити краища и избелели от слънцето. Джо не можеше да реши дали това са подаръци или закачки, или някаква игра. Роза беше потайна като майка си, но същевременно любопитна като козлето си. Вероятно срещата с Джей я бе убедила, че той е безобиден. Веднъж ги видя двете заедно. Мари работеше зад плета. Известно време Джей имаше възможност да наблюдава лицето ѝ. Отново си даде сметка колко тази жена се отличава от героинята на книгата му. Успя да забележи красивата извивка на веждите ѝ, тънките, но изящно очертани устни, острия ъгъл на скулите, леко загорели от слънцето. При подходящи условия тя би могла да бъде красива. Не красиво заоблена и миловидна като Попот, нито мургава и чувствена като младите момичета в селото. Не, тя притежаваше сурова, бледа, северна красота, лице с дребни черти и гъста червена коса.

Нещо мръдна зад гърба ѝ. Мари скочи на крака и се обърна. В този миг Джей забеляза нова промяна в нея. С бързи движения като на котка тя посегна сякаш да се защити – не към него, а в друга посока, – но дори бързината ѝ не можа да скрие този поглед... какво изразяваше той?

Страх?

Всичко трая по-малко от секунда. Роза скочи към нея с ликуващ поглед и разперени ръце. На лицето ѝ цъфтеше широка доволна усмивка. Джей си представи, че след малко детето ще се смути, може би ще се скрие сред лозите, както самият той се криеше от Зет през онези отминали дни в Недър Едж, но в погледа на Роза се четеше само възхищение. Тя се покатери по Мари като по дърво, обви крака около кръста на майка си и сплете ръце около врата ѝ. Мари я задържа в прегръдките си за миг и Джей успя да зърне профилите им, доближени един до друг. Роза бързо разкърши ръце точно пред лицето на майка си – правеше знаци на

езика на глухонемите. Мари леко потърка носа си в този на момиченцето. Лицето ѝ беше озарено от нежност, на каквато той не си бе представял, че е способна. Изведнъж се почувства засрамен от това, че беше повярвал поне наполовина в предположението на Мирей, че Мари не се грижи добре за детето. Любовта им озаряваше въздуха около тях като слънчева светлина. Общуването между двете беше напълно, свършено мълчаливо.

Мари остави Роза да стъпи на земята и ѝ направи някакъв знак. Джей никога досега не беше виждал някой да общува на езика на глухонемите и остана поразен от грацията и енергичността на движенията, от израженията на лицата. Роза започна настойчиво да ръкомаха в отговор. Чувството му, че се натрапва, се засили. Жестовите бяха твърде бързи, за да може да отгатне темата, която обсъждаха. Уединението им беше пълно. Този техен разговор бе най-голямата интимност, на която Джей никога бе присъствал.

Мари се разсмя беззвучно като дъщеря си. Смехът плъзна по лицето ѝ като слънце по стъкло. Роза се държеше за корема и тропаше с крака от смях. Докато общуваха, двете стояха близо една до друга, сякаш всяка част от телата им участваше в разговора и вместо липсващо сетиво те имаха едно в повече.

Оттогава Джей започна да мисли по-често за тях. Интересът му отдавна беше преминал границите на любопитството към историята на Мари и бе прераснал в нещо, което Джей не можеше да определи. Жозефин го дразнеше за това. Нарсис изцяло се въздържа от коментар, но гледаше с разбиране, когато Джей отваряше дума за Мари. А той го правеше много често. Не можеше да се спре. Мирей Фезанд беше единствената от познатите му, която говореше непрекъснато за нея. Джей ходи при старицата няколко пъти, но все не се престрашаваше да спомене за интимната сцена между майка и дъщеря, на която бе станал свидетел. Когато веднъж се опита да намекне за възможността между тях да съществуват по-топли взаимоотношения, отколкото Мирей предполага, тя се нахвърли върху него с цялото си презрение.

– Какво знаете вие за това? – сопна му се старата жена. – Откъде изобщо можете да знаете каква е?

Погледът ѝ се спря на вазата с рози на масата. Отстрани стоеше снимка, на която се виждаше усмихнато момче, яхнало мотопед. Тони. Снимката бе поставена в рамка.

– Тя не я иска – продължи Мирей по-тихо. – Точно както не искаше и сина ми – погледът ѝ беше тежък и суров. – Взе момчето ми, както

взима всичко. Да го развали. Да си поиграе с него. Това е сега и моята Роза за нея. Играчка, е която да си поиграе и когато ѝ омръзне, да я счупи ръцете ѝ трепереха. – Тя е виновна, че детето е глухо – каза. Тони беше съвършен. Това не може да е дошло от него. Тя е зловна. Развали всичко, до което се докосне.

Старицата отново погледна снимката до вазата.

– Знаете ли, тя го мамеше през цялото време. Винаги е имала друг мъж. Мъж от болницата.

Джей си спомни как някой му беше споменавал за болница. Клиника за душевно болни в Париж.

– Болна ли е била? – попита.

Мирей изсумтя презрително.

– Болна? Тони казваше така. Казваше, че имала нужда от защита. Моят Тони беше като скала за нея, нищо че беше по-млад. Ех, той беше силен, чист. Въобразяваше си, че всички са чисти и искрени като него – тя отново погледна розите. – Доста сте се потрудили – отбеляза без топлота. – Върнали сте към живота горките ми розови храсти.

Последното изречение увисна във въздуха помежду им като дим.

– Опитах се да ѝ съчувствам – каза Мирей. – Заради Тони. Но още тогава не беше лесно. Тя се криеше в къщата, не говореше с никого, дори с роднини. После без причина се гневеше. Страшни пристъпи на гняв – крещеше и хвърляше предмети. Понякога се нараняваше с ножове, бръсначи, каквото ѝ падне. Трябваше да крием всичко, което може да бъде опасно за нея.

– Колко време бяха женени?

Тя сви рамене.

– По-малко от година. Повече време я ухажваше. Когато почина, беше на двадесет и една.

Ръцете ѝ отново се разшаваха, пръстите се свиваха и разгъваха.

– Не мога да спра да мисля – каза старицата накрая. – Да мисля за тях двамата. Сигурно е тръгнал след нея още от болницата. Настанил се е някъде наблизо, за да могат да се виждат. Все си мисля как през цялата година, докато е била омъжена за Тони, докато е носила детето му, мръсницата му се е подигравала. Двамата са се подигравали с моето момче – тя го погледна. – Помислете си за това, преди да говорите за неща, които не разбирате. Помислете си какво е направила с момчето ми.

– Съжалявам. Ако предпочитате да не говорим за това...

Мирей подсмръкна.

– Другите хора предпочитат да не говорят за това – отвърна кисело.

– Предпочитат да не мислят за това, предпочитат да си мислят, че лудата стара Мирей само си приказва. Мирей вече не е същата, откакто си-нът ѝ се самоуби. По-лесно е да си гледат работата, да я оставят да си живее както ѝ харесва, нищо че ми открадна сина и го съсипа, само защото ѝ се отвори възможност, точно както открадна моята Роза.

Гласът ѝ заглъхна, от гняв или от мъка – Джей не можа да определи. После лицето ѝ отново се изглади и стана почти самодоволно.

– Само че аз ще ѝ дам да разбере – продължи тя. – Догодина, като остане без покрив над главата. Тогава ще трябва да дойде при мен, ако иска да остане тук. А тя иска да остане.

Лицето ѝ беше потайно, лъснало от пот.

– Защо ѝ е да остава? – сякаш с когото и да говореше Джей за Мари, винаги се стигаше до това. – Защо иска да остане тук? Тя няма приятели. Тук никой не я обича. Ако поиска да се махне от Ланскене, кой ще я спре?

Мирей се разсмя.

– Да видим дали ще поиска – отсеке. – Тя има нужда от мен. Знае защо.

Старицата отказа да обясни последните си думи, а когато Джей я посети отново, тя бе станала предпазлива и необщителна. Той разбра, че някой от двамата е преминал границата с другия и се постара занаяпред да бъде по-предпазлив, като я подкупваше с рози. Мирей с радост приемаше подаръците, но повече не му се довери. Джей трябваше да се задоволи със сведенията, които вече бе изкопчи.

Онова, което най-много го впечатляваше у Мари, бяха противоречивите мнения за нея в селото. Всеки имаше собствено мнение, макар че никой освен Мирей като че ли не бе достатъчно осведомен. За Каро Клермон тя беше отчайващо саможива. За Мирей – невярна съпруга, възползвала се от невинността на младия си мъж. За Жозефин – смела жена, която отглежда детето си сама. За Нарсис – умна делова жена, която има право на уединение. Ру, който беше работил в лозята ѝ няколко години, докато още пътуваше по реката, я помнеше като тиха, учтива жена, която носи бебето си на гръб дори когато работи на полето, предлага на работниците студена бира в горещите дни и плаща в брой.

– Някои хора са недоверчиви към пътуващите наемни работници – каза Ру усмихнат. – Пътуват по реката, винаги са в движение. Хората си мислят какво ли не. Заклучват и крият всичко ценно. Държат изкъсо дъщерите си. Или пък се държат прекалено любезно. Прекалено често се усмихнат. Тупат те по гърба и те наричат „mon pote”^{33c}. Тя не беше

такава. Винаги ме наричаше „monsieur³⁴“. Не говореше много. Отношенията между нас бяха делови, като между мъже.

Той сви рамене и допи своята кутия „Стела Артоа“.

Всички, с които Джей беше разговарял, имаха своя представа за нея. Попот помнеше сутринта точно след погребението на Тони, когато видяла Мари пред къщата на Мирей с куфар в ръка. Носела бебето в кенгуру. Попот разнасяла писмата и приближила къщата точно когато Мари чукала на вратата.

– Мирей отвори и направо издърпа Мари вътре – спомняше си тя. – Бебето спеше в кенгуруто, но движението го събуди и то се заплака. Мирей грабна писмата от ръката ми и затръшна вратата, но гласовете им се чуваха дори през вратата, а бебето плачеше ли, плачеше – Попот поклати глава. – Мисля, че тогава Мари имаше намерение да си отиде от селото – беше си събрала багажа и се беше приготвила за път, – но Мирей по някакъв начин я убеди да остане. Знам, че след това Мари се затвори в имота си и престана да идва в селото. Може би се страхуваше от това, което хората говореха за нея.

Скоро след това бяха плъзнали слуховете. Всеки разказваше своя история. Тя притежаваше чудната способност да буди любопитство, враждебност, завист, гняв.

Люсиен Мерл смяташе, че отказът ѝ да остави необработваемата земя край тресавищата до реката е осуетил плановете му за преустройство.

– Можехме да направим нещо с тази земя – каза той с горчивина. – В земеделието вече няма бъдеще. Бъдещето е в туризма – Мерл отпи голяма глътка от своята мента с лимонада и поклати глава. – Вижте Льо Пино. Един човек е достатъчен, за да започне промяната. Един човек с виждане за бъдещето – той въздъхна. – Обзалагам се, че този човек вече е милионер – добави мрачно.

Джей се опитваше да пресява чутото. Понякога му се струваше, че почти е разгадал загадката на Мари д'Апи, но понякога се чувстваше пълен невежа, какъвто бе и в самото начало. Никой от разказите, които бе чул, не се връзваше със собствените му впечатления. Мари имаше твърде много лица, същината ѝ му се изплъзваше като дим, точно когато вярваше, че я е уловил. И никой досега не бе споменал за това, което Джей забеляза у нея в онзи ден – ожесточението, с което обичаше

33. Пич (фр.) – Бел. прев.

34. Господине (фр.) – Бел. прев.

детето си. И онзи миг на страх, погледът на диво животно, готово на всичко, дори да убие, за да защити себе си и малкото си.

Страх? От какво можеше да се страхува в Ланскене?

Искаше му се да разбере.

Поуг Хил, лятото на 1977 година

През август всичко си отиде завинаги. Времето на гнездата на оси, колибата в Недър Едж, Елвис. После Хлебният барон съобщи, че двамата с Кандид ще се женят и известно време всички вестници писаха за тях, поместваха снимки на двамата в лимузина на морския бряг в Кан, на филмова премиера, в клуб на Бахамите, на яхтата му. Майката на Джей събираше тези статии с настървението на колекционер, четеше ги и ги препрочиташе, непрестанно се възхищаваше на косата, на роклите на Кандид. Баба му и дядо му го приеха тежко, глезеха майка му дори повече отпреди и се отнасяха към Джей с хладно безразличие, сякаш гените на баща му тлееха в него като бомба със закъснител, която можеше всеки момент да избухне.

Потискащото време стана още по-задушно и скучно, въздухът миришеше на тор. Често валеше, но дъждът бе топъл и не освежаваше земята. Джо се трудеше безрадостно в градината си; тази година плодовете бяха съсипани, гниеаха направо на клоните, още зелени от липсата на слънце.

– Май няма да се занимавам с тях – мърмореше той, като опипваше почернялата дръжка на някоя ябълка или круша. – Тази година май ще ги изхвърля всичките.

Майката на Джили обаче припечелваше добре от това; по някакъв начин се беше сдобила с цял куп прозрачни чадъри във формата на камбани, които по онова време бяха много на мода, и ги продаваше с голяма печалба на пазара. Джили казваше, че с припечеленото ще могат да изкарат до декември. Тази мисъл само засили чувството му за обреченост. Оставаха само няколко дни до края на август и след седмица Джей трябваше да се върне в училище. През есента и Джили щеше да замине – Маги смяташе да се местят на юг, беше чула за някаква комуна близо до Абингдън – и не се знаеше дали някога ще се върне. Джей беше неспокоен, нещо го глождеше отвътре, в един момент бе въодушевен до степен на екзалтация, в друг – обзет от безнадеждна параноя, говореше точно обратното на това, което мислеше, виждаше насмешка във всичко, което му казваха. Непрекъснато се караше с Джили за глупости. После се сдобряваха предпазливо и неискрено, дебнеха се един друг

като животни. От близостта им не бе останала и следа. Всичко изглеждаше обречено.

В един от последните дни на август Джей отиде сам в къщата на Джо. Старецът изглеждаше разсеян, разтревожен. Макар че навън валеше, той не покани Джей да влезе вътре, а остана с него на вратата и се държа странно официално.

Джей забеляза, че Джо е струпал няколко стари щайги до стената. Старецът непрекъснато поглеждаше към тях, сякаш бързаше да се върне и да довърши някаква работа, която е прекъснал. Джей почувства как го връхлита гняв. Каза си, че заслужава повече от това. Винаги беше ярвал, че Джо го уважава. Момчето се втурна към Недър Едж с пламнато лице. Остави колелото си близо до къщата на Джо – след случката при железопътния мост скривалището му вече не беше сигурно – и тръгна покрай някогашната железопътна линия, после се спусна към Недър Едж и се запъти към реката. Не очакваше да види Джили – нямаха уговорка да се срещнат – и въпреки това Джей не се изненада, когато я видя на брега, надвесена над водата с дълга пръчка в ръка. Беше коленичила и чоплеше с пръчката нещо във водата. Вдигна поглед едва когато Джей се приближи.

Лицето ѝ бе порозовяло и мокро, сякаш беше плакала. Той почти веднага отхвърли тази мисъл. Джили никога не плачеше.

– А, ти ли си – каза тя равнодушно.

Джей не отвърна. Пъхна ръце в джобовете си и опита да се усмихне, но се чувства глупаво. Джили не се усмихна в отговор.

– Какво е това? – той кимна към предмета във водата.

– Нищо.

Тя хвърли пръчката в реката и течението я отнесе. Водата беше кафява, покрита с пяна. По косата на Джили блестяха капчици, заплетени в къдриците ѝ като семенца на някакво растение.

– Проклет дъжд.

Джей искаше да каже нещо, нещо, което би оправило отношенията между тях. Но небето висеше тежко над главите им, а мирисът на пушек и обреченост във въздуха беше непреодолим като поличба. Изведнъж Джей разбра, че никога повече няма да види Джили.

– Да отидем ли да огледаме бунището? – предложи той. – Стори ми се, че на идване видях някои нови неща. Списания, такива работи. Нали знаеш.

Джили сви рамене.

– Тц.

– Времето е хубаво за палене на оси – това беше последен, отчаян опит. Джили никога не бе отказвала предложение за палене на гнезда на оси. Когато времето беше влажно, осите бяха сънени и до гнездото се стигаше по-лесно. – Искаш ли да отидем да потърсим гнезда? Видях едно място до моста, където може да има.

Тя отново сви рамене и разтърси мокрите си къдрици.

– Не ми се ходи.

Този път паузата беше по-дълга, сякаш се точеше до безкрайност.

– Идната седмица с Маги ще се местим – каза Джили накрая. – Ще ходим в някаква тъпа комуна в Оксфордшир. Казва, че там имало работа за нея.

– А-ха.

Беше го очаквал, разбира се. Това не беше новина. Но защо сърцето му се сви, когато Джили му го съобщи? Лицето ѝ бе надвесено над водата, тя упорито разглеждаше нещо на кафявата повърхност. Ръцете на Джей, пхнати в джобовите, се свиха в юмруци. При свиването пръстите му напипаха нещо. Талисмана на Джо. На допир беше мазен и гладък от постоянното носене. Джей толкова бе свикнал да го носи в джоба си, че съвсем беше забравил за съществуването му. Той приклепна до Джили. Усещаше мириса на реката – кисел, метален мирис на монети, потопени в амоняк.

– Ще се върнеш ли? – попита.

– Не.

Сигурно на водната повърхност имаше нещо много интересно. Тя дори не вдигна поглед към Джей.

– Не мисля. Маги казва, че е време да тръгна в свястно училище. Че повече няма да пътуваме.

Джей отново пламна от злостен, ирационален гняв. Той погледна ядосано към водата. Изведнъж му се прииска да причини болка на някого – на Джили, на себе си. Рязко се изправи.

– По дяволите.

Това беше най-лошата ругатня, която знаеше. Устата му бе като изтръпнала. Сърцето – също. Той започна гневно да ритя калта на речния бряг, буца кал и трева се откъсна и цопна във водата. Джили дори не го погледна.

Тогава Джей даде воля на емоциите си, започна отново да ритя и буци кална трева се посипаха във водата. Част от калта опръска и Джили, като изцапа дънките и бродираната ѝ риза.

– Престани! Стига си крещял – просто каза тя. – Престани да се

държиш като келеш.

Вярно е, каза си Джей. Наистина се държеше като келеш и фактът, че Джили му го казваше, го вбеси още повече. Тя приемаше раздялата им с такова спокойствие, с такова безразличие! Нещо в главата му сякаш прещрака.

– Добре тогава – каза той. – Отивам си.

Обърна се като замаян и тръгна по брега към пътеката, сигурен, че Джили ще го повика. Десет крачки. Дванайсет. Стигна пътеката и тръгна, без да се обръща. Знаеше, че тя го гледа. Стигна дърветата – там вече не можеше да го види – и се обърна, но Джили продължаваше да стои на същото място, без да гледа към него, без да тича след него, просто си стоеше и гледаше във водата, а косата скриваше лицето ѝ и от горещото лятно небе се спускаше трепкащата сребриста пелена на дъжда.

– Добре тогава – повтори Джей с ожесточение, като се надяваше тя да го чува. Но Джили така и не се обърна, затова накрая той продължи пътя си към моста, обзет от гняв и някак празен.

След това често се питаше какво би станало, ако се беше върнал или ако тя беше вдигнала поглед от водата поне за миг. Какво би си спестил, какво би предотвратил. Със сигурност събитията на Поуг Хил щяха много да се променят. Може би дори щеше да си каже сбогом с Джо. Но макар че в онзи момент не го знаеше, след случилото се той никога повече не ги видя.

Ланскене, май 1999 година

Не беше виждал Джо от деня на гостуването на Мирей. Отначало Джей изпитваше облекчение от отсъствието му, но с течение на времето започна да става неспокоен. Опитваше се да призове стареца, да го накара да се появи, но Джо продължи да упорства, сякаш за да покаже, че посещенията му не зависят от волята на Джей. Липсата му караше Джей да се чувства странно опечален. Очакваше го всеки момент да се появи или да нагледа зеленчуците в градината, или да надникне в тенджерата на кухненската печка, за да види какво готви Джей. Чувстваше отсъствието на Джо, когато сядаше зад пишещата си машина, виждаше дупка на мястото, където старецът бе седял. Странен беше и фактът, че колкото и да се опитваше, по никакъв начин не можеше да намери станцията за стари шлагери на радиото, която Джо откриваше с такава лекота. Но по-лошото бе, че в новата му книга нямаше живот. Вече не му се пишеше. Беше започнал да пие повече, което само засилваше чувството за загуба.

Казваше си, че това е смехотворно. Не можеше да му липсва някой, който никога не е бил тук. И все пак не можеше да се отърси от усещането, че е изгубил нещо завинаги, че е допуснал непоправима грешка.

Да беше повярвал поне мъничко!

Това беше същинският проблем, нали? Вярата. Предишният Джей не би изпитвал колебания. Той вярваше във всичко. Разбираше, че трябва да върне стария Джей, да завърши онова, което двамата с Джо бяха оставили недовършено през онова лято на 1977. Само да знаеше как! Казваше си, че би направил всичко. Всичко.

Един ден Джей извади останалото шипково вино на Джо. Бутилката беше прашна от дългото стоене в избата, връвчицата на гърлото ѝ бе избеляла от времето. Съдържанието ѝ стоеше смълчано и кротуваше. Смутено и в същото време със странно въодушевление Джей си сипа вино в една чаша и я поднесе към устните си.

– Съжалявам, старче. Приятели сме, нали?

И зачака Джо да дойде.

Чака до стъмване.

В избата се чуваше смях.

Може би най-после Жозефин бе казала на хората за него. Джей установи, че те са станали по-дружелюбни. Когато вървеше през селото, много хора го поздравяваха, а Поату от пекарната, който досега го беше посрещал с хладната любезност на продавач, сега го разпитваше за книгата и го съветваше какво да си купи.

– Днес хлябът с ядки е много хубав, мосю Джей. Опитайте го с козе сирене и маслини. Оставете маслините и сиренето на слънце на перваза, да постоят така един час, да си пуснат аромата, и после ги изяжте – той звучно целуна върховете на пръстите си. – Такова нещо няма да намерите в Лондон.

Поату печеше хляб в Ланскене от двайсет и пет години. Пръстите му бяха засегнати от ревматизъм, но той казваше, че от месенето на тестото стават по-гъвкави. Джей обеща да му направи торбичка със семена, която ще помогне – пореден трик на Джо. Странно беше с каква лекота се връщаха спомените. След одобрението на Поату последваха нови запознанства – с бившия учител Гийом, с Дариен, който преподаваше в началния клас, с шофьора Родолф, който всеки ден караше децата на училище и после ги връщаше обратно, с Ненет, медицинска сестра в близкия старчески дом, с Бриансон, който отглеждаше пчели в другия край на Ле Маро. Сякаш всички бяха чакали само да разберат намеренията на Джей, за да проявят открито любопитството си. Сега го засипваха с въпроси. С какво се занимава Джей в Лондон? Женен ли е? Не? Но със сигурност си има някого, а? Не? Учудване. Сега, когато всички подозрения се бяха разсеяли, любопитството им нямаше граници. Хората задаваха най-интимни въпроси със същия невинен интерес. За какво е последната му книга? Колко точно пчели един писател в Англия? Давали ли са го по телевизията? А Америка – ходил ли е в Америка? Всеки отговор предизвикваше рой въздишки. Всичко, което казваше, бързо се разпространяваше из селото, обсъждаше се на кафе и светла бира, за него се шушукаше в магазинчетата. Информацията се разпространяваше от уста на уста и всеки я тълкуваше и променяше по свое усмотрение.

Слуховете бяха разменна монета в Ланскене. Следваха още въпроси, задавани с такова невинно любопитство, че Джей не можеше да се сърди. „А мен? Мен има ли ме в книгата ви? А мен?“ Отначало той се колебаеше. Хората невинаги реагират положително на това, че някой ги

наблюдава, че описва чертите им, че копира маниерите им. Едни очакват да им се плати. Други се обиждат от начина, по който са представени. Но тук беше различно. Тук всеки имаше нещо за разказване. Можете да го включите в книгата си, казаха. Някои дори записваха историите си – на листче от тефтер, на опаковъчна хартия, на гърба на пакетче сена. Много от тези хора, особено по-възрастните, никога не бяха държали книга в ръце. Някои като Нарсис четяха с мъка. И въпреки това уважението им към книгите беше голямо. Такъв беше и Джо. Поради миньорския му произход от ранна възраст му бе внушено, че четенето е губене на време и той криеше своя брой на „Нешънъл Джиографик“ под леглото, тайно се наслаждаваше на историите, които Джей му четеше, слушаше и кимаше със сериозен вид. И макар че никога не го беше виждал да чете нещо друго освен „Наръчник на билкаря“ и старото си списание, понякога Джо го изненадваше с цитат или литературна препратка, която би могла да бъде резултат единствено от обстойно, може би тайно самообразование. Старецът обичаше поезията така, както обичаше цветята и почти срамежливо криеше пристрастието си зад маската на безразличието. Но градината му го издаваше. От разсадниците му надничаха теменужки. Диви рози се преплитаха с градински боб. В това отношение Ланскене приличаше на Джо. В практичния нрав на селяните беше вплетена здрава нишка романтика. Джей откри, че буквално за една нощ е станал всеобщ любимец, по повод на когото всички клатеха глави – писателят англичанин, да, малко смахнат, но симпатията, хе-хе, – който будеше по равно смях и възторг. Блаженият безумец на Ланскене. Засега не можеше с нищо да им навреди. Нямаше вече деца, които крещяха „Ростбиф!“ . Дойде времето на подаръците. Отрупваха го с подаръци. Буркан чист мед от Бриансон, придружен с анекдот за по-малката му сестра, която веднъж се опитала да стотви заек – „След като се въртя из кухнята цял час, тя го метна през вратата и закрепя: «Ела да си го вземеш! Не мога да оскубя проклетото животно!»“ – и бележка: „Можете да го използвате в книгата си.“ Домашен сладкиш от Попот, увит и положен грижливо в чантата с писмата, която беше крепила на багажника на колелото си през целия път. Неочакван подарък от Нарсис – картофени семена с инструкции да ги посади откъм слънчевата страна на къщата. Всяко предложение за заплащане би обидило хората. Джей опитваше да се отблагодари за любезността им, като черпеше всички в „Кафе де Маро“ и въпреки това би сред хората, които черпят най-малко.

– Всичко е наред – обясни Жозефин, когато ѝ заговори за това. – Такива са хората тук. Трябва им малко време, за да свикнат с някого.

После... – тя се усмихна. Джей държеше в ръка пазарска кошница, пълна с подаръци, които хората бяха оставили за него в кафенето – сладкиши, бисквити, бутилки вино, калъфка за възглавница от Дьониз Поату, домашен пастет от Тоанет Арно. Жозефин погледна към кошницата и усмивката ѝ се разшири. – Може да се каже, че сте добре приет тук, нали?

Имаше едно-единствено изключение. Мари д'Апи, която продължаваше да се държи все така резервирано. От последния му опит да я заговори бяха изминали три седмици. Беше я виждал няколко пъти оттогава, но само отдалеч, два пъти с трактора и веднъж пеша, да се труди съсредоточено на полето. От дъщеря ѝ – нищо. Джей си казваше, че чувството му на разочарование е абсурдно. От всичко, което беше чувал за Мари, можеше да заключи, че тя трудно би се повлияла от онова, което става в селото.

Той писа на Ник и му изпрати нови петдесет страници от ръкописа. След това работата отново замря. Отчасти заради работата в градината. Там трябваше да се направят много неща, а лятото приближаваше и плевелите бяха започнали да избуяват. Джо беше прав. Трябваше да почисти градината, преди да е станало късно. Имаше много растения, които си струваше да бъдат спасени, но Джей трябваше да се справи с плевелите. Имаше един парцел с билки, дълъг двайсетина фута, по краищата на който растеше мащерка. По три реда картофи, ряпа, артишок, моркови и нещо, което приличаше на целина. Джей посади невени между лехите с картофи, за да пропъди бръмбарите, и маточина между редовете с моркови заради голите охлюви. Но трябваше да помисли за зеленчуци, които да яде през зимата, и за летните салати. Той отиде при Нарсис за семена и разсад: взе броколи за септември, марули и къдрава салата за юли и август. В разсадника, който си бе направил от вратите, донесени от Клермон, вече бе засадил млади зеленчуци – марули „Литъл Джем“, млади моркови и пашърнак, – които след около месец щяха да бъдат готови. Джо беше прав: земята тук бе хубава. Почвата имаше наситен червенокафяв цвят, влажна и в същото време по-суха, отколкото край реката. Имаше и по-малко камъни. Онези, които Джей изравяше, събираше и струпваше на купчина. Почти бе възстановил розовата градина. Закрепени на старото си място за зида, пъпките на розите набъбваха и започнаха да цъфтят; по бледорозовата стена вече пълзеше каскада от полуразтворени цветове, които изпускаха нежния си аромат. Почти нямаше листни въшки. Старата рецепта на Джо – лавандула, маточина и детелина, натъпкани в червени платнени торбички и вързани за стъблата малко

над земята – беше подействала по обичайния магически начин. Всяка неделя Джей правеше букет от най-разцъфналите цветове и ги носеше на Мирей Фезанд след службата в църквата.

От Джей не се очакваше да ходи на църква. *En tout cas, tons les Anglais sont paiens*³⁵. Казаха го със симпатия. Не както когато говореха за Безбожницата край реката. Дори старците, които седяха на терасата на кафенето, се отнасяха към нея с подозрение. Може би защото беше жена, която живее сама. Когато Джей повдигна въпроса за това, срещна любезен отпор.

Мирей дълго съзерцаваше розите. Поднасяше ги към лицето си и вдъхваше аромата им. Изкривените ѝ от артрит пръсти, странно крехки в сравнение с масивното ѝ тяло, нежно докосваха цветовете.

– Благодаря ви – каза тя този път и кимна леко, някак официално. – Хубавите ми рози. Ще отида да ги натопя. Влизайте, ще направя чай.

Къщата ѝ беше чиста и проветрена, с варосани стени и каменни подове, типични за областта, но простотата ѝ бе измамна. На едната стена висеше обюсонски килим, а в ъгъла на всекидневната стоеше часовник, вероятно останал още от дядо ѝ, за който Кери с готовност би продала душата си. Мирей проследи погледа на Джей.

– Някога беше на баба ми – каза. – Стоеше в стаята ми, когато бях дете. Помня как слушах мелодиите му, докато лежах будна в леглото. Свири различни мелодии за кръгъл час, за половин час и за четвърт. Тони го харесваше – устните ѝ се свиха и тя се обърна, за да подреди розите в глинената ваза. – И на дъщеря му щеше да ѝ хареса.

Чаят беше слаб като вода. Мирей го поднесе в чаши, вероятно извадени от най-хубавия ѝ сервиз, със сребърни щипци за захар и лимон.

– Сигурен съм, че е така. Само майка ѝ да не беше толкова саможива.

Тя го погледна. С насмешка.

– Саможива? Ха! Тя е антисоциална, мосю Джей. Мрази всички. И най-вече роднините си – Мирей отпи от чая си. – Можех да ѝ помогна, ако ми беше дала възможност. Искях да взема и двете да живеят при мен. Да дам на детето всичко, от което има нужда. Истински дом. Семейство. Но тя... – старата жена остави чашата си. Джей забеляза, че избягва да нарича Мари по име. – Тя държи да спази условията на договора. Държи да остане там до следващия юли, когато договоротъ изтича. Отказва да дойде в селото. Отказва да говори с мен и с племенника ми,

35. В края на краищата всички англичани са безбожници (фр.) – Бел.прев.

който предлага да ѝ помогне. Ами после, а? Тя се надява да купи земята от Пиер-Емил. За какво? Казва, че искала да бъде независима. Не искала да ни бъде задължена – лицето на Мирей приличаше на свит юмрук. – Задължена! Тя ми е задължена за всичко! Аз ѝ дадох дом. Дадох ѝ сина си! Вече нищо не остана от него освен детето. А тя поиска да ни вземе и него! Само тя може да говори с Роза на онзи език на глухонемите. Детето никога няма да узнае за баща си и за това как е умрял. И за това се е погрижила. Дори да можем...

Тя млъкна внезапно.

– Е, няма значение – добави с усилие. – Накрая пак ще дойде при мен. Ще ѝ се наложи. Не може да се крие вечно. Не и когато... – Мирей отново затвори уста и зъбите ѝ изтракаха.

– Не разбирам защо е необходимо да се държи толкова враждебно – каза Джей накрая. – Селото е толкова дружелюбно. Вижте колко са добри всички към мен. Ако беше дала възможност на хората да я опознаят, сигурен съм, че биха я приели. Не е лесно да живееш сам. Човек би си помислил, че ще ѝ е приятно да научи, че хората са загрижени...

– Вие не разбирате – презрително отвърна Мирей. – Тя знае как ще я посрещнат, ако си покаже носа в селото. Затова стои затворена. Така е още откакто синът ми я доведе от Париж. Тя така и не свикна тук. Не се и опита. Всички знаят какво е направила. Погрижих се за това.

Тя победоносно присви черните си очи.

– Всички знаят как уби сина ми.

43

– Е, тя преувеличава, нали разбирате – кротко отбеляза Клермон. Седяха в „Кафе де Маро“, което бързо се пълнеше с хора, дошли след работа на полето. Клермон беше в своя зацапан комбинезон и с барета на главата, а на масата зад него седяха няколко от работниците му, сред които и Ру. Въздухът беше изпълнен с уютния аромат на „Голоаз“ и кафе. Някой в дъното обсъждаше последния футболен мач. Жозефин трескаво претопляше парчета пица в микровълновата печка.

– Хей, Жозе, ще си взема едно яйце!

На барплота стоеше купичка с твърдо сварени яйца и чинийка със сол. Клермон взе едно и започна старателно да го бели.

– Тоест всички знаят, че не го е убила със собствените си ръце. Но има много други начини да го направиш, без да дърпаш спусъка, нали?

– Искате да кажете, че тя го е подтикнала към това?

Клермон кимна.

– Той беше веселяк. Мислеше я за съвършена. Правеше всичко за нея, дори след като се бяха оженили. Не искаше да чува и дума против нея. Разправяше, че била много чувствителна и крехка. Е, може и така да е, нали? – той потопа яйцето си в солта. – Държеше се с нея така, все едно е направена от стъкло. Каза, че току-що излизала от болница. Не била добре с нервите – Клермон се засмя. – С нервите, хе-хе! Нищо й нямаше на нервите. Само че кажеше ли някой нещо лошо за нея... – той сви рамене. – Самоуби се, защото искаше да й се хареса, горкият Тони. Претрепваше се от работа заради нея и после се самоуби, когато тя поиска да го напусне.

Клермон отхапа от яйцето си с меланхолична наслада.

– О, да, искаше да го напусне – добави той, като забеляза учудването на Джей. – Беше си събрала куфарите. Мирей ги видя. Имаше скандал – обясни, като изяде яйцето и направи знак на Жозефин за втора бира. – Там постоянно имаше скандали. Но този път като че ли наистина щеше да си отиде. Мирей...

– Какво има? – попита Жозефин, като държеше в ръце поднос със затоплени парчета пица. Лицето й беше зачервено и уморено.

– Две бутилки „Стела“, Жозе.

Тя му подаде бутилките и Клермон ги отвори с отваращата на бара. Жозефин го изгледа с присвити очи, преди да продължи пътя си с

парчетата пица.

– Та, както и да е, това беше – заключи Клермон и започна да налива бирата си в чаша. – После разправяха, че било нещастен случай, хе-хе. Как пък не. Всички знаят, че лудата му жена стои зад това – той се усмихна. – Най-смешното е, че тя не получи и сантим от завещанието му. Зависи изцяло от милостта на семейството. Договорът за арендата беше сключен за седем години – нищо не можеше да се направи, – но след като изтече, хе-хе... – Клермон красноречиво сви рамене. – Ще си отиде и прав й път.

– Освен ако не купи фермата – отбеляза Джей. – Мирей казва, че може да се опита.

Лицето на Клермон стана мрачно за миг.

– Ако имах пари, бих наддавал срещу нея – заяви той и пресуши чашата си. – Това е хубава земя, идеална за строеж. Мога да построя десетина бунгала на мястото на лозето. Пиер-Емил ще е пълен глупак, ако се съгласи да ѝ продаде земята – Клермон поклати глава. – Трябва ни само малко късмет и земята в Ланскене ще поскъпне. Вижте Льо Пино. Човек може да натрупа цяло състояние от тази земя, ако я използва както трябва. Но от Мари не може да се очаква такова нещо. Тя не им даде тресащието край реката, когато искаха да разширяват пътя. Провали плановете от чиста злоба – той отново поклати глава. – Но сега нещата ще се променят, нали? – доброто му настроение отново се върна; веселата усмивка някак не прилягаше на печално увисналите мустаци. – За година-две можем да направим така, че Льо Пино да изглежда като марсилски бидонвил. Сега нещата ще се променят – той отново се усмихна енергично. – Един човек е достатъчен, за да промени всичко, мосю Джей. Не е ли така?

Клермон чукна чашата си в тази на Джей и му намигна.

– Наздраве!

Странно, колко лесно се връщаха спомените. Бяха изминали четири седмици от последната поява на Джо и въпреки това Джей продължаваше да вярва, че старецът всеки момент може да се върне. Червените платнени торбички висяха из зеленчуковата градина и по ъглите на къщата. Дърветата по границата на имота бяха украсени по същия начин, макар че вятърът непрекъснато отвяваше торбичките. Невените в саморъчно направения разсадник започваха да разтварят ярките си листенца сред картофите, подарени от Нарсис. В знак на благодарност за торбичката семена Поату изпече специален хляб, като каза, че тя му е донесла по-голямо облекчение от всяко лекарство. Разбира се, Джей знаеше, че пекарят никога не би казал друго.

Сега в градината му растеше най-голямото разнообразие от билки в цялото село. Лавандулата беше още зелена, но вече ухаеше по-силно от лавандулата на Джо, а освен това там имаше и мащерка, и мента, и маточина, и розмарин, и босилек. Той даде цяла кошница от тях на Попот веднъж, когато дойде да му донесе пощата, и една на Родолф. Джо често раздаваше малки талисмани – добри магии, така ги наричаше – на хората, които идваха при него и Джей започна да прави същото: малки букетчета лавандула или мента, или градински чай, вързани с ивици плат в различни цветове – червено за защита, бяло за късмет, синьо за здраве. Странно как си припомняше всичко. Хората решиха, че това е поредният английски обичай – универсалното обяснение за всичките му чудатости. Някои започнаха да носят тези малки букетчета на реверите на шлиферите и саката си – макар че беше вече май месец, за местните хора все още бе твърде хладно, за да носят летните си дрехи, макар че Джей отдавна ходеше по шорти и тениска. Странното беше, че припомнянето на навиците и ритуалите на Джо му донасяше покой. Когато беше момче, ритуалите за запечатване на територията, тамянт, магическите торбички, псевдолатинските заклинания и разпръскването на билки често го вбесяваха. Караха го да се чувства неудобно, както при вида на човек, който пее в хор на прекалено висок глас. За младото му съзнание голяма част от всекидневната магия на Джо му се струваше някак твърде обикновена, твърде простовата, като готвенето или копаенето в градината, лишено от загадки. Колкото и сериозно да се отнасяше към всичко, което старецът правеше, в магията му имаше някаква

жизнерадостна практичност, която караше романтичната душа на Джей да се бунтува. Той би предпочел по-голяма тържественост, тайнствено призоваване, черни роби и ритуални шествия в полунощ. На това вероятно би повярвал. Израснал с комикси и нелепа научна фантастика, Джей не вярваше в обикновените неща. Сега, макар и вече късно, възрастният Джей откри покоя на земеделския труд. Всекидневната магия, както я наричаше Джо. Лаическата алхимия. Сега разбра какво бе имал предвид старецът. Но въпреки всичко Джо продължаваше да не идва. Джей подготвяше земята за завръщането му като добре почистена леха. Засаждаше и плевеше съобразно лунния календар, както би правил Джо. Вършеше всичко както трябва. Мъчеше се да вярва.

Казваше си, че всъщност Джо никога не е идвал, че всичко е било само плод на въображението му. Но тъкмо сега, когато стареца го нямаше, Джей имаше нужда да вярва в обратното. Нещо дълбоко в него упорито твърдеше, че Джо е бил тук. Наистина е бил тук, а той го е пропъдил с гнева и неверието си. Да можеше само да го върне! Тогава всичко ще бъде различно, обещавахе си Джей. Толкова много неща останаха недовършени. Той изпитваше безпомощен гняв към себе си. Беше получил втора възможност и най-глупаво я бе пропилял. Сега Джей работеше в градината всеки ден до залез слънце. Беше сигурен, че Джо ще се върне. Че може да го накара да се върне.

Може би в резултат на постоянното съсредоточаване върху миналото Джей прекарваше все повече време край реката, там, където брегът се спускаше почти отвесно към водата. Под плета наблизко откри гнездо на оси и започна да го наблюдава с ненаситно любопитство. Спомни си за лятото на 1977 година, за това как една оса го ужили на няколко места, за смеха на Джили и за колибата в Недър Едж. Лежеше по корем, гледаше как осите влизат и излизат през дупката в земята и си представяше, че ги чува как шават точно под повърхността. Небето над главата му беше бяло и намусено. Останалите „Специалитети“ мълчаха намусени като небето. Дори шушукането им беше секнало.

Роза го завари да лежи край брега на реката. Лежеше с отворени очи, но като че ли не гледаше наникъде. От радиото, увиснало на един клон над водата, се носеше песен на Елвис Пресли. На брега стоеше отворена бутилка вино. На етикета пишеше „Малини'75“, макар че беше твърде далеч, за да може Роза да го прочете. Около гърлото на бутилката беше вързана червена връвчица, която привлече вниманието ѝ. Както наблюдаваше, англичанинът посегна към бутилката, взе я и отпи. Направи гримаса, сякаш вкусът беше неприятен, но ароматът на това, което пиеше, достигна до нея през реката – внезапно силно ухание на зрели яркочервени диви плодове, събирани скришом. Тя погледна изпитателно към мъжа на отсрещния бряг. Въпреки това, което маман ѝ беше казала, той изглеждаше безобиден. Това беше същият човек, който връзваше смешните малки червени торбички по клоните на дърветата. Роза се питаше защо. Отначало ги събираше като предизвикателство, искаше да премахне следите от присъствието му на своята територия, но постепенно започнаха да ѝ харесват. Те висяха по клоните като малки червени плодчета и се люлееха от вятъра. Тя вече нямаше нищо против да дели тайното си място с него. Роза се премести, за да заеме по-удобна поза сред избуялата трева край брега. Хрумна ѝ, че може да пресече реката, но от последните дъждове камъните бяха потънали във водата, а тя се страхуваше, че няма да успее да я прескочи. До нея любопитното кафяво козле неуморно дъвчеше ръкава ѝ. Роза го побутна с ръка. По-късно, Клопет, по-късно. Зачуди се дали англичанинът знае за гнездото на осите. В края на краищата той лежеше на около метър от отвора му.

Джей отново надигна бутилката. Беше наполовина празна и той

вече се чувстваше замаян, почти пиян. Може би небето го караше да се чувства така. Дъждовните капки се спускаха на зигзагообразни вадички по лицето му като сажди. Небето изглеждаше бездънно.

Уханието от бутилката се засили, нещо вътре забълбука и се запени. Това беше весел аромат, дъх на лято в разгара си, на презрели плодове, които падат от клоните, сгорещени от слънцето, отразено в белите камъни на железопътния насип. Този спомен не беше съвсем приятен. Може би заради небето Джей го свързваше с последното си лято на Поуг Хил Лейн, спомняше си за сблъсъка със Зет и гнездата на оси, за Джили, която ги съзерцаваше унесено, докато той се спотайваше наблизо. Джили обичаше да пали гнезда. Без нея Джей никога не би дръзнал да се приближи до гнездо на оси. Тази мисъл някак го смути. Натъжен си каза, че виното сякаш го е върнало в 1975 година. Тогава е било направено. В онази чудна година, изпълнена с обещания и открития. Когато по радиото звучеше „Отплаване“. Така се бе случило и предишните пъти, с другите бутилки. Но неговата машина на времето беше развалена и неизменно го връщаше или две години по-късно, или тук и сега, когато Джо вече го нямаше. Той изля останалото вино на земята и затвори очи.

От дъното на бутилката се разнесе червено кикотене. Джей отново отвори очи с неудобното чувство, че някой го наблюдава. Утайката изглеждаше почти черна на слабата дневна светлина, черна и подобна на сироп, като петмез, а от мястото, където лежеше, му се стори, че забелязва движение в гърлото на бутилката, сякаш нещо се опитваше да излезе навън. Джей седна и се вгледа по-отблизо в бутилката. Вътре се бяха напъхали няколко оси, привлечени от миризмата на захар. Две от тях пълзяха с лепкави стъпки нагоре по гърлото. Трета беше попаднала в широката част на бутилката и изучаваше утайката на дъното. Джей потръпна. Осите понякога се крият в бутилки и метални кутии. Беше го научил през онова лято. Ужилването в устата е болезнено и опасно. Осата пълзеше по вътрешната част на стъклото. Крилицата ѝ се бяха слепнали от сироп. Имаше чувството, че чува бръмченето на насекомото в бутилката, което се усиливаше, но може би това бе зовът на виното, чийто топъл наситен аромат смущаваше въздуха и се издигаше като струйка червен дим, знак може би или предупреждение.

Изведнъж близостта до гнездото на осите го изпълни с ужас. Джей осъзна, че чува насекомите под себе си, точно под тънката коричка на почвата. Той стана с намерението да се премести, но в пристъп на неочаквано безразсъдство вместо да се отдалечи, Джей се приближи към гнездото.

Да можеше Джили да е тук сега...

Носталгията отново го връхлетя и той не можа да я спре. Оплете го като паяжина. Може би ароматът от бутилката, от разлятото вино на земята го караше да се чувства така, този аромат на уловено лято, завладяващ, непреодолим. Радиото наблизко изпука и засвири „Чувствам любов“. Джей потрепери.

Това е нелепо, каза си. Нямаше какво да доказва. Изминали бяха двацет години, откакто за последен път беше палил гнездо на оси. Струваше му се безразсъдно, дори смъртоносно, нещо, което само дете би направило, дете, което не мисли за опасностите. Освен това...

Разнесе се глас – от бутилката, както му се стори, макар че може би виното говореше, мамеше го с лека насмешка.

Приличаше му ту на гласа на Джили, ту на гласа на Джо. Говореше нетърпеливо, присмехулно и заядливо.

Ако Джили беше тук, нямаше да си такъв пъзъл.

Нещо помръдна в тревата на отсрещния бряг. За миг му се стори, че я видя – нещо червеникавокафяво, може би косата ѝ, и още нещо, което приличаше на раирана тениска или пуловер.

– Роза?

Отговор не последва. Тя го наблюдаваше иззад високата трева и зелените ѝ очи блестяха от любопитство. Сега, след като вече знаеше накъде да гледа, я виждаше съвсем ясно. Наблизко изблея козле.

Стори му се, че Роза го гледа окуражително, почти с очакване. Джей чуваше бръмченето на осите под земята – странен шум като от надигаща се пяна, сякаш под земята нещо бурно ферментираше. Шумът и очакването в погледа на Роза бяха неустойимо предизвикателство за него. Той усети прилив на въодушевление, който отхвърли товара на годините и го накара да се почувства отново на четиринайсет, неуязвим.

– Гледай – каза Джей и започна да се приближава към гнездото.

Роза го гледаше втренчено. Той пристъпваше тромаво, с малки стъпки, към дупката в земята. Движеше се с наведена глава, сякаш така можеше да заблуди осите и да стане невидим за тях. Две оси веднага кацнаха на гърба му. Роза видя как Джей извади носна кърпа от джоба си. В едната му ръка имаше запалка – същата, която беше ѝ предложил при предишната им среща. Джей се приближи към гнездото. Малко по-надолу имаше по-голяма дупка, в която вероятно някога се бяха крили плъхове. Около нея се беше натрупала купчина кал. Той се поколеба за миг, избра най-подходящото място, после пхна кърпата право в гнездото, като остави един от краищата да стърчи навън като фитил. Роза го

наблюдаваше. Джей я погледна и се усмихна.

Сигурно беше пиян. Това бе единственото обяснение, за което можеше да се сети, когато по-късно мислеше за случилото се, но тогава не се чувстваше пиян. Тогава се чувстваше много добре. Отлично. Прекрасно. Чудно как все още помнеше тези неща. Само трябваше да щракне веднъж със запалката. Кърпата пламна и пламъкът плъзна с внезапно, невероятно ожесточение. Вероятно в дупката имаше много кислород. Добре. За миг Джей съжали, че няма подръка малко подпалки. В първата секунда-две осите не реагираха, после от дупката като огнени искрици се разлетяха пет или шест. Той почувства прилив на въодушевление и скочи, готов да побегне. Това беше първата му грешка. Джили винаги го бе учила да стои приведен, да си намери скривалище от самото начало, да клекне под някой храст или зад дънер и да не мърда, докато разгневените оси излитат от гнездото. Този път Джей бе твърде зает с това да гледа към Роза. Осите излетяха със страховит устрем от гнездото и той се затича към храстите. Втора грешка. Никога не тичай. Движението ги привлича, настървява ги. Най-добре е да легнеш на земята и закриеш лицето си с ръце. Но Джей се паникьоса. Усещаше отвратителна воня като от запален килим. Нещо го ужили по ръката и той го плесна. После още няколко оси го ужилиха бясно през тениската и по ръцете. Те свистяха край ушите му като куршуми, въздухът беше потъмнял от тях. Джей загуби и последната си капка хладнокръвие. Започна да ругае и да се пляска по цялото тяло. Една оса го ужили точно под лявото око и остра болка проряза лицето му. Той пристъпи слепешком точно над ръба на стръмния бряг и цопна във водата. Ако реката беше по-плитка, може би щеше да си счупи врата. Но сега, когато водата бе придошла, падането в нея го спаси. Джей падна в реката по лице, главата му потъна, той се развика и нагълта речна вода, показва глава над повърхността, пак потъна, опита се да стигне на отсрещния бряг и след минута се озова няколко метра по-надолу по реката. По тениската му бяха полепнали удавени оси.

Огньят, който бе запалил в гнездото, вече беше угаснал. Джей плюеше речна вода. Кашляше, ругаше и трепереше. Никога не се бе чувствал толкова стар – времето, когато беше на четиринайсет години, бе отдавна отминало. Струваше му се, че чува как от далечното си островче назад във времето Джили се смее с цяло гърло.

Към отсрещния бряг реката ставаше по-плитка. Джей се измъкна на брега на четири крака и се просна на тревата. Ръцете му вече се подуваха от десетките ужилвания, а едното му око се бе затворило като на

ранен боксьор. Чувстваше се като едноседмичен труп.

Постепенно осъзна, че Роза продължава да го наблюдава. Тя разумно се беше отдръпнала, за да избегне нападението на разгневените оси, но Джей я видя. Беше се покатерила на един от дървените колове на плета, точно до драконовата глава. Гледаше любопитно и безгрижно. Козлето пасеше трева наблизо.

– Никога повече – каза той задъхан. – Боже, никога повече.

Тъкмо се канеше да стане, когато чу стъпки в лозето зад оградата. Вдигна глава тъкмо навреме, за да види как Мари д'Апи се спусна към оградата и взе Роза в прегръдките си. Забеляза присъствието му едва след няколко секунди, когато двете с Роза си размениха знаци с ръце. Джей се помъчи да стане, подхлъзна се, усмихна се и направи неопределен жест с ръка, сякаш като следваше предписанията на селския етикет, можеше да отклони вниманието ѝ от себе си. Изведнъж ясно си представи подутото си око, мокрите дрехи, калните дънки.

– Имах неприятности – обясни той.

Мари хвърли поглед към гнездото на осите на отсрещния бряг. Останките от овъглената носна кърпа на Джей все още стърчаха от дупката. Неприятности.

– Колко пъти ви ужилиха?

За пръв път му се стори, че долавя присмехулна нотка в гласа ѝ.

Той огледа бързо ръцете си.

– Не знам. Аз... Не очаквах, че ще излязат толкова бързо.

Джей улови погледа ѝ върху захвърлената бутилка от вино. Мари си правеше изводи.

– Алергичен ли сте към нещо?

– Не мисля.

Джей отново опита да се изправи, подхлъзна се и падна на мократа трева. Почувства, че му прилошава. Виеше му се свят. По дрехите му бяха полепнали мъртви оси. Мари го гледаше стъписана и същевременно готова да избухне в смях.

– Елате с мен – каза накрая. – В къщи имам мехлем против ужилвания. Може да последва закъсняла реакция.

Джей внимателно се изправи на четири крака и запълзя към плета. Роза подтичваше след него, а козлето я следваше отблизо. Той постепенно се изправи. На половината път към къщата Джей почувства как малката студена ръка на детето докосва неговата, погледна надолу и видя, че Роза му се усмихва.

Къщата беше по-голяма, отколкото изглеждаше откъм пътя –

някогашен обор с полегат покрив и високи тесни прозорци. Над земята на стената имаше врата, която зееше отворена и през нея се виждаше някогашен плевник, където са били държани бали сено. До една от пристройките стоеше стар трактор. Отстрани на къщата имаше китна градинка, отзад – малка овощна градина с двайсетина добре поддържани ябълкови дървета, а от другата страна на стената беше подпряна купчина дърва, грижливо подредени за зимата. По малките пътеки през лозето сновяха две-три малки кафяви козички. Джей вървеше след Мари по изровената пътека между редовете лози. Тя протегна ръка, за да му помогне да стигне до вратата. Той усети, че това е от загриженост не толкова за него, колкото за лозите, които би могъл да повреди с тремавите си движения.

– От тук – отсеке Мари и му показа вратата на кухнята. – Седнете. Сега ще донесе мехлема.

Кухнята беше светла и чиста, имаше полица с глинени кани над порцелановия умивалник, дълга дъбова маса като тази в неговата къща и огромна черна кухненска печка. От ниските греди над камината висяха връзки сушени билки: розмарин, градински чай и полски джоджен. Роза отиде в килера и донесе лимонада, наля си пълна чаша и седна на масата да я изпие, като следеше Джей с любопитни очи.

– Боли ли те? – попита. Той я погледна.

– Значи можеш да говориш.

Роза се усмихна дяволито.

– Може ли да пийна малко? – Джей кимна към чашата с лимонада и тя я побутна през масата към него. Значи, каза си той, може да чете по устните. Запита се дали Мирей знае за това. Някак не му се струваше много вероятно. Гласът на Роза беше тънък, детински, но стабилен, без обичайните колебания в тона, характерни за глухите хора. Лимонадата беше домашна и хубава.

– Благодаря ти.

Мари го стрелна с подозрителен поглед, когато донесе в кухнята мехлема. В едната си ръка държеше спринцовка за еднократна употреба.

– Това е адреналин. Някога бях медицинска сестра.

След моментно колебание Джей протегна ръка и затвори очи.

– Ето.

Той почувства леко убождане в сгъвката на лакътя. Последва кратко главозамайване, след това – нищо. Мари го погледна озадачена.

– Много сте гнуслив за човек, който си играе с оси.

– Не беше точно така – отвърна Джей и потърка ръката си.

– Като правите такива неща, би трябвало да очаквате, че ще ви ужилят. Леко сте се отървали.

Той предположи, че е права, но не се чувстваше така. Главата му все още пулсираше. Лявото му око се беше подуло и кожата лъщеше. Мари извади от бюфета солница, пълна с бял прах. Изсипа малко в една чаша, добави вода и разбърка с лъжица. Подаде му чашата и каза:

– Хлебна сода. Трябва да намажете с това ужилените места.

Не предложи да му помогне. Джей последва съвета ѝ, като се чувстваше малко глупаво. Съвсем не си беше представял така срещата им. Той произнесе мисълта си на глас.

Мари сви рамене и се обърна към бюфета. Джей видя как тя сложи малко макарони в една тенджерка, сипа вода и сол, след което внимателно постави тенджерата на печката.

– Трябва да направя обяд на Роза – обясни Мари. – Останете колкото пожелаете.

Въпреки думите ѝ Джей остана с впечатлението, че тя иска той да се махне от кухнята ѝ колкото се може по-бързо. Джей се засуети с хлебната сода, като се мъчеше да достигне ужилените места на гърба си. Кафявото козле пъхна глава в процепа на вратата и избляе.

– Не, Клопет! Не може в кухнята!

Роза скочи от мястото си и пропъди козлето. Мари я стрелна с ожесточен предупредителен поглед и детето бързо закри устата си с ръка. Джей я погледна озадачен. Защо Мари не позволяваше на детето си да говори пред него? Тя махна към масата с негласна молба Роза да сложи чиниите. Момичето извади три чинии от бюфета. Мари поклати глава. Детето неохотно прибра едната чиния.

– Благодаря за помощта – предпазливо се обади Джей.

Тя кимна и се зае да реже домати за соса. В една саксия на перваза на прозореца имаше пресен босилек и Мари откъсна няколко стръка.

– Имате чудесна ферма.

– Така ли? – стори му се, че долови враждебност в гласа ѝ.

– Не че искам да я купувам – побърза да добави той. – Просто имах предвид, че фермата ви е хубава. Чудна. Добре поддържана.

Мари се обърна и го погледна.

– Какво искате да кажете? – лицето ѝ изразяваше подозрение. – Какво искате да кажете за купуването? Говорили ли сте с някого?

– Не! – възрази Джей. – Просто се опитвах да поддържам разговора. Кълна се...

– Недейте – каза тя с равен глас. Беглата топлина, която бе доловил

преди малко у нея, си беше отишла. – Не го казвайте. Знам, че сте говорили с Клермон. Видях камиона му пред вашата къща. Сигурна съм, че ви е давал всякакви идеи.

– Идеи ли?

Мари се изсмя.

– О, знам за вас, мосю Макинтош. Душите наоколо, задавате въпроси. Първо купувате Шато Фудуен, после проявявате голям интерес към земята край реката. Какво кроите? Бунгала ли ще строите? Спортен комплекс като в Льо Пино? Нещо още по-вълнуващо?

Джей поклати глава.

– Не сте разбрали правилно. Аз съм писател. Дойдох тук да довърша книгата си. Това е всичко.

Тя го погледна цинично. Очите ѝ се впиваха в него като свредели.

– Не искам Ланскене да се превърне в Льо Пино – продължи той. – Казах го на Клермон от самото начало. Ако сте видели камиона му, то е защото той продължава да ме засипва с всякакви стари предмети; въобризал си е, че се интересувам от боклуци.

Мари започна да реже лук за соса. По всичко личеше, че не му вярва, но Джей забеляза как извивката на гръбнака ѝ се отпусна.

– Ако задавам въпроси – добави той, – то е просто защото съм писател; любопитен съм. Дълги години не бях писал, но когато пристигнах в Ланскене... – сега почти не чуваше какво говори, погледът му бе съсредоточен върху очертанията на гърба ѝ под мъжката риза. – Тук въздухът е някак различен. Пища като луд. Изоставих всичко, за да дойда тук...

В този миг тя се обърна с глава червен лук в една ръка и нож в другата.

Джей не се отказваше:

– Честна дума, не съм дошъл да променям каквото и да било. За Бога, не виждате ли, че седя в кухнята ви мокър до кости и намазан с хлебна сода? Приличам ли ви на предприемач?

Мари се замисли върху думите му.

– Може би не – каза накрая.

– Купих къщата съвсем спонтанно. Дори не знаех, че вие... Нямах представа, че... Обикновено не действам спонтанно – довърши той неловко.

– Трудно ми е да повярвам – отбеляза Мари усмихната. – За човек, който съзнателно пъха ръката си в гнездо на оси, не е лесно да се повярва.

Това беше малка усмивка, може би равна на две по скалата от едно до десет, но все пак усмивка.

След това се разговориха. Джей ѝ разказа за Лондон, за Кери и „Джо Пръстената ябълка“. Разказа ѝ за розовата градина и зеленчуците край къщата. Разбира се, не спомена за загадъчното присъствие и последвало изчезване на Джо, нито за шестте бутилки със „Специалитети“, нито за това как тя самата беше попаднала в новата му книга. Не му се искаше Мари да го мисли за луд.

Тя приготви обяд – макарони с фасул – и го покани да хапне с тях. После пиха кафе с „Арманияк“. Мари му даде да се преоблече в един комбинезон на Тони, докато Роза играеше навън с Клопет. На Джей му се стори странно, че тя не говореше за Тони като за свой съпруг, а го наричаше „бащата на Роза“, но взаимоотношенията им все още бяха твърде нови, твърде напрегнати, за да си позволи каквото и да било. Ако някога решише да му разкаже за Тони, щеше да го направи по собствено желание. Мари постепенно се отпускате. Джей откриваше ожесточеното ѝ желание за независимост, нежната любов към дъщеря ѝ, гордостта от работата, къщата, земята. Усмиваше се някак мрачно, но мило. Притежаваше способността да слуша мълчаливо. Сякаш пестеше движенията си, което издаваше бърз ум. От време на време проявяваше злъчно чувство за хумор. Той си припомни първите си впечатления от нея, предишните си предположения, как беше слушал и донякъде повярвал на думите на хора като Каро Клермон и Мирей Фезанд, и изпита срам. Героинята на романа му – непредсказуема, опасна, вероятно луда – нямаше нищо общо с тази тиха, спокойна жена. Джей беше развихрил въображението си далеч отвъд истината. Той смутено допи кафето си и твърдо реши да не се рови повече в живота ѝ. Животът на Мари и романът му нямаша нищо общо помежду си. Едва късно, много по-късно чувството за неудобство отново изплува на повърхността. О, Мари беше очарователна. И умна, как само го беше накарала да разкаже всичко за себе си, като избягваше всяко споменаване за собствения си живот. Към края на следобед тя знаеше абсолютно всичко за него. Но имаше още нещо. Нещо, свързано с Роза. Джей се замисли за момиченцето. Мирей беше убедена, че то живее лошо, но нямаше никакви признаци за това. Тъкмо обратното – любовта между майка и дъщеря личеше съвсем ясно. Джей си спомни онзи път, когато ги беше видял край плета. Тази негласна близост между тях. Негласна. Ето какво беше. Роза можеше да говори, спокойно и с лекота. Начинът, по който беше подвикнала на козлето, го доказваше, тази бърза, възторжена реакция. Не, Клопет! Не може в

кухнята! Сякаш говореше на козлето постоянно. А Мари? Как само я погледна, сякаш да я предупреди да мълчи.

Защо трябваше да я предупреждава? Джей се връщаше на този въпрос отново и отново. Сякаш Мари не искаше той да чува. А детето не седеше ли с гръб към вратата, когато козлето се опита да влезе?

Как тогава Роза бе разбрала, че козлето е там?

Недър Едж, лятото на 1977 година

След като остави Джили, Джей поседя известно време на моста, обзет от гняв и вина, убеден, че тя ще тръгне след него. Когато Джили не се появи, той легна в мократа трева, като вдъхваше горчивото ухание на земя и плевели и гледаше в небето, докато се почувства замаян от гледката на ромолящия дъжд. Започна да му става студено, затова стана и бавно тръгна към Поуг Хил по насипа, като току спираше да разгледа нещо на земята по-скоро по навик, отколкото от същински интерес. Беше така унесен в разходката си, че нито чу, нито видя четирите силуета, които се показаха иззад дърветата откъм гърба му и се втурнаха след него.

Когато ги забеляза, вече беше късно. Там беше Гленда с две от приятелките си: кльощавата блондинка – като че ли се казваше Карън – и едно по-малко момиче, Пола или може би Пати, на десет-единадесет години с продупчени уши и злобна нацупена уста. Те го задминаха, за да му препречат пътя, Гленда от едната страна, Карън и Пола от другата. Лицата им лъщяха от дъжд и злорадство. Очите на Гленда срещнаха неговите и Джей видя, че те блестяха. За миг му се стори почти хубава.

Най-лошото бе, че с нея беше и Зет.

В първата секунда Джей замръзна на място. Момичетата не представяваха особена заплаха. Вече ги беше изпреварвал в тичането, в приказките и в заяждането, освен това бяха само три. Той ги познаваше, те бяха част от Недър Едж, като изоставената шахта или склона над шлюза; като природно явление или като осите – нещо, към което трябваше да се отнася предпазливо, но от което не се страхуваше.

Зет беше друго.

Той носеше тениска на „Стейтс Куо“ с навити ръкави. В сгвката на единия ръкав беше пхнал пакет „Уинстън“. Косата му беше дълга и се ветрееше около тънкото му умно лице. То почти се бе изчистило от акнето, но по бузите му личаха дълбоки белези от някогашни пъпки – белези на посвещаване. Той се усмихваше.

– Що съ закачаш със сестра...

Джей вече тичаше, преди Зет да е довършил изречението. Това беше най-неудачното място, където можеха да го притиснат; далеч от

канала и множеството тайни кътчета, правият открит насип се простираше пред него като пустиня. Храстите от двете страни бяха прекалено гъсти, за да се промуши през тях, и прекалено ниски, за да го скрият. От къщите наблизко го делеяха дълбока канавка и ред храсти. Гуменките му се плъзгаха заплашително по чакъла. Гленда и приятелките ѝ стояха пред него, Зет тичаше отзад. Джей избра най-сигурния вариант, като блъсна двете момичета и се втурна право към Гленда. Тя пристъпи напред да му препречи пътя, разперила месести ръце, сякаш за да хване огромна топка, но Джей я блъсна с всичка сила, като я избута с рамо встрани като американски футболист и свободно се втурна по браздата на някогашната железопътна линия. Зад себе си чу воя на Гленда. Глазът на Зет прозвуча заплашително близо:

– Мръсен гадняр!

Джей не се обърна. На около четвърт миля от Поуг Хил имаше железопътен мост и пътека, която водеше право към улицата. Сигурно имаше и други пътеки, които отвеждаха към пустеещите земи по-нататък. Да можеше само да стигне... Мостът не беше далеч. Той бе по-малък и по-лек от Зет. Можеше да го надбяга. Ако стигнеше до моста, щеше да намери място, където да се скрие.

Джей хвърли поглед през рамо. Разстоянието между него и Зет се бе увеличило. Делеяха ги трийсет-четирийсет ярда. Гленда се беше изправила и също тичаше, но въпреки мощното ѝ телосложение Джей не се тревожеше за това. Тя вече изглеждаше задъхана, големите ѝ гърди се люлееха нелепо под тясната тениска. Зет тичаше бавно до нея, но точно когато Джей се обърна да погледне, той рязко прибави скорост, като силно размахваше ръце и разпръскваше чакъл около себе си.

Джей се чувстваше замаян, дъхът му излизаше на горещи вълни. Точно зад завоя виждаше моста и реда тополи, който ограждаше пустеещата земя. Петстотин ярда, не повече.

Талисманът на Джо беше в джоба му. Той чувстваше допира му до хълбока си, докато тичаше, и изпитваше странно облекчение от това, че го е взел със себе си. Можеше просто да го е забравил. Това лято беше твърде отнесен, твърде съсредоточен в себе си, за да мисли за магии.

Надяваше се само още да действа.

Стигна моста. Разстоянието между него и останалите се бе увеличило още повече и Джей се огледа за място, където да се скрие. Беше твърде рисковано да тръгне по стръмната пътека към пътя. Вече бе останал без дъх, а до пътя и спасението имаше петдесетина фута по криволичеща кална пътека. Той стисна талисмана на Джо в юмука си и пое в

противоположна посока, накъдето преследвачите му не биха очаквали да тръгне – под моста и назад към Поуг Хил. Под арката на моста растеше върбовка, вече обсипана със семена, и Джей се шмугна в тревата. Главата му пулсираше, сърцето му се бе свило от вълнение.

Беше в безопасност.

От скривалището си чуваше гласовете им. Гласът на Зет звучеше някъде наблизко, този на Гленда бе по-далечен, отекваше над празното пространство между моста и пътеката.

– Къде са дяна оня гадняр?

Джей чуваше гласа на Зет в другия край на арката и си го представяше как оглежда пътеката, как преценява разстоянието. Сниши се още повече под люлеещите се бели главици на върбовката.

Чу се гласът на Гленда, задъхан от тичането:

– Изтърва го мръсника!

– Не съм. Тука е някъде. Не мо'е да е отишъл далеч.

Изминаха няколко минути. Джей стискаше талисмана, докато те обикаляха из района. Талисманът на Джо. Беше го спасявал и преди. Тогава още не вярваше напълно, но сега знаеше със сигурност. Сега вярваше в магията. Вярваше искрено. Той чу нечии стъпки наблизко, хрущене на камъчета и парчета стъкло някъде под моста. Стъпките се приближиха. Но той бе в безопасност. Беше невидим. Вярваше в това.

– Ей го, тука е!

Беше десетгодишната Пола или Пати. Стоеше нагазила до кръста в тревата.

– Бързо, Зет, фани го! Фани го!

Джей започна да отстъпва назад към моста, като с всяко движение вдигаше облак бели семенца. Талисманът висеше свободно между пръстите му. Гленда и Карън заобиколиха арката. Лицата им бяха потни. Точно след арката имаше дълбока канавка, обрасла с лятна коприва. Нямаше път за бягство. В този миг Зет изскочи изпод моста, грабна го за ръката, придърпа го приятелски, хвана го за раменете с натрапчив жест на приветствие и се усмихна.

– Падна ми.

Магията се беше изхабила.

Джей не обичаше да си спомня за това, което се случи после. Той сякаш наблюдаваше отстрани с мълчаливо любопитство, като насън. Първо го задърпаха за тениската и започнаха да блъскат, да ритат и да крещят, като го бутяха към канавката, където растеше коприва. Джей се опита да се покатери нагоре, но Зет продължи да го бутат. Листата бяха

покрити с меки иглички, от които щеше да сърби и пари дни наред. Джей вдигна ръце, за да предпази лицето си, като си мислеше: как така с Клинт никога не се случват такива неща? После някой го дръпна за косата и Зет каза много любезно:

– Се'а аз съм наред, мръсник с мръсник!

Във всяка въображаема история Джей би му отвърнал. Но тук не го направи. Можеше поне да покаже презрение, отчаяно самодоволство. Всички негови герои го правеха.

Джей не беше герой.

Той започна да крещи още преди първия удар. Може би затова се отърва от по-сериозни наранявания. Можеше да бъде и по-зле, мислеше си по-късно, докато преценяваше последствията. Разкъравен нос, някоя и друга синина, съдрани колена на дънките от влачене по насипа. Единственото счупено нещо бе часовникът му. По-късно разбра, че е имало и още нещо, далеч по-сериозно, по-дълготрайно от часовник, дори от счупена кост, което бе пострадало в онзи ден. Беше свързано с вярата. Нещо вътре в него се бе пречупило и не можеше да се поправи.

Както би казал Джо, живецът си беше отишъл.

Обясни на майка си, че е паднал от колелото. Това звучеше достоверно – във всеки случай достатъчно достоверно, за да обясни съдраниите колена на дънките и подутия нос. Тя не вдигна такъв шум, както Джей бе очаквал; беше късно и всички гледаха повторение на „Блу Хавай“, част от предаванията в памет на Елвис.

Джей бавно прибра колелото си. Направи си сандвич, извади кутия „Кока-кола“ от хладилника, после отиде в стаята си и слуша радио. Всичко изглеждаше привидно нормално, сякаш Джили, Зет и Поуг Хил отдавна бяха минало. „Странгльрс“ пееха „Слагам в ред“.

Същата неделя Джей и майка му си заминаха. Той не се сбогува.

Ланскене, май 1999 година

Джей работеше в градината, когато пристигна Попот с пощальонската си чанта. Попот беше ниска, закръглена, румена жена, облечена в червен пуловер. Тя винаги оставяше стария си велосипед край пътя и тръгваше пеша по пътеката, за да занесе пощата на Джей.

– Ех, мосю Джей! – въздъхна Попот и му подаде пакет писма. – Защо живеете толкова далеч от пътя? Обиколката ми винаги се удължава с половин час, когато има нещо за вас. Докато дойда дотук, свалям десет килограма. Не може повече така! Трябва да си сложите пощенска кутия!

Джей се усмихна.

– Елате да хапнете от пресните ябълкови тарталети на Поату. Има кафе на печката. Тъкмо се канех и аз да пийна.

Попот го изгледа строго, доколкото ѝ позволяваше веселото лице.

– Опитвайте се да ме подкупите, а, Ростбиф?

– Не, мадам – той отново се усмихна. – Само да ви отклоня от правия път.

Тя се разсмя.

– Може би ще хапна една тарталета. Имам нужда от калории.

Докато ядеше, Джей прегледа писмата. Сметка за ток, анкетен лист от съвета в Ажен, малък плосък пакет, увит в кафява хартия, адресиран до него със ситен, грижлив, познат почерк.

На марката стоеше печат от Кърби Монктън.

Ръцете на Джей се разтрепериха.

– Надявам се да няма само сметки – каза Попот, след като изяде тарталетата и си взе втора. – Не искам да се чувствам виновна, че съм ви донесла лоши вести.

Той с мъка разгъна пакета.

Спря се два пъти, за да се успокои и ръцете му да престанат да треперят. Опаковъчната хартия беше дебела и твърда, сякаш вътре имаше картичка. Нямахте писмо. Само лист жълта хартия, грижливо сгънат, който съдържаше шепа ситни черни семенца. Върху хартията с молив беше изписана една-единствена дума.

„Специалитет“.

– Добре ли сте?

Попот беше разтревожена. Вероятно Джей изглеждаше странно със семената в едната ръка, хартията в другата, със зяпнала уста.

– Просто бях поръчал малко семена от Англия – едва успя да промълви той. – Бях... бях забравил.

В ума му се въртяха всякакви възможности. Джей стоеше вцепенен, потресен от огромната значимост на тези дребни семена. Отпи глътка кафе, после сложи семената върху жълтата хартия и ги разгледа.

– Не изглеждат много – отбеляза Попот.

– Не, нали?

Бяха може би стотина, едва покриваха дланта на ръката му.

– За Бога, гледай да не кихнеш – обади се Джо зад гърба му и Джей за малко да ги изпусне. Старецът стоеше до кухненския шкаф небрежно, сякаш никога не си беше отивал, с невъзможни ярки шорти и тениска със Спрингстийн и надпис „Роден да тича“, с миньорските си ботуши и каскет. Изглеждаше съвсем реален, но в очите на Попот не се забеляза изненада, макар че гледаше в същата посока. Джо се усмихна и доближи пръст до устните си.

– Спокойно, момче – кротко каза той. – Мисля да отида да нагледам градината.

Джей безпомощно го проследи с поглед. Старецът излезе от кухнята в градината. Джей едва овладя почти непреодолимото си желание да изтича след него. Попот остави чашата си на масата и го изгледа с любопитство.

– Сладко ли правите днес, мосю Джей?

Той поклати глава. През прозореца на кухнята зад гърба ѝ видя как Джо се надвеси над импровизирания разсадник.

– Хм – Попот гледаше недоверчиво и душеше въздуха. – Стори ми се, че мирише на сладко. На черен касис. На разтопена захар.

Значи и тя долавяше присъствието на Джо. На Поуг Хил Лейн винаги се носеше ухание на пяна, на плодове и карамелизирана захар, дори когато Джо не правеше вино. Миризмата се бе просмукала в килимите, пердетата, дървените мебели. Тя го преследваше навсякъде, проникваше в дрехите му, дори убиваше мириса на цигарен дим, който толкова често обгръщаше стареца.

– Трябва да се залавям за работа – каза Джей, като се мъчеше да не издава вълнението си. – Искам да посадя тези семена възможно най-скоро.

– Така ли? – Попот отново погледна към семената. – Значи е нещо специално?

– Точно така – отговори той. – Нещо специално.

Поуг Хил, есента на 1977 година

Септември не беше по-хубав. Елвис отново беше в класациите с „Надолу“. Джей се готвеше усърдно за изпитите догодина. Сякаш всичко отново бе станало нормално. Но усещането за обреченост не го бе напуснало, подхранвано ако не от друго, то от еднообразието на ежедневието. Нямаше вести нито от Джо, нито от Джили, което го учудваше, макар че всъщност нямаше нищо чудно, след като беше заминал от Кърби Монктън, без да се сбогува с никого от тях. Майка му беше фотографирана от „Сън“ подръка с двайсет и четири годишен фитнес инструктор на излизане от нощен клуб в Сохо. Марк Болан загина в автомобилна катастрофа, после само няколко седмици по-късно Рони Ван Зант и Стив Гейнс от „Линърд Скинърд“ загинаха при самолетна катастрофа. Изведнъж му се стори, че всичко и всички около него умират, изчезват. Никой друг като че ли не забелязваше. Приятелите му пушеха забранени цигари и ходеха на кино след часовете. Джей ги гледаше с презрение. Той почти беше отказал цигарите. Струваше му се безсмислено, някак детинско. Пропастта между него и съучениците му се разшири. Имаше дни, когато се чувстваше десет години по-стар.

Дойде Нощта на огньовете. Другите запалиха огън на открито и си опекоха картофи. Джей остана в спалното помещение да наблюдава отдалеч. Мирисът на въздуха беше горчив, носталгичен. Дъжд от искри се сипеше от огъня, смесваше се с пушека и се издигаше в нощното небе. Джей долавяше нагорещените миризми на пържена мазнина и цигарена хартия от фойерверките. За пръв път осъзна колко му липсва Джо.

През декември избяга.

Взе палтото и спалния си чувал, радиото и малко пари и натъпка всичко в спортния си сак. Подправи разрешението си за отпуск и тръгна от училище точно след закуска, за да има време да стигне колкото може по-далеч. Излезе на стоп от града до магистралата, след това спря друга кола и по М1 стигна до Шефийлд. Знаеше точно къде отива.

Отне му два дни да стигне до Кърби Монктън. След като слезе от магистралата, той измина пеша повечето път, като мина направо през полето към хълмовете край блатата. Спа на автобусна спирка, но го спря полицейски патрул, после се ядоса и реши да не спира повече, за да не

се сблъска отново с полицията. Беше студено, но не валеше сняг, небето беше навъсено и Джей си облече всичките дрехи, които носеше в сака, но не се почувства по-добре. Краката му бяха разранени, ботушите джвакаха целите в кал, но през целия път той мислеше за Поуг Хил Лейн, за това, че Джо го чака там. За къщата на Джо с топлата кухня, мириса на горещо сладко и печени ябълки и радиото, което свири на перваза над саксиите с домати.

Когато пристигна, беше късен следобед. Дотътри се със сетни сили до Поуг Хил Лейн, праметна спортния си сак през оградата на къщата и след това я прескочи. На двора нямаше никой.

Градината изглеждаше пуста, изоставена. Джо несъмнено се беше постарал с камуфлажа. Дори от двора изглеждаше така, сякаш къщата е необитаема от месеци. Между каменните плочи стърчаха плевели, убити от студа и посребрени от скреж. Прозорците бяха заковани. Вратата бе заключена.

– Джо! – той почука на вратата. – Джо! Отвори, чуваш ли?

Мълчание. Къщата изглеждаше сляпа, невъзмутима под зимния скреж. Вратата под юмука на Джей дрънчеше безсмислено. Гласът му се върна като ехо отвътре, протяжно ехо в празна стая.

– Джо!

– Няма никой, момче.

Над каменната ограда надничаше старица и черните ѝ очи гледаха любопитно под жълтата забрадка. Джей я позна; тя беше чест посетител в къщата през онова първо лято, понякога правеше ягодов пай и го носеше на Джо в замяна на плодовете и зеленчуците му.

– Госпожо Симъндс?

– Тъхъ. Точно тъй. Май търсиш местър Кокс, нали?

Джей кимна.

– Ами, той замина. Мислех си, че е умрял, ама наш'та Джанис разпавя, че един ден си събрал покъщнината и си отишъл. Събрал покъщнината и си отишъл – повтори тя. – Няма да го намериш тука.

Джей я гледаше с широко отворени очи. Не беше възможно. Джо не си бе отишъл. Джо му беше обещал...

– Събарят Поуг Хил Лейн, нали знаеш? – непринудено каза госпожа Симъндс. – Ще строят някакви нови блокове. Ще поживеем и ние с удобства. Цял живот сме се мъчили.

Джей не я слушаше.

– Знам, че си вътре, Джо! Излез! Излез, по дяволите!

– Какъв е тоя език? – възкликна госпожа Симъндс.

– Джо! Джо! Отвори! Джо!

– Внимавай, момче, че ще повикам полиция.

Джей разпери ръце.

– Добре. Добре. Съжалявам. Отивам си. Извинете.

Той изчака, докато тя си тръгна. После се промъкна в градината и обиколи къщата. Беше напълно сигурен, че Джо е някъде там. Може би му се сърдеше, затова чакаше да се откаже и да си тръгне. В края на краищата и преди се беше държал хладно. Джей разгледа обраслата с плевели градина, като очакваше да го види край дърветата или в оранжерията му в блокпоста, но наоколо не се виждаха следи от друго присъствие освен неговото собствено. Едва тогава осъзна какво се е случило. Нямаше нито едно парцалче. Нито един знак, надраскан върху ствола на някое дърво или камък. Червените торбички бяха изчезнали от ъглите на блокпоста, от стената, от клоните на дърветата. Грижливо подредените камъчета на пътеките бяха небрежно разпръснати навсякъде. Лунният календар, окачен на стената на бараката за инструменти, причудливите символи, залепени с тиксо за дърветата – всички знаци, които Джо оставяше след себе си, бяха изчезнали. Разсадниците бяха занемарени, растенията вътре бяха оставени да се грижат сами за оцеляването си. Овощната градина беше осеяна с гнили летни плодове, сиво-кафяви и смачкани, разпилени по замръзналата земя. Стотици. Круши, ябълки, сливи, вишни. Тогава разбра. Тези опадали плодове...

Джо си беше отишъл.

Задната врата не беше плътно затворена. Джей успя да я отвори и влезе в празната къща. Миришеше на спарен въздух, на плодове, оставени да изгният в избата. В кухнята доматиците се бяха разрасли до чудовищни размери, беше мрачно и бледите крехки филизи се протягаха към тънкия светъл процеп в прозореца, преди да умрат разкрячени и обезводнени в умивалника. Очевидно Джо бе оставил всичко по местата си: чайника на печката, кутията с бисквити – вътре още имаше няколко, изсъхнали, но ставаха за ядене, – палтото, окачено на гвоздей зад вратата. В избата нямаше ток, но беше достатъчно светло от кухнята, за да може Джей да различи редовете бутилки, буркани и гарафи, подредени прилежно по рафтовете, които блестяха като скъпоценни камъни на морското дъно.

Джей претърси къщата. Нямаше много за търсене; нещата на Джо не бяха много, а доколкото можеше да съди, старецът не беше взел почти нищо със себе си. Липсваше старата му аптечка, неговият „Наръчник на билкаря“ и малкото му дрехи, сред които и миньорската каска и

ботушите. Шкафът със семена все още стоеше до леглото му, но когато Джей го отвори, установи, че е празен. Семената, корените, пакетчетата, пликовете и грижливо надписаните парчета вестникарска хартия бяха изчезнали. В шкафа имаше само прахоляк. Където и да бе отишъл Джо, беше взел семената със себе си.

Но къде беше отишъл? Картите още висяха по старите си места по стените с надписите и означенията със ситния старателен почерк на Джо, но нямаше нищо, което да подсказва накъде е тръгнал. Нямаше никаква следа сред множеството му маршрути; цветните линии водеха към десетки различни точки: Бразилия, Непал, Хаити, Френска Гвиана. Джей погледна под леглото, но намери само картонена кутия, пълна със стари списания. Той ги извади и ги прегледа с любопитство. Никога не беше виждал Джо да чете много. Освен „Наръчника на билкаря“ и някой вестник, Джей рядко го виждаше да чете нещо, а когато го правеше, се мръщеше като човек, напуснал училище на четиринайсет години и следеше текста с пръст. Но тези списания бяха стари, малко поизбелели и все пак държани на чисто, покрити с парче картон, за да не се повредят от праха. Датите на кориците бяха същинско откровение: 1947, 1949, 1951, 1964... Стари списания с корици в жълто и черно. Стари броеве на „Нешънъл Джоиграфик“.

Джей седна на земята и започна да прелиства страниците, станали крехки от възрастта. В тези стари списания имаше нещо успокояващо, сякаш само като ги докосваше, можеше да почувства близостта на Джо. Тук бяха местата, които той беше виждал, хората, сред които бе живял – може би спомени за дългите години, прекарани на път.

Тук беше и Френска Гвиана, и Египет, Бразилия и Южна Африка, и Нова Гвинея. Някога ярките корици лежах на прашния под. Джей видя как старецът е отбелязвал някои пасажи с молив, как е подчертавал други. Хаити, Южна Америка, Турция, Антарктика. Това бяха неговите пътувания. Маршрутите на пътешествията. Навсякъде имаше дати, знаци, линии в много цветове.

Дати и знаци.

По гърба му полазиха студени тръпки на подозрение.

Отначало бавно, после, като разлистваше страниците с все по-голяма и зловеща увереност, Джей започна да разбира. Картите. Анекдотите. Скритите броеве на „Нешънъл Джоиграфик“ с дати след края на войната...

Той гледаше списанията и се опитваше да открие друго обяснение. Но то можеше да бъде само едно.

Нямаше никакви пътешествия. Джо Кокс беше миньор, цял живот, от деня, в който бе напуснал училище, до деня на пенсионирането си. След като шахтата в Недър Едж е била закрыта, той се е преместил на Поуг Хил Лейн и е заживял с миньорската си пенсия. Може би е бил пенсиониран по инвалидност заради осакатената си лява ръка и е мечтал за пътешествия. Всички негови преживявания, анекдоти, приключения, дами от Хаити, пътуващи цигани – всичко това беше взето от тази купчина стари списания, всичко бе фалшиво като магията му, лаическата му алхимия, скъпоценните му семена, несъмнено придобити от градинари или поръчани по пощата, докато е мечтал – докато е измислял лъжички си – в самота.

Лъжи. От край до край. Фалш и лъжи.

Изведнъж го обзе непреодолим гняв. Той беше неподвластен на разума, породен от болката и объркването, от преживяванията през последните няколко месеца, от раздялата с Джил и предателството на Джо, от родителите, от него самия, училището, от Зет, от Гленда и бандата ѝ, от осите. Всичко това за миг се превърна в един-единствен изблик на болка и гняв. Джей разпръсна списанията по пода, започна да рита и тъпче страниците. Разкъса кориците и стъпка снимките в смесницата от прах и кал на пода. Отиде до празния шкаф за семена и започна да го рита. Изтича долу в избата и изпотроши всичко, което успя да намери – бутилките, бурканите, плодовете, спирта. Под краката му хрущеше натрошено стъкло.

Как можа Джо да го излъже?

Как можа?

Забрави, че тъкмо той беше избягал, че той бе изгубил вяра. Мислеше единствено за заблуденията на Джо. Все пак се беше върнал, нали? Беше се върнал. Но ако тук някога имаше магия, сега тя си бе отишла.

Гърбът го болеше – може би се беше ударил, докато буйстваше в избата. Върна се в кухнята с чувство на тежест и безполезност. Беше си порязал ръката на парче стъкло. Поиска да я измие на мивката, но водата беше спряна. Тогава видя плика.

Беше подпрян грижливо на прозореца до изсъхналия калъп катранен сапун. На плика беше написано неговото име с малки нестройни главни букви. Беше твърде голям за писмо, изглеждаше издут като малък пакет. Джей несръчно го разкъса, като мислеше, че може би все пак Джо не го бе забравил, че това беше някакво обяснение, знак...

Талисман.

В плика нямаше писмо. Той погледна два пъти, но нямаше дори

мъничка бележка. Вместо това Джей намери малък пакет – беше един от пакетите със семена на Джо, от шкафа, грижливо надписан с червен молив. „Специалитет“.

Джей разкъса едното ъгълче. Вътре имаше семена, мънички черни семена, стотина, а може би повече, които се търкулнаха между несръчните му пръсти, докато се мъчеше да проумее. Нямахше нито бележка, нито писмо, нито адрес. Само семена.

Какво можеше да направи с тях? Гневът отново го връхлетя като вълна. Да ги засади в градината му? Да се изкатери по бобеното стъбло до вълшебна страна? Джей избухна в злостен смях. Какво точно трябваше да направи с тях?

Семената се посипаха безцелно между пръстите му. От очите му бликнаха сълзи на гневен, отчаян смях.

Джей излезе навън и се покатери на задната ограда. Разкъса пакета и остави семената да се разпилеят като черни точки на влажния зимен вятър. После пусна разкъсания плик да се носи след тях. Чувстваше се изпълнен с горчива радост.

По-късно му хрумна, че може би не е трябвало да го прави, че може би все пак в тези семена е имало магия, но беше твърде късно. Каквато и загадка да му бе оставил Джо, Джей не успя да я разгадае.

Ланскене, лятото на 1999 година

Юни доплува като кораб, тласкан от сини рошави вълни. Това беше хубаво време за писане – книгата на Джей се удължи с още петдесет страници, – но още по-хубаво за засаждане, за преместване на младия разсад в наново прекопаните лехи, за подреждане на картофите в редове, за плевене, за сваляне на гирляндите от еньовчета и див бъз от храстите касис, за бране на ягоди и малини за сладко. Джо изпитваше особено удоволствие от това.

– Няма по-сладко нещо от брането на свои плодове от своята градина – казваше той, стиснал цигара между зъбите си.

Тази година ягодите бяха станали хубави – три реда по петдесет метра, достатъчно и за продан, ако му хрумнеше да продава, но Джей не се интересуваше от това. Предпочиташе да ги раздава на новите си приятели, да прави сладко, да ги яде пресни, понякога направо от градината, покрити с прах от розовата почва. Плашилата на Джо – гъвкави пръчки, украсени със станиол и неизменен червен талисман – бяха достатъчни за пропъждане на птиците.

– Трябва да направиш малко вино, момче – съветваше го Джо. – Аз никога не съм правил вино от ягоди. Не съм отглеждал толкова много, че да си струва труда. Искам да видя какво ще излезе.

Джей откри, че сега с лекота приема присъствието на Джо, без да задава въпроси, но не защото нямаше въпроси към него. Просто не се осмеляваше да ги зададе. По-добре беше да го приеме такъв, какъвто е, като поредното всекидневно чудо. Прекалено упоритото задълбаване можеше да му разкрие повече неща, отколкото Джей искаше да знае. Гневът му също не беше изчезнал безследно. Той продължаваше да бъде част от същността му, като заспало семе, готово да покълне при подходящите условия. Но на фона на всичко останало сега гневът изглеждаше по-маловажен, сякаш бе част от друг живот. Прекалено тежкия баласт, казваше Джо, те забавя. Освен това имаше много неща за вършене. Юни беше натоварен месец. Зеленчуковата градина имаше нужда от грижи: трябваше да се изкопаят нови картофи, които да се складират на палети заедно с полепналата суха пръст, да се побият колчета край младия праз, цикорията да се покрие с черен найлон, за да се предпази от

слънцето. Вечер, когато захладяваше, Джей работеше върху книгата си, а Джо го наблюдаваше от ъгъла на стаята, легнал в леглото с ботушите и вдигнал крака на стената, или пушеше и гледаше към полето с блеснали мързеливи очи. Както градината, и книгата на този етап се нуждаеше от много работа. Когато последните сто страници приближиха края си, Джей започна да забавя ход, да се запъва. Краят на книгата беше все още толкова неясно оформен в главата на Джей, както и в началото. Той прекарваше все повече време в съзерцание на пишещата машина или в гледане през прозореца навън, където се вираше в сенките по варосаните стени. Прочете написаните страници и нанесе поправки с коректор. Преномерираща страниците, подчерта заглавията. Правеше какво ли не, само и само да се заблуждава, че още работи. Но Джо не се остави да го заблудят.

– Тая нощ не пада голямо писане, момче – отбеляза той в една непродуктивна нощ. Акцентът му се беше усилил, както всеки път, когато говореше с насмешка.

Джей поклати глава.

– Справям се добре.

– Нали искаш да свършиш – продължи Джо. – Измисли го, докато още можеш.

Джей се ядоса.

– Не мога да го направя.

Джо сви рамене.

– Наистина, Джо. Не мога.

– Няма такава дума – това беше поредното любимо изказване на Джо. – Искаш ли да свършиш проклетата книга или не искаш? Няма да ме има тука вечно, нали знаеш.

За пръв път Джо загатна, че може да си отиде. Джей рязко вдигна глава.

– Какво искаш да кажеш? Ти току-що се върна!

Старецът отново сви рамене.

– Е...

Всичко беше ясно. Някои неща нямаше нужда да се казват. Но Джо беше по-открит.

– Исах да те накарам да започнеш – каза той накрая. – Да те видя как работиш, ако така по ти харесва. Обаче за оставането...

– Заминаваш, така ли?

– Е, сигурно няма да е сега.

Сигурно. Думата падна като камък в спокойна вода.

– Пак ли? – тонът на Джей беше повече от обвинителен.

– Още не.

– Но скоро.

Джо сви рамене. Накрая каза:

– Не знам.

Пак този гняв – старият познайник. Като повтаряща се треска. Джей го чувстваше в себе си като топлина и гъделичкане на тила. Гняв на себе си, на тази потребност, която никога не можеше да бъде задоволена.

– По някое време трябва да тръгна, момче. И двамата трябва да тръгнем. Ти – повече от всякога.

Мълчание.

– Обаче май ще поостана още малко. До есента поне.

Хрумна му, че никога не е виждал стареца през зимата. Сякаш беше частица от летния въздух.

– Все пак защо си тук, Джо? Призрак ли си? Това ли е? Преследваш ли ме?

Джо се разсмя. На светлината на луната, която надничаше изпод капациите, той наистина приличаше на призрак, но в усмивката му нямаше нищо страховито.

– Все много питаш – засилването на акцента бе насмешка към самия себе си, нотка на носталгия. Изведнъж Джей се запита дали и каква част от това също е фалшива. – Разправях ти още много отдавна. Астрално пътуване, момче. Аз пътувам, докато спя. Много ме бива вече. Мога да отида навсякъде. Египет, Банкок, Южния полюс, танцьорките в Хавай, Северното сияние – всичко съм видял. Затуй толкова много спя.

Джо се засмя и хвърли угарката от цигарата си на каменния под.

– Ако е така, къде си сега? – тонът на Джей звучеше подозрително, както винаги, когато подозираше, че старият Джо му се присмива. – Искам да кажа, къде си наистина? На пакетчето със семената имаше печат от Кърби Монктън. Там ли...

– Е, ами... – Джо запали нова цигара. Миризмата ѝ се разнесе свръхестествено силно из малкото помещение. – Не е важно. Нали сега съм тука.

Не каза нищо повече. Отдолу в избата останалите „Специалитети“ подрънкваха с копнеж и нетърпение. Почти не издаваха звук, но аз чувствах как се суетят, как ферментират бързо и вдигат много пяна като развалено вино. „Скоро“ – шепнеха сякаш те зад стъклото в тъмното. Скоро. Скоро. Скоро. Не млъкваха. Стояха до мен в избата по-живи, по-

напрегнати от всякога, гласовете им се издигаха в обща какофония от писъци, сумтене, смях и кикотене, които разтърсваха къщата до основи. Къпиново синьо, катранено черно. Само тези две оставаха, но гласовете им бяха станали по-силни. Сякаш духът на другите бутилки още витаеше тук, караше останалите да полудяват. Въздухът бе изпълнен с тяхната енергия. Дори се бяха просмукали в почвата. Джо също беше тук почти постоянно, рядко изчезваше, дори когато в къщата имаше други хора. Джей трябваше непрекъснато да си напомня, че другите не могат да видят стареца, макар че реакцията им показваше, че по някакъв начин усещат неговото присъствие. Попот усети мирис на сладко. Нарсис – шум от запален двигател на кола. Жозефин почувства, че се надига нещо като буря, което накара космите на ръцете ѝ да настръхнат като на ядосана котка. Джей имаше много посетители. Нарсис, който му носеше семена за градината, беше станал много дружелюбен. Той поглеждаше лехите на възстановената зеленчукова градина с мрачно одобрение.

– Не е лошо – каза веднъж, като потърка с палец един стрък босилек, за да пусне аромат. – За англичанин... Може да станете истински фермер.

Сега, след като посади специалните семена на Джо, Джей започна да работи в овощната градина. Трябваше му стълби, за да се качва достатъчно нависоко и да освобождава клоните на дърветата от натрапчивия имел, а също мрежи, за да пази плодовете от птици. Тук имаше около сто дървета, занемарени от няколко години, но все още хубави: круши, ябълки, праскови, череши. Нарсис сви пренебрежително рамене.

– От плодове не може да се преживява – заключи той мрачно. – Всички ги отглеждат, има ги много и накрая хранят с тях прасетата. Но ако обичате конфитюр... – Нарсис поклати глава, учуден от този негов каприз. – Сигурно няма лошо, а?

– Ще се опитам да направя малко вино – призна Джей усмихнат.

Нарсис го погледна озадачен.

– Вино от плодове?

Джей изтъкна, че гроздето също е плод, но Нарсис поклати глава стъписан.

– Е, щом ви харесва. Това е по английски.

Джей скромно се съгласи, че наистина беше по английски. Може би Нарсис би искал да опита малко вино? Старецът се усмихна неочаквано и дяволито. Останалите „Специалитети“ задрънчаха в очакване. Въздухът се изпълни с карнавалното им веселие.

„Къпини, 1976“. Хубаво лято за къпините, зрели, пурпурни,

плувнали в тъмен сок. Ароматът беше неустоим. Джей се запита как Нарсис ще реагира на вкуса.

Старецът отпи глътка и я търкулна по езика си. За миг му се стори, че чува музика, оглушителен взрив на духови и ударни инструменти от татък реката. Речните цигани, смътно си каза той, макар че тази година беше малко рано за циганите, които идваха предимно за сезонната работа в лозята през есента. С музиката дойде ароматът на дим, на пържени картофи и кървавица, както когато Март я приготвяше, макар че Март беше мъртва от десет години, а бяха минали повече от трийсет, когато пристигна онова лято с циганите.

– Не е лошо – гласът му прозвуча малко дрезгаво, когато остави празната чаша на масата. – Има вкус на...

Не можеше да си спомни какъв точно беше вкусът, но оня мирис го преследваше, мирисът на гозбите на Март и на пушека, който се просмукваше в косата ѝ и караше ябълките на бузите ѝ да поруменяват. Спомни си как тя решише косата си вечер, как разплиташе кестенявите си къдрици от стегнатия възел, на който ги носеше, как уханията на дневните гозби бяха уловени в кичурите на врата ѝ – на хляб с маслини, кървавица, прясно опечен хляб и дърва. Той освобождаваше дима от косите ѝ с пръстите си и косата ѝ свободно падаше в ръцете му.

– Има вкус на дим.

На дим. Сигурно от дима очите ми се насълзяват, каза си Нарсис. Или от дима, или от алкохола. Каквото и да беше сложил англичанинът във виното си, то беше...

– Силно е.

Когато се зададе юли, времето стана по-горещо и накрая беше вече непоносимо. Джей се чувстваше благодарен, че има само няколко реда зеленчуци и овощни дървета, за които да се грижи, защото въпреки близостта до реката земята бе станала суха и напукана, обичайният ѝ кафеникавочервен цвят беше избледнял до розово, а после и съвсем до бяло от безмилостното слънце. Сега му се налагаше да полива всичко ежедневно в продължение на два часа, като избираше прохладните вечери и ранните сутрини, за да не се изгуби влагата на почвата. Използваше оборудването, което бе намерил в изоставената барака за инструменти на Фудуен: големи метални бидони за вода, които пълнеше от реката, ръчна помпа, която разположи близо до драконовата глава на границата между неговата земя и лозето на Мари.

– Тя е най-добре в това време – довери му Нарсис на чаша кафе в „Ле Маро“. – Нейната земя никога не изсъхва, дори посред лято. Е, преди години бяха направили някаква отводнителна система, тогава още бях момче; с тръби и облицовка, но беше преди старият Фудуен да реши да купи имота. Сега обаче е разрушена. Не вярвам да се е опитвала да я поправи – в гласа му не се долавяха осъдителни нотки. – Ако не може да я поправи сама – продължи той, – изобщо няма да я поправи. Такава си е.

Нарсис страдаше от юлските жеги. Това беше периодът на най-деликатните растения в разсадника му – гладиоли, божури и камелии, готови за продан на цветарските магазини, млади, съвсем нежни зеленчуци и плодове, които тъкмо връзваха на дърветата. Неочакваната жега можеше да убие цветята – всяко се нуждаеше от цяла лейка вода всеки ден, – да изгори плодовете на клоните, да изсуши листата.

– Ех... – въздъхна един ден Нарсис и сви философски рамене. – Цяла година е така. Няма дъжд кажи-речи от февруари. Може би има колкото да намокри земята, но не стига, за да се просмуче, да стигне където трябва. Годината пак ще бъде лоша – той махна към кошницата със зеленчуци зад гърба си – подарък за трапезата на Джей – и поклати глава. – Вижте – каза. Доматите бяха колкото топки за крикет. – Направо ме е срам да ги продавам – старецът мрачно отпи от кафето си. – По-добре още сега да се откажа.

Разбира се, той нямаше намерение да прави такова нещо. Нарсис,

който някога отговаряше едносрично на поздравите на Джей, напоследък бе станал особено разговорлив. Под мрачната му външност се криеше добро сърце и грубовата топлина, която караше хората да го харесват. Беше единственият човек от селото, с когото Мари поддържаше делови взаимоотношения, може би защото двамата използваша едни и същи наемни работници. Веднъж на три месеца старецът доставяше поръчки – тор, средство против вредители, семена за засаждане – във фермата ѝ.

– Тя живее затворено – това бе единственият му коментар. – Повечето жени би трябвало да са като нея.

Миналата година Мари беше сложила пръскачка в далечния край на второто си поле, като използваше вода от реката. Нарсис ѝ бе помогнал да я занесе на мястото и да я сглоби, но после тя сама бе прокопала каналите през полето до водата, а после беше заровила тръбите дълбоко в земята. Там Мари отглеждаше царевица, а всяка трета година – слънчогледи. Тези култури не понасят сушата така, както лозите.

Нарсис ѝ бе предложил помощта си за поставянето на тръбите, но тя беше отказала.

– Струва си да правиш нещо само ако го правиш сам – бе отвърнала Мари.

Сега пръскачката работеше по цяла нощ – през деня беше безсмислено, защото водата се изпаряваше във въздуха, още преди да е стигнала земята. Джей чуваше шума на пръскачката през отворения си прозорец и виждаше лекото трептене на водата в застиналия въздух. На лунна светлина белите пръски изглеждаха призрачни, вълшебни. Нарсис каза, че основното, с което Мари се занимава, е гроздето. Царевицата и слънчогледът ѝ трябваша за фураж на добитъка, зеленчуците и плодовете – за лично ползване. Тя отглеждаше няколко кози за мляко и сирене и те тичаха свободно из фермата като кучета. Лозето беше малко, от него се получаваха само 8000 бутилки годишно. За Джей това бе много и той го каза. Нарсис се усмихна.

– Не е достатъчно – отсече. – Разбира се, виното е добро. Старият Фудуен знаеше какво прави. Той посади тези лози. Забелязали ли сте как земята се спуска стръмно към тресавището?

Джей кимна.

– Затова тя може да отглежда тези лози. Този сорт се бере много късно, през октомври или ноември, сортира се чепка по чепка, на ръка. Дотогава гроздето вече е почти изсъхнало. Но всяка сутрин от тресавището се вдига влага, навлажнява лозите и помага за благородното

гниене, което прави гроздето сладко и ароматно – Нарсис се замисли. – Сега тя има към сто бъчви – дъбови – и виното отлежава в избата ѝ. Миналата година, когато ходих там да нося поръчките, ги видях. Минат ли осемнайсет месеца, това вино струва сто франка бутилката, може и повече. С него тя искаше да купи вашата ферма.

– Сигурно твърдо е решила да остане тук – отбеляза Джей. – Човек би си помислил, че като има пари, нищо не я спира да се махне от селото. Чувал съм, че не се разбира с хората тук.

Нарсис го погледна.

– Тя просто си гледа работата – отсече той. – Това е.

После разговорът отново се насочи към градинарство.

Лятото беше като отворена врата към тайна градина. Книгата на Джей продължаваше да стои незавършена, но сега той рядко мислеше за това. Интересът му към Мари отдавна надхвърляше необходимостта от събиране на материал за книгата. Към края на юли жегата стана още по-нетърпима, усилена от буен горещ вятър, който бе изсушил царевичата така, че листата ѝ шумоляха неудържимо в полето. Нарсис мрачно клатеше глава и казваше, че е предвиждал това. Жозефин удвои продажбите на напитки. Джо поглеждаше в лунния календар и календара на приливите и отливите и даваше на Джей точни указания за това къде и колко да полива, за да постигне най-добър резултат.

– Скоро ще захладнее, момче – казваше старецът. – Ще видиш.

Не че имаше кой знае какво да губи. Няколко лехи със зеленчуци. Дори въпреки сушата овощната градина щеше да даде повече плодове, отколкото Джей би могъл да използва. В кафенето Люсиен Мерл поклащаше злорадо глава.

– Видяхте ли за какво говорех? – казваше. – Дори земеделците го знаят. Няма вече бъдеще в това. Хора като Нарсис карат по стария начин, защото не знаят нищо друго, но новото поколение – е-хе! Те знаят къде са парите. Всяка година цените на земеделската продукция се понижават. Живеят от държавни субсидии. Стига само една година реколтата да е лоша и трябва да вземат заеми от взаимоспомагателната каса, за да засадят за следващата година. И с лозята е същото – той се измя. – Малки лозя, малко пари. Не може да се преживява от малка ферма. Хората като Нарсис не го разбират – Люсиен понижи тон и се приближи към Джей. – Обаче всичко ще се промени – довърши той самодоволно.

– Така ли?

Джей започваше да се отегчава от Люсиен и грандиозните му планове за Ланскене. Единствената тема на разговор беше за това как Ланскене може да заприлича повече на Льо Пино. Двамата с Жорж Клермон бяха поставили табели край пътя за Ажен и на близкия път за Тулуза, които имаха за цел да привличат потоци от туристи.

„Посетете Ланскене су Тан!
Посетете нашата историческа църква
Нашия римски виадукт

Опитайте нашите специалитети“

Повечето хора гледаха на това със снизхождение. Ако привлечеше хора – добре. Повечето се отнасяха с безразличие, защото Жорж и Люсиен бяха прочути с грандиозните си планове, които никога не водеха до нищо. Каро Клермон се опита няколко пъти да покани Джей на вечеря, но досега той успяваше да отложи неизбежното. Тя се надяваше да го убеди да говори пред литературния ѝ кръг в Ажен. Само от мисълта за това му приляваше.

Този ден валеше за пръв път от седмици. Ожесточен силен дъжд, който се изливаше от нагорещеното до бяло небе, но не носеше свежест. Нарсис промърмори, че вече е твърде късно и че няма да вали достатъчно дълго, за да намокри земята, но въпреки това дъждът продължи до късно през нощта, като се изливаше през улуците на изпечената земя с енергичен плискащ звук.

На следващата сутрин беше мъгливо. Силният дъжд бе престанал, заменен с досаден ръмеж. По потъналата във вода градина Джей съдеше, че дъждът наистина е бил много силен, но дори без слънчева светлина, която да изсуши земята, локвите вече бяха започнали да съхнат, като калта слепваше пукнатините в земята и водата се стичаше в дълбините ѝ.

– Имахме нужда от това – отбеляза Джо, надвесен над младите растения. – Добра работа свърши, като покри пръстените ябълки, иначе водата щеше да ги измие.

„Специалните“ семена бяха засети в един разсадник до самата стена на къщата и останаха незасегнати. Джей забеляза, че те растат със забележителна бързина; онези, които бе засадил първи, вече бяха дванайсет инча високи и листата им във форма на сърце пълзяха по вътрешната страна на стъклото. Вече имаше към петдесет корена разсад, готови за пресаждане, което беше изключително постижение за толкова капризно растение. Джо често обичаше да казва как са му били необходими пет години, за да намери подходящата почва.

– Да – той погледна доволно растенията. – Май че тука почвата е точно каквато трябва.

Същата сутрин пристигна ново писмо от Ник с новини за още две предложения от издателства за незавършения роман на Джей. Ник казваше, че предложенията не са окончателни, но предлаганите суми вече бяха много щедри, почти смехотворни за Джей. Животът в Лондон, Ник, университетът, дори преговорите за романа му се струаха

абстрактни. Тук дори най-безобидната щета, нанесена от неочакван пороеен дъжд, му изглеждаше по-важна от всичко това. Джей работи в градината до обяд, без да мисли за каквото и да било.

Август беше необичайно дъждовен за Ланскене. Валеше през ден, като през останалото време бе облачно и духаше вятър, от който листата на растенията окапваха. Джо клатеше глава и казваше, че го е очаквал. Той беше единственият, който говореше така. Дъждът беше безмилостен, разяждаше горния слой на почвата и измиваше корените на дърветата. Джей ходеше до овощната градина в дъжда и с парчета от черга завиваше дърветата в основата им, за да ги предпази от влага и гниене. Това беше друг стар номер от Поуг Хил Лейн, който вършеше добра работа. Но без достатъчно слънчева светлина плодовете падаха безформени и неузрели от клоните. Джо свиваше рамене. Казваше, че ще има и други години. Джей не беше убеден в това. След завръщането на стареца той бе станал изключително чувствителен към промените в настроението му, като забелязваше всяка промяна в изражението на лицето му, обмисляше всяка дума. Правеше му впечатление, че Джо говори по-малко отпреди, че понякога силуетът му е неясен, че радиото, настроено неизменно на станцията за стари шлагери още от май насам, понякога в продължение на минута-две издаваше неясно бръмчене, докато намери сигнала. Сякаш самият Джо също бе сигнал, който постепенно заглъхваше. Струваше му се обаче, че по някакъв начин той е виновен за това, че Ланскене някак надделява и затъмнява Джо. Дъждът и ниските температури пропъждаха аромата, тъй характерен за присъствието на стареца, уханието на захар, плодове, пяна и дим. През последните няколко седмици то едва се долавяше и имаше непоносими мигове, когато Джей се чувстваше напълно самотен, посърнал като човек, седнал до приятел на смъртно легло и заслушан в дишането му.

След случката с осите Мари вече не го избягваше. Те се поздравяваха през оградата или плета и макар тя да не беше особено жизнерадостна в приветствията си, Джей оставаше с впечатлението, че Мари започва да го харесва. Понякога двамата разговаряха. За нея септември беше натоварен месец, когато гроздето бе напълно оформено и започваше да жълтее, но дъждът, който почти не беше спирал през последния месец, създаваше нови проблеми. Нарсис приписваше злополучното лято на глобалното затопляне. Другите мърмореха неопределено за „Ел Ниньо“, химическия комбинат в Тулуза, японското земетресение. Мирей Фезанд цупеше устни и говореше за Страшния съд. Жозефин си припомняше

ужасното лято на 1975 година, когато Тан беше пресъхнала и селото бе нападнато от освирепели лисици, дошли от тресавищата. Не валеше всеки ден, но въпреки това слънцето стоеше като ръждива монета в небето и почти не грееше.

– Ако продължава така, тази есен няма да има плодове – мрачно отбеляза Нарсис.

Прасковите, кайсиите и другите меки плодове вече бяха съсипани. Дъждът бе проял нежната им тъкан и те падаха изгнили на земята, преди да са напълно узрели. Доматите така и не узряха. Ябълките и крушите не бяха в по-добро състояние. Лъскавата им кора ги предпазваше до известна степен, но не достатъчно. Най-много пострадаха лозите.

– По това време на гроздето му трябва слънце – казваше Джо. Особено за късните благородни сортове, които трябваше да изсъхнат като стафиди. Тези сортове разчитат на изключителните природни условия на Ланскене: горещите дълги лета, влажните мъгли, които се вдигат от слънцето над реката. Тази година обаче в благородното гниене нямаше нищо благородно. То беше чисто и просто гниене. Мари правеше каквото може. Поръча найлонови покривала от града, които закрепил над лозите с помощта на метални халки. Това ги спаси от най-проливния дъжд, но не можа да защити оголените корени. Найлоните спираха всеки слънчев лъч и плодовете вътре се потяха. Земята отдавна се беше превърнала в кална каша. Подобно на Джей, Мари постла между редовете черги и картон, за да предпази земята от по-нататъшно разлагане. Но това беше напразно.

Градината на Джей бе в малко по-добро състояние. Тя беше по-далеч от тресавището, издигаше се над нивото на водата и имаше естествени отводнителни канали, по които излишната вода се стичаше към реката. Тан бе придошла повече отвсякога, беше заляла лозето на Мари и пълзеше заплашително към градината на Джей. Брегът бе ерозирал до такава степен, че цели парчета земя вече се бяха свлекли в реката. На Роза беше заръчано да не доближава опасния бряг.

Ечемикът беше в ужасно състояние. Всички ниви в Ланскене бяха предадени на дъжда. В една от нивите на Бриансон се беше появило очертание във формата на кръг и най-наивните клиенти на Жозефин започнаха да говорят за извънземни. Ру намекна, че пакостливият малък син на Клермон и приятелката му знаят повече, отколкото казват. Дори пчелите тази година се трудеха по-малко, както твърдеше Бриансон, а и нямаше много цветя, затова медът не беше хубав. Тази зима всички в Ланскене трябваше да затягат коланите.

– Тази година трудно ще се припечели достатъчно от реколтата, за да се засади напролет – обясни Нарсис. – Когато реколтата е лоша, трябва да садиш на кредит. А със земя под аренда става още по-трудно – той внимателно капна „Арманяк“ в горещото си кафе и го изпи на един дъх. – Няма достатъчно пари в царевицата или слънчогледа – каза. – Дори цветята и разсадът са по-малко от обикновено. Трябва ни нещо ново.

– Ориз може би – предложи Ру.

Клермон не беше така оклюмал въпреки лошата си реколта през лятото. Наскоро двамата с Люсиен Мерл бяха ходили на север за няколко дни и се върнаха пълни с ентузиазъм за новия си проект за Ланскене. Говореше се, че той и Люсиен възнамеряват да станат съдружници и да направят промени, които да допринесат за това Ланскене да заеме по-важно място в областта около Ажен, но и двамата изглеждаха особено потайни и не говореха по въпроса. Каро също гледеше дяволито и самодоволно, два пъти дойде във фермата на Джей, като каза, че й било „на път“, макар че беше на километри от обичайния й маршрут, и остана за кафе. Имаше много нови клюки за разказване и остана много доволна от начина, по който Джей бе обновил фермата, като прояви особено любопитство към книгата му и намекна, че влиянието й в местните литературни среди би допринесло за успеха й.

– Наистина трябва да се опитате да завържете малко контакти във Франция – наивно каза тя. – Знаете ли, Тоанет Мерл познава много хора от медиите. Може би ще успее да ви уреди интервю за някое местно списание...

Като се мъчеше да съдържи усмивката си, Джей обясни, че една от основните причини да се премести в Ланскене е била желанието да избяга от контактите с медиите.

Каро се усмихна превзето и промърмори нещо по повод артистичния му темперамент.

– И все пак помислете за това – настоя тя. – Убедена съм, че присъствието на известен писател тук ще ни даде тласък, от който така се нуждаем.

Тогава Джей почти не я слушаше. Беше на път да завърши новата си книга, за която вече бе подписал договор с „Уърлдуайд“, голяма международна издателска компания, и си беше поставил краен срок до октомври. Освен това работеше по подобряването на старите отводнителни канали с помощта на няколко бетонни тръби, които Жорж му беше докарал. А и покривът бе протекъл на едно място. Ру беше предложил помощта си в поправянето и пренареждането на керемидите. Дните му

бяха твърде натоварени, за да отделя време за Каро и нейните планове.

Затова статията във вестника го завари напълно неподготвен. Джей изобщо не би разбрал за съществуването ѝ, ако Попот не я бе забелязала в един аженски вестник и не му я беше донесла да я прочете. Самата тя бе трогателно поласкана от това, но Джей веднага се почувства неудобно. В края на краищата това бе първият знак, че местонахождението му е разкрито. Той не запомни точните думи. Имаше много празни приказки за блестящата му кариера до момента. Имаше и безвкусни излияния за това как е избягал от Лондон и преоткрил себе си в Ланскене. Повечето приказки бяха второразредни баналности и смътни предположения. По-лошото беше, че имаше снимка, направена в „Кафе де Маро“ на 14 юли, на която се виждаха Джей, Жорж, Ру, Бриансон и Жозефин, седнали на бара с бутилки бира в ръце. На снимката Джей бе облечен в черна тениска и пъстри шорти, Жорж пушеше „Голоаз“. Не можеше да си спомни кой я е направил. Можеше да бъде всеки. Отдолу със ситни букви пишеше: „Джей Макинтош с приятели в «Кафе де Маро», Ланскене су Тан“.

– Е, не можеше да се криеш цял живот, момче – отбеляза Джо, когато Джей му разказа за статията. – Все някога щяха да те намерят.

Джей седеше зад пишещата си машина с бутилка вино от едната страна и чаша кафе от другата. Джо беше облечен в тениска с надпис „Елвис е жив, добре е и живее в Шефилд“. Джей забеляза, че сега силуетът му все по-често става прозрачен и се разпада на места като силно увеличена фотографска снимка.

– Не разбирам защо – каза Джей. – Ако искам да живея тук, това си е моя работа, нали?

Джо поклати глава.

– Ъ-хъ. Сигурно. Само че не можеш да я караш така цял живот – отвърна. – Има такива работи като документи. Пропуски. Практични неща. Пари, такива работи. Скоро и твоите пари ще свършат.

Вярно беше, че през четирите месеца, откакто живееше в Ланскене, спестяванията му бяха започнали да се топят. Ремонтът на къщата, мебелите, инструментите, различните неща за градината, отводнителните тръби, всекидневните разноски за храна и дрехи плюс, разбира се, покупката на самата ферма, бяха надвишили многократно очакваните разходи.

– Скоро ще има пари – каза Джей. – Всеки момент ще подпиша окончателния договор за книгата.

Той спомена предварителната сума, като очакваше Джо да замълчи

почтително. Вместо това старецът сви рамене.

– Хм. По-добре да имам банкнота в ръката, отколкото чек в пощата – отбеляза мрачно. – Исках само да съм сигурен, че ще се справиш, това е всичко. Да съм сигурен, че си добре.

Преди да си отида. Нямахше нужда да го казва. Беше толкова ясно, сякаш го бе произнесъл на глас.

Дъждът продължаваше да вали неумолимо. Странното беше, че температурите останаха високи, а вятърът беше горещ и не носеше прохлада. Нощем често се вдигаше буря и светкавици прорязваха хоризонта, като осветяваха небето в заплашително червено. Църквата в Монтобан бе поразена от гръмотевица и изгоря. След инцидента с гнездото на осите Джей благоразумно стоеше настрана от речния бряг. И без това беше опасно, както казваше Мари. Бреговете, силно измити от течението, от време на време се свличаха във водата. Лесно беше човек да падне, да се удави. Ставаха какви ли не злополуки. В разговорите тя рядко споменаваше Тони. Когато Джей повдигна този въпрос, Мари се смути. За Роза също споменаваше само мимоходом. Джей започна да си мисли, че подозренията му от онзи ден бяха неоснователни. В края на краищата тогава той изпитваше силна болка и имаше треска. Може би беше заблуда, породена от въздействието на отровата на осите. Защо ѝ бе на Мари да го лъже? А на Роза? Във всеки случай Мари сега имаше други грижи. Дъждът беше съсипал царицата и зреещите кочани бяха почнали да гният. Слънчогледите бяха меки и натежали от пода, с клюмнали глави или пречупени стъбла. Но най-тежко бяха пострадали лозите. На 13 септември Тан излезе от бреговете си и заля изцяло лозето. Горният край пострада най-малко заради острия наклон, но долната част потъна под водата. Другите фермери също пострадаха, но заради близостта си до тресавището Мари пострада най-много. Край къщата ѝ имаше големи локви вода. Две от козите ѝ изчезнаха при наводнението. Наложил се да прибере останалите в обора, за да не причинят допълнителни щети на земята, но фуражът беше влажен и безвкусен, покривът протече и складовете се намокриха.

Мари не разказа на никого за нещастieto си. Така беше свикнала – въпрос на гордост. Дори Джей, който виждаше част от щетите, нямаше представа за общото състояние на фермата. Къщата беше разположена в ниското под лозето. Сега водата от Тан образуваше около нея езеро. Кухнята беше наводнена. Мари се мъчеше да измете с метла водата от каменните плочи, но тя все се връщаше. В избата имаше вода до колене. Дървените бъчви с вино трябваше да се преместят една по една на сигурно място. Електрическият генератор, който се намирал в една от малките пристройки, направи късо съединение и отказа. Дъждът

продължаваше да вали. Накрая Мари се свърза със строителя от Ажен, който се занимаваше с ремонтите. Поръча отводнителни тръби за петдесет хиляди франка и помоли да ѝ ги доставят колкото може по-бързо. Възнамеряваше да използва съществуващите отводнителни канали, за да сложи в тях тръбите, които да отвеждат водата далеч от къщата към тресавището, откъдето тя естествено да изтече в Тан. Щеше да направи насип от пръст, дига, която поне малко да предпази къщата. Но нямаше да е лесно. Строителят от Ажен не можеше да изпрати работници по-рано от ноември – беше зает с някакъв голям проект в Льо Пино, – а Мари отказа да поиска помощ от Клермон. Всъщност дори да беше поискала, той едва ли би ѝ помогнал. Пък и тя не искаше да го вижда на земята си. Да го повика означаваше да признае поражението си. Започна да работи сама, да копае канали, докато чакаше доставката на тръбите. Работата вървеше бавно – беше като да копаеш военни окопи. Мари си казваше, че това е нещо като война, нейната война срещу дъжда, земята, хората. Тази мисъл я ободри. Стори ѝ се романтично.

На 15 септември Мари взе друго решение. Досега Роза беше спала с Клопет в малката си стаичка под стряхата. Но сега, когато нямаше ток и трудно се намираха сухи дърва за огрев, нямаше голям избор. Детето трябваше да замине.

Последния път, когато Тан беше излязла от бреговете си, Роза бе получила инфекцията, в резултат на която беше оглушала и с двете уши. Тогава беше на три години и Мари не можа да я изпрати при никого. Цяла зима те спаха в стаята под стряхата, от огъня се вдигаше черен дим, а по прозорците се стичаха капки дъжд. Момиченцето получи абсцеси в двете уши и плачеше неудържимо нощем. Нищо, дори пеницилинът като че ли не помагаше. Това няма да се повтори, казваше си Мари. Този път Роза трябва да се махне оттук, докато дъждът спре, генераторът бъде поправен и отводнителната система заработи. Дъждът нямаше да трае вечно. Вече му се виждаше краят. Дори сега някои от растенията можеха да бъдат спасени.

Нямаше друга възможност. Роза трябваше да замине за няколко дни. Но не при Мирей. При мисълта за Мирей Мари почувства как сърцето ѝ се сви. При кого тогава? Не се сещаше за никого от селото. Нямаше доверие на никого. Вярно, че Мирей разпространяваше слухове. Но всички ѝ вярваха. Е, може би не всички. Не Ру или други новопристигнаци като него. Не Нарсис. Мари имаше доверие и на двамата. Но беше невъзможно да остави Роза при някого от тях. Хората щяха да научат. В селото нищо не оставаше скрито дълго време.

Тя помисли за пансион в Ажен, за място, където Роза би могла да остане за известно време. Но това също беше опасно. Детето беше прекалено малко, за да бъде оставяно само. Хората щяха да задават въпроси. А освен това мисълта, че Роза ще бъде толкова далеч, я караше да чувства пронизваща болка в гърдите. Трябваше да бъде някъде по-наблизо.

Остава само англичанинът. Мястото беше идеално: достатъчно далеч от селото, за да разчита на спокойствие, но достатъчно близо до фермата, за да може да вижда Роза всеки ден. Той би могъл да настани Роза в една от старите спални. Мари помнеше една синя стая под южния фронтон, която някога е била на Тони. Там имаше детско креватче във фирмата на лодка и синя стъклена топка, която представляваше лампа. Само за няколко дни, може би седмица или две. Тя щеше да му плати. Това беше единствената възможност.

Една вечер тя пристигна без предупреждение. Джей не беше говорил с нея от няколко дни. Всъщност почти не беше излизал навън, освен до селото, за да си купи хляб. Кафенето беше мрачно, масите и столовете на терасата бяха прибрани и дъждът капеше неуморно от сенниците, станали почти безцветни от времето. Тук Тан беше започнала да мирише и от тресавището долитаха зловонни топли вълни. Дори циганите се бяха преместили в търсене на по-спокойно и приятно място. Арно предлагаше да повикат заклинател, който да разреши проблема с дъжда – в тази част на страната все още се намираха такива – и идеята му беше посрещната с по-малко презрение и насмешки, отколкото ако я беше предложил преди няколко седмици. Нарсис се мръщеше, клатеше глава и повтаряше, че никога досега не е виждал подобно нещо. Нищо от спомените му не се доближаваше до този опустошителен дъжд.

Беше почти десет часа вечерта. Мари беше загърната в жълт дъждобран. Роза стоеше до нея в светлосиньото си яке и червени ботуши. От дъжда лицата им блестяха. Небето зад тях беше оранжево; от време на време в него прескачаха далечни светкавици. Вятърът люлееше клоните на дърветата.

– Какво има? – появата им изненада Джей до такава степен, че отначало дори не се сети да ги покани да влязат. – Случило ли се е нещо?

Мари поклати глава.

– Влезте, ако обичате. Сигурно сте премръзнали.

Джей погледна машинално зад себе си. Стаята беше достатъчно чиста за посрещане на гости. По масата имаше само няколко празни чаши от кафе. Той забеляза любопитния поглед на Мари към походното легло в ъгъла. Макар че покривът отдавна беше поправен, Джей все не намираще време да го премести в друга стая.

– Ще ви приготвя нещо за пиене – предложи той. – Свалете дъждобраните.

Окачи връхните им дрехи в кухнята и сложи вода на печката.

– Кафе? Шоколад? Вино?

– Шоколад за Роза, благодаря – отговори Мари. – Ние нямаме ток. Генераторът гръмна.

– Боже!

– Няма значение – гласът ѝ звучеше спокойно и делово. – Ще го

оправя. И друг път съм имала такива проблеми. Земята до тресавището лесно се наводнява – тя го погледна. – Налага се да ви помоля за помощ – каза неохотно.

Джей си каза, че това е странен начин на изразяване. „Налага се да ви помоля за помощ.“ Налага се.

– Разбира се – отвърна той. – Каквото пожелаете.

Мари седна сковано край масата. Беше облечена в дънки и зелен пуловер, който подчертаваше зеления цвят на очите ѝ. Тя докосна колебливо пишещата машина. Джей забеляза, че ноктите ѝ са изрязани почти до дъно и че под тях има засъхнала пръст.

– Не сте длъжен да приемете – каза. – Просто ми хрумна, че бих могла да ви помоля.

– Слушам ви.

– На това ли пишете? – Мари отново докосна пишещата машина. – Книгите си, имам предвид.

Джей кимна.

– Винаги съм бил малко старомоден – призна той. – Не понасям компютрите.

Тя се усмихна. Направи му впечатление, че изглежда уморена. Очите ѝ бяха подпухнали, с тъмни кръгове. За пръв път с известно учудване Джей забеляза у нея уязвимост.

– Става дума за Роза – каза Мари накрая. – Безпокоя се, че може да настине, да се разболе, ако остане в къщи. Чудех се дали не бихте могли да намерите свободна стая за нея във вашата къща. Само за няколко дни. За няколко дни – повтори тя. – Докато отново приведа къщата в ред. Ще ви платя – Мари извади от джоба на дънките си пачка банкноти, сложи ги на масата и ги побутна напред. – Тя е добро момиче. Няма да пречи на работата ви.

– Не искам пари – отвърна Джей.

– Но аз...

– С удоволствие ще приютя Роза. Вас също, ако желаете. Имам достатъчно свободни стаи. Има място и за двете ви.

Тя го погледна някак озадачено, сякаш не беше очаквала, че ще се предаде така лесно.

– Мога да си представя какви щети е нанесло наводнението – каза ѝ той. – Много ще се радвам да ви поканя във фермата си за колкото време пожелаете. Ако искате да си донесете някои неща...

– Не – побърза да отвърне Мари. – Имам много работа вкъщи. Но Роза... – тя преглътна. – Ще ви бъда много задължена. Ако го

направите.

Роза изучаваше стаята. Джей я видя да гледа към купчината изписани страници, които беше подредил в кутия до леглото си.

– Това английски ли е? – попита тя с любопитство. – Това ли е английската ви книга?

Джей кимна.

– Виж дали не са останали малко бисквити в кухнята – каза ѝ той. – След малко ще бъде готов и шоколадът.

Роза се втурна през вратата.

– Може ли да доведе Клопет с мен? – провикна се тя от кухнята.

– Не виждам защо да не го направиш – кротко отвърна Джей.

Роза нададе победоносен вик от другата стая. Мари сведе поглед към ръцете си. Лицето ѝ беше предпазливо безизразно. Вятърът отвън блъскаше по капациите на прозорците.

– Може би ще пийнете малко от моето вино – предложи Джей.

Там имаше само една бутилка. Последният от „Специалитетите“ на Джо. Повече нямаше и никога нямаше да има. Той протегна ръка към рафта и изведнъж му се прииска да не го отваря. Но то вече бе оживяло в ръката му – с черна връвчица около гърлото, „Червена джанка'76“. Когато докосна бутилката, от нея се разнесе едва доловим аромат. Джо се спотайваше мълчаливо, както правеше винаги, когато Джей имаше гости, но той го виждаше – застанал в мрака до вратата на кухнята и светлината от лампата на масата осветяваше плешивото му теме. Носеше тениска на „Грейтфул Дед“ и държеше миньорския си каскет в ръка. Лицето му беше някак замъглено, но Джей знаеше, че старецът се усмихва.

– Не знам дали ще ви хареса – каза Джей, като сипваше виното в чаши. – Това е особен вид домашно вино.

Пурпурният аромат беше наситен и остър почти до втръсване. Според Джей вкусът му напомняше на захарните фонтанчета, които Джили толкова обичаше. На Мари виното напомняше вкуса на сладко, стояло запечатано твърде дълго и силно захаросано. Беше гъсто и проникващо. Стопли я.

– Странно е – каза тя с изтръпнали устни. – Но мисля, че ми харесва.

Отпи отново и почувства как топлината пълзи по гърлото и се разлива из цялото ѝ тяло. Уханието изпълни стаята като със слънчева светлина. Джей изведнъж разбра, че е съвсем естествено да изпие последната бутилка с нея – последната бутилка от „Специалитетите“ на Джо. Странно беше и това, че вкусът, макар и специфичен, му се струваше странно приятен. Може би най-после бе започнал да свиква, точно както беше предсказал Джо.

– Намерих бисквитите – обяви Роза и се появи на вратата с по една бисквита във всяка ръка. – Може ли да се кача горе и да разгледам стаята си?

Джей кимна.

– Върви. Ще те повикам, когато шоколадът стане готов.

Мари го погледна. Знаеше, че трябва да внимава, но въпреки това в нея се прокрадваше някаква мекота, която пропъждаше цялото напрежение. Изведнъж се почувства съвсем млада, сякаш ароматът на странното вино бе отключил спомени от детството. Тя си спомни, че някога имаше

рокля точно с цвета на виното, виолетова, официална рокля, скроена от стара пола на баба й; спомни си мелодия, изсвирена на пианото, нощно небе, пълно със звезди. Очите му бяха със същия цвят. Стори й се, че го познава от години.

– Мари – тихо каза Джей. – Знаете, че можете да ми се доверите.

Сякаш през последните седем години тя бе влачила тежък товар и едва сега беше почувствала тежестта му. Толкова беше просто. „Можете да ми се доверите.“ В бутилката на Джо се криеха тайни, които изпълзваха навън като лози и изпълваха мрака със зеленина.

– Роза няма проблеми със слуха, нали?

Това не беше въпрос. Мари поклати глава. Думите й заизлизаха с мъка от устата.

– Зимата беше лоша. Тя разви ушна инфекция. Имаше усложнения. Престана да чува за шест месеца. Водих я при специалисти. Последва операция – много скъпа. Казаха ми да не се надявам – тя отпи малка глътка от виното на Джо. Беше гъсто от захарта. На дъното на чашата й се бе образувала гъста като сироп утайка с вкус на желе от червени джанки. – Водих я на специални уроци – продължи тя. – Научих езика на глухонемите и продължих сама да я обучавам. Последва нова операция – още по-скъпа от първата. След две години деветдесет процента от слуха й беше възстановен.

Джей кимна.

– Но защо се преструвате? Защо просто не...

– Заради Мирей.

Странно беше това вино. Беше я направило разговорлива, вместо да засили умората й.

– Тя вече се беше опитала няколко пъти да ми я вземе. Казва, че само това й е останало от Тони. Знаех, че вземе ли я веднъж, никога повече няма да си я върна. Реших, че трябва да я спра. Това беше единственото, което успях да измисля. Ако не можеше да говори с нея, ако знаеше, че има някакво увреждане... – тя преглътна. – Мирей не понася несъвършенството. Нищо по-долу от това не я интересува. Затова, когато Тони...

Мари млъкна внезапно.

Казваше си, че не може да му вярва. Виното измъкваше от нея повече, отколкото беше готова да разкрие. Виното говори, а да се говори е опасно. Последният човек, на когото се бе доверила, беше мъртъв. Всичко, до което се докоснеше – лозите, Тони, Патрис, – умираше. Не й беше трудно да повярва, че носи нещо злокобно в себе си, което предава

на всеки, с когото контактува. Но виното беше силно. То я люлееше нежно в люлката на ароматите и спомените. То я предизвикваше да разкаже тайните си.

Довери ми се, мамеше и нашепваше гласът от бутилката. Довери ми се.

Мари напълни повторно чашата си и безразсъдно я пресуши на един дъх.

– Ще ви разкажа – каза тя.

– Запознахме се, когато бях на двајсет и една – започна Мари. – Той беше много по-възрастен от мен. Беше пациент в психиатричния диспансер в Нант, където аз карах стаж като медицинска сестра. Името му беше Патрис.

Беше висок и тъмнокос като Джей. Говореше три езика. Каза й, че е преподавател в университета в Рен. Беше разведен. Беше забавен и язвителен и носеше депресията си с достойнство. На дясната му китка имаше белези от неуспешен опит за самоубийство. Пиеше. Вземаше наркотици. Мари беше повярвала, че се е излекувал.

Докато разказваше, тя не вдигаше поглед към Джей, а гледаше пръстите си, които играеха със столчето на винената чаша, сякаш свиреха на стъклена флейта.

– На двајсет и една човек отчаяно търси любовта и я вижда в лице то на всеки непознат – тихо продължи Мари. – А Патрис беше съвсем непознат за мен. Видяхме се няколко пъти извън болницата. Спахме веднъж. Това беше всичко.

След това той се бе променил почти веднага. Двамата бяха уловени като в метална клетка. Той бе започнал да се държи собственически, не по очарователния и колеблив начин, който я беше привлякъл в началото, а хладно и с подозрение. Това я плашеше. Караха се постоянно. Той я преследваше на път за работа и я причакваше в двора на излизане. Компенсираше гневните си изблици с щедри подаръци, но с това я плашеше още повече. Накрая една вечер нахлу в дома й и се опита да я изнасили, като я заплаши с нож.

– Това беше краят – припомняше си Мари. – Дойде ми до гуша. Известно време го залъгвах, после намерих извинение да отида в банята. Той кроеше планове. Как ще заминем заедно на тихо място в провинцията, където ще бъда в безопасност. Така казваше. В безопасност – тя потръпна.

Тя се заключи в банята и излезе през прозореца на покрива, а после се спусна по пожарната стълба до улицата. Но когато пристигна полицията, Патрис беше изчезнал. Мари смени бравите на вратите и залости здраво прозорците.

– Но нещата не спряха дотук. Той паркираше колата си пред блока и ме следеше непрекъснато. Оставяше разни неща пред вратата ми.

Подаръци. Заплашителни бележки. Цветя.

Не се отказваше. С течение на времето тормозът се усилваше. Погробен венец на работното ѝ място. Разбити ключалки и черни графити по блока, докато Мари беше на работа. Фъшкия, увита като подарък в сребриста хартия, за рождения ѝ ден. Надписи по вратата. Цяла купчина поръчки по пощата на нейно име: еротично бельо, градински инструменти, ортопедични материали, порнографска литература. Малко по малко Мари губеше смелост. Полицията не можеше да ѝ помогне. Без доказателство за нанесена телесна повреда те нямаше в какво да го обвинят. Провериха адреса, който Патрис беше оставил в диспансера, но се оказа, че това е адрес на дъскорезница в покрайнините на Нант. Никой там не беше чувал за него.

– Накрая се преместих – каза тя. – Напуснах апартамента и си купих билет до Париж. Промених името си. Наех малко жилище на „Рю дьо ла Жонкиер“ и си намерих работа в Марн ла Вале. Мислех, че съм в безопасност.

Той я откри след осем месеца.

– Беше използвал служебното ми досие – обясни Мари. – Вероятно беше убедил някого в болницата да му го даде. Той можеше да бъде много убедителен. Много трогателен.

Тя отново се премести, отново промени името си и боядиса косата си. Шест месеца работи като сервитьорка в бар на „Авеню дьо Клиши“, преди да си намери нова работа като медицинска сестра. Опита се да заличи присъствието си от цялата официална документация. Остави медицинската ѝ застраховка да се изгуби и не я поднови. Отмени кредитните си карти и започна да плаща за всичко в брой. Този път на Патрис му бе нужна година, за да открие новия ѝ адрес.

За една година се беше променил. Беше обръснал главата си и носеше войнишки дрехи. Обсадата на жилището ѝ приличаше на военна кампания. Нямаше повече шегички, непоръчана пица или бележки с молба да му прости. Дори заплахите престанаха. Мари го видя два пъти седнал в кола под прозореца ѝ, но изминаха две седмици, а той не показа никакви признаци на присъствие и тя започна да вярва, че е сгрешила. След няколко дни се събуди от мирис на газ. Той беше успял някак да пусне газта от главния кран в блока и тя не можеше да я спре. Опита да излезе, но вратата беше залостена отвън. Прозорците също бяха заковани, макар че апартаментът ѝ се намираще на третия етаж. Телефонът също беше прекъснат. Мари успя да счупи един прозорец и закрепя за помощ, но се отърва на косъм. Избяга в Марсилия. Започна отначало. Там

срещна Тони.

– Той беше на деветнайсет – припомняше си Мари. – Аз работех в психиатричния диспансер към градската болница в Марсилия, а той беше един от пациентите. Разбрах, че страда от депресия в резултат на смъртта на баща си – тя се усмихна иронично. – Не биваше да се забърквам с поредния пациент, но тогава и двамата бяхме уязвими. Той беше съвсем млад. Вниманието му ме ласкаеше. А аз имах подход към него. Разсмивах го. Това също ме ласкаеше.

Когато си даде сметка какво изпитва той към нея, беше вече късно. Тони бе обсебен от нея.

– Казах си, че мога да го обикна. Той беше забавен, мил и податлив на въздействие. Мислех, че след Патрис точно това ми е нужно. А и той непрекъснато ми говореше за тази ферма, за това село. Тук изглеждаше толкова сигурно, толкова красиво. А аз всеки ден се будех и се питах дали днес няма да е денят, в който Патрис отново ще ме намери. Можеше лесно да ме открие в Марсилия. Там нямаше толкова много болници и клиники, в които да ме търси. Тони предложи да ме защити. Освен това имаше нужда от мен. А това не беше малко.

Тя се остави Тони да я убеди. Отначало ѝ се стори, че в Ланскене има всичко, което някога е търсила. Но скоро последваха разправии между Мари и майката на Тони, която отказваше да приеме истината за заболяването му.

– Тя не ме слушаше – обясни Мари. – Настроението на Тони беше на приливи и отливи. Имаше нужда от лекарства. Ако не ги взимаше, се чувстваше зле, затваряше се в къщата за няколко дни, не се миеше, само гледаше телевизия, пиеше бира и ядеше. За всички наоколо изглеждаше съвсем здрав. Това беше част от проблема. Налагаше се непрекъснато да го държа под око. Играех ролята на заядлива съпруга. Налагаше ми се.

Джей изсипа в чашата ѝ последните капки вино. Дори утайката имаше силен аромат и за миг му се стори, че в тази последна чаша долавя уханията на всички вина на Джо: от малини, шипки, бъз, къпини, червени джанки и пръстени ябълки – всичко в едно. Няма вече „Специалитети“, каза си той с известна тъга. Няма вече магия. Мари мълчеше. Косата ѝ с цвят на кленово листо бе надвиснала над лицето. Джей изпита странното чувство, че я познава от години. Присъствието ѝ на масата му беше също толкова естествено и познато, колкото и присъствието на старата пишеща машина. Той сложи ръка върху нейната. Помисли си, че целувката ѝ ще има вкус на рози. Тя вдигна поглед и очите ѝ бяха зелени като овощната му градина.

– Маман!

Гласът на Роза пропъди мига със звънлива настойчивост.

– Намерих малка стаичка горе! С кръгъл прозорец и синьо легло като лодка! Малко е прашно, но мога да почистя, нали, мамо? Нали?

Мари отдръпна ръката си.

– Разбира се. Ако господинът... Ако Джей...

Тя изглеждаше объркана, сякаш стресната след някакъв сън. Премести празната винена чаша по към средата.

– Трябва да вървя – каза бързо. – Става късно. Ще донеса нещата на Роза. Благодаря ви за...

– Всичко е наред – Джей се опита да сложи ръка върху нейната, но тя я отдръпна. – Можете да останете и двете, ако желаете. Имам много...

– Не – изведнъж тя бе станала пак предишната Мари, доверието се беше изпарило. – Трябва да донеса нещата за спане на Роза. По това време трябва да е в леглото – тя я прегърна за кратко, но с ожесточение. – Бъди добро момиче – каза. – И моля ви – този път говореше на Джей, – не споменавайте за това в селото. На никого. – Мари откачи жълтия си дъждобран от гвоздеа зад вратата на кухнята и го облече. Отвън дъждът още валеше. – Обещайте ми – каза тя.

– Разбира се.

Мари кимна – едва забележимо учтиво кимване, сякаш бяха сключили сделка. После излезе и се изгуби в дъжда. Джей затвори вратата след нея и се обърна към Роза.

– Е? Готов ли е шоколадът? – попита тя.

Той се усмихна.

– Ела да проверим, искаш ли?

Джей сипа питието в широка чаша с цветя по ръба. Роза се сгуши на леглото му с чаша в ръка и започна да наблюдава с любопитство как той прибира чашите от масата и оставя настрана бутилката.

– Кой беше той? – попита тя накрая. – И той ли е англичанин?

– Кой? – закрещя Джей от кухнята, за да надвика течащата вода в мивката.

– Старецът – каза Роза. – Старецът от горния етаж.

Джей затвори крана и я погледна.

– Видя ли го? Говори ли с него?

Роза кимна.

– Един старец със смешна шапка – отвърна тя. – Каза ми да ти предам нещо.

Роза отпи голяма глътка от шоколада и вдигна глава. Над горната ѝ устна имаше кафяви мустаци от пяна. Изведнъж Джей потръпна, изпита страх.

– Какво ти каза? – прошепна той.

Роза се намръщи.

– Каза да не забравяш „Специалитета“ – отвърна тя. – И че знаеш какво да правиш.

– Нещо друго?

Устата на Джей бе пресъхнала, главата му пулсираше.

– Да – Роза кимна енергично. – Каза ми да ти кажа сбогом.

Поуг Хил Лейн, февруари 1999 година

Бяха изминали двадесет и две години от последното идване на Джей на Поуг Хил. Не беше ходил там отчасти от гняв, отчасти от страх. Никога по-рано не бе чувствал, че принадлежи към определено място. Лондон със сигурност не беше неговият дом. Местата, на които беше живял, му се струваха еднакви, с леки видоизменения в размерите и архитектурата. Големи апартаменти. Малки апартаменти. Дори къщата на Кери в Кенсингтън. Места, през които беше преминал по пътя си. Но тази година беше различно. Може би защото за пръв път изпитваше по-силни страхове от този да се върне на Поуг Хил. Бяха изминали близо петнайсет години от „Джо Пръстената ябълка“. Оттогава – нищо. Това не беше просто временна загуба на вдъхновение. Той се чувстваше така, сякаш беше заседнал някъде далеч във времето, принуден да пише и преписва фантазиите на своето юношество. „Джо Пръстената ябълка“ беше първата – единствената – зряла книга, която беше писал. Но вместо това да го освободи, Джей беше попаднал в капана на детството. През 1977 той отхвърли магията. Каза си, че му е дошло до гуша. До гуша, до гуша, до гуша. Беше останал сам и това му харесваше. Сякаш когато разпиля семената на Джо над Поуг Хил, той захвърли всичко, на което беше държал през последните три години: талисманите, червените парчалчета, Джили, колибите в Недър Едж, гнездата на оси, преследванията по железопътния насип и битките. Захвърли го на вятъра и то се смеси с отпадъците и саждите на насипа. После с „Джо Пръстената ябълка“ намери покой. Или поне така смяташе. Но сигурно беше останало нещо. Любопитство може би. Гъдел, сърбеж някъде дълбоко в съзнанието, където не можеше да се почеше. Останки от вяра.

Може би бе изгълкувал погрешно знаците. В края на краищата какви доказателства имаше? Кутия стари списания? Карта с отбелязани на нея разноцветни линии? Може би си беше направил погрешен извод. Може би все пак Джо казваше истината.

Може би Джо се беше завърнал.

Не смееше дори да мисли за това. Джо? На Поуг Хил? Напук на себе си Джей чувстваше как сърцето му засяда в гърлото. Представяше си къщата, може би обрасла с бурени, но с добре поддържана градина,

скрита зад камуфлажа на Джо, дърветата, украсени с червени парцалчета, топлината на кухнята, изпълнена с аромата на кипящо вино...

Няколко месеца не се решаваше да тръгне. Кери го подкрепяше, дори прекалено, може би очакваше нов изблик на вдъхновение, нова книга, която да го върне обратно в светлината на прожекторите. Пожела да дойде с него; толкова настояваше, че накрая Джей се съгласи.

Това беше грешка. Разбра го в мига, в който пристигнаха. От облаците се спускаше дъжд с цвят на сажди. Недър Едж се готвеше да се превърне в нов жилищен квартал край реката; булдозери и трактори пълзяха по някогашния железопътен насип и наоколо стояха спретнати еднакви бунгала. На мястото на полето имаше магазини за коли, супермаркети, търговски центрове. Дори будката за вестници, откъдето Джей толкова често беше купувал цигари и списания за Джо, се бе превърнала в нещо съвсем друго.

Някогашните действащи мини на Кърби бяха затворени от години. Каналът беше обновен и с помощта на спонсори се работеше по планове за създаване на развлекателен център, където туристите можеха да слизат под земята в специално пригодена вагонетка или да карат лодка по новия почистен канал.

Разбира се, Кери реши, че това е очарователно.

Но то не беше най-лошото.

Въпреки всичко Джей очакваше поне Поуг Хил да е оцелял. Главната улица беше почти непроменена, със същите изискани, макар и малко почернели къщи и редове липи. Мостът също беше такъв, какъвто го помнеше, в единия му край имаше нова пешеходна зона, но тополите на входа на Поуг Хил Лейн стояха непокътнати и сърцето на Джей заблъска в ребрата, докато караше колата по жълтата настилка и гледаше напред.

– Това ли е? – попита Кери, докато се оглеждаше в огледалото за обратно виждане. – Не виждам нито надпис, нито нищо.

Джей замълча и слезе от колата. Кери го последва.

– Значи тук е започнало всичко – в гласа ѝ прозвуча разочарование. – Странно. Мислех, че ще има някаква атмосфера, нещо особено.

Той не ѝ обърна внимание и пристъпи няколко крачки напред.

Бяха променили името на улицата. Сега на никоя карта не можеше да се види нито Поуг Хил, нито Недър Едж, нито което и да било от местата, около които беше живял през онези три отдавна отминали лета. Сега се казваше „Медоу банк Вю“, къщите бяха съборени, за да освободят място за ред тухлени двуетажни постройки с малки балкончета и

цветя в пластмасови саксии. На близката сграда имаше табела, на която пишеше: „Дом за пенсионери «Медоубанк»“. Джей застана на мястото, където някога се издигаше къщата на Джо. Там нямаше нищо. Само малък паркинг – „Служебен абонамент“. Зад блоковете, където някога се намираше градината на Джо, имаше невзрачна поляна с единствено малко дръвче. От овощната градина, лехите с билки, храстите черен касис, малините и къпините, лозите, сливите, крушите, морковите, пащърнака, „Специалитета“ нямаше и следа.

– Нищо.

Кери го хвана за ръка.

– Горкичкият ми – прошепна тя в ухото му. – Нали не си много разстроен?

Мисълта за това сякаш й допаднаше. Джей поклати глава.

– Почакай ме в колата.

Кери се намръщи.

– Но, Джей...

– Само две минути, може ли?

Тъкмо навреме. Имаше чувството, че ще се пръсне, ако не излее чувствата си. Той се затича към мястото на някогашната градина и надникна през оградата. Отзад имаше отпадъци. Торби с домакински принадлежности, развалени хладилници, автомобилни гуми, щайги, палети, консервени кутии, връзки списания. Джей почувства как го напушва смях. Джо би се зарадвал. Това беше като сбъдната мечта. Купища отпадъци, разпилени по склона на хълма, сякаш захвърлени от случайни минавачи. Детска количка, пазарска чанта с колелца. Някогашна велосипедна рамка. Задната част на някогашния Поуг Хил беше превърната в бунище. С известно усилие Джей се повдигна на ръце и прескочи стената. Железопътният насип се виждаше долу в ниското, обрасъл с храсти и осеян с боклуци. В далечния край на оградата се виждаха рисунки на неизвестни художници. На слънцето блестяха парчета натрошено стъкло. От купчината боклуци стърчеше една здрава бутилка и на гърлото ѝ се виждаше червена връвчица, избеляла от времето. Той веднага разбра, че е на Джо.

Как беше устояла на разрушението на къщата – Джей не можеше да си представи; още по-малко как бе останала непокътната след това. Със сигурност беше от бутилките на Джо. Цветната връвчица го доказваше, както и етикетът, на който още личеше надписът със ситен старателен почерк: „Специалитети“. Докато се спускаше надолу към моста, му се стори, че вижда и други неща на Джо, разпилени по насипа. Счупен

часовник. Лопата. Няколко кофи и саксии, в които някога имаше растения. Сякаш някой беше застанал на върха на хълма и беше разхвърлял оттам цялата покъщнина на Джо. Джей си проправяше път през тъжните отломки, като се пазеше от парчетата стъкло. Имаше няколко броя на „Нешънъл Джиографик“ и парчета от кухненски стол. Накрая, малко по-нататък, той намери шкафа за семена със счупен крак и увиснала врата. Изведнъж го обзе заслепяващ гняв. Това беше сложно чувство, насочено колкото към него и глупавите му надежди, толкова и към Джо, защото беше позволил това да се случи, може би и към човека, застанал на върха на хълма и разпилял един старчески живот на бунището, сякаш беше непотребен боклук. По-лошото беше, че изпитваше страх, зловеща увереност, че е трябвало да се върне тук по-рано, че тук го е очаквало нещо, но той както винаги е закъснял.

Той продължи да се рови, докато Кери дойде да го търси. Беше изцапан, изкалян до колене. Носеше картонен кашон с шест бутилки, намерени на различни места по бунището и по чудо запазени.

„Специалитетите“.

Ланскене, лятото на 1999 година

Това беше. Джей веднага разбра, че си е отишъл. В това сбогуване имаше някаква окончателна категоричност, която не можеше да остане незабелязана. Сякаш с последната капка от виното си старецът бе изчезнал завинаги. Няколко дни Джей се бореше с тази увереност, казваше си, че Джо ще се върне, че не си е отишъл завинаги, че не би го изоставил повторно. Но живецата го нямаше. Къщата вече не миришеше на дим. Станцията със старите шлагери бе изчезнала и на същата честота се чуваше някакво местно радио, по което гърмяха модерни хитове. Джо не се виждаше вече никъде – нито край някой от разсадниците, нито зад бараката с инструментите, нито в овощната градина. Никой не седеше да го наблюдава, докато работеше на пишещата си машина, освен може би Роза, която понякога се промъкваше по стълбите, сгушваше се на леглото му и го гледаше. Виното беше просто вино, без специални ефекти. Този път Джей не изпитваше гняв. Вместо това го бе обзело чувство за неизбежност. Магията отново беше престанала да действа.

Измина една седмица. Дъждът започна да намалява, но продължаваше да сее разруха по пътя си. През повечето време Джей и Роза стояха затворени в къщата. Роза лесно си напираше развлечение. Занимаваше се с какво ли не. Седеше в новата си стая под стряхата и четеше или играеше скрабъл на пода, или ходеше на разходки из полето в дъжда заедно с Клопет. Понякога слушаше радио или правеше нещо от тесто в кухнята. Печеше малки твърди бисквитки във формата на цветя. Всяка вечер Мари идваше и правеше вечеря, като оставаше само да хапне и да поговори с Роза, след което се връщаше да работи. Генераторът беше поправен. Отводнителната система изискваше още работа, но след няколко дни щеше да бъде готова. Мари бе повикала Ру и още няколко работници от работилницата на Клермон да помагат. Но лозето все още беше наводнено до половината.

Джей не посрещаше много гости. Попот намина два пъти да донесе пощата и един сладкиш от Жозефин, но Роза беше зад къщата и остана незабелязана. Веднъж дойде Клермон с поредния камион джунджурии, но бързо си тръгна. Сега, когато най-лошото беше отминало, повечето хора в селото имаха достатъчно своя работа.

Присъствието на Роза изпълваше къщата. След заминаването на Джо това беше добре дошло, защото къщата изглеждаше странно тъжна, сякаш нещо познато и скъпо си беше отишло. Роза беше много мълчалива за дете на своята възраст и понякога на Джей му се струваше, че тя принадлежи повече към света на Джо, отколкото към неговия свят. Роза тъгуваше по майка си. С изключение на един-единствен път те никога не се бяха разделяли. Всяка вечер тя посрещаше Мари с безмълвна, отчаяна прегръдка. Вечерите им заедно бяха весели и оживени, но Мари бе някак резервирана и Джей не успяваше да пробие черупката ѝ. Рядко говореше за себе си. Не споменаваше Тони, не предлагаше да довърши историята, която беше започнала да разказва в деня на наводнението. Джей не се опитваше да я притиска. Можеше да почака.

Няколко дни по-късно Попот донесе пакет от Ник, в който бяха договорите на Джей с новия издател и множество изрезки от вестници с дати от юли до септември. Кратката бележка от Ник гласеше: „Мисля, че това може да те заинтересува.“

Джей извади изрезките.

Всички бяха свързани с него по някакъв начин. Той ги прочете. Няколко кратки текста от различни английски вестници умуваха по повод изчезването му. Имаше репортаж от „Пъблишърс Уикли“, където се говореше за завръщането му на писателската сцена. Ретроспективна статия от „Сънди Таймс“, озаглавена: „Какво се случи с Джо Пръстената ябълка“, придружена със снимки от Кърби Монктън. Джей обърна страницата. От снимката го гледаше и непринудено се усмихваше Джо.

„Това ли е истинският Джо Пръстената ябълка?“ – гласеше надписът отдолу.

Джей се вгледа в снимката. На нея Джо беше на петдесет, може би на петдесет и пет години. Гологлав, с цигара в ъгълчето на устата, с малките очила със стъкла като полумесеци, качнали на върха на носа. В ръцете си държеше голяма саксия с хризантеми, украсена с розетка по ръба. По-надолу пишеше: „Местен ексцентрик“.

„С обичайното си упорство Макинтош така и не се съгласи да разкрие самоличността на истинския Джо – продължаваше статията, – макар че се предполага, че този човек би могъл да бъде източникът му на вдъхновение за създаването на любимия на всички градинар от романа. Джоузеф Кокс, роден в Шефилд през 1912 година, отначало работи като главен градинар в частен дом, след това трийсет години копае въглища в шахтата «Недър Едж»

в Кърби Монктън, но се пенсионира по здравословни причини. Известен местен ексцентрик, господин Кокс живее дълги години на Поуг Хил Лейн, но беше открит за интервю на настоящия си адрес в Дома за пенсионери «Медоубанк». Госпожица Джули Мойнихън, медицинска сестра в дома, го описа на репортера ни със следните думи: «Той е приятен стар господин с огромен запас от анекдоти. Много се вълнувам от мисълта, че той може да бъде истинският Джо.»

Джей не дочете статията докрай. Обзеха го противоречиви чувства. Беше поразен от факта, че е могъл да бъде толкова близо до него и да не разбере, да не усети присъствието му. Най-силни от чувствата бяха облекчението, радостта. Все пак миналото можеше да бъде възмездено. Джо все още живееше в Поуг Хил. Всичко можеше да се поправи.

Джей положи усилия да прочете статията докрай. Нататък нямаше нищо ново. Кратко резюме на „Джо Пръстената ябълка“ със снимка на корицата. Малка снимка на Хлебния барон с Кандид подръка, направена две години преди развода им. Името на журналиста, написал статията, беше К. Марсдън и му се стори някак познато. Отне му няколко минути да си спомни, че това беше името на Кери отпреди кариерата ѝ в телевизията.

Разбира се. Кери. Всичко се връзваше. Тя знаеше за Поуг Хил Лейн и за Джо. И, разбира се, знаеше много неща за самия Джей. Имаше достъп до снимки, дневници, документи. Пет години беше слушала несвързаните му разкази и спомени. Той изпита внезапна тревога. Какво точно ѝ беше казал? Какво ѝ беше разкрил? Не му бе минавало през ум, че след като я напусна по този начин, не можеше да очаква лоялност или дискретност от нея. Оставаше му само да се надява, че тя ще се държи като професионалист и ще запази в тайна интимния му живот. Даде си сметка, че всъщност не познава Кери достатъчно добре, за да знае какво да очаква.

Но тогава това не му се стори важно. По-важното беше Джо. Джей можеше да се качи на самолет за Лондон след няколко часа, после да хване експреса на север. До вечерта щеше да стигне. Щеше да го види отново. Би могъл дори да го вземе със себе си, ако старецът се съгласи. Да му покаже Шато Фудуен. Една малка изрезка с размерите на голяма пощенска марка се отдели от останалите и падна на пода. Джей я вдигна и я обърна. Беше прекалено кратка за статия. Сигурно не я беше забелязал сред останалите.

В горния край на изрезката пишеше: „Кърби Монктън Поуст“.

„Некролози

Джоузеф Едуин Кокс, починал на 15 септември 1999, след продължително боледуване.

Целувката на слънцето за прошка,
на птици песента за упокой –
тъй влизаме в Господнята градина,
завинаги напускаме света.“

Джей се взираше в листа хартия. Изрезката се изплъзна от ръцете му и падна, но той сякаш продължаваше да я вижда пред себе си. Умът му отказваше да го осмисли; беше станал невъзприемчив. Джей гледаше в нищото, без да мисли.

Следващите няколко дена Джей живя като във вакуум. Спеше, ядеше и пиеше машинално. Липсата на Джо беше отворила чудовищна празнина. Книгата лежеше изоставена, почти завършена. Написаните страници събираха прах в кутията под леглото. Макар че дъждът беше спрял, Джей нямаше сили да излезе в градината. „Специалитетът“ беше избуял в саксиите, забравен, в очакване да бъде пресаден. Плодовете, оцелели след дъждовете, се въргаляха неприбрани по земята. Плевелите, разрасли се от влагата, започваха да вземат надмощие. След месец от работата му нямаше да остане и следа.

„Целувката на слънцето за прошка...“

Най-лошо от всичко беше неведението. Това, че беше на една крачка от разрешаването на загадката и отново бе пропуснал шанса – глупаво, без да получи обяснение. Сега всичко изглеждаше безсмислено. Джей си представяше как старецът го наблюдава крадешком, готов всеки миг да изскочи отнякъде. Изненада! В края на краищата всичко е само шега. Добре съчинена заблуда. Всички приятели се крият зад някоя завеса с карнавални костюми и свирки – Джили, Маги и Джо и всички останали от Поуг Хил Лейн, – после свалят маските и показват лицата си. Скръбта е пропъдена със смях, истината – разкрита. Но това беше тържество, на което Джей не бе поканен. Нямаше повече „Специалитети“. Всичко беше изпито – виното от къпини, от бъз, от пръстени ябълки и от шипки. Нямаше вече магия. Никога нямаше да има.

И въпреки това аз още ги чувах. Сякаш част от аромата им се беше изпарила във въздуха и бе станала част от това място, беше се просмукала като цигарен дим, като мирис на карамелизирана захар в дървените мебели и варосаните стени. Присъствието им се долавяше навсякъде, шушукането, пеенето и смехът изпълваха въздуха, по-силни отвсякога, отекваха в каменните плочи, таваните и полираното дърво, шепнеха въодушевено и възторжено; не се спираха, не млъкваха. Само Джей не ги чуваше. Беше обзет от нещо по-силно от носталгия. Бе станал безчувствен, нищо вече не го интересуваше. Спомняше си за всички пъти, когато беше мразил Джо. За всички пъти, когато бе изпитвал гняв от предателството на стареца. Спомняше си какво си бе мислил за него, какво беше говорил за него – ужасни неща. Спомни си за годините, когато можеше

да го потърси, но не си направи труда. Можеше да наеме детектив. Да плати на някого да го намери, ако самият той нямаше време за това. Но предпочиташе да седи и да чака Джо да го потърси. Толкова пропиленни години, пожертвани в името на гордостта. А сега вече беше късно.

В главата му се въртеше един цитат, който не можеше да си спомни добре – нещо за това, как миналото е остров, заобиколен от време. Джей си казваше с горчивина, че е изпуснал последния кораб за острова. Сега Поуг Хил бе окончателно изгубен за него, дори нещо повече. Сега, когато Джо го нямаше, Поуг Хил сякаш никога не бе съществувал.

„Целувката на слънцето за прошка...“

Но Джей беше отишъл още по-далеч. Джо беше там, беше живял на Поуг Хил през цялото онова лято. „Астрално пътуване – би казал той. – Затова спя толкова много.“ В края на краищата Джо беше дошъл при него, беше се опитал да изкупи грешката си. И въпреки това бе умрял в самота.

Хубаво беше, че Роза живееше при него. Посещенията на Мари също го разсейваха. Така поне му се налагаше да бъде трезвен през деня. Трябваше да спазва определени правила, макар че те бяха изгубили смисъл.

Мари като че ли забеляза промяната у него, но имаше твърде много грижи по фермата, за да му отдели повече от мимолетно внимание. Работата по отводнителната система беше почти завършена, на лозето вече нямаше вода, Тан най-после се бе върнала в бреговете си. Мари бе похарчила значителна част от спестяванията си, за да плати на работниците, но въпреки това се чувстваше бодра. Ако можеше да спаси реколтата, все още имаше надежда за следващата година. Трябваше само да събере достатъчно пари, за да купи земята – тази земя не ставаше за строеж, беше твърде мочурлива за обработване. Мари знаеше, че Пиер-Емил не иска повече да дава земята под аренда; арендата вече не носеше голяма печалба. Той имаше семейство в Тулуза, за което да се грижи. Не. Щеше да се съгласи да й продаде земята. Със сигурност щеше да се съгласи. Имаше голяма вероятност да поиска ниска цена. В края на краищата това не беше Льо Пино. Сега все още имаше възможност да събере достатъчно пари. Надяваше се само Мирей да не й попречи. В края на краищата старицата нямаше интерес Мари да си замине. Тъкмо обратното. Но Мари трябваше да стане собственик на земята. Не можеше повече да я обработва под аренда. Мирей го знаеше. Двете имаха нужда една от друга, независимо че старата жена не можеше да се примири с подобна мисъл. Сякаш се държаха за едно и също въже. Паднеше ли

едната, падаше и другата.

Мари нямаше никакви угризения от това, че лъже Мирей. В края на краищата тя ѝ правеше услуга. Лъжата я защитаваше. Беше като оръжие, което използваше по необходимост. Но времето изтичаше. За нея – защото приближаваше края на арендата. За Мирей – защото беше стара и болна. Старицата искаше Мари да се махне от фермата, понеже така щеше да стане уязвима. Мари пък се питаше дали Мирей ще е заплаха за нея. Може би сега това вече нямаше значение. Някога мисълта, че ще изгубят Роза, ги караше да мълчат. Но сега... Дали Мирей още държеше на детето?

Питаше се дали и двете все още имат какво да губят.

Джей се събуди от птича песен. Чуваше стъпките на Роза на горния етаж. През капациите се процеждаше слънчева светлина. За един кратък миг се почувства доволен и щастлив. После мисълта за смъртта на Джо го поразя, изпълни го с непоносима скръб, завари го неподготвен. Джей всеки ден се будеше с надежда, че нещата ще се окажат различни, но всяка сутрин беше едно и също.

Той стана от леглото полуоблечен и сложи вода на печката. Написка лицето си на кухненската мивка. Направи си кафе и го изпи горещо. Чуваше как горе шуми вода – Роза си вземаше душ. Сложи на масата храна и мляко за закуската ѝ. Чаша кафе с мляко с три бучки захар в чинийката, увити в салфетка. Резен пъпеш. Овесени ядки. Роза имаше здрав апетит.

– Роза! Закуската! – гласът му прозвуча дрезгаво. В чинийка на масата имаше множество цигарени угарки, макар че Джей не помнеше да е купувал цигари и да е пушил. За миг изпита нещо, което приличаше на надежда. Но сред угарките нямаше „Плейърс“.

На вратата се почука. Попот, помисли си той. Сигурно му носеше поредната сметка или тревожно писмо от Ник, обезпокоен от това, че Джей не беше върнал екземплярите от договорите. Джей си сипа още кафе и тръгна към вратата.

Отвън стоеше някой в безупречен сив панталон и кашмирена жилетка, модна нова прическа, шапка и червено куфарче за документи „Луи Вуйтон“.

– Кери?

За миг се видя през нейните очи: бос, небръснат, опустошен. Тя се усмихна ослепително.

– Горкият Джей! Изглеждаш направо занемарен. Може ли да вляза?

Джей се поколеба. Беше прекалено спокойна. Той винаги се бе отнасял с недоверие към спокойствието на Кери. Често това беше знак за предстояща буря.

– Да. Разбира се. Добре.

– Какво чудно местенце! – тя влезе и го лъхна вълна от „Енви“. – Шкафът за семена е направо възхитителен. И гардеробът.

Кери се завъртя изящно, като се оглеждаше за свободно място за сядане. Джей свали мръсните дрехи от облегалката на стола и ѝ кимна.

– Извинявай, че е толкова разхвърляно – започна той.

Твърде късно осъзна, че оправдателният му тон ѝ даваше предимство. Тя му отвърна с ослепителната си усмивка, патент на Кери О'Нийл и седна с кръстосани крака. Приличаше на красива сиамска котка. Джей не можеше да отгатне какво си мисли. Никога не бе могъл. Усмивката ѝ можеше да бъде и искрена. Кой би могъл да каже?

– Как ме намери? – той отново се опита думите му да не звучат като оправдание. – Не съм казал на много хора къде живея.

– А ти как мислиш? Ники ми каза – Кери се усмихна. – Разбира се, наложи ми се да го убеждавам. Знаеш ли, че всички се тревожат за теб. Да избягаш така. Да пазиш новия си проект в тайна.

Тя го погледна хитро и сложи ръка на рамото му. Джей забеляза, че очите ѝ бяха променили цвета си – сега бяха сини, а не зелени. Джо се бе оказал прав за контактните лещи.

Той сви рамене и се почувства неловко.

– Естествено, аз напълно те разбирам – Кери прокара ръка по косата му, като отметна кичурите от челото му. Джей си спомни, че тя бе най-опасна, когато се държеше майчински, покровителствено. – Но наистина изглеждаш съсипан. Какво си направил със себе си? Не спиш ли нощем?

Джей отблъсна ръката ѝ.

– Прочетох статията ти – каза.

Кери сви рамене.

– Да, напоследък пиша това-онова за литературните раздели – отвърна тя – струва ми се, че „Форум!“ е започнал да става прекалено елитарно предаване, не мислиш ли? Прекалено ограничено.

– Какво стана? Не ти ли предложиха нова поредица?

Кери вдигна вежди.

– Скъпи, научил си се на сарказъм – каза. – Толкова се радвам за теб. Но сега Канал 5 ми даде чудесна идея – Кери погледна овесените ядки, кафето и плодовете на масата. – Може ли? Умирам от глад – Джей я гледаше как си налива пълна чаша кафе с мляко. Очите ѝ се спряха на чашата в ръката му. – Станал си истински провинциалист. Искам да кажа... Пиеш кафе в глинени чаши и пушиш „Голоаз“ на закуска. Компания ли очакваш или по-добре да не питам?

– Грижа се за детето на една съседка – каза ѝ Джей, като се мъчеше да не се оправдава. – Само за няколко дни, докато се оправи с наводнението.

Кери се усмихна.

– Колко мило! Сигурна съм, че мога да отгатна чие е детето. След като прочетох ръкописа ти...

– Ти си го чела?

Дотук с опитите да се защити. Кери не можеше да не е забелязала как ръката му трепна и горещото кафе се разплиска по пода. Тя отново се усмихна.

– Хвърлих му бегъл поглед. Този наивен стил е много свеж. Много модерен. И какъв поразителен усет за атмосфера – не можах да устоя, прииска ми се да видя всичко с очите си. После като видях колко добре може да се впише книгата ти в моята програма...

Джей поклати глава. Болеше го и не можеше да се отърси от мисълта, че е пропуснал нещо важно.

– Какво имаш предвид?

Кери го погледна с насмешливо нетърпение.

– Е, тъкмо смятах да ти кажа. Имам предвид програмата на Канал 5, разбира се – каза тя. – „Нови пасища“. Ще разказва за англичани, живеещи в чужбина. Едно от онези предавания за пътешествия и начин на живот. И когато Ники ми спомена за това чудно място – плюс всичко, което става с книгата ти, – стори ми се страхотно съвпадение.

– Почакай малко – Джей остави чашата си с кафе. – Нали не мислиш да ме включиш в тези свои планове?

– Защо не? Разбира се – нетърпеливо отвърна Кери. – Мястото е идеално. Вече говорих с някои от местните хора и те проявиха страховтен интерес. И ти си идеалният човек. Само помисли за рекламата. Когато излезе новата ти книга...

Джей поклати глава.

– Не. Не ме интересува – каза. – Виж, Кери, знам, че се опитваш да помогнеш, но последното, което ми трябва сега, е реклама. Дойдох тук, за да бъда сам.

– Сам? – възкликна Кери с ирония. Джей забеляза, че тя гледа някъде зад него, към кухнята. Той се обърна. Роза стоеше на вратата с червената си пижама с блеснали от любопитство очи. Разрешената ѝ коса стърчеше във всички посоки.

– Salut!³⁶ – каза Роза усмихната. – C'est qui, cette dame? C'est une Anglaise?³⁷

Усмивката на Кери се разшири.

36. Здравей (фр.). – Бел.прев.

37. Коя е тази дама? Англичанка ли е? (фр.) – Бел.прев.

– Ти сигурно си Роза – каза тя. – Много съм слушала за теб. И знаеш ли, миличка, все си мислех, че си глуха.

– Кери – Джей я погледна с раздражение и неудобство. – Можем да поговорим по-късно. Точно сега моментът не е особено подходящ. Разбра ли?

Кери мързеливо отпи от кафето си.

– Няма нужда да се церемониш с мен – каза. – Какво прекрасно малко момиченце! Сигурна съм, че е одрала кожата на майка си. Имам чувството, че вече ги познавам. Толкова е мило от твоя страна, че си заимствал всичките си герои от реално съществуващи хора. Това е почти roman-a-chef³⁸. Сигурна съм, че ще се впише чудесно в предаването.

Джей я погледна.

– Кери, няма да участвам в никакво предаване.

– Сигурна съм, че ще си промениш мнението, когато ти се удаде възможност да помислиш за това – каза тя.

– Няма да го променя – отвърна Джей.

Кери вдигна вежди.

– Защо не? Това е просто чудесна възможност. Може да помогне за кариерата ти.

– И за твоята – сухо отбеляза той.

– Може би. Толкова ли е лошо? В края на краищата, след всичко, което направих за теб – след труда, който вложих в теб, – може би ми дължиш нещичко в замяна. Може би когато всичко се уталожил, аз ще имам възможност да напиша биографията ти, да направя проникновени разкрития за Джей Макинтош. Все още мога да допринеса много за кариерата ти, знаеш ли? Само ми позволи да го направя.

– Да ти дължа нещичко? – някога той би се ядосал от тези думи. Дори би се почувствал виновен. Но сега му беше почти забавно. – Твърде често си ме изнудвала с това, Кери. Вече не върши работа. Емоционалното изнудване не е добра основа за една връзка. Никога не е било.

– О, моля те – Кери едва се съдржаше. – Какво разбираш ти? Единствената връзка, която някога те е интересувала, е с онзи стар лъжец, който си е направил шега с теб и те е изоставил, когато си му омръзнал. Джо това, Джо онова! Може би сега, когато е мъртъв, ще пораснеш, за да проумееш, че парите, а не магията, движат света.

Джей се усмихна.

38. Роман ключ – роман, описващ реални хора и събития, маскирани от автора като литературни герои (фр.). – Бел.прев.

– Това беше доста злобно – кратко каза той. – Но както сама отбеляза, Джо е мъртъв. Вече не става въпрос за него. Може би той беше причината да дойда тук в началото. Може би се опитвах да пресъздам миналото. Да бъда Джо. Но вече не.

Кери го погледна.

– Променил си се – отбеляза.

– Може би.

– Отначало помислих, че е заради мястото – продължи тя. – Заради това жалко малко селце с единствената си табела и дървените къщи край реката. Би било толкова типично за теб да се влюбиш в такова място. Да си направиш нов Поуг Хил. Но не е това, нали?

Той поклати глава.

– Не, не съвсем.

– По-сериозно е. И е толкова очевидно – тя се изсмя. – Типично в твой стил. Намерил си тук своята муза, нали? Тук, сред смешните кози и глупавите малки лозя. Каква чудна романтика. Колко типично за теб.

Джей я погледна.

– Какво имаш предвид?

Кери сви рамене. Тя успяваше да изглежда едновременно развеселена и злобна.

– Познавам те, Джей. Ти си най-големият егоист, когото някога съм срещала. Никога не би направил услуга на някого. Защо тогава се грижиш за детето й? Всеки ще види, че не само мястото те привлича – Кери се изкиска злъчно. – Знаех, че някога ще се случи – заяви тя. – Знаех, че някой ще успее да разпали огъня. Някога дори вярвах, че това ще бъда аз. Бог ми е свидетел, че направих много за тебе. Заслужавах да бъда аз. Какво е направила тя за теб? Знае ли изобщо за твоята работа? Интересува ли я?

Джей си сипа още кафе и запали цигара.

– Не – отвърна той. – Не мисля, че я интересува. Тя се интересува от земята. От лозето. От дъщеря си. От истинските неща.

Той се усмихна при мисълта за това.

– Много бързо ще ти омръзнат – подигравателно отбеляза Кери. – Ти никога не си живял в истинския свят. Не си се сблъскал с проблем, от който да не можеш да избягаш. Само почакай нещата да станат прекалено истински за теб. Ще хукнеш презглава.

– Не и този път – спокойно отвърна той. – Не и този път.

– Ще видим – хладно каза тя. – Нали? След като завършим „Нови пасища“.

След като Кери си тръгна, Джей отиде с колата до Ланскене, като остави Роза със строгата заръка да не излиза от къщата, и изля част от гнева си по телефона на Ник Хорнели. Ник беше по-невъзприемчив, отколкото Джей бе очаквал.

– Мислех, че ще бъде добра реклама за теб – невъзмутимо каза той. – В издателския бизнес човек рядко получава втори шанс, Джей, и честно казано, очаквах, че ще бъдеш по-проницателен и ще се възползваш максимално.

– А-ха.

Не беше очаквал това и за миг се почувства изваден от равновесие. Зачуди се какво точно бе казала Кери на Ник.

– Освен това не искам да те пришпорвам, но все още чакам да ми изпратиш подписаните договори и последната част от ръкописа. Издателите започват да се безпокоят, чудят се кога ще свършиш. Да можех да получа поне чернова...

– Не – Джей почувства как гласът му става груб. – Не искам да ме притискаш, Ник.

Изведнъж тонът на Ник стана ужасяващо безразличен.

– Не забравяй, че отдавна не си знаменитост, Джей. Може би донякъде си легенда. Това не е лошо. Но имаш и лоша репутация.

– Каква репутация?

– Не мисля, че е много подходящо сега...

– По дяволите, каква репутация?

Стори му се, че чу как Ник сви рамене.

– Добре де. Ти представляваш риск, Джей. Имаш страхотни идеи, но от години не си написал нищо стойностно. Темпераментен си. Не спазваш срокове. Винаги закъсняваш за срещи. Държиш се като проклета примadona, почиваш на слава отпреди десет години и не разбираш, че в този бизнес трябва да цениш рекламата.

Джей се опита да прикрие вълнението си.

– Какво се опитваш да ми кажеш, Ник?

Ник въздъхна.

– Казвам само, че трябва да бъдеш малко по-отстъпчив. Книгоиздаването се е променило от времето на „Джо Пръстената ябълка“. Тогава беше нормално да си ексцентричен. Дори се очакваше от теб. Минаваше за интересно. Но в днешно време ти си само продукт, Джей. И не можеш да си позволиш да проваляш всички. Най-малко мен.

– Е, и?

– Искам да ти кажа, че ако не подпишеш договора и не завършиш ръкописа в разумен срок – да кажем, месец, месец и половина, – „Уърл-дайд“ ще се оттеглят и аз ще съсия репутацията си за нищо. Аз имам и други клиенти, Джей. Трябва да мисля и за тях.

Джей с мъка отговори.

– Разбирам.

– Виж, Джей. Знаеш, че съм на твоя страна, нали?

– Да, знам – изведнъж му се прииска да се махне. – Имах лоша седмица, Ник. Много неща се случиха. А когато и Кери цъфна на вратата...

– Тя иска само да помогне, Джей. Загрижена е за теб. Всички сме загрижени.

– Разбира се. Знам – Джей го каза тихо, любезно, макар че вътрешно кипеше от гняв. – Ще се оправя, Ник. Ще видиш.

– Ще се справиш, разбира се.

Джей затвори с ясното чувство, че това беше най-лошият обрат, който можеше да очаква. Нещо се беше променило. Сякаш с изчезването на защитното присъствие на Джо той изведнъж бе станал отново уязвим. Джей стисна юмруци.

– Мосю Джей? Добре ли сте?

Беше Жозефин с поруменяло от загриженост лице. Той кимна.

– Ще пийнете ли кафе? Искате ли парче сладкиш?

Джей знаеше, че трябва бързо да се връща, за да нагледа Роза, но изкушението да остане беше твърде силно. Думите на Ник бяха оставили отвратителен вкус в устата му, най-малкото защото бяха верни.

Жозефин имаше цял куп новини за разказване.

– Жорж и Каро Клермон са се свързали с една англичанка от телевизията. Казаха им, че може да направят филм тук, нещо за пътешествия. Люсиен Мерл също е много заинтригуван. Мисли, че това е големият шанс на Ланскене.

Джей кимна уморено.

– Знам.

– Познавате ли я?

Той отново кимна. Сладкишът беше вкусен, с глазирани ябълки и бадеми. Джей се съсредоточи върху яденето. Жозефин обясни, че Кери говори с хората от няколко дни, записва нещо с малкия си касетофон, прави снимки. С нея имаше фотограф, англичанин, много изискан на вид. Джей прочете неодобрение на лицето на Жозефин. Нищо чудно. Кери не беше от жените, които се интересуваха от другите жени. Тя се сближаваше само с мъже. Изглежда, че Кери и фотографът обикаляха из

селото от известно време. Бяха отседнали у Мерл. Джей си спомни, че Тоанет Мерл се занимаваше с журналистика. Това обясняваше снимката и статията в „Курие д'Ажен“.

– Те са тук заради мен.

Той разказа набързо за събитията между неговото заминаване от Лондон и пристигането на Кери. Жозефин го слушаше мълчаливо.

– Колко време ще останат, как мислите?

Джей с безразличие сви рамене.

– Колкото останат – толкова.

– О – тя замълча за миг, – Жорж Клермон вече разправя, че ще закупува изоставени имоти в Ле Маро. Казва, че цените на земята ще скочат, когато се разчуе.

– Вероятно наистина ще скочат.

Тя го изгледа странно.

– Добре е да се купува сега, след влажното лято – продължи. – Хората имат нужда от пари. За реколтата не си струва да се говори. Не могат да си позволят да държат земя, която не носи приходи. Люсиен Мерл вече е пуснал слуха в Ажен.

Джей не можеше да се отърси от чувството, че Жозефин го гледа с неодобрение.

– Няма да навреди на търговията ви, нали? – попита той, като се мъчеше тонът му да звучи безгрижно. – Ще бъде пълно с хора, които ще искат да пийнат по нещо.

Тя сви рамене.

– Няма да е задълго. Не и тук.

Джей разбираше какво има предвид Жозефин. В Льо Пино имаше двайсет кафенета, ресторанти, един „Макдоналдс“ и център за развлечения. Местните търговци отдавна бяха затворили врати и заведенията им бяха изместени от по-предприемчиви фирми от града. Местните бяха започнали да напускат селото, неспособни да вървят в крак с времето. Фермите бяха станали нежизнеспособни, цените на арендата бяха скочили двойно и тройно. Джей се запита дали Жозефин би издържала на конкуренцията. Изглеждаше слабо вероятно.

Дали Жозефин не го обвиняваше? Не можеше да отгатне по лицето ѝ. Обикновено румена и усмихната, сега тя изглеждаше затворена в себе си. Кичури коса падаха на веждите ѝ, докато събираше празните чаши.

Джей се върна във фермата с чувство на неудобство, което привидната топлина на Жозефин не бе успяла да разсее. По пътя видя Нарсис и му махна, но старецът не му отвърна.

Едва след час се прибра в Шато Фудуен. Паркира колата си на алеята и тръгна да търси Роза, която вероятно бе започнала да огладнява. Къщата беше празна. Клопет обикаляше край зеленчуковата градина. Якето и шапката на Роза висяха зад вратата на кухнята. Джей я повика. Отговор не последва. Започна да се тревожи и заобиколи зад къщата, после отиде до любимото място на Роза край реката. Нямаше я. А ако беше паднала във водата? Тан все още беше заплашително бурна, с проядени от ерозията брегове, готови всеки миг да се срутят. А ако беше паднала в някой от капаните за лисици? Или се бе подхлъзнала на стълбите в избата?

Той отново претърси къщата, а след това и земята наоколо. Овощната градина. Лозето. Бараката за инструменти и стария обор. Нищо. Не се виждаха дори стъпки. Накрая Джей тръгна към полето на Мари с надеждата, че детето бе отишло да види майка си. Но Мари довършваше ремонта в кухнята. Косата ѝ бе прибрана с червена забрадка, дънките ѝ бяха изцапани с боя.

– Джей! – тя го посрещна с радост. – Всичко наред ли е? Как е Роза?

Той не посмя да ѝ каже.

– Роза е добре. Исках да проверя дали не ви трябва нещо от селото.

Мари поклати глава. Като че ли не бе забелязала смущението му.

– Не, нямам нужда от нищо – весело отвърна тя. – Почти свърших работата тук. Роза може да се върне още утре сутринта.

Джей кимна.

– Чудесно. Искам да кажа...

Тя му отвърна с една от редките си топли усмивки.

– Знам – каза. – Вие бяхте много любезен и търпелив. Но знам, че ще ви бъде приятно отново да останете сам в къщата си.

Джей се намръщи. Главата отново започваше да го боли. Той преглътна.

– Вижте, трябва да се връщам – каза неловко. – Роза...

Мари кимна.

– Знам. Вие сте много мил с нея. Не можете да си представите...

Джей не можа да понесе благодарността ѝ. На връщане измина тишешком целия път до къщата.

Джей прекара още един час в размисли за възможните места, където можеше да се е скрила Роза. Не биваше изобщо да я оставя сама. Тя беше палаво дете, имаше какви ли не капризи и приумици. Може би сега си играеше с него на криеница, както го бе правила доста често през

първите му седмици в селото. Това можеше да бъде поредното й хрумване или шега. Но времето минаваше, а Роза не се виждаше никъде и той започна да обмисля други възможности. Например не му беше трудно да си представи как Роза се катери по брега на Тан и се подхлъзва, как течението я отнася няколко километра по-надолу и я изхвърля на калния бряг, може би чак в Ле Маро. Лесно беше да си я представи как върви сама по пътя към Ланскене и как може би някой непознат я качва в колата си.

Непознат? Но в Ланскене нямаше непознати. Всички се познаваха помежду си. Хората не заключваха вратите си. Освен ако... Изведнъж Джей си спомни за Патрис – човека, който преследваше Мари още от Париж. Оттогава бяха изминали седем години и беше малко вероятно. Но това би обяснило много неща. Нежеланието на Мари да се показва в селото. Отказът ѝ да напусне мястото, което се бе превърнало в сигурно убежище за нея. Ожесточението, с което бдеше над Роза. Възможно ли беше Патрис да я е открил в Ланскене? Дали не наблюдаваше фермата ѝ, като дебнеше удобен момент, за да предприеме нещо? Дали самият той не се беше превърнал в един от селяните, за да я следи отблизо? Мисълта за това бе смехотворна, направо като от комикс; нещо, което самият той би написал на четиринайсетгодишна възраст в някой от ленивите следобеди край канала. Въпреки това чувстваше как гърдите му се свиват от тази мисъл. Представяше си Патрис малко като Зет, станал по-висок и по-озлобен с възрастта, с хлътнали бузи, безумни и хитри очи. Зет, но този път с истинска пушка да чака край вратата с онзи злобен преценяващ поглед. Беше нелепо, но в този миг му се струваше съвсем възможно, логичен завършек на това лято, когато Джо окончателно си замина, на събитията, които неотстъпно го връщаха към последния октомври на Поуг Хил Лейн. Във всеки случай подозренията не бяха по-нелепи от действителността.

Хрумна му да вземе колата, но после се отказа. Роза можеше да се крие зад някой храст край пътя и той не би могъл да я забележи, дори ако караше бавно. Затова тръгна пеша по пътя към Ланскене, като от време на време спираше, за да я вика по име. Надничаше в канавките и зад дърветата. Кривна от пътя, за да огледа едно езерце, което би изкушило любопитно дете, после надникна в изоставен обор. Но от Роза нямаше и следа. Когато наближи селото, реши да провери единствената реална възможност. Тръгна към дома на Мирей.

Първото, което забележа, когато наближи, беше колата, паркирана отпред: дълъг сив „Мерцедес“ със затъмнени стъкла и регистрационни

номера на кола под наем. Гангстерска кола, каза си. Или може би кола на медийна знаменитост. Сърцето му заби силно от внезапното прозрение. Джей се втурна към вратата. Без да чука, той я отвори и извика:

– Роза!

Тя седеше на стълбището в оранжевия си пуловер и дънки и разглеждаше албум със снимки. Ботушите ѝ бяха оставени до вратата. Вдигна глава, когато Джей я извика по име, и се усмихна. Краката му се разтрепераха от облекчение.

– На какво си играеш, а? Търсих те къде ли не. Как попадна тук?

Роза го погледна невъзмутимо.

– Приятелката ти дойде да ме вземе. Англичанката.

– Къде е тя? – Джей почувства как облекчението му преминава в страшен гняв. – Къде е тя, по дяволите?

– Джей, скъпи! – Кери стоеше на вратата към кухнята, държеше чаша вино в ръка и явно се чувстваше като у дома си. – Не бих казала, че е уместно да използваш такъв език пред дете – тя го удостои с една от ослепителните си усмивки. Зад нея стоеше Мирей, внушителна като паметник в черната си домашна рокля.

– Минах през къщата да поговоря с теб, но ти беше излязъл – безрижно обясни Кери. – Роза ми отвори. Двете с нея хубаво си поговорихме, нали, Роза?

Последното изречение беше на френски, вероятно за да включи в разговора и Мирей, която стоеше безмълвна отзад.

– Трябва да призная, че си бил много потаен. Джей, скъпи! Горката мадам Фезанд нямаше никаква представа.

Джей хвърли поглед към Мирей, която го гледаше, скръстила ръце на огромните си гърди.

– Кери – започна той.

Тя отново му отвърна с една от очарователните си усмивки.

– Каква чудесна среща – отбеляза Кери. – Знаеш ли, започвам да разбирам защо харесваш толкова това място. Толкова тайни! Толкова завладяващи персонажи! Мадам Д'Апи. Мадам Фезанд ми разказа всичко за нея. Не прилича много на героинята от твоята книга.

Джей погледна към Роза.

– Ела тук, Роза – каза той тихо. – Време е да си вървим.

– Излиза, че си много популярен тук – каза Кери. – Представям си, че след „Нови пасища“ ще станеш местният герой. Ще съживиш това място.

Джей не ѝ обърна внимание.

– Роза – каза отново.

Детето въздъхна театрално и стана.

– Наистина ли ще ни показват по телевизията? – любопитства Роза, докато обуваше ботушите си. – И маман, и теб, и всички? Ние имаме телевизор у дома. Аз обичам да гледам „Кукуруигу, петльо“ и „Нашите приятели животните“. Но мама не ми позволява да гледам „Кино в полунощ“ – тя направи гримаса. – Много се целуват.

Джей я улови за ръка.

– Никого няма да показват по телевизията – каза.

– О!

– Не мисля, че имаш избор – невъзмутимо отбеляза Кери. – Ще направя предаването с теб или без теб. Писател, влияние, герои, знаеш как става. Преди да се усетиш, всички ще се втурнат насам, за да видят селото на Джей Макинтош. Наистина ще ми благодариш.

– Стига, Кери.

– О, за Бога! Човек ще си помисля, че съм допряла пистолет до главата ти. Хората биха отрязали дясната си ръка за подобна безплатна реклама.

– Не и аз.

Тя се разсмя.

– Винаги трябва да върша всичко сама – отбеляза весело. – Среци, интервюта. Подходящите партита, контакти. А сега ти си вириш носа и се отказваш от такава страхотна възможност – и за какво? Кога ще пораснеш, скъпи? Ексцентричността вече не е на мода.

Говореше точно като Ник. За миг Джей се усъмни, че двамата заедно са замислили това, че са се уговорили помежду си.

– Не искам хората да се стичат тук – каза той. – Не искам туристи, заведения за бързо хранене, магазини за сувенири в Ланскене. Знаеш какво прави подобна реклама с такова място.

Кери сви рамене.

– Струва ми се, че това място се нуждае точно от реклама. Сега е пълно мъртвило – тя се загледа в ноктите си и се намръщи. – Освен това не си ти този, който решава, нали? Не виждам кой тук ще обърне гръб на новите възможности за работа.

Имаше право, разбира се. И това беше най-лошото. Инерцията ще-ше да помете всичко, независимо дали той искаше или не. Джей си представи Ланскене като Поуг Хил, пометен от необратимите промени на живота.

– Не и тук. Тук това няма да се случи.

Докато вървеше по улицата, смехът на Кери го преследваше.

Мари пристигна в седем, както обикновено. Носеше бутилка вино и плетена кошница с капак. Беше измила косата си и за пръв път, откакто Джей я познаваше, беше облякла дълга червена пола с черния си пуловер. Така изглеждаше по-различна, приличаше на циганка. Устните ѝ бяха леко освежени с червило. Очите ѝ блестяха.

– Тази вечер ми се празнува – обяви тя и сложи бутилката на масата. – Донесох малко сирене, пастет от гъши дроб и хляб с ядки. Има и сладкиш, и бисквити с бадеми. И няколко свещи.

Мари извади два месингови свещника и ги постави на масата.

После сложи в тях свещи.

– Приятно е, нали? – попита тя. – Не мога да си спомня кога за последен път сме вечеряли на свещи.

– Миналата година – отбеляза Роза кисело. – Когато генераторът се повреди.

Мари се засмя.

– Това не се брои.

Тази вечер тя беше по-спокойна и отпусната, отколкото Джей я бе виждал някога. Двете с Роза сложиха на масата ярки цветни чинии и кристални чаши за вино. Роза набра цветя от градината, за да украси масата. Вечеряха пастет от гъши дроб, намазан на хляб с ядки, и пиха вино от избата на Мари, което имаше вкус на мед, праскови и печени бадеми, после хапнаха салатата и топло козе сирене. След това пиха кафе със сладкиш и петифури. По време на малкото пиршество Джей опитваше да събере мислите си. Беше заръчал на Роза да не споменава за ходенето си в Ланскене. Момичето беше весело, настояваше да получи *canard*³⁹ – бучка захар, намокрена във вино, – като тайно хранеше Клопет под масата с останки от вечерята, а после, когато изгониха козлето в градината – през полуотворения прозорец. Мари беше жизнерадостна, разговорлива и хубава на златистата светлина. Всичко бе свършено.

Казваше си, че изчаква подходящия момент. Разбира се, даваше си сметка, че за това няма подходящ момент, а само тактика на отлагане. Трябваше да ѝ каже, преди да е научила сама. Или, още по-лошо, преди Роза неволно да е споменала нещо.

Но в хода на вечерта ставаше все по-трудно и по-трудно да се

39. Букв. патица, пате (фр.). – Бел.прев.

реши. Той се умълча. Заболя го глава. Мари като че ли не забелязваше. Тя разказваше с подробности за следващия етап от работата по отводнителната система, за разширяването на избата, за облекчението си от това, че въпреки всичко тази година ще има грозде за вино, макар и много по-малко, за оптимизма си за следващата година. Имаше намерение да купи земята, когато изтече договорът за аренда. Казваше, че има пари в банката плюс петдесет големи бъчви вино в избата, които чакаха най-подходящия момент за продажба. Земята в Ланскене беше евтина, особено зле отводнена земя като нейната. След лошото лято цените можеха да паднат още повече. А Пиер-Емил, който бе наследил имота, не умееше да се пазари. Той би се радвал да получи колкото му дадат за фермата и лозето. Банката щеше да ѝ отпусне дългосрочен кредит.

Колкото повече говореше тя, толкова по-зле се чувстваше Джей. Спомни си какво му бе казала Жозефин за цените на земята и сърцето му се сви. Той колебливо я попита какво ще стане, ако все пак случайно... За миг лицето на Мари стана сериозно. Тя сви рамене.

– Ще трябва да си отида – каза просто. – Да изоставя всичко и да се върна в Париж или Марсилия. Да отида в някой голям град. Да оставя Мирей да... – Мари не довърши изречението си и погледна весело и решително. – Но това няма да се случи – отсеке тя. – Нищо такова няма да се случи. Винаги съм мечтала да живея на място като това – продължи и лицето ѝ омекна. – Да имам ферма, своя земя, дървета, може би малка рекичка. Някъде на спокойствие. На сигурно място – Мари се усмихна. – Може би когато купя земята и няма вече аренда, за която да мисля, нещата ще тръгнат другояче – каза неочаквано. – Може би ще започна живота си в Ланскене отначало. Ще намеря на Роза няколко приятели на нейната възраст. Ще дам на хората втора възможност – тя си наля още една чаша от сладкото златисто вино. – Ще дам втора възможност на себе си.

Джей мъчително преглътна.

– А Мирей? Тя няма ли да ви създава проблеми?

Мари поклати глава. Очите ѝ бяха притворени, котешки сънливи.

– Мирей няма да живее вечно – отвърна тя. – Купя ли земята, ще се оправя с Мирей. Стига само да получа фермата.

За кратко разговорът се прехвърли на други теми. Пиха кафе с „Арманяк“. Роза хранеше с петифури козлето през процепта между капациите на прозорците. После Мари я изпрати да си легне и Роза почти не протестира – приближаваше полунощ и тя бе останала будна много по-дълго, отколкото бе свикнала. Джей не можа да повярва, че детето не го издаде

по време на вечеря. Донякъде съжаляваше за това. След като Роза се качи по стълбите с бисквита във всяка ръка и обещание за палачинки на закуска, Джей включи радиото, сипа още „Арманияк“ на Мари и ѝ подаде чашата.

– М-м-м. Благодаря.

– Мари...

Тя го погледна мързеливо.

– Защо точно Ланскене? – попита той. – Не можахте ли да се преместите някъде другаде след смъртта на Тони? Да избягате от всички тези... проблеми с Мирей.

Мари посегна към последната петифура.

– Трябва да останем тук – каза накрая. – Просто така трябва.

– Но защо? Защо не в Монтобан или в Нерак, или в някое от близките села? Какво толкова има в Ланскене, което не можете да имате другаде? Защото Роза е израснала тук ли? Или... или заради Тони?

Тогава тя се разсмя, не подигравателно или злобно, а с някаква нотка, която Джей не можа да определи.

– Щом така ви харесва.

Внезапно сърцето му се сви.

– Не говорите много за него.

– Така е. Не говоря.

Мари мълчаливо се загледа в питието си.

– Съжалявам. Не биваше да ви питам. Забравете, че съм го казал.

Тя го погледна странно, после отново се загледа в чашата си. Дългите ѝ пръсти шаваха нервно.

– Няма нищо. Вие ми помогнахте. Бяхте добър с мен. Но е сложно, разбирате ли? Исках да ви разкажа. Отдавна исках.

Джей се помъчи да ѝ обясни, че не бива, че той не иска да знае, че има нещо друго, което отчаяно се опитва да ѝ каже. Но нищо не се получи.

– Отдавна имам проблем с доверието – бавно заговори Мари. – След Тони. След Патрис. Казвах си, че нямам нужда от никого. Че ще ни бъде по-добре сами – на Роза и на мен. Че и без това никой няма да повярва, ако кажа истината – тя помълча малко, като рисуваше сложна фигура по тъмната повърхност на масата. – Винаги е така с истината – продължи. – Колкото повече ти се иска да я кажеш на някого, толкова по-трудно се оказва. Толкова по-невъзможно изглежда.

Джей кимна. Отлично разбираше това.

– Но с вас... – тя се усмихна. – Може би защото сте чужденец.

Имам чувството, че ви познавам отдавна. Доверих ви се. Как иначе бих ви поверила Роза.

– Мари... – той отново преглътна. – Има нещо, което наистина...

– Ш-шт – Мари бе отпусната, зачервена от виното и топлината в стаята. – Имам нужда да ви разкажа. Да ви обясня. Опитах се, но – Тя поклати глава. – Мислех, че е сложно. Но всъщност е съвсем просто. Като всички трагедии. Просто и глупаво – Мари си пое дъх. – Преди да се усетя, се бях оплела в това. После разбрах, че е твърде късно. Сипете ми още „Арманяк“, ако обичате.

Той се подчини.

– Харесвах Тони. Не го обичах. Любовта и без това не трае дълго. По-важни са парите. Сигурността. Фермата. Земята. Казвах си, че от това имам нужда. Бягство от Патрис. Бягство от града и от самотата. Заблуждавах себе си, че всичко е наред, че не се нуждая от нищо друго.

Известно време наистина всичко било наред. Но Мирей ставала все по-взискателна, а поведението на Тони – все по-непостоянно. Мари се опитала да поговори с Мирей за това, но без успех. Мирей смятала, че с Тони всичко е наред.

– Той е силно, здраво момче – упорито повтаряла тя. – Престани да го гледаш като писано яйце. Ще стане невротичен като теб.

Оттогава всяка особеност в поведението на Тони се приписвала на Мари: изблиците на гняв, пристъпите на депресия, болезненото съсредоточаване.

– Отначало бяха огледалата – каза тя. – Искаше да покроем всички огледала в къщата. Казваше, че отражението изсмуква цялата светлина от главата му. Бръснеше се, без да използва огледало. Непрекъснато се порязваше с бръснача. Веднъж си избърсна и веждите. Каза, че било по-хигиенично.

Когато научил, че Мари е бременна, Тони навлязъл в друга фаза. Започнал да я покровителства, да я закриля. Следвал я навсякъде, включително в банята и тоалетната. Непрекъснато ѝ прислужвал. Мирей виждала в това доказателство за любовта му. Мари се задушавала. Тогава започнали да пристигат писмата.

– Веднага разбрах, че е Патрис – призна Мари. – Беше в негов стил. Обичайният тормоз. Само че този път не се уплаших. Имахме кучета, пушки, простор. Мисля, че Патрис също го разбра. По някакъв начин беше научил, че съм бременна. Във всички писма пишеше за това. Да се отърва от бебето и той ще ми прости – такива неща. Аз не им обърнах внимание. После Тони научи. Разказах му всичко. Смятах, че му го

дълга. Освен това исках да разбере, че сме в безопасност, че всичко това е минало. Дори писмата не идваха толкова често, както преди. Постепенно всичко се успокояваше.

Мари въздъхна.

– Не биваше да се заблуждавам. Заживяхме като под обсада. Тони ходеше в града веднъж месечно за доставки и това беше всичко. Престана да ходи в кафенето с приятели. Това не беше лошо. Поне беше трезвен. Почти не спеше. Повечето нощи стоеше на пост. Разбира се, Мирей обвини мен.

Роза се роди у дома. Мирей помогнала за раждането. Останала разочарована, че не е момче, но по-нататък щяло да има достатъчно време за това. Учудила се, че Роза изглеждаше толкова дребничка и крехка. Започнала да дава съвети за храненето, преобуването и отглеждането. Тези съвети граничели с тирания.

– Разбира се, той вече й беше разказал всичко – припомняше си Мари. – Трябваше да го очаквам. Беше неспособен да скрие каквото и да било от нея. В нейното съзнание аз веднага се превърнах в злодей, в жена, която подмамва мъжете и после очаква съпругът й да я пази от последниците.

Между двете жени избухнала ожесточена вражда. Мирей стояла в къщата постоянно, но рядко се обръщала пряко към Мари. Много пъти вечер Тони и Мирей разговаряли оживено за събития и хора, за които Мари не знаела нищо. Тони като че ли не забелязвал мълчанието й. Бил постоянно весел и въодушевен, позволявал на майка си да го глези, сякаш бил още малко момче, а не женен мъж с новородено дете. После изведнъж се появил Патрис.

– Беше краят на лятото – каза Мари. – Към осем часа вечерта. Тъкмо бях нахранила Роза. Чух бръмчене на кола по алеята. Бях на горния етаж и Тони отиде да отвори. Беше Патрис.

Той се бил променил от последния път. Сега бил почти смирен, не настоял да види Мари. Казал на Тони колко съжалява за случилото се, колко е бил болен, как едва сега успял да осъзнае този факт. Мари слушала от горния етаж. Носел пари, двайсет хиляди франка. Недостатъчно, за да си плати за пораженията, които е нанесъл, но може би достатъчно, за да се направи попечителски фонд за детето.

Двамата с Тони излязоха заедно. Няваше ги дълго време. Когато Тони се върна, беше тъмно и той беше сам. Каза ми, че всичко е свършило, че Патрис няма да ни тормози повече. Беше по-любвеобилен от друг път. Започнах да си мисля, че нещата постепенно ще се оправят.

В продължение на няколко седмици те били щастливи заедно. Мари се грижела за Роза. Мирей стояла настрана. Тони вече не стоял на стража нощем. Но един ден, когато излязла да набере малко билки край къщата, Мари видяла полуотворената врата на обора. Отишла да я затвори и видяла вътре колата на Патрис, лошо скрита, под няколко бали слама.

– Отначало отричаше – каза Мари. – Точно като момченце. Отказваше да приеме, че съм видяла колата. После изпадна в едно от своите гневни състояния. Нарече ме уличница. Обвини ме, че съм се срещала с Патрис зад гърба му. Накрая призна. Каза, че в онзи ден завел Патрис в обора и го убил с лопата.

Той не показвал следи на разкаяние. Нямам избор. Ако някой бил виновен, това била Мари. С наивна усмивка на провинил се хлапак обяснил как вкарал колата в обора и я скрил, а после заровил трупа някъде в имота.

– Къде? – попитала Мари.

Тони отново се усмихнал и поклатил глава.

– Никога няма да разбереш.

След това състоянието му значително се влошило. Прекарвал часове насаме с майка си, после се затварял в стаята си и гледал телевизия. Дори не поглеждал Роза. Мари разпознала симптомите на шизофрения и се опитала да го убеди да се върне към лечението си, но той вече не й вярвал. Мирей се била погрижила за това. Скоро след това се самоубил и Мари не изпитала нищо, освен виновно облекчение.

– След това опитах да си тръгна – продължи тя. – От Ланскене ми бяха останали само лоши спомени. Нищо вече не ме задържаше тук. Събрах си багажа. Дори резервирах билет до Париж за мен и Роза. Но Мирей ме спря. Каза, че Тони й оставил писмо, в което й разказал всичко. Патрис бил заровен някъде в имота на Фудуен откъм нашата страна или на отсрещния бряг на реката. Само тя знаела къде.

– Сега ще трябва да останеш тук – каза Мари победоносно. – Няма да те оставя да ми отнемеш Роза. Иначе ще кажа на полицията, че ти си убила човека от Марсилия, че синът ми ми е казал това преди да умре, че се е самоубил, защото не е понасял повече тежестта на мълчанието.

– Беше много убедителна – каза Мари с лека горчивина. – Даде ясно да се разбере, че мълчи за доброто на Роза, че ще запази тайната в семейството.

След това започнала кампанията за противопоставянето на Мари на

останалите хора от селото. Не било трудно; през последната година тя почти не говорела с никого и през повечето време стояла затворена във фермата. Мирей показала цялото си скрито презрение. Започнала да разпространява слухове из селото, разкрасени със загадъчни намеци. Тони бил обичан от хората в Ланскене. Мари била само чужд човек от града. Скоро започнали репресиите.

– О, нищо сериозно – каза тя. – Хвърляха фейерверки под прозорците ми. Пишеха ми писма. Тормозеха ме. От Патрис бях виждала и пострашни неща.

Но скоро станало ясно, че кампанията на Мирей има за цел нещо повече от злобно отмъщение.

– Тя искаше Роза – обясни Мари. – Мислеше си, че ако ме прогони от Ланскене, може би ще успее да задържи Роза при себе си. Разбирате ли, не можех да ѝ отнема Роза. Заради онова, което знаеше. А ако ме арестуваха за убийството на Патрис, и без това щеше да вземе Роза, тъй като е единствената ѝ близка роднина.

И затова тя започнала да държи хората на разстояние от себе си. Всички до един. Затворила се във фермата и съзнателно се изолирала от всички в селото. Изолирала и Роза, като се възползвала от временната ѝ глухота, за да заблуди Мирей. Потопила колата на Патрис в тресавището, като я оставила да потъне дълбоко в тръстиките и застоялата вода. Знаела, че това я компрометира още повече. Но трябвало да я държи някъде наблизко. На своя земя. Оставал трупът.

– Отначало го търсех – каза ми тя. – Претърсих постройките. Под пода. Методично. Но беше безсмислено. Цялата земя до тресавището беше част от имота. Не можех да претърся всеки метър.

А и наблизко била фермата на стария Емил. Тони би могъл да скрие трупа там. Всъщност Мирей вече наемвала за това със своя кисел, злорад поглед, доволна от властта и силата си. Затова Мари държала да купи тази ферма.

Джей се мъчеше да си представи какво е чувствала, когато го е виждала да ходи из къщата, да копае градината, да се разхожда сред дърветата. Как всеки ден се е питала дали днес няма да...

Той импулсивно взе ръката ѝ в своята. Беше студена. Чувстваше как пръстите ѝ треперят леко, едва доловимо. Възхищението към нея го главозамайваше. Възхищение от смелостта ѝ.

– Затова не искате никой да работи на земята ви – каза Джей. – Затова не сте отстъпили земята около тресавището за строежа на новия супермаркет. Затова трябва да останете тук.

Мари кимна.

– Не исках някой да намери онова, което Тони е скрил – каза. – След толкова години никой няма да повярва, че не съм убила Патрис. А и Мирей не би ме защитила. Никога не би признала, че скъпият ѝ Тони... – тя пое дълбоко дъх. – Е, сега вече знаете – добави с известно усилие. – Сега има още някой, който знае.

Мари ухаеше на мащерка и дъжд. Косата ѝ беше като водопад от цветя. Джей си представи как ѝ разказва за случилото се днес, как светлината в зелените ѝ очи угасва, как лицето ѝ се изопва, става каменно, непроницаемо.

Друг може би щеше да го направи. Някой друг, също толкова смел, също толкова откровен, колкото беше и тя. Но вместо това Джей я притегли към себе си, почувства допира на косата ѝ до лицето си, устните ѝ върху своите, припряната нежност на ръцете ѝ и дъха ѝ върху бузата си. Целувката ѝ имаше същия вкус, какъвто си бе представял: на малини, пушек и рози. Те се любиха на неоправеното легло на Джо, а козлето надничаше любопитно през полузатворените капаци и меката златиста светлина подскачаше по синкавите стени.

Засега това беше достатъчно.

Скоро. Скоро. Сега „Специалитетите“ се бяха просмукали навсякъде – във въздуха, в земята, във влюбените; той лежеше в леглото си и гледаше в тавана; тя спеше, заровила лице във възглавницата като дете, и червената ѝ коса се открояваше ярко като фар на фона на белите чаршафи. Аз усещах присъствието им по-силно отвсякога, чувах неспокойните им гласове, които мамеха, галеха. Скоро, нашепвах те. Трябва да стане скоро. Трябва да стане сега.

Джей погледна към Мари, заспала до него. Изглеждаше доверчива, спокойна. Тя промърмори нещо тихо и безмълвно насън. Усмихна се. Джей я зави по-добре и тя зарови лице в одеялото с дълга въздишка.

Джей я гледаше и мислеше за сутринта. Сигурно можеше да направи нещо. Не можеше да я остави да загуби фермата. Не можеше да остави Ланскене в ръцете на амбициозните предприемачи. Утре пристигаше филмовият екип. С колко часа разполагаше – шест? Седем?

Какво можеше да направи? Какво би могъл да направи за седем часа? Или за седемдесет? Какво би могъл да направи който и да било?

Джо би направил нещо.

Гласът му се стори почти познат. Циничен, сърдечен, леко присмехулен.

Знаеш, че той би могъл.

Разбира се. Беше го казал почти на глас. Но Джо беше мъртъв. Скръбта отново го връхлетя ненадейно, както винаги, когато мислеше за Джо. Джо беше мъртъв. Нямахме вече магия. И той като „Специалитетите“ най-после си бе отишъл завинаги.

– Ти никога не си бил разумен, момче.

Този път наистина беше гласът на Джо. В първата секунда сърцето му подскочи, но той осъзна, че гласът на Джо е само в съзнанието и в спомените му. Присъствието на Джо – реалното независимо присъствие – беше изчезнало. Това бе само заместител. Игра. Остроумно хрумване, като подсвирване в мрака.

Не забравяй „Специалитетите“, ти казах. Не помниш ли?

– Разбира се, че помня – безпомощно прошепна Джей. – Само че вече няма „Специалитети“. Свършиха. Аз ги изпих. Пропилях ги за тривиални неща, карах хората да ми разказват истории. Накарах Мари...

– Защо не ме слушаш?

Гласът на Джо – ако това наистина беше неговият глас – сега бе навсякъде: във въздуха, в ярката светлина на догарящото огнище, в блясъка на косата ѝ, разпиляна по възглавницата.

– Къде беше, когато те учех на всички ония неща на Поуг Хил? Нищо ли не научи?

– Научих, разбира се – Джей разтърси глава озадачен. – Но без Джо тези неща вече не действат. Както последния път на Поуг Хил...

От стените се разнесе смях. Въздухът се изпълни с него. От въглицата сякаш се надигаше призрачен аромат на ябълки и дим. Нощта искреше.

– Ако често пхаш ръка в гнездото на оси, те ще те ужилят – казваше гласът на Джо. – И магията няма да ги спре. Дори магията не върви срещу природата. Понякога трябва да помогнеш на магията, момче. Да ѝ дадеш нещо, което да използва. Възможност да работи сама. Трябва да създадеш подходящите условия, за да може магията да подейства.

– Но аз носех талисмана. Вярвах...

– Не ти е трябвал никакъв талисман – отвърна гласът. – Можел си да си помогнеш и сам. Можел си да отвърнеш, нали? Но не. Ти само си бягал. На това вяра ли му викаш? На мен ми прилича на пълна измишльотина. Тъй че недей да ми ги приказваш тия работи за вярата.

Джей се замисли за миг.

– Вече имаш каквото ти трябва – весело продължи гласът. – То е вътре в теб, момче, винаги е било там. Не ти трябва домашното вино на някакъв стар глупак, за да свърши работата вместо теб. Можеш да направиш всичко сам.

– Но аз не мога...

– Няма такава дума, момче – отвърна гласът. – Няма такава дума.

После гласовете си отидоха и изведнъж главата му зазвъня не от опиянение, а от внезапно проясняване. Той знаеше какво да прави.

Шест часа, каза си. Нямаше време за губене.

Никой не го видя да излиза от къщата. Никой не го наблюдаваше. Но дори да не беше така, никой не би поставил под въпрос присъствието му, никой не би го намерил за странно. Дълбоката кошница с билки, която носеше със себе си, изглеждаше съвсем обикновена. Растенията, с които бе пълна, можеха да бъдат подарък за някого, за нечия градина. Дори фактът, че мърмореше нещо под носа си, нещо, което приличаше малко на латински, не би изненадало никого. В края на краищата той беше англичанин, следователно – малко луд. Малко смахнат е този мосю Джей!

Откри, че много добре помни ритуала за запечатване на територията, който изпълняваха с Джо. Нямаше време да приготвя ароматни масла, нито да прави нови торбички, но надали това имаше значение сега. Дори той чувстваше присъствието на „Специалитетите“ наоколо, чуваше шепота им, приглушеното им панаирджийско кикотене. Внимателно извади филизите от разсадника, толкова, колкото можеше да коси, взе градинарската лопатка и малка вила. Започна да ги засажда на равни интервали край пътя. Посади няколко и край пътя за Тулуза, още два до табелата и още два на пътя към Ле Маро. Мъглата, особената мъгла на Ланскене, която се вдига от тресавището и се изкачва по лозята, се плъзгаше нагоре като малко корабче в морето, озарено от изгриващото слънце. Джей Макинтош бързаше да направи обиколката си, като стъпваше припряно, почти тичаше, за да спази крайния срок, като засаждаше *tuberosa rosifea* навсякъде по пътя, където имаше клони, знаци, табели. Той обръщаше пътните табели или ги покриваше със зеленина, в случай, че не успееше да ги изтръгне от земята. Свали табелата с приветствието на Жорж и Люсиен. Когато свърши, не беше останала и една табела, и един пътен знак, който да показва посоката към Ланскене су Тан. Бяха му необходими почти четири часа, за да извърши пълната обиколка на селото, като не пропусна да направи завой към пътя за Тулуза и след това да се върне през Ле Маро. Накрая беше капнал от умора. Болеше го глава, краката му трепереха. Но беше приключил. Работата беше свършена.

Точно както Джо криеше Поуг Хил Лейн, така и той бе скрил цялото селце Ланскене су Тан.

Когато се върна, Мари и Роза си бяха отишли. Небето започваше да просветлява. Мъглата се разсея.

63

Кери пристигна малко след единайсет часа. Свежа и изискана в бялата си блуза със сива пола и с куфарчето си в ръка. Джей я очакваше.

– Добро утро, Джей.

– Върнала си се.

Тя надникна през рамото му навътре в стаята и забеляза празните чаши и бутилки.

– Трябваше да започнем по-рано – каза, – но можеш ли да повярваш? Изгубихме се в мъглата. Дебела пелена бяла мъгла, точно като димки на хевиметъл концерт – тя се засмя. – Представяш ли си? Загубихме половин ден. За наша сметка. Още чакаме операторския екип. Разбрахме, че са завили в погрешна посока и са се върнали някъде по средата на пътя от Ажен. Тези пътища! Добре, че аз вече знаех пътя.

Джей я погледна. Не е свършила работа, каза си. Въпреки всичко. Въпреки вратата му.

– Значи продължаваш със снимките?

– Разбира се, че продължавам – нетърпеливо отвърна Кери. – Не мога да пропусна такава добра възможност – тя погледна ноктите си. – Ти си знаменитост. Когато книгата излезе, аз ще мога да покажа на света откъде си черпил вдъхновението си – Кери се усмихна ослепително. – Такава хубава книга – добави. – Ще има страхотен успех. По-хубава е дори от „Джо Пръстената ябълка“.

Джей кимна. Права беше, разбира се. Поуг Хил и Ланскене – двете страни на една и съща ръждива монета. И двете жертвени по своеобразен начин в името на писателската кариера на Джей Макинтош. След излизането на книгата мястото просто нямаше да бъде същото. Той неизбежно щеше да си отиде. Нарсис, Жозефин, Бриансон, Гийом, Арно, Ру, Поату, Роза – дори Мари, – всички те се свеждаха до статута на думи върху страница, на сладкодумни истории, разказвани и след това забравени. В негово отсъствие идваха предприемачите, планираха и унищожаваха, промисляха и модернизираха...

– Не знам защо ме гледаш така – каза Кери. – В края на краищата ти подписа договор с „Уърлдуайд“. Очакваш да получиш много щедра сума. Повече от щедра. Или може би съм цинична?

– Ни най-малко.

Започна да го обзема специфично усещане за спокойствие, почти за

опиянение. Чувстваше главата си пълна с мехурчета. Ферментирацията въздух кипеше и се пенеше.

– Сигурно много те искат – отбеляза Кери.

– Да – бавно отговори Джей. – Мисля, че е така.

Ако често пяхаш ръка в гнездото на оси, те ще те ужилят – бе казал Джо. – И магията няма да ги спре. Понякога трябва да помогнеш на магията, момче. Да ѝ дадеш нещо, което да използва... подходящите условия, за да може магията да действа.

Това беше – каза си замаян. Толкова просто. Толкова... просто.

Джей се засмя. Изведнъж главата му сякаш се изпълни със светлина. Той усещаше мирис на дим и застояла вода, и сладкия натрапчив аромат на зрели къпини. Въздухът миришеше на шампанско от бъз. Джей знаеше, че Джо е с него, че никога не го е напуснал, дори през 77-а. Джо не го беше напуснал. Той почти го виждаше да стои край вратата със стария си миньорски каскет и ботуши, усмихнат по начина, по който се усмихваше, когато особено се радваше на нещо. И макар и Джей да знаеше, че старецът съществува само във въображението му, той беше истински. Понякога истинското и въображаемото в крайна сметка се оказват едно и също. С две големи крачки Джей се приближи до леглото, под което още стояха ръкописът и договорите с „Уърлдуайд“, подредени в своята кутия. Той ги извади. Кери се обърна към него и го загледа с любопитство.

– Какво правиш?

Джей взе ръкописа в ръце и избухна в смях.

– Знаеш ли какво е това? – попита я. – Това е единственият екземпляр на книгата ми. А това – той ѝ подаде подписания договор, за да го види – са документите. Виж. Всичко е завършено. Готово за изпращане.

– Джей, какво правиш? – гласът ѝ беше рязък. Джей се усмихна и направи крачка към камината.

– Не можеш... – започна Кери. Той я погледна.

– Няма такава дума – каза.

И сред писъците на Кери му се стори, че чува смеха на стария Джо.

Тя пицеше, защото изведнъж разбра какво иска да направи Джей. Беше налудничаво, нелепо, спонтанен импулс, на който тя смяташе, че е неподвластен. И въпреки това очите му грееха със странна светлина, каквато никога досега не беше виждала в тях. Сякаш някой беше запалил фитил. Лицето му бе озарено. Той взе договорите в ръце, смачка ги и ги побутна към решетката. След това започна да прави същото и със страниците от ръкописа. Хартията се възпламени, отначало сивкава,

после кафява, след което избухна в ярки пламъци. Въздухът се изпълни с черни сажди като пеперуди.

– На какво си играеш? – гласът на Кери трепереше. – Джей, какво, по дяволите, правиш в момента?

Той се смееше задъхан.

– А ти какво мислиш? Изчакай ден-два и се свържи с Ники, за да се увериш.

– Ти си луд – отсече Кери. – Не можеш да ме убедиш, че не си направил копия на този ръкопис. И договорите могат да се подменят...

– Сигурно могат – Джей беше спокоен и усмихнат. – Но няма да бъдат подменени. И на кого е притрябвал писател, който никога не пише? Колко време можеш да поддържаш обществения интерес? И струва ли си? Колко струвам аз без него?

Кери го гледаше. Човекът, който си бе тръгнал преди шест месеца, бе станал неузнаваем. Предишният Джей беше неуверен, намусен, нямаше цел. Този човек беше целеустремен, просветлен. Очите му блестяха. Въпреки това, което правеше – глупаво, престъпно, налудничаво, – което захвърляше безвъзвратно, той изглеждаше щастлив.

– Наистина си полудял – каза тя със сподавен глас. – Да захвърлиш всичко – и за какво? Заради жеста? Това не си ти, Джей. Аз те познавам. Ще съжаляваш.

Джей я гледаше търпеливо, леко усмихнат.

– Не вярвам, че ще се задържиш тук повече от година – въпреки високомерния тон гласът ѝ трепереше. – Какво ще правиш? Ще поддържаш ферма? Вече нямаш пари. Похарчи всичко за тази къща. Какво ще правиш, когато парите свършат?

– Не знам – тонът му беше весел, безгрижен. – Пука ли ти?

– Не!

Той сви рамене.

– Най-добре иди при своя екип и им кажи, че ще снимате някъде другаде – каза Джей спокойно. – Тук няма нищо за вас. По-добре опитайте в Льо Пино, на отсрещния бряг на реката. Сигурен съм, че ще намерите нещо по-свежо и забавно.

Тя го гледаше смаяна. За миг ѝ се стори, че долавя някакъв мирис, странен силен аромат на захар, ябълки, сладко от къпини и дим. Ароматът будеше носталгия и за секунда като че ли почти разбра защо Джей така обичаше това място с малките лозя, ябълковите дървета, козите и тресавищата. За миг се почувства отново малко момиче, седнало с баба си в кухнята да прави сладкиши, докато вятърът от брега кара

телефонните жици да пеят. Стори й се, че ароматът е част от него, полепнал по дрехите му като стар дим, и когато го погледна за миг, той изглеждаше някак озарен, облян от светлина откъм гърба, а от косата и дрехите му излизат бляскави нишки. После уханието отлетя, светлината помръкна и остана единствено спареният въздух на непроветрената стая и останките от вино на масата пред тях. Кери сви рамене.

– Ти губиш – каза намусено. – Прави каквото искаш.

Той кимна.

– А поредицата?

– Може наистина да отида до Льо Пино – отвърна тя. – Жорж Клермон казва, че там са снимали адаптация на „Клошмерл“. Може да се получи приличен филм.

Джей се усмихна.

– Късмет, Кери.

Когато тя си отиде, Джей се изми и облече чиста тениска и дънки. За миг се замисли какво да прави по-нататък. Дори сега нямаше сигурни неща. В живота щастливият завършек не винаги е сигурен. Къщата около нас беше напълно тиха. Енергичното бръмчене, изпълнило въздуха и просмукало се в стените, беше изчезнало. Нямаше призрачен аромат на захар и дим. Дори в избата беше тихо. Бутилките вино – ново вино, „Сотерн“ и „Сент Емилион“ и дузината бутилки младо „Анжу“ – стояха неподвижно и мълчаха. Чакаха.

Към обед Попот донесе пакет и новини от селото. Филмовият екип така и не бе пристигнал, обяви тя въодушевено. Англичанката не беше взела интервю от никого. Жорж и Люсиен бяха бесни. Във всеки случай, свиваше рамене Попот, така може би беше най-добре. Всички знаеха, че плановете им никога не се увенчават с успех. Жорж вече говореше за ново начинание, някакъв план за строеж в Монтобан, който не можеше да се провали. В Ланскене животът продължаваше.

На пакета имаше пощенско клеймо от Кърби Монктън. Джей го отвори предпазливо, като внимателно разгъна твърдите листа кафява хартия и развърза връвта. Пакетът беше голям и тежък. Когато махна опаковката, отвори изпадна плик. Той позна почерка на Джо. Имаше един-единствен чист лист избеляла хартия за писма.

„Поуг Хил Лейн, 15 септември.

Скъпи Джей,

Извинявай, че тръгнах така набързо. Никога не ме е бивало в сбогуванията. Исках да остана малко повече, но знаеш как е. Проклетите доктори не ти казват нищо до последната минута. Мислят, че като си стар, нищо не разбираш. Изпращам ти моята колекция – надявам се, че знаеш какво да правиш с нея. Когато получиш този плик, може би ще си научил някои неща. Погрижи се да намериш подходящата почва. С най-топли чувства,

Джоузеф Кокс“

Джей препрочете писмото. Докосна думите върху страницата, изписани със синьо мастило с онзи гризлив, разкривен почерк. Дори доближи хартията до лицето си, за да види дали не е останало нещо от него – цигарен дим може би или далечен аромат на зрели къпини. Но нямаше нищо. Ако имаше магия, тя не беше тук. После погледна пакета. Всичко бе вътре. Съдържанието на шкафа за семена, стотици малки пакетчета и фунийки от вестникарска хартия, сушени луковици, зърна, грудки, пухчета от семена, превърнали се в прах – всичко надписано и номерирано. Всяко пакетче носеше уханието на онези далечни места. *Tuberosa rubra maritima*, *Tuberosa diabolica*, *tuberosa panax odorata*, хиляди сортове картофи, тикви, чушки, моркови, над триста вида лук – цялата колекция на

Джо. И, разбира се, „Специалитетът“. Tuberosa gosifea в целия си блясък, истинската пръстена ябълка, преоткритият оригинал.

Джей ги разглежда дълго. По-късно щеше да ги проучи всичките, да сложи всяко пакетче в правилното чекмедже в шкафа за подправки. По-късно щеше да има време да ги сортира, да ги надписва, номерира и вписва в каталози, докато и последното зрънце попадне на мястото си. Но първо трябваше да свърши много други неща. Да се види с някого. И да намери нещо. Нещо в избата.

Имаше само един възможен вариант. Той избърса с парцал добре познатия прах от стъклото, като се надяваше времето да не е направило съдържанието кисело. Бутилка за специален случай, каза си, последният от собствените му „Специалитети – 1962“, онази хубава година, първата, както се надяваше, от много хубави години. Уви бутилката в хартия и я пхна в джоба на самото си. Предложение за примирие.

Когато той пристигна, тя седеше в кухнята и лющеше грах. Носеше бяла риза над дънките, а светлината на слънцето червенееше върху косата ѝ като есенен лист. Чуваше как отвън Роза вика Клопет.

– Донесох ти това – каза. – Пазех го за специални случаи. Реших, че можем да го изпием заедно.

Тя го изгледа продължително с непроницаемо лице. Очите ѝ бяха хладни, зелени като патина, преценяващи. Накрая взе бутилката от протегнатата му ръка и погледна етикета.

– „Фльори 1962“ – прочете и се усмихна. – Любимото ми.

Тук свършва моята история. В кухнята на малката къща на фермата край реката в Ланскене. Тук той ме отваря и освобождава уханията на забравени лета и отдавна несъществуващи места. Пие за Джо и Поуг Хил Лейн; тостът е едновременно поздрав и сбогуване. Приказвайте каквото щете, но нищо не може да се сравни с аромата на хубаво грозде. С къпинова жилка или не, аз притежавам своя магия, най-после освободена след трийсет и седем години очакване. Надявам се и двамата да оценят това, притиснали устни и сплели ръце. Сега е техен ред да говорят. Моят край приближава. Бих искал да се надявам, че техният край ще бъде също така щастлив. Но сега не мога да знам това. Аз съм обект на друг вид химия. Безгрижно се изпарявам в светлия въздух и се приближавам към своята загадка, и не виждам призраци, не предсказвам бъдещето, за мен дори блаженото настояще е мимолетно – зърнато през тъмното стъкло.

Послепис

От „Ланскене гратюи“:

Некролози

Мирей Анабел Фезанд, почина внезапно след кратко боледуване.

Оставя племенник Пиер-Емил, снаха Мари и внучка Роза.

Продажби на недвижими имоти

На мадам Мари д'Апи, четири хектара обработваема и необработваема земя между „Рю де Маро“, булевард „Сент Еспоар“ и река Тан, включваща къща и пристройки, от Пиер-Емил Фудуен.

„Рю Жьонвиевр“, Тулуз.

От „Курие д'Ажен“:

Местен земеделец става първият известен човек от XVII век насам, който произвежда картофа *tuberosa rosifera*. Този древен сорт, за който се смята, че е донесен от Южна Америка през 1643 година, е едър, розов и продълговат, със сладък аромат и вирее на нашата мочурлива варовита почва. Мосю Джей Макинтош, бивш писател, емигрирал от Англия преди осемнайсет месеца, планира да отглежда тези и други редки видове зеленчуци в своята ферма в Ланскене су Тан.

„Възнамерявам да популяризирам много от тези стари видове за обща употреба – съобщи той наскоро пред нашия репортер. – Голямо щастие е, че някои от тези видове не са изгубени завинаги.“ На въпроса за произхода на тези ценни семена мосю Макинтош отговаря лаконично: „Аз съм просто колекционер – обяснява той скромно. – Голяма част от тези разнообразни семена съм събрал по време на своите пътувания по света.“

Но сигурно ще попитате: какво толкова има в едни стари семена? Какво значение има какви картофи ще използваме за пържене?

„О, да – категорично отговаря мосю Макинтош, – има значение. Десетки хиляди растителни и животински видове са изгубени завинаги поради съвременните методи на земеделие и плановете от Брюксел. Много е важно да поддържаме традиционното разнообразие от култури. Растенията притежават много свойства, които дори днес не са докрай изследвани. Кой знае, може би след няколко години учените ще спасяват човешки живот благодарение на тези преоткрити и възстановени видове.“

Неконвенционалните методи на мосю Макинтош вече са надхвърлили границите на собствената му малка ферма. Неотдавна няколко местни земеделци отделиха част от земята си за засаждане на тези стари видове. Мосю Андре Нарсис, мосю Филип Бриансон и мадам Мари д'Апи също са решили да изпробват новите семена. А благодарение на *tuberosa rosifea*, която се търгува за сто и повече франка кило, бъдещето на фермерите в Ланскене су Тан отново изглежда оптимистично. Що се отнася до мосю Макинтош, Шато Кокс 36, Ланскене, успехът не го е главозамаял. На въпроса какво е допринесло за този негов забележителен успех, той отговаря: „Просто късмет.“ Усмивва се на репортера ни с дяволитата си усмивка и добавя: „И, разбира се, малко магия.“

КРАЙ

© Джоан Харис
© 2003 Магдалена Куцарова, превод от английски

Joanne Harris
Blackberry Wine

Сканиране, разпознаване и редакция: bambo, 2009

Издание:

Джоан Харис. Къпиново вино
Прозорец, 2003
ISBN: 954733297X

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/12528>]